Leltár 38/1945 Leltàr:1939/40
128 sz.

KÖZSÉGI (VÁROSI) FÖLDADÓ KATASZTERI NYILVÁNTARTÁS ÉS A KÖZSÉGI (VÁROSI) KÖZEGEK FÖLDADÓVAL KAPCSOLATOS ÖSSZES TEENDŐI

KÉZIKÖNYV
a községi (városi) adókezelési közegek részére

TANKÖNYV
a közigazgatási tanfolyamok számára

SEGÉDKÖNYV
a kataszteri helyszinelési becslőbiztosok és földadónyilvántartási biztosok részére

Gyakorlati példákat tartalmazó nyomtatványmintákkal és mellékletekkel

IRTÁK:
SCHULTHEISZ KÁROLY
ministeri tanácsos
ÉS
Dr. BALASSA LÓRÁNT
ministeri osztálytanácsos
a m. kir. pénzügyministerium földadófőosztályában

A m. kir. pénzügyminiszter úr Őnagyméltóságának 2383/1939. P. M. eln. számú rendeletével engedélyezett és ajánlott kiadás.

ELSŐ KÖTET.

BUDAPEST, 1939.
ATTILA-NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG, II., SZÁSZ KÁROLY-U. 3–5.

Leltár 38/1945

Leltàr:1930/40
128 sz.

KÖZSÉGI (VÁROSI) FÖLDADÓ KATASZTERI NYILVÁNTARTÁS ÉS A KÖZSÉGI (VÁROSI) KÖZEGEK FÖLDADÓVAL KAPCSOLATOS ÖSSZES TEENDŐI

KÉZIKÖNYV
a községi (városi) adókezelési közegek részére

TANKÖNYV
a közigazgatási tanfolyamok számára

SEGÉDKÖNYV
a kataszteri helyszinelési becslőbiztosok és földadónyilvántartási biztosok részére

Gyakorlati példákat tartalmazó nyomtatványmintákkal és mellékletekkel

IRTÁK:

SCHULTHEISZ KÁROLY
ministeri tanácsos

ÉS

Dr. BALASSA LÓRÁNT
ministeri osztálytanácsos
a m. kir. pénzügyministerium földadófőosztályában

A m. kir. pénzügyminiszter úr Önagyméltóságának 2383/1939. P. M. eln. számú rendeletével engedélyezett és ajánlott kiadás.

ELSŐ KÖTET.

BUDAPEST, 1939.
ATTILA-NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG, II., SZÁSZ KÁROLY-U. 3–5.

7003 Attila nyomda részvénytársaság Budapest
II. kerület, Szász Károly-u. 3-5. — Telefon: *1-500-80.
Igazgató: KULCSÁR ANDOR.

SAJTÓHIBÁK.

9.	oldalon alulról a 3. sorban „című“,	*helyesen:*	*cime.*
10.	„ a 18. sorban „vérerdőket“,	„	*véderdőket.*
111.	„ a 17. „ „célszerüsége szempontjából“,	„	*célszerüségi szempontból.*
116.	„ a 37. §. cimében „egyenkinti“,	„	*egyénenkinti.*
167.	„ a jobb hasáb 20. sorában „földrészletek“,	„	*földrészletekből.*
171.	„ a bal hasábban alulról a 7. sorban „felebbezhető“,	„	*panaszolható.*

Előszó.

A helyes földadókataszteri nyilvántartás fontossága a hozzáértő előtt bővebb magyarázatra nem szorul. Ez az alapja a földadó helyes kivetésének, amely földadón a pótlékjellegű egyéb közszolgáltatások egész sora nyugszik. Vannak azután közszolgáltatások, amelyek nem pótlékai ugyan a földadónak, de mértékük alakul a földadó szerint. Ilyen például egyes vizi társulatoknál az ártéri járulék.

A földadókataszterben nyilvántartott kataszteri tiszta jövedelemhez igazodott az ingatlan vagyonváltságtartozás nagysága. Ugyancsak a kataszteri tiszta jövedelem az, amelynek alapján a földbirtokrendezés során akár az állam tulajdonába jutott vagyonváltságföldekből, akár a megváltott földekből juttatott földek túlnyomó részének megváltási árát (vételárát) megállapították.

A gazdatartozások fizetésének szabályozásáról szóló kormányrendelet a birtok védetté nyilvánithatását ahhoz a feltételhez kötötte, hogy az ingatlanoknak telekkönyvileg bejegyzett és fennálló jelzálogos terhe a kataszteri tiszta jövedelem tizenötszörös szorzatát meghaladja. Ugyanez a kormányrendelet más intézkedéseinél is a kataszteri tiszta jövedelmet, illetőleg annak többszörösét vette zsinórmértéknek.

A telepítésről és más földbirtokpolitikai intézkedésekről szóló 1936: XXVII. t.-cikkben a rendelkezések egész sora veszi zsinórmértékül a kataszteri tiszta jövedelmet. Több vonatkozásban értékhatár a kataszteri tiszta jövedelem a családi hitbizományról és a hitbizományi kisbirtokról szóló 1936:XI. t.-cikkben is. Ezenkívül még sok más törvény tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyekben a kataszteri tiszta jövedelem vagy annak többszöröse értékhatárt jelez.

A vagyonátruházási illetékek kiszabásánál a földadókataszteri adatokon alapul az úgynevezett minimális érték, amelynél kisebb az illeték alapja nem lehet. Ez a minimális érték továbbá alapja az illetékegyenérték kiszámításának.

Jelentős a szerepe a földadókataszternek a jövedelem- és vagyonadónál is. Legújabban az 1938:XX. t.-c. alapján fizetendő egyszeri hozzájárulás kivetésénél volt szerepe a kataszteri tiszta jövedelemnek.

Világos, hogy ha a földadókataszteri nyilvántartás nem pontos, ha adatai a kataszteri tiszta jövedelem tekintetében hibásak, a hiba nemcsak a földadónál nyilvánul meg, hanem tetéződik mindazoknál a közszolgáltatásoknál, amelyek a földadón és az annak alapját képező földadókataszteri tiszta jövedelmen nyugszanak. Ahol pedig a kataszteri tiszta jövedelem vagy annak többszöröse értékhatárt jelez és a kataszteri tiszta jövedelmet hibásan tartották nyilván, ennek következményeképen egyesek jogosulatlan előnyhöz juthatnak, mások viszont indokolatlanul hátrányt szenvedhetnek. Ugyanilyen következményei lehetnek a földadókataszterben tévesen nyilvántartott birtoklásnak, helyrajzi számnak, területnek, művelési ágnak, minőségi osztálynak.

Nagyfontosságú a helyes földadókataszteri nyilvántartás még azért is, mert a földadókataszter ma egyetlen leltára a magyar ingatlan vagyonnak, alapja mindennemű földbirtok-statisztikának.

A földadókataszteri nyilvántartásnak állami közegek által ellátott ága mellett ugyancsak nagy fontosságú annak másik ága is: az, amelyiknek ellátását a törvény a községi (városi) közegeknek teszi kötelességévé, vagyis az ú. n. községi földadónyilvántartás. A községi földadónyilvántartásra vonatkozó szabályokat jelenleg a földadóról szóló törvényes rendelkezéseket tartalmazó hivatalos összeállítás és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott utasítás, valamint néhány ezekkel kapcsolatos rendelet foglalja magában, a községi jegyzőt vagy egyáltalában nem, vagy csak nagyon távoli vonatkozásban érdeklő sok-sok egyéb földadószabállyal együtt. Adott esetben tehát a községi jegyzőnek a szabályok nagy tömegéből kell az őt érdeklő rendelkezést kikeresnie. Ez bizony sok felesleges és időtrabló munkával jár. Ez a könyv lényegesen megkönnyíti a jegyző dolgát, mert egy olyan művet ad a kezébe, amely összefüggő rendszerbe foglalja mindazokat a törvényi és rendeleti jogszabályokat, amelyeket neki a községi földadónyilvántartásra és a földadóra vonatkozólag okvetlenül tudnia kell. A földadókataszternek továbbá az a sajátsága, hogy annak lényegét, mibenlétét tisztán a vonatkozó szabályokból megérteni nem könnyű. Ez a mű ezen a nehézségen is igyekszik segíteni azáltal, hogy számos magyarázattal, gyakorlati példával világítja meg a nehezebb részeket. Célja az, hogy a községi jegyző olyan kézikönyvhöz juthasson, amely neki az ő munkakörében a földadóval kapcsolatban felmerülhető minden kérdésben útbaigazítást ad. A szorosan vett jegyzői munkakörön túl a kézikönyv a földadószabályokból csak annyit foglal magában, amennyi a földadó egész rendszerének megértéséhez és ahhoz szükséges, hogy a jegyző a község lakosságával szemben elfoglalt tanácsadói szerepét is betölthesse.

A könyvnek a fentiekben ismertetett tartalma azt arra is alkalmassá

teszi, hogy a községi földadónyilvántartásra és a földadóra nézve a községi közigazgatási tanfolyam hallgatói részére tankönyvül szolgáljon.

Egy ilyen természetű munka megjelenése iránt a jegyzői kar köréből már eddig is több rendbeli kívánság nyilvánult meg. Úgy vélem, hogy a szerzőknek sikerül ezzel a könyvvel a községi jegyzőnek idevágó munkáját megkönnyíteni, ugyanakkor a földbirtokos közönség érdekét is szolgálni és ezzel a pénzügyi közigazgatás egyik alapvető ágazatának előbbreviteléhez hozzájárulni.

Budapest, 1939. évi október hó.

HÁMOS DEZSŐ
miniszteri osztályfőnök,
a pénzügyminisztérium földadó főosztályának vezetője

FORRÁSOK:

A földadóra vonatkozó törvényes rendelkezések hivatalos összeállítása (1927. évi 100/P. M. szám) és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott utasítás (1927. évi 10.000. szám) *Rövidítve: F. H. Ö.*, lásd a Pénzügyi Közlöny (rövidítve: P. K.) 1927. évi 17. számában.

A földadókataszterben nyilvántartandó változásoknak az alapmunkálatokon való keresztülvezetése körüli eljárás módosítása tárgyában kiadott 1931. évi 131.500. számú pénzügyminiszteri rendelet, P. K. 1932. évi 9. szám.

A közadók kezelésére vonatkozó törvényes rendelkezések hivatalos összeállítása (1927. évi 600/P. M. szám) és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott utasítás (1927. évi 60.000. szám). *Rövidítve: K. K. H. Ö.*, P. K. 1927. évi 34. szám.

I. FEJEZET.

Általános rész.

1. §. A földadó tárgya.

A földadó tárgya *minden gazdaságilag használható földterület,* amennyiben nem állandóan adómentes, habár tényleg más célra fordíttatik is.

Igy például adókötelesek, habár nem gazdasági célra használják is: a nem közforgalmú vasúti pályatestekhez felhasznált területek; a katonai gyakorlóterek, a nyitott lovardák, lövöldék, sporttelepek, lóversenyterek; a vásárterek, ha (az alábbiak szerint) a földadó alól nincsenek kivéve; a szérüskertek; a kő-, kavics-, mész-, gipsz-, agyag- és homokbányák (vermek); a vályogvető, téglavető, téglaégető, mészégető, fehérítő és tőzegásó helyek; a kenderáztatók; a rakodóhelyek; házhelyek; az anyaggödrök stb.[1]

Nem tárgyai a földadónak (állandóan adómentesek):

1. *A gazdaságilag egyáltalában nem mívelhető és nem használható terméketlen területek* ú. m.: a tavak, folyók és patakok, a nádas nélküli mocsarak; a vízmosások, ha a talaj megkötése, (de nem a faanyagok hasznosítása) céljából be is vannak fásítva; a kavics- és homokzátonyok, nagyobb kiterjedésű kopár sziklák, kőomlások, terméketlen homoksivatagok és kopárságok stb., stb. A gazdaságilag nem használható terület is földadóköteles azonban abban az esetben, ha a gazdasági használhatatlanság a birtokosnak vagy elődének ténykedése folytán következett be. Igy adóköteles az építkezés céljaira kiaknázott anyaggödör, ha az mocsárrá s ezáltal a gazdasági használat céljaira alkalmatlanná vált.

2. *A közutak, állandó dülőutak, utcák és közterek.*

Közutak alatt az állami, a törvényhatósági, a vasúti állomásokhoz vezető, a községi közlekedési (vicinális), a tisztán községi (közdülő) és az

---

[1] F. H. Ö. 1. és 13. §§.

egyesek, társaságok, vagy szövetkezetek által, közforgalom céljaira létesített közutakat kell érteni. (1890:I. t.-c. 1. §.)

Állandó dülőútnak az olyan utat kell tekinteni, amelyet a határbeli birtokosok szokásjog, birtokrendezéskor vagy más alkalommal hozott bírói ítélet vagy egyezség alapján folytonosan és kizárólag arra a célra használnak, hogy közvetlenül a birtokukhoz jussanak. Ide tartoznak a vasúttársaságok tulajdonában lévő, a vasúti pályatestek mentén haladó és a közönség közlekedésére minden megszorítás nélkül átengedett, ú. n. párhuzamos utak is. Állandó dülőút továbbá az olyan út is, amelyet egyedül tulajdonosa használ ugyan, de az részére folytonosan és kizárólag közlekedési út gyanánt szolgál. Ez utóbb említett dülőút azonban legfeljebb 3 öl (5.7 méter) szélességben nem tartozik földadó alá.

Utcák és közterek alatt azokat a magántulajdonban nem álló területeket kell érteni, amelyek minden megszorítás nélkül a közönség közlekedésére szolgálnak. A közvetlenül pályaudvarok mellett fekvő és a közönség közlekedésére szolgáló közterek, habár a vasút magántulajdonában vannak is, szintén idetartoznak.

Végül idetartoznak a vásárterek, ha be vannak kerítve és azokon olyan időpontokban és annyi vásárt tartanak, hogy mezőgazdasági használatuk lehetetlen.

3. *A beépített háztelkek és az udvarok.*

Beépített háztelek minden olyan terület, amelyen lakóház, vagy más állandó jellegű épület épült, udvar pedig az a terület, amely az épületek között vagy mellett fekszik, azok céljaira szolgál, gazdasági mívelés alatt nem áll s azt szérüskert gyanánt sem használják. Ide sorozandók még a vasútak birtokában lévő lakóházakhoz (őrházakhoz, stb.-hez) tartozó, ha azoktól elkülönítve is fekvő udvarok, a fedett vagy nyitott perronok, végül a major-terek.

4. *A szállításra használható és a vízművekre szolgáló csatornák.*

Szállításra használható csatorna az olyan vízmeder, amely hajózásra, tutajozásra vagy fausztatásra szolgál, vízművekre szolgáló csatorna pedig az olyan, amelyet öntözésre vagy viziművek (malmok, turbinák, stb.) hajtására használnak. A csatornák töltései, a zsilipek és a közhasználatú hidak által elfoglalt területek a földadónak szintén nem tárgyai.

5. *A* Tiszának és mellékfolyóinak szabályozásáról, stb.-ről szóló *1884:XIV., illetőleg a* vízjogról szóló *1885:XXII. t.-c. oltalma alá helyezett védtöltések és csatornák,* a hozzájuk tartozó állandó vízlevezetésre szolgáló árkokkal, zsilipekkel, a gátakat habverés ellen oltalmazó faültetvényekkel, padkákkal stb. együtt, ha mindezek az illetékes vízügyi hatóság által jóváhagyott terv szerint készültek.

6. *A temetkezési helyek* mindaddig, amíg tényleg erre a célra használtatnak, valamint elhagyásuk után is még 40 évig.

7. *Az államnak, törvényhatóságoknak, községeknek* (városoknak) kizárólag közcélokra, továbbá *a tudományos, közhasznú vagy jótékony* (emberbaráti) *egyesületeknek* és intézeteknek közvetlen céljaikra szolgáló és nem kereskedés vagy jövedelemszerzés céljából fenntartott *kertjei.*

Ide tartoznak *a)* a közkertek, közparkok, sétaterek, (város-) ligetek stb., *b)* a gazdasági akadémiáknak, földmívesiskoláknak kizárólag *a gyakorlati oktatás céljaira szolgáló, kísérleti terül használt* konyha- vagy gyümölcsöskertjei akkor, ha a kert terményeit saját céljaikra (pl. növendékeik élelmezésére) fordítják; mindennemű iskoláknak a növendékek részére, a kórházaknak, árvaházaknak, szegényházaknak, vakok intézetének stb.-nek az ott ápoltak részére *üdülőhelyül szolgáló* kertjei.

8. Az állam, törvényhatóságok, községek (városok), továbbá a gazdasági, erdészeti, kertészeti, szőllészeti és más hasonló célú egyesületek által *közcélokra* nem pedig kereskedésre fenntartott, *úgyszintén a tanítási célokra szolgáló fa- és szőlőiskolák.*

9. *A mesterséges halastavak.*

A mesterséges halastavak területe azért nem esik földadó alá, mert a halastavakból származó jövedelem kereseti vagy esetleg társulati adó alá tartozik.

10. A közforgalmú vasutaknak *vasúti pályatest vagy pályaudvar* céljaira közvetlenül és állandóan szolgáló, tehát mezőgazdaságilag egyáltalán nem használható földterületei.

Közforgalmú vasutak alatt az olyan vasutakat kell érteni, amelyek személy- vagy teherszállításra mindenkinek rendelkezésére állanak. A magánjellegű mezőgazdasági vagy iparvasutaknál, amelyeken csak az illető magángazdaság vagy ipartelep szállíttathat, a vasúti pályatest céljaira felhasznált terület földadóköteles.[2]

2. §. Ideiglenes adómentesség.

Ideiglenesen adómentesek:

1. *az olyan földterületek,* amelyek terméketlenségüknél fogva még nem voltak a földadó tárgyai és utóbb csak *rendkívüli költséggel váltak gazdaságilag használhatókká,* a gazdasági használhatóság beállását követő évtől kezdve 15 évig;[3]

2. *az erdőtelepítések és az erdők* a következő esetekben:

a) az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935:IV. t.-c. negyedik című (Közérdekű erdőtelepítések 126—145. §.) alapján, valamint az alföldi erdők telepítéséről és a fásításokról szóló 1923:XIX. t.-c. alapján telepített erdők a telepítés befejezését követő évtől kezdve, annak az

---

[2] F. H. Ö. 1., 2. és 13. §§.

[3] F. H. Ö. 3. §. 1. pont. — Az ármentesítés, belvízszabályozás útján rendkívüli költséggel gazdaságilag használhatóvá tett vagy javított területeket a földadóalapul szolgáló kataszteri tiszta jövedelem 15 évi változhatatlanságának kedvezménye illeti meg, amiről az 51. §-ban lesz szó.

időpontnak a beálltáig, amíg a főhasználat kezdetét veszi, legelőgazdaságra berendezett erdők pedig, amíg a legeltetés kezdetét veszi; (1935: IV. t.-c. 293. §. második bekezdése).

A „Közérdekű erdőtelepítések"-ről, az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935:IV. t.-c. idézett szakaszain kívül még a törvény végrehajtása tárgyában kiadott 35.000/1938. F. M. számú rendelet 249—282. §-ai is rendelkeznek.

b) az 1935. évi augusztus hó 1-e után olyan területen önként telepített erdők, amely terület nem esik az idézett törvény hatálya alá (1935:IV. t.-c. 1. és 2. §.) és amelyen a tényleges birtokos sem az idézett törvény, sem más jogszabály szerint nem köteles erdőt telepíteni, a sikeresen beerdősített terület után a telepítés befejezését követő évtől kezdve 30 évig, feltéve, hogy a tényleges birtokos a beerdősített területnek az idézett törvény hatálya alá tartozó erdőként törzskönyvezéséhez hozzájárul (1935:IV. t.-c. 294. §. első bekezdés.)

1935. évi augusztus 1-e az 1935:IV. t.-c. hatályba lépésének napja.

Megfelelő *földadómérséklés* illeti meg:

c) a vérerdőket (1935:IV. t.-c. 5. §.) és *a természetvédelmi rendelkezésekkel érintett területeket* (1935:IV. t.-c. 212—225. §.) addig, míg jövedelmük az ezeket a területeket terhelő különleges korlátozások miatt az egyébként okszerűen várható jövedelemnél kisebb (1935:IV. t.-c. 293. §. első bekezdés).

A véderdőkről és a természetvédelemről az 1935:IV. t.-c. idézett szakaszain kívül még a 35.000/1938. F. M. számú rendelet 14—17. §-ai, illetőleg 388—411. §-ai is rendelkeznek.

A földadómérséklés a földadó alapjául szolgáló kataszteri tiszta jövedelem egy részének (bizonyos százalékának), esetleg a teljes kataszteri tiszta jövedelemnek a földadó alól való mentesítésében áll és az ideiglenes adómentesség módjára tárgyaltatik.

A földadómérséklés mind a véderdő, mind a természetvédelmi rendelkezésekkel érintett terület tekintetében a földadómérséklés engedélyezésére vonatkozó kérvény benyujtásának napját követő évvel kezdődik és annak az évnek a végéig tart, amelyben a véderdő jelleget megszüntető határozat jogerőre emelkedett, illetőleg a természetvédelmi terület jelleget megszüntető határozat kelt.

Az adómérséklés kedvezménye magánérdekű véderdőre az 1935:IV. t.-c. 5. §-ának utolsó bekezdésében foglalt rendelkezéshez képest nem terjed ki.

A földadómérséklésre vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell olyan esetekben is, amikor a tényleges birtokos az 1879:XXXI. t.-c. (a régi erdőtörvény) alapján kijelölt és üzemterv (használati terv) szerint kezelt véderdő után kér adómérséklési kedvezményt.

A fentebb 2 *a)—c)* alatt felsorolt rendelkezésekkel az erdők és erdő-

sítések ideiglenes adómentességének a földadóra vonatkozó törvényes rendelkezésekben biztosított eddigi jogcímei hatályon kívül helyeztettek, de az azok alapján már engedélyezett ideiglenes földadómentességek a meghatározott időtartamig érintetlenül maradnak.[4]

Ideiglenesen adómentesek továbbá:

3. *az átoltott közvetlenül termő amerikai szőlők* az átoltás évétől kezdve három évig. [A hegyközségekről, valamint a szőlő- és gyümölcsgazdálkodásról szóló 1938:XXXI. t.-c. 27. §-ának (5) bekezdése.]

Az 1938:XXXI. t.-c. hatálybalépése, azaz 1938. évi augusztus hó 2.-a után telepített szőlők a földadóra vonatkozó addigi törvényes rendelkezésekben biztosított ideiglenes földadómentességben nem részesülhetnek, de az azok alapján már engedélyezett ideiglenes földadómentességek a meghatározott időtartamig érintetlenül maradnak. [1938:XXXI. t.-c. 24. §. (7) bekezdése.]

A közvetlenül termő fajtákkal betelepített szőlőknek az 1941. év végéig foganatosítandó átoltásáról (vagy kivágásáról) az 1938:XXXI. t.-c. 27. §-a és az ennek a törvénynek végrehajtása tárgyában kiadott 85.000/1938. F. M. számú rendelet 77—78. §-ai rendelkeznek.

4. *A telepítésről* és más földbirtokpolitikai intézkedésekről *szóló* 1936: XXVII. *t.-c. értelmében alakított birtok* az első birtokszerző birtokbavezetésétől számított három év tartamára a földadó alul mentesíttetik, ha a birtokos más községből költözött abba a községbe, amelynek határában a birtokot szerezte. (1936:XXVII. t.-c. 90. §.)

3. §. A földadó alapja. A földadókataszter és annak kiigazítása.

A földadó alapja: a föld *kataszteri tiszta jövedelme,* amelyet földadóalaptörvényünk, az 1875:VII. t.-c. által elrendelt földadókataszter készítése során művelési ágak és az egyes művelési ágakon belül minőségi osztályok szerint, egyes vidékenkint számítottak ki olykép, hogy a *közönséges* gazdálkodás mellett *tartósan* nyerhető *középtermés* értékéből a gazdálkodási *rendes* költségeket levonták. A földbirtokkal összekötött jogokat, úgyszintén annak valamely iparággal, vagy más földbirtokkal való gazdasági összefüggését a tiszta jövedelem kiszámításánál nem vették tekintetbe, de figyelmen kívül hagyták a földbirtok terheit is.[5]

---

[4] F. H. Ö. 3. §. 2. *a)—c)* pont és Ut.

[5] A tárgyi ismertető jelekre épített földadó a földnek azt a tiszta jövedelmét sújtja, amit a föld a közönséges gazdálkodás mellett átlagban meghoz. Ezzel a „kataszteri"-nek nevezett tiszta jövedelemmel szemben a jövedelemadó alapjául vett „tiszta jövedelem" nagyságára a gazdálkodó összes személyes viszonyai (jó vagy rossz gazdálkodása, befektetett tőkéi, adósságai, a földbirtoknak más földbirtokkal való összefüggése, stb.) is kihatnak. A földadó nem az ezek figyelembe vételével kialakuló és az adóalany személyes teljesítőképességét kifejező „tiszta jövedelmet" kívánja sujtani. Ezt a jövedelemadó végzi el.

A kataszteri tiszta jövedelem kiszámítása végett az ország területét felosztották *kerületekre*, ezeket pedig *becslőjárásokra*. Ezután megállapították, hogy egy-egy becslőjárás területén a földek mely mívelési ágakban használtatnak és hogy az egyes mívelési ágakon belül — a hozadékra befolyással bíró gazdasági és értékesítési viszonyok különbözőségére való tekintettel — az illető becslőjárásban hány minőségi osztály felállítására van szükség. Becslőjárásonkint azonban egy mívelési ágban legfeljebb nyolc minőségi osztály volt felállítható. Ezután kiszámították, hogy a becslőjárás területén előforduló mívelési ágaknak minden egyes minőségi osztályában, a becslőjárás területén átlagosan szokásos (közönséges) gazdálkodási mód mellett 1 kataszteri holdon, évi átlagban mennyi tiszta hozadék (kataszteri tiszta jövedelem) érhető el. Az évi átlag kiszámítása több év terméseredményeinek, terményárainak és gazdálkodási költségeinek tapasztalatai alapján történt. A becslőjárásban előforduló mívelési ágak egyes minőségi osztályaira nézve 1 kataszteri holdra kiszámított kataszteri tiszta jövedelmi összegeket táblázatba foglalták, ezt a táblázatot hívják az illető becslőjárás *kataszteri tiszta jövedelmi fokozatának*. Ha valamely becslőjárás területén belül egy kisebb körzetnek a tiszta jövedelemre befolyással bíró tényezői annyira különlegesek voltak, hogy azokat a becslőjárás többi részével azonosítani nem lehetett, ebben az esetben a különleges viszonyokkal bíró s *osztályozási vidéknek* nevezett ilyen kisebb körzetre nézve az egyes minőségi osztályok kataszteri tiszta jövedelmeit külön számították ki és az osztályozási vidék számára külön tiszta jövedelmi fokozatot készítettek.

Könnyebb megértés céljából álljon itt például a somogyvármegyei, szigetvári becslőjárás második osztályozási vidékének kataszteri tiszta jövedelmi fokozata:

Mívelési ág	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
	minőségi osztály							
	fillér (aranykoronaérték)							
Szántóföld	2000	1600	1100	950	720	480	280	140
Kert	2700	2100	1800	1200	—	—	—	—
Rét	2400	2000	1750	1500	1250	1000	560	240
Szőlő	1100	700	—	—	—	—	—	—
Legelő	900	680	520	360	200	150	100	60
Erdő	380	220	160	110	70	50	20	—
Nádas	—	—	—	—	—	—	—	—

Ez a tiszta jövedelmi fokozat azt mutatja, hogy a szigetvári becslőjárás második osztályozási vidékében a szántóföld, rét és legelő mívelési ágakban használható földterületeknél, a tiszta jövedelemre befolyással bíró tényezők annyira különbözők, hogy a maximális 8 minőségi osztályt fel

kellett állítani. Már az erdő mívelési ágban csak 7, a kert mívelési ágban csak 4, a szőlő mívelési ágban meg éppen csak 2 minőségi osztálynak felállítása is elegendőnek mutatkozott, vagyis az ezekben a mívelési ágakban használható földterületek viszonyai csak kevesebb különbséget mutattak. Nádas mívelési ágban használt földek az osztályozási vidék területén nem fordultak elő.

A mívelési ágak egyes minőségi osztályaira ezidőszerint még aranykoronaértékben megállapított *tételek* az illető minőségi osztálynak 1 kataszteri holdra eső kataszteri tiszta jövedelmét mutatják. Ha pl. Kistamási községben, amely a szigetvári becslőjárás második osztályozási vidékébe tartozik, Nagy János birtokosnak 2 kataszteri hold 345 négyzetöl szántóföldje van, amely a földadókataszteri munkálatokban a 3. minőségi osztályba van sorozva, ennek a szántóföldnek a kataszteri tiszta jövedelme $2 \times 1100 =$ $= 2.200$ fillér $+ 345/1600 \times 1100 = 237 =$ összesen 2.437 fillér, azaz 24 aranykorona 37 aranyfillér. (Az egyes földrészletek kataszteri tiszta jövedelmének könnyebb kiszámítására szolgál: „A kataszteri tiszta jövedelem kiszámítására szolgáló segédtáblázat, 1600 négyzetöles kataszteri holdak után számítva". A m. kir. állami nyomda kiadása.)[6]

A tiszta jövedelmi fokozatok felállítása után a becslőjárásnak, illetőleg az osztályozási vidéknek erre a célra leginkább megfelelő községeiben mívelési ágankint olyan földrészleteket jelöltek ki, amelyek a becslőjárásban, illetőleg az osztályozási vidékben előforduló egyes minőségi osztályok talaját, fekvését és egyéb jellegzetes tulajdonságait szembetűnően mutatják. Ezek a földrészletek az ú. n. *járási mintaterek*. Az egyes községekben az ott előforduló mívelési ágak és minőségi osztályok közelebbi jelzésére a járási mintaterek alapján *községi mintatereket* állítottak fel és azután a községben előforduló minden gazdaságilag használható földterületet a felállított mintaterekhez hasonlítottak és a megfelelő mintatér által képviselt minőségi osztályba soroztak. Az *osztályba sorozás* által adva lévén a mívelési ág és a minőségi osztály, az egyes földrészletek (parcellák) kataszteri tiszta jövedelmét a felmérés során megállapított területük nagysága szerint a tiszta jövedelmi fokozat megfelelő tétele alapján számították ki.

Azok a *mívelési ágak*, amelyeknek minőségi osztályai szerint a kataszteri tiszta jövedelmet kiszámították és amely mívelési ágak a földadókataszteri munkálatokban nyilvántartatnak, a következők:

1. szántóföld,
2. kert,

[6] A Magyar Szent Koronához visszacsatolt felvidéki és kárpátaljai területek több községének földadókataszteri munkálataiban a terület hektárban, árban és négyzetméterekben van feltüntetve. Ilyen községekben az egyes földrészletek kataszteri tiszta jövedelmének kiszámítására szolgál a: „Hektárban, árban és négyzetméterekben kifejezett területek kataszteri tiszta jövedelmének kiszámítására szolgáló segéd-táblázat. Budapest, 1939., Magyar Királyi állami nyomda. 1244., 7411. r. sz." című kiadvány. Idevonatkozólag lásd még a jelen műhöz tartozó „Függelék"-et.

3. rét (kaszáló),
4. szőlő,
5. legelő,
6. erdő és
7. nádas.

Szántóföldek azok a területek, amelyeken gabonaneműek, kapás, vagy kereskedelmi növények vagy ilyenek felváltva termeltetnek, tekintet nélkül arra, hogy ezek a földek szakadatlanul, vagy takarmánytermelés, ugarlás vagy másnemű használat közbejöttével míveltetnek. Szántóföldek a kerti vetemények szántóföldi termelésére szolgáló területek is.

A kertekhez, akár be vannak kerítve, akár nem, a virág-, zöldség- és gyümölcsös kertek tartoznak, tekintet nélkül arra, hogy a lakóhelyek körül vagy különállóan fekszenek; a nem beltelkeken fekvő gyümölcsösök azonban csak abban az esetben, ha a terület jövedelmének nagyobb részét a gyümölcs szolgáltatja.

A kertek közé tartoznak a fákkal beültetett díszkertek (parkok) és a gesztenyés kertek is, hacsak nem kezeltetnek hatóságilag jóváhagyott *erdei* üzemterv szerint. A kertekhez számítanak továbbá az epreskertek és a faipari célokra szolgáló meggyfatelepek, valamint a kereskedelmi célokat szolgáló gyümölcs- és díszfaiskolák is.

Rét (kaszáló) az a terület, amelynek fűtermése évenként rendesen kaszáltatik.

Szőlők azok a területek, amelyek szőlőtőkékkel be vannak ültetve.

Legelő az a terület, amely rendesen legeltetésre szolgál.

Az erdőkhöz az állandóan faizásra (faanyag-termelésre) szánt területek tartoznak, még pedig a szál- és sarjerdőkön kívül az apróbb fákkal benőtt, vessző- és rőzsevágásra használható ligetek és füzesek, valamint azok a lomberdők is, amelyeknek lombja takarmányul szolgál.

Nádasok azok a területek, amelyeken rendes vágás szerint használni szokott nád vagy gyékény terem.

Azok a földrészletek, amelyeken *vegyesen olyan növényeket termelnek,* amelyek a fentiek szerint különböző mívelési ágakba tartoznak (pl. szántóföldeken vagy szőlőkben gyümölcsfák állanak), abba a mívelési ágba soroztatnak, amelybe legtöbb jövedelmet hozó termelvényük szerint tartoznak.

Azokat a földrészleteket, amelyek a felsorolt *mívelési ágak valamelyike szerint kezelhetők lennének,* vagy másnemű, nem mező- vagy erdőgazdasági célra történt alkalmazásuk előtt kezelhetők lettek volna, de amelyek tényleg azok egyike szerint sem használtatnak, vagy a birtokosnak vagy elődének ténykedése folytán gazdaságilag használhatatlanokká váltak, ha csak nem tartoznak az állandóan adómentes területek közé, a földadókataszter szabályai szerint abba a mívelési ágba kell sorozni, amelybe azelőtt tartoztak s ha ez meg nem állapítható, abba a mívelési ágba, amelybe a velük határos vagy legközelebb fekvő hasonló minőségű föld-

részletek tartoznak. Ilyenek a nem közforgalmú vasúti pályatestekhez felhasznált területek, a katonai gyakorlóterek, a nyitott lovardák, az építés céljaira kiaknázott s mocsárrá vált anyaggödrök, stb. (V. ö. az 1. §-sal).

A kataszteri tiszta jövedelemnek és ennek alapján a földadónak egyénenkint (a földadó fizetésére kötelezett tényleges birtokosonkint) való megállapítására a földadókataszteri alapmunkálatok szolgálnak.

A *földadókataszteri alapmunkálatok a következők:*

1. a határleírási jegyzőkönyv,
2. a kataszteri birtokvázlat,
3. a kataszteri telekkönyv,
4. a részletes osztálykivonat,
5. a kataszteri birtokív,
6. a kataszteri birtokívek összesítése,
7. a mintaterek jegyzéke.

A határleírási jegyzőkönyv a község közigazgatási területét körülvevő határvonal leírását tartalmazza és azt térképvázlaton is feltünteti.

A kataszteri (színes) birtokvázlat a községben végrehajtott felmérés alapján készült eredeti térképnek színezett másolata, amely helyrajzi fekvésük szerinti sorrendben a községben fekvő összes földrészletek rajzát foglalja magában, az egyes földrészletek kataszteri helyrajzi számának, mívelési ágának és azok nevének feltüntetésével, akik a község felmérésekor az egyes földrészletek tényleges birtokosai voltak.

A kataszteri telekkönyv a természetben való fekvésüknek megfelelő sorrendben a község összes földrészleteit tartalmazza. Feltünteti a helyrajzi számot, a dülöt, a földrészletnek a felmérés során megállapított területét, a mívelési ágat és a minőségi osztályt, továbbá az egyes földrészletek eredeti tényleges birtokosait, vagyis azokat, akik a kérdéses földrészleteket a földadókataszteri alapmunkálatok készítésekor ténylegesen birtokolták. A kataszteri telekkönyv szerves alkatrészei a hozzá függelékként kapcsolódó *„változási jegyzék"*-ek, amelyek az egyes földrészletek területében, mívelési ágában vagy minőségi osztályában időközben beállott változásokat tartalmazzák.

A részletes osztálykivonat a földrészleteket mívelési ágak és azokon belül minőségi osztályok szerint, helyrajzi számuk sorrendjében csoportosítja és így tünteti fel az egyes földrészletek területét és kataszteri tiszta jövedelmét a tényleges birtokos megnevezése nélkül. A részletes osztálykivonat a kataszteri telekkönyvet a kataszteri tiszta jövedelmi adatokkal egészíti ki.

A határleírási jegyzőkönyvnek, a kataszteri telekkönyvnek és a részletes osztálykivonatnak és a telekkönyvi betétekkel bíró községek[7] kataszteri (színes) birtokvázlatainak eredeti példányait a pénzügyigazgató

[7] A földadókataszteri nyilvántartás szempontjából különbség van a telekkönyvi betétekkel bíró és ezekkel még nem bíró (más szóval: telekjegyzőkönyves) községek közt. Ennek jelentőségéről később lesz szó.

ság működési területéhez tartozó községekre nézve, a pénzügyigazgatóság kataszteri irattárában őrzik. Telekkönyvi betétekkel nem bíró községek kataszteri (színes) birtokvázlatainak eredeti példányait a községi előljáróság (városi adóhivatal) őrzi. Ettől az esettől eltekintve a községeknél (városoknál) a kataszteri térképeknek és a kataszteri telekkönyvnek rendszerint csak a másolata van meg, de azok beszerzésére a községek kötelezve nincsenek. 1901 óta a részletesen felmért községek kataszteri térképeik fénynyomású másolatával hivatalból ingyenesen láttatnak el.

A *kataszteri birtokív* minden egyes tényleges birtokosnak egy községben fekvő összes birtokára vonatkozó adatokat tartalmazza, vagyis az illető tényleges birtokos birtokában lévő minden egyes földrészletet a helyrajzi szám, a dülő, a mívelési ág, a minőségi osztály, a terület és a kataszteri tiszta jövedelem feltüntetésével. Tulajdonképen nem egyéb, mint a kataszteri telekkönyvnek és a részletes osztálykivonatnak birtokosonkint való kivonata.

A kataszteri birtokívek számozva vannak és számukat eredeti elkészítésük idején úgy kapták, hogy előbb betürendbe szedték az egyéni birtokosok birtokát tartalmazó birtokíveket, utánuk ugyanígy betürendbe sorozták a közös birtokosok (birtokostársak) birtokát tartalmazó birtokíveket és azután *valamennyi* birtokívet ebben a sorrendben 1-től végigszámozták.[8] A közös birtokosok (birtokostársak) birtokát külön e célra szolgáló úgynevezett „közös birtokív" nyomtatványba vették fel.

Az 1938. évi július hónapja után valamely község számára készült új kataszteri birtokíveknél, mind az egyéni, mind a közös birtokosok birtokát tartalmazó birtokíveket egyetlen betürendbe sorozzák és így számozzák 1-től végig. Az 1939. évtől kezdve az „egyéni birtokív" nyomtatvány megszűnik és mind az egyéni, mind a közös birtokosok birtokát a „közös birtokív" nyomtatványba veszik fel.[9]

A kataszteri birtokívek a földadókivetés és nyilvántartás közvetlen alapjául szolgálnak s azokat a községi előljáróságnál (városi adóhivatalnál) őrzik.

A kataszteri birtokívek összesítése az egyes birtokívek végösszegeit tartalmazza, a birtokívek sorrendjében. Végösszege a község összes területét, összes kataszteri tiszta jövedelmét és összes földadóját tünteti fel. Ha valamely községre nézve új földadókataszteri munkálatok készülnek, az új munkálatok életbelépésekor a birtokívek összesítése egyúttal az első földadókivetési lajstrom elkészítésének alapjául is szolgál. Az első földadókivetési lajstrom elkészítése után a birtokívösszesítést a pénzügyigazgatóság kataszteri irattárában őrzik tovább.

A mintaterek jegyzékei a községben előforduló mívelési ágak egyes

---

[8] V. ö.: 78. oldalon a 8. ponttal.

[9] 95.900/1938. IX. b. számú pénzügyminiszteri rendelet 11. pont és 25.111/1939. IX. a. számú pénzügyminiszteri rendelet.

minőségi osztályainak jelzésére kijelölt községi mintaterek talajának, fekvésének és egyéb jellegzetes tulajdonságainak leírását foglalják magukban, a mintatérül szolgáló földrészletek helyrajzi számának és tényleges birtokosának feltüntetésével. Külön jegyzékek: az *erdei mintaterek jegyzékei*, tartalmazzák az erdő mívelési ágra, és külön jegyzékek: a *gazdasági mintaterek jegyzékei*, a többi mívelési ágra vonatkozó mintatereket.

A mintatérjegyzékek eredeti példányait a pénzügyigazgatóságnál, másolatait pedig a községi előljáróságnál (városi adóhivatalnál) őrzik.

Az érvényben álló földadókataszteri munkálatok a *közigazgatási* községek területi beosztásával teljesen egyezően készültek[10] és ugyanígy készülnek azokban a községekben, amelyekben a törvény új munkálatok készítését írja elő. Minden egyes földrészlet tehát annak a községnek földadókataszteri munkálataiba van felvéve, amelyhez a közigazgatási beosztás szerint tartozik.[11] [12]

Az 1909:V. t.-c. az 1875:VII. t.-c. alapján készült *földadókataszter kiigazítását* rendelte el.

Ez a kiigazítás kiterjedt:

1. az egyes földrészleteknél a mívelési ágban beállott állandó jellegű változásoknak a földadókataszteri munkálatokon való keresztülvezetésére;

2. ott, ahol egyes földrészleteknek, dülőknek vagy egész határoknak akár már eredetileg tévesen történt osztályozása, akár pedig időközi változások folytán nagy aránytalanságok mutatkoztak, ezeknek az aránytalanságoknak új osztálybasorozás — s ott, ahol az elkerülhetetlenül szükséges volt, egyúttal új tiszta jövedelmi fokozatok felállítása által leendő megszüntetésére.

A földadókataszter-kiigazítás folyományaként az *összes* községek részére új földadókataszteri munkálatok készültek és ott, ahol az érvényben volt birtokívek a birtoklási viszonyoknak már meg nem feleltek, a közsé-

---

[10] A régebben a közigazgatási község területi beosztásától gyakran eltérőleg készült földadókataszteri munkálatok (adóközségenkint készült munkálatok, egyes községeknek ú. n. I., II. stb. részei) ezekben az alakjukban továbbra is fenntartatnak azokra a községekre nézve, amelyeknél a munkálatoknak a közigazgatási beosztás szerint való átalakítása már az 1909:V. t.-c. által elrendelt új földadókataszteri munkálatok készítése alkalmával (az 1909—1912. években) is mellőztetett azért, mert a közigazgatási beosztástól ugyancsak eltérően szerkesztett telekkönyvi betéteik abban az időpontban már a közforgalomnak át voltak adva. Ha azonban a jövőben ilyen községre nézve bármely oknál fogva új földadókataszteri munkálat készül, azt már a közigazgatási beosztás szerint szerkesztik.

[11] Az összes földadókataszteri munkálatokban a községeknek kizárólag azt a hivatalos nevét (a megfelelő jelleggel, mint kisközség, nagyközség, megyei város, stb.) és amaz írásmód szerint kell használni, amint azt a m. kir. belügyminiszter az 1898:IV. t.-c. értelmében megállapította. Ezeket a községneveket a m. kir. központi statisztikai hivatal által közrebocsátott utolsó kiadású helységnévtár tünteti fel. A későbbi névmegállapítások és névváltozások a Pénzügyi Közlönyben közzététetnek.

[12] Az idegenhangzású nem magyar utóneveket (keresztneveket) az összes földadókataszteri munkálatokban az anyakönyvi szabályoknak megfelelő magyar névvel kell írni.

gekben előzőleg ú. n. birtokvalósítást végeztek, vagyis az egyes birtokosok birtokállományát újra pontosan megállapították.

Az 1909:V. t.-c. alapján készült új földadókataszteri munkálatok 1913. év elejétől kezdve léptek érvénybe és az ezekben feltüntetett kataszteri tiszta jövedelem alapján történik évről-évre ma is a földadó kivetése, természetesen azoknak az időközi változásoknak a figyelembevételével, amelyeknek a munkálatokban való nyilvántartását (keresztülvezetését) a törvény elrendeli.[13]

4. §. A földadó alanya.

A földadó a földbirtokot közvetlenül terheli és annak *tényleges birtokosa* által fizetendő.

A földadó alanya tehát a földbirtok tényleges birtokosa.

Tényleges birtokosnak a *tulajdonost,* illetőleg haszonélvezet esetében a *haszonélvezőt* kell tekinteni.

A földadó a földbirtokot *törvényes zálogjoggal* terheli és három évig a telekkönyvi bejegyzés által biztosított, magánjogcímből eredő követeléseket telekkönyvi bejegyzés nélkül is megelőzi; ennélfogva az elárverezett földbirtok után az árveréstől visszafelé számított három éven belül esedékessé vált földadó minden más bekebelezett követelést megelőz, annak ellenére, hogy a földadó bekebelezve nem volt. A három évnél régebbről származó földadókövetelés azonban csak a bekebelezés rangsorában nyerhet kielégítést.

A tényleges birtokos lehet akár belföldi, akár külföldi természetes személy, vagy nem természetes személy.

A *nem természetes személyeket* fennállásuk tartama alatt a földadó szempontjából még akkor is egy adóalanynak kell venni, ha a tagoknak a közös tulajdonban való részesedési aránya, például volt urbéri közösségeknél vagy közbirtokosságoknál, akár természetben ki van jelölve, akár az egészre vonatkozó hányadrészekben meg van állapítva. A nem természetes személyek közé tartoznak különösen: az állam (a kincstár), a törvényhatóságok és községek (városok); egyházak, egyházközségek, szerzetes rendek, érsekségek, püspökségek, apátságok, prépostságok, plébániák, székes- és társas káptalanok; alapok és alapítványok; egyesületek; intézetek; részvénytársaságok, szövetkezetek, közkereseti és betéti társaságok; volt urbéresek, közbirtokosságok; hitbizományok stb.

Ha a földbirtok tulajdonát haszonélvezeti szolgalom terheli, a földadót a haszonélvezőre (haszonbirtokosra) kell kivetni. Ezen az alapon a földadó alanyai: az örökbérlők, az ingatlanokat haszonélvező özvegyek; az egyházi és más javadalmasok (jegyzők, tanítók, stb.) az általuk fizetés fejében *haszonélvezett* földekre nézve, stb. Az egyházi és más javadalmasok

---

[13] E §-ban tárgyaltakra nézve l. a F. H. Ö. 8., 10., 12—14. §-ait, az 1875:VII. t.-c. II. fejezetét, az 1909:V. t.-c. 1. és 29. §-át!

által haszonélvezett földek után a földadót még akkor is a javadalmasokra kell kivetni, ha a javadalom céljaira átengedett földek tulajdonosai az utánuk járó földadó viselésére az egyházi alkotmány vagy községi szabályrendelet szerint kötelezve vannak, vagy azt szerződésileg magukra vállalták.

Ellenben a használat szolgalmi joga az ezt megillető személyt nem teszi a földadó fizetésére kötelezetté. Aki tehát például kölcsönkamatok vagy szolgálati viszonyából kifolyólag húzott fizetés vagy bér fejében földeket kap *használatra* [amilyenek a zálogbirtokosnak (zálogtartónak) átadott földek, a gazdatiszteknek, gazdasági cselédeknek ú. n. konvenciós földei], tekintet nélkül a közte és a földadó alanya között létrejött ellenkező megállapodásra, a földadó fizetésére nem kötelezhető. Ugyanez áll a bérlőkre, gondnokokra is, akik szintén csak bírlalók, de nem tényleges birtokosok.

Ha valamely földbirtok — amennyiben nem tartozik a nem természetes személyek tulajdonában álló s fentebb ismertetett földbirtokok közé — *több személynek osztatlan,* csak hányadrészek szerint meghatározott *tulajdona* (ú. n. eszmei megosztás), az ilyen földbirtokot a földadó szempontjából közös tulajdonnak, az összes tulajdonosokat pedig egy adóalanynak kell tekinteni, tekintet nélkül arra, hogy a közös birtok gazdasági hasznában a társtulajdonosok részarányaik szerint tényleg megosztoznak-e vagy sem. Ilyen birtoknál a birtoknak a földadókataszteri munkálatokba való felvétele, a kataszteri tiszta jövedelem meghatározása, valamint a földadó kivetése és előírása is a *közös birtokosok* gyüjtőneve alatt történik.[14]

A földbirtok helyesebb megoszlásának szabályozásáról szóló törvények (1920:XXXVI. t.-c., 1924:VII. t.-c., 1928:XLI. t.-c., 1931:XXXV. t.-c.) alapján *földhözjuttatottat* a földadó szempontjából tényleges birtokosnak kell tekinteni. Földhözjuttatott alatt nem értendő a kishaszonbérlethez juttatott. Utóbbira a földadót nem szabad kivetni. A földhözjuttatott földadófizetési kötelezettsége szempontjából közömbös, hogy a juttatás az 1921:XLV. t.-c. rendelkezései alapján az állam tulajdonába jutott *vagyonváltságföldekből,* vagy az előbb idézett földreformtörvények alapján *megváltott földekből* történt.

A vagyonváltságföldek *volt* tulajdonosát a földadó szempontjából tényleges birtokosnak kell tekinteni arra a vagyonváltságföldre nézve,

---

[14] Ha a társtulajdonosok a közös tulajdont a természetben maguk közt tényleg felosztják, de ezt az állapotot nem telekkönyveztetik, vagy arról legalább telekkönyvezésre alkalmas okiratot nem mutatnak be, a közös tulajdont a földadó szempontjából változatlanul fennállónak és a társtulajdonosokat továbbra is egy adóalanynak kell tekinteni. [V. ö.: 131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 5. §. (1)—(2) bek.]

amelynek átvétele az államkincstár részéről még meg nem történt és az át nem vett földet az államkincstárral kötött megállapodás alapján a volt tulajdonos használja.[15] [16]

5. §. A földadó természete. A földadó kulcsa.

Az adóelmélet szerint a magyar földadó az ú. n. *hozadéki*, máskép *tárgyi adók* csoportjába tartozik, mely a földnek tárgyi ismertetőjelek szerint meghatározott hozadékát vonja adó alá és figyelmen kívül hagyja az adóalany személyes viszonyait: az általa befektetett tőke kisebb vagy nagyobb voltát, gazdálkodásának miként jét, a földet terhelő adósságokat,

---

[15] F. H. Ö. 6. §.

[16] A telepítésről és más földbirtokpolitikai intézkedésekről szóló 1936:XXVII. t.-c. alapján a törvény céljára tulajdonul kijelölt ingatlan földadóját az átengedésre kötelezett mindaddig köteles fizetni, amig az ingatlan tulajdonát az állam, vagy az Országos Földhitelintézet, mint a telepítési alap vagyonkezelője meg nem szerzi.

Az első bekezdésben említett ingatlan földadóját attól kezdve, hogy annak tulajdonát az állam, vagy az Országos Földhitelintézet, mint az állam vagyonkezelője megszerezte, az állam, illetőleg az Országos Földhitelintézet, mint a telepítési alap vagyonkezelője a telepítési alap terhére fizeti mindaddig, amig a birtokszerző az ingatlan tulajdonát meg nem szerzi. Az állam, illetőleg az Országos Földhitelintézet, mint a telepítési alap vagyonkezelője fizeti a földadót arra az időtartamra is, amely a birtokszerzők birtokbavezetésétől az azok részéről történő tulajdonszerzésig tart.

Az 1936:XXVII. t.-c. alapján a törvény céljára haszonbérbe átengedett ingatlan földadóját a haszonbérletbe átengedés tartama alatt az ingatlan tulajdonosa (haszonélvezője) köteles fizetni. Ha a haszonbérletbe átengedett ingatlant később az állam vagy az Országos Földhitelintézet, illetőleg ezektől a haszonbérlő birtokszerző tulajdonul szerzi meg, a földadófizetési kötelezettségre nézve az előző két bekezdésben foglaltak az irányadók.

A földadó viselésének kérdésében a felek az előző három bekezdés rendelkezéseitől eltérőleg is megállapodhatnak, ez azonban nem érinti azt a kérdést, hogy a földadóra vonatkozó törvényes rendelkezések értelmében ki a földadó alanya. (Az 1936:XXVII. t.-c. hatálybalépése és végrehajtása tárgyában kiadott 100.000/1937. F. M. számú rendelet 158. §.)

Ha a fentebb tárgyalt esetekben az ingatlan tulajdonát nem az állam vagy az Országos Földhitelintézet, mint az állam vagyonkezelője, hanem a Vitézi Rend, illetőleg később a megadományozott vitéz szerzi meg, a Vitézi Rend, illetőleg a megadományozott vitéz földadófizetési kötelezettsége a fentismertetett rendelkezések értelemszerű alkalmazásával áll be.

Az 1936:XXVII. törvénycikkel kapcsolatban a földadófizetési kötelezettségre vonatkozó rendelkezések nem tartalmaznak eltérést attól az általános szabálytól, mely szerint a földadó fizetésére kötelezett a tulajdonos, illetőleg haszonélvezet esetében a haszonélvező. Ehhez képest a tulajdonul vagy haszonbérletbe átengedésre kötelezett földadófizetési kötelezettsége nem az átengedésre kötelezés időpontjától, hanem attól az időponttól kezdve szűnik meg, amikor az állam, az Országos Földhitelintézet vagy a Vitézi Rend az átengedésre kötelezett ingatlan tulajdonát megszerezte. Az adásvételi szerződés címén birtokszerző (vitéz) vagy a haszonbérlő birtokszerző (vitéz) pedig birtokbavezetés esetében is csak attól az időponttól kezdve válik földadófizetésre kötelezetté, amikor az 1936:XXVII. t.-c. 53. §-a értelmében már tulajdont szerzett. Eddig az időpontig a földadófizetésre kötelezett a tulajdonos állam, vagy Országos Földhitelintézet vagy Vitézi Rend.

földbirtokának más földbirtokkal való összefüggését, stb.-t, akár emelnék ezek a tárgyi ismertetőjelek szerint meghatározott hozadék összegét, akár csökkentenék azt. Hogy a mi törvényünk miképen határozza meg tárgyi ismertető jelek szerint az adó alá vonandó hozadékot, azt már láttuk a 3. §. első bekezdésében.

A magyar földadó, továbbá *százalékos* adó, amelynél, tárgyi jellegéhez következetesen, nincsen progreszivitás.

Végül a magyar földadót *felosztásos* (repartitionális) adónak is szokták nevezni annálfogva, hogy *sommásan* (egy összegben) vetik ki a községekre s a sommás összeget azután, a birtoklási viszonyokban időközben beállott változások figyelembevételével, *egyénenkint* a községek osztják fel és vetik ki birtokuk kataszteri tiszta jövedelme arányában az egyes adókötelezettekre.

A földadó repartitionális jellege nem jelenti azonban azt, mintha az egyes községekre sommásan kivetett földadó összege állandóan meg volna rögzítve, mert az évenkint változik annyiban, amennyiben a községnek földadóalapjául szolgáló kataszteri tiszta jövedelme is változást szenved a földadókataszterben nyilvántartandó s az adóalapot (kataszteri tiszta jövedelmet) érintő különféle változásoknak (lásd alább) a földadókataszteri munkálatokon való keresztülvezetése folytán.

Hasonlóképen az ország egész területéről származó földadó összege sincsen számszerűleg állandóan meghatározva, mert az annak alapjául szolgáló, az ország egész területére nézve megállapított kataszteri tiszta jövedelem főösszege, az előbb említett okoknál fogva évről-évre szintén némi változásnak van alávetve.

A földadó kulcsa a *pengőértékben* megállapított kataszteri tiszta jövedelem *20%-a.*[17] A kataszteri tiszta jövedelem a földadókataszteri munkálatokban ezidőszerint még aranykoronaértékben van kifejezve. A pengőértékre való átszámítás szempontjából 1 aranykorona egyenlő 1.16 pengővel.

Mivel a földadókataszteri munkálatokban aranykoronaértékben kifejezett kataszteri tiszta jövedelemnek pengőértékre való átszámítása iránt *csak később lesz intézkedés,* az átszámítás megtörténtéig a földadót a 44. számú minta szerinti táblázat segítségével kell kiszámítani. Ez a táblázat az aranykoronaértékben kifejezett kataszteri tiszta jövedelem után járó földadót — a közbeeső átszámítás megtakarításával — *közvetlenül pengőértékben* mutatja. E táblázat szerint *a földadó az aranykoronaértékben kifejezett kataszteri tiszta jövedelem 23.2%-a: pengőértékben.*

A földadó a világháború előtt *kontingentált* adó volt abban az értelemben, hogy a törvény a kataszteri tiszta jövedelem országos főösszegének bizonyos mértékű emelkedése esetére a földadókulcs leszállítását rendelte el. A földadónak ez a kontingentált jellege a világháború után megszünt.

---

[17] 1929:XXIII. t.-c. 1. §. (1) bekezdés.

6. §. A földadó kivetéséhez való jog elévülése.

Az államnak a földadó kivetéséhez való joga elévül, ha az adót a követelési jog beállásának, illetőleg eltitkolás esetében az eltitkolt adótárgy felfedezésének napját követő ötödik naptári év végéig nem vetették ki.[18]

7. §. Kiszámítási és bejegyzési hibák. Téves kataszteri felvételek,

A földadókataszteri munkálatokba netalán becsúszott *kiszámítási és bejegyzési hibákat,* tekintet nélkül felfedezésük idejére, hivatalból vagy a felek bejelentésére mindenkor ki kell igazítani.

A kiigazítás történhetik:

1. az érdekelt birtokos írásban előterjesztett kérelmére,
2. a községi előljáróság (városi adóhivatal) jelentésére,
3. hivatalból való felfedezés alapján.

Az érdekelt birtokos kérvényét, illetőleg a községi előljáróság (városi adóhivatal) jelentését *bármikor* előterjesztheti az illetékes pénzügyigazgatóságnál. A község (város) a netalán nála előterjesztett kérelmet a pénzügyigazgatósághoz továbbítja.

A kérvényben (jelentésben) meg kell jelölni annak a földrészletnek kataszteri helyrajzi számát, amelynél a kiszámítási hiba vagy a téves bejegyzés (elírás) előfordul, a kataszteri birtokívet, amely a kérdéses földrészletet tartalmazza és a hiba vagy tévedés mibenlétét.

A kiszámítási és bejegyzési hibák kiigazítása iránt a pénzügyigazgatóság intézkedik, a kiigazítás folytán szükséges *adótörlés vagy előírás kérdésében* pedig *a m. kir. adóhivatal határoz.*

A földadókataszteri munkálatok kiigazításának van még helye az úgynevezett *„téves katasztrei felvételek"* következő eseteiben:

1. ha egy és ugyanaz a földrészlet ugyanannak a községnek földadókataszteri munkálataiba többször vétetett fel;
2. ha ugyanaz a földrészlet több község földadókataszteri munkálataiba vétetett fel;
3. ha valamely földrészlet nem annak a községnek földadókataszteri munkálataiba vétetett fel, amelyhez tényleg tartozik;
4. ha valamely földrészlet a földadókataszteri munkálatokból egészen kihagyatott;
5. ha valamely természetben nem létező földrészlet a földadókataszteri munkálatokba felvétetett, végül
6. ha valamely földrészlet területe a földkataszteri munkálatokba hibásan vétetett fel.

Az 1. alatti esetben a vonatkozó kérvényben (jelentésben) meg kell jelölni a többszörösen felvett földrészletek kataszteri helyrajzi számait és azokat a kataszteri birtokíveket, amelyekben a kérdéses földrészletek fel vannak véve. A kérvényhez csatolni kell az érdekelt birtokosnak vagy bir-

[18] F. H. Ö. 7. §.

tokosoknak és a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak) az illető földrészletek azonosságát tanusító nyilatkozatait.

A 2. és 3. alatti esetekben a vonatkozó kérvényben (jelentésben) meg kell jelölni azt a kataszteri helyrajzi számot és birtokívet, amely alatt, illetőleg amelyben a tévesen felvett földrészlet az idegen község földadókataszteri munkálataiban előfordul. A 2. alatti esetben a kérvényhez csatolni kell az érdekelt birtokosnak vagy birtokosoknak és az illető községi előljáróságoknak (városi adóhivataloknak) a többször felvett földrészletek azonosságát tanusító nyilatkozatát, mind a két esetben pedig mellékelni kell a községi előljáróságoknak (városi adóhivataloknak) a kérdéses földrészlet közigazgatási hovatartozásáról szóló bizonyítványát.

A 4. és 5. alatti esetekben a vonatkozó kérvényben (jelentésben) meg kell jelölni a kihagyott vagy a tévesen felvett földrészlettel szomszédos földrészletek kataszteri helyrajzi számait és lehetőleg csatolni kell azok térrajzát.

A 6. alatti esetben a kiigazítás iránti kérvényhez csatolni kell a hibás területtel felvett földrészletnek *mérnökkamarai tag* által készített térrajzát, annak általa kiszámított új területét a végzett számításokkal együtt és a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak) arról szóló bizonyítványát, hogy a kérdéses földrészlet területe már az utolsó kataszteri felvételkor is a jelenlegivel volt azonos és annak területében azóta változás nem állott be.

Az 1—6. alatt felsorolt téves kataszteri felvételek csaknem kizárólag az olyan földadókataszteri munkálatokban fordulhatnak elő, amelyek még az úgynevezett *régi felmérésen* alapulnak, a korszerű *új felmérés alapján* készült munkálatokban az ilyen hibák köre a lehető legszűkebb.

Az érdekeltek néha „téves kataszteri felvétel" címén kérnek kiigazítást azokban az esetekben, amidőn a földadókataszteri munkálatokban valamely földadó tárgyát nem képező földrészlet adókötelesnek, valamely adóköteles földrészlet pedig földadó alá nem esőnek van felvéve, vagy ha a mívelési ág tévesen van bejegyezve. Ezek az esetek azonban csak akkor minősülnek téves kataszteri felvételeknek, ha új földadókataszteri munkálatok készítése vagy változások nyilvántartása alkalmával az érdekelt birtokos bebizonyíthatólag önhibáján kívül esett el attól, hogy a földadó kataszteri közegek netán téves minősítése (bejegyzése) ellen a rendes jogorvoslattal (felszólalással) élhessen. Ha ez nem bizonyítható, úgy nem téves kataszteri felvétel, hanem *adótárgy- vagy mívelési ág változás bejelentésének elmulasztása* forog fenn, amikor az adótárgy- és mívelési ág változásokra nézve megszabott eljárást kell követni. (Lásd alább a 30. §-ban.)

Végül a téves kataszteri felvételek közé tartozik az az eset, amikor a földadó alanya, vagyis *a tényleges birtokos* a földadókataszteri munkálatokba *hibásan van bejegyezve.*

A téves kataszteri felvételek kiigazítása iránt az érdekelt birtokos *bármikor* előterjeszthető kérelmére, vagy a községi előljáróság (városi adó-

hivatal) jelentésére, vagy esetleg hivatalból történt felfedezés alapján a pénzügyigazgatóság intézkedik. A kiigazítás folytán szükséges *adótörlés vagy előírás kérdésében a m. kir. adóhivatal* határoz.[19]

8. §. Új osztályba sorozás az adóalap aránytalansága és igazságtalansága címén.

Ha a tényleges birtokos úgy véli, hogy földbirtokának kataszteri tiszta jövedelme *aránytalan és igazságtalan*, az *illetékes pénzügyigazgatóságnál kérheti földbirtokának új osztályba sorozását;* ez a kérelem azonban csak akkor vehető érdemi tárgyalás alá, ha *az illetékes mezőgazdasági kamara* az osztályozás aránytalanságát és igazságtalanságát a maga részéről kétségtelenül fennforgónak találja.

Új osztályba sorozást *csak a tényleges birtokos* kérhet és pedig csak a saját földbirtokára, vagy annak egyes földrészleteire. Nem kérhet tehát új osztályba sorozást a bérlő az általa bérelt földbirtokra, sem a községi elöljáróság vagy képviselőtestület egyes községi birtokosok földbirtokára (kivéve természetesen a község birtokában lévő földeket), vagy akár a község egész határára.

A tényleges birtokos kérvényében köteles egyenkint pontosan megjelölni azoknak a földrészleteknek kataszteri helyrajzi számát, mívelési ágát és minőségi osztályát, amelyeknek új osztályba sorozását kéri, továbbá tüzetesen kifejteni kérelmének indokait és kataszteri helyrajzi számok szerint pontosan megnevezni azokat a földrészleteket, amelyeknek minőségi osztályához viszonyítva saját földrészleteinek osztályozását aránytalannak és igazságtalannak tartja.

A kérvényhez csatolni kell az illetékes mezőgazdasági kamarának arról szóló nyilatkozatát, hogy az osztályozást a maga részéről is aránytalannak s igazságtalannak és a kérvényben felhozott indokokat helytállóknak tartja.

Az előírt feltételek fennforgása esetében az új osztályba sorozást. (ami *új adóalap-megállapítással* egyértelmű), az illetékes *pénzügyigazgatóság* vagy a pénzügyminiszter által kijelölt *kataszteri helyszínelési felügyelőség* hajtja végre. Az új osztályba sorozás alkalmával a minőségi osztályt a mintaterekhez hasonlítva állapítják meg, tehát az érvényben állónál esetleg magasabb minőségi osztályt is alkalmazhatnak.

Az új osztályba sorozás eredménye ellen az érdekelt birtokos *felszólalással* élhet a pénzügyminiszterhez. A felszólalások tárgyában a pénzügyminiszter végérvényesen dönt.

Az új osztályba sorozási *eljárásnak a költségeit,* abban az esetben,

---

[19] F. H. Ö. 16. §. és a hozzáfűzött utasítás; 131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 5. §. (3) bek.; K. K. H. Ö. 19. §. (2) és (3) bek.

ha az eljárás során legalább *két minőségi osztálykülönbözet* nem állapíttatik meg, *a kérelmező fél tartozik viselni.*

A földadókataszteri munkálatokban érvényben álló osztályozások (adóalapok) felülvizsgálását a pénzügyminiszter *hivatalból is* elrendelheti.[20]

9. §. A földadókataszter nyilvántartása. A nyilvántartás célja és tárgya.

A földadókataszteri munkálatokba bejegyzett adatok nem állandó jellegűek, hanem *változásoknak* vannak alávetve; változhatik a tényleges birtokos, megosztás vagy eldarabolás folytán a földrészlet területe, a művelési ág, a minőségi osztály, stb. Ha mindezek a változások a földadókataszteri munkálatokon a mindenkori tényleges állapot szerint keresztül nem vezettetnének, a munkálatok hamarosan elavulnának és ezzel a földadókivetés céljaira alkalmatlanná válnának. A különféle változásoknak a földadókataszteri munkálatokon való keresztülvezetését nevezzük a földadókataszter nyilvántartásának, röviden: *földadónyilvántartásnak.*

A földadókataszter nyilvántartásának *célja* az egyes földrészletek tényleges birtokosának személyében, a földrészletek adókötelezettségében (1. §.), művelési ágában, minőségi osztályában, ideiglenes adómentességre (adómérséklésre) való jogosultságában és községi beosztásában bekövetkezett változásoknak a földadókataszteri munkálatokban olyan módon való feljegyzése, hogy ezek a munkálatok mindíg a valóságos állapotot tüntessék fel és ehhez képest a földadó mindenkor a tényleges birtokosra, az osztályba sorozás során megállapított művelési ág és minőségi osztály után, az érvényben álló ideiglenes adómentesség (adómérséklés) figyelembe vételével abban a községben legyen kivethető, amelybe az illető földrészlet tartozik.[21]

Az érvényben álló *kataszteri tiszta jövedelmi fokozatok* (l. a 3. §-ban) mindaddig *nem változhatnak,* amíg az ország egész területére új földadószabályozás nem hajtatik végre. E rendelkezés folytán sem a tiszta jövedelmi fokozatok tételei nem változhatnak, sem a *községek* más becslőjárásba vagy osztályozási vidékbe *át nem helyezhetők.*[22]

A földadókataszteri munkálatokban a következő *változásokat* kell nyilvántartani:

1. *ha valamely községben a részletes (kataszteri) felmérés vagy mérnöki (műszaki) helyszínelés megtörtént;*

Az ország területének több mint kétharmad része a korszerű műszaki követelményeknek megfelelően, részletesen (földrészletenkint) fel van mérve. Azoknak a községeknek a földadókataszteri munkálataiban, amelyek már részletesen mérettek fel, a területi adatok ezen a részletes felmérésen alapulnak. Az ország területének többi részén fekvő községek földadókataszteri

---

[20] F. H. Ö. 17. §.
[21] F. H. Ö. 10. §. (1) bek. Ut.
[22] F. H. Ö. 15. §.

munkálataiban a területi adatok[23] egy régi, a mai kor követelményeinek már meg nem felelő felmérésből származnak.

Az ország területének részletesen még fel nem mért részén a részletes felmérés állandóan tovább folyik és amint egy községre befejeztetett, az addigi földadókataszteri munkálatai helyébe a részletes felmérés alapján készült új munkálatokat kap. A törvény értelmében ugyanis, ha valamely községben az állami földmérés részletes felmérést vagy mérnöki helyszínelést hajtott végre, e mérnöki műveletek nyomán a kataszteri helyszínelési felügyelőség *a község egész határára nézve,* az állam költségére, hivatalból *új földadókataszteri munkálatokat készít,* amelyekben az egyes földrészleteket a részletes felmérés vagy mérnöki helyszínelés során megállapított területükkel, a munkálatok készítése alkalmával megállapított tényleges birtokosok nevére, a megfelelő művelési ágba és minőségi osztályba veszi fel.[24]

A mérnöki helyszínelés lényegében a részletes felméréssel azonos művelet azzal a különbséggel, hogy mérnöki helyszinelést az állami földmérés olyan községekben szokott végezni, amelyek rendszerint régebben, de már részletesen fel voltak mérve és e felmérés felújítása mutatkozott szükségesnek.

2. *ha valamely községben a következő birtokrendezések valamelyike, ú. m. tagosítás, úrbéri elkülönítés, arányosítás vagy legelőfelosztás, vagy a földbirtok helyesebb megoszlásának szabályozásáról szóló törvények hatálya alá eső birtokrendezés, vagy végül földfeldarabolás (parcellázás)*[25] *hajtatott végre;*

A fenti esetekben a végrehajtott birtokrendezés vagy földfeldarabolás, illetőleg a vonatkozó mérnöki műveletek nyomán a község földadókataszteri munkálatai *az érdekelt birtokosok költségére* átalakíttatnak. Ez az átalakítás úgy történik, hogy a kataszteri helyszinelési felügyelőség (kivételesen a pénzügyigazgatóság) a *községnek a birtokrendezés vagy földfeldarabolás által érintett területrészére új földadókataszteri munkálatokat készít,* amelyekben az egyes földrészleteket a birtokrendezés vagy földfeldarabolás során megállapított területükkel, a munkálatok készítése alkalmával megállapított tényleges birtokosok nevére, a megfelelő művelési ágba és minőségi osztályba veszi fel, míg a birtokrendezés vagy földfeldarabolás által nem érintett területrészekre vonatkozó adatok az érvényben álló földadókataszteri munkálatokban változatlanul fenntartanak. Ha tagosítás esetében a tagosításba be nem vont területrészek is részletesen felmérettek, (ú. n. kiegészítő földmérési munkálatok készültek) *a község egész határára*

---

[23] Természetesen ezekben a földadókataszteri munkálatokban is fel van tüntetve minden egyes földrészlet területe. E területi adatok alapjául szolgált régi felmérést mégsem tekintjük részletes felmérésnek.

[24] F. H. Ö. 18. §. 1. pont Ut. (1) és (2) bek.

[25] Ide értendők a telepítésről és más földbirtokpolitikai intézkedésekről szóló 1936:XXVII. t.-c. céljára megszerzett ingatlanok eldarabolásai is.

nézve új földadókataszteri munkálat készül épen úgy, mint a részletes felmérés vagy mérnöki helyszinelés nyomán.[26]

A részletes felmérés, mérnöki helyszinelés, valamint a kiegészítő munkálatokkal kapcsolatos tagosítás nyomán *az illető községek egész határára készült új földadókataszteri munkálatok* a földadókataszteri nyilvántartásnak legtágabbkörű megnyilvánulási formái, mert ezekben az esetekben nem az egyes földrészletekben beállott különböző időközi változásokat vezetik keresztül az érvényben álló munkálatokon, hanem a munkálatokat teljesen újakkal cserélik ki.

3. ha a község határára nézve változás jött létre:

Ha község határában jogerős közigazgatási hatósági határozat, illetőleg ha különböző törvényhatóságokhoz tartozó községekről van szó, törvényhozási intézkedés folytán (1886:XXIII. t.-c. 148—163. §§.) változás történik, a földadókataszteri munkálatokat e változás eredményének megfelelően ki kell igazítani. Ez a kiigazítás hivatalból és az állam költségére történik.

Határváltozásnak kell tekinteni:

a) ha a községek vitás határvonala rendezést nyer;

b) ha egyik község határából, a másik község határába egyes földrészletek, dülők, esetleg egész puszták csatoltatnak át;

c) ha valamely község határából két vagy több új önálló község alakul és végül;

d) ha eddig különálló községek közigazgatásilag egyesíttetnek;[27]

4. ha valamely földrészlet földadónak többé nem tárgya;

5. ha valamely földrészlet, mely eddig földadónak nem volt tárgya, adókötelessé vált.

Mind a két esetben adótárgyváltozás forog fenn. Adótárgyváltozás tehát akkor áll be, amidőn valamely eddig földadóköteles földrészlet földadó tárgyát nem képező földrészletté, vagy megfordítva, valamely eddig földadó tárgyát nem képező földrészlet földadóköteles földrészletté vált, pl. valamely eddig kert gyanánt használt földrészleten, vagy annak egy részén ház épült, vagy valamely dülőútat áthelyeztek s annak területét most szántóföldnek használják.

6. ha valamely földrészlet ideiglenes adómentességet (adómérséklést) nyert;

7. ha valamely földrészlet ideiglenes adómentessége (adómérséklése) megszünt;

8. ha valamely földrészlet mívelési ágában állandó jellegű változás állott be.

Állandó mívelési ág változás akkor állapítható meg, ha a földadókataszteri felvétellel nem azonos mívelési ágon folytatott gazdálkodás az

---

[26] F. H. Ö. 18. §. 2. pont Ut. (1) és (2) bek.

[27] F. H. Ö. 18. §. 3. pont Ut. (1)—(4) bek.

illető vidéken szokásos gazdálkodásnak megfelel és tartós jellegű. Ilyen változások: új szőlők ültetése, erdősítés, szőlők, erdők kiirtása, legelők vagy száraz rétek feltörése stb;

9. ha valamely földrészlet minőségi osztálya az adóalap aránytalansága és igazságtalanság címén — akár az érdekelt birtokos kérelmére, akár hivatalból — elrendelt új osztályba sorozás eredményekép megváltozott;

10. ha a földrészlet tényleges birtokosa változott;[28]

11. ha a földadókataszteri munkálatokban a kiszámítási és bejegyzési hibák, vagy a téves kataszteri felvételek fennforgása megállapíttatott.

10. §. A változások érvényesitésének kezdőpontja az adóztatásnál.

A részletes felmérés vagy mérnöki helyszinelés, a birtokrendezés vagy földfeldarabolás (parcellázás) nyomán készült új földadókataszteri munkálatok, továbbá a határváltozás eredményének megfelelően kiigazított földadókataszteri munkálatok *a pénzügyminiszter jóváhagyását* követő év elejétől kezdve szolgálnak a földadó kivetésének alapjául.

(Előző §. 1., 2. és 3. pont.)[29]

Adótárgyváltozás esetében, ha valamely földrészlet a földadónak többé nem tárgya, az adómentesség a változás *bejelentését* követő év elejétől veszi kezdetét. (Előző §. 4. pont). Ha pedig valamely eddig földadó tárgyát nem képező földrészlet földadókötelessé vált, az adókötelezettség *a változást* követő évnek kezdetével áll be. (Előző §. 5. pont.)[30]

Az ideiglenes adómentesség *az alapul szolgáló változást* (a gazdasági használhatóság beállását, az erdőtelepítés, szőlőátoltás befejezését, a más községből átköltözött birtokszerzőnek első birtokbavezetését) követő év elejétől veszi kezdetét és az engedélyezett időtartam lejártáig tart.

A véderdők vagy a természetvédelmi rendelkezésekkel érintett területek részére engedélyezett földadómérséklés a földadómérséklés engedélyezésére vonatkozó *kérvény benyujtásának napját* követő évtől kezdődik és annak az évnek a végéig tart, amelyben a véderdő jelleget megszüntető határozat jogerőre emelkedett, illetőleg a természetvédelmi terület jelleget megszüntető határozat kelt. (Előző §. 6. és 7. pont.)[31]

Állandó jellegű mívelési ág változások esetében a földadót az új mívelési ágra meghatározott kataszteri tiszta jövedelem alapján a *változást* követő év kezdetétől kell kivetni. Ha azonban a mívelési ág változás késedelmesen jelentetett be (l. alább) és a mívelési ág változás következtében

---

[28] A nyilvántartandó változásokra nézve l. általában az F. H. Ö. 18. §-át és a hozzáfűzött utasitást.

[29] F. H. Ö. 21. §. (2) bek.

[30] F. H. Ö. 20. §. (1) bek.

[31] F. H. Ö. 3. §.

adóapadás állott be, az apadást az adóztatásnál csak a változás *bejelentését* követő év kezdetétől kell érvényesíteni. (Előző §. 8. pont.)[32]

Ha a tényleges birtokos az adóalap aránytalansága és igazságtalansága címén maga kérte földbirtokának új osztályba sorozását, a földadót az új kataszteri tiszta jövedelem alapján a vonatkozó *kérvény beérkezési idejére* következő év kezdetétől kell kivetni. Ha az új osztályba sorozás hivatalból történt, az új kataszteri tiszta jövedelem *a végrehajtott új osztályba sorozást* követő év kezdetétől szolgál a földadókivetés alapjául. (Előző §. 9. pont.)[33]

A földrészlet tényleges birtokosának változása esetében a földadót az új birtokosra *a változásnak a kataszteri birtokíveken történt keresztülvezetését* követő év elejétől kezdve fogják kivetni. (Előző §. 10. pont.)[34]

Ha a kiszámítási és bejegyzési hibák, vagy a téves kataszteri felvételek fennforgása megállapíttatott, a tévedés folytán akár az adózó, akár a kincstár kárára hibásan számított és kivetett földadót — a kivetésre megállapított elévülési határidőn belül — *a téves kivetés évéig visszamenőleg* helyesbítik. (Előző §. 11. pont.)[35]

11. §. A változások bejelentése.

Részletes felmérés és mérnöki helyszínelés esetében a változásoknak a földadókataszteri munkálatokban való nyilvántartása, ami ebben az esetben új munkálatok készítését jelenti, *hivatalból* történik. A részletes felmérést vagy mérnöki helyszinelést az ország egyes községeire nézve a pénzügyminiszter rendeli el és ugyanő intézkedik az iránt, hogy az említett műveletek befejezése után a kataszteri helyszinelési felügyelőség az illető községek részére új földadókataszteri munkálatokat készítsen.

Hasonlóképen *hivatalból* történik az új földadókataszteri munkálatok készítése, illetőleg az érvényben állók átalakítása *birtokrendezés vagy határváltozás esetében.*[36]

Az *adótárgyban* bekövetkezett változást, valamint a *mívelési ágban* beállott bárminő *változást,* — amelynek állandó vagy nem állandó jellegét

---

[32] F. H. Ö. 20. §. (2)—(3) bek.

[33] F. H. Ö. 20. §. (4) és (5) bek.

[34] A községi adófőkönyvben előírt adótartozást *az év folyama alatt* helyesbíteni, szétbontani, *felosztani* nem szabad. Amidőn tehát valamely ingatlan (földrészlet) egészben vagy részben másnak a birtokába ment át, az ingatlan után járó adót az adófőkönyvben mindig az alatt a számlatétel alatt kell könyvelni, amely alatt azt az év elején előírták. A községi, illetőleg a körjegyző (községi, városi adóhivatal) kötelessége azonban ilyen esetben külön leszámolás alapján megállapítani, hogy a kérdéses ingatlan után kivetett adóból — az esedékesség figyelembevételével — mennyi esik az előbbi és mennyi a jelenlegi birtokosra. K. K. H. Ö. 22. §. (2) bek. Ut. (25)—(27) bek.

[35] F. H. Ö. 16. §. (1) bek. Ut. (8) bek.; ugyanott (2) bek. Ut. (14) bek. és K. K. H. Ö. 19. §.

[36] F. H. Ö. 19. §. (1) és (2) bek.

a megindított hivatalos eljárás során állapítják meg — az illető földrészlet tényleges birtokosa a változás bekövetkezésétől számított *30 nap alatt a* községi elöljáróságnál (városi adóhivatalnál) akár élőszóval, akár írásban *bejelenteni* köteles. A gyakorlat az adótárgy- vagy mívelési ág változást kellő határidőben bejelentettnek tekinti, ha a tényleges birtokos a földadószaporulatot eredményező változást az előírt 30 napon túl, de még a változás évének végéig bejelenti. A bejelentési kötelezettség nem önjogú, valamint jogi személyeknél a törvényes képviselőt terheli.[37]

A földbirtok bérbeadása esetében a bérlő jogosult az adótárgy- és mívelési ágváltozások bejelentésére, de a bejelentés elmulasztásáért a földadó alanya: a tényleges birtokos marad felelős.[38]

Az a tényleges birtokos, aki az adótárgy- vagy mívelési ág változást az előírt határidőben be nem jelenti, az adótárgy- vagy mívelési ág változás következtében megállapított évi adószaporulat 25%-át tartozik *bírságkép* a változás *beálltát* követő év kezdetétől a bejelentés, esetleg a hivatalból történt felvétel évének végéig terjedő időre megfizetni.[39] Ha pedig az adótárgy- vagy mívelési ág változás következtében adóapadás állott be, az apadást az adóztatásnál csak a változás *bejelentését* követő év kezdetétől szabad a birtokos javára érvényesíteni.

Ha az adótárgy- vagy mívelési ág változások bejelentését a tényleges birtokos elmulasztja, az illetékes hatóságok a tudomásukra jutó változásokat hivatalból veszik fel és vezetik keresztül a földadókataszteri munkálatokban.[40]

A 2. §. 1. pontja alapján a terméketlenből *gazdaságilag használhatóvá tett területeket megillető ideiglenes adómentesség iránt* az érdekelt tényleges birtokosnak a gazdasági használhatóság beállásától számított *egy év alatt* kell a pénzügyminiszterhez intézett *kérvényét* a községi elöljáróságnál (városi adóhivatalnál) benyujtania.

A 2. §. 2. *a)* vagy *b)* pontja alapján a *telepített erdőket megillető ideiglenes földadómentesség iránt* az érdekelt tényleges birtokosnak az egyes években foganatosított erdősítési munkálatok befejezésétől számított *egy év alatt* kell a kataszteri és telekkönyvi adatokat is tartalmazó és a pénz-

---

[37] Ugyanott (3) és (4) bek.

[38] A telepítésről és más földbirtokpolitikai intézkedésekről szóló 1936:XXVII. t.-cikknek és az ennek hatálybalépése és végrehajtása iránt kiadott 100.000/1937. F. M. számú rendeletnek a földadót érintő rendelkezései tárgyában kiadni szándékolt (még nem joghatályos) pénzügyminiszteri rendelet *tervezete* szerint: „az adásvételi szerződés alapján birtokbavezetett, de még nem telekkönyvi tulajdonos az állam, az Országos Földhitel intézet vagy a Vitézi Rend tulajdonjogának fennállása alatt, a haszonbérlő birtokszerző pedig a haszonbérlet fennállása alatt jogosult az adótárgy- és mívelési ág változások bejelentésére, de a bejelentések elmulasztásáért a földadófizetésre kötelezett, vagyis a tulajdonos marad felelős."

[39] F. H. Ö. 64. §. és 20. §. (3) bek. Ut. (1) bek. A birságot a pénzügyminiszter méltányos esetekben leszállíthatja, esetleg el is engedheti. K. K. H. Ö. 123. §. (4) bek

[40] F. H. Ö. 19. §. (5) bek., továbbá 18. §. 4., 5. pont. Ut. (6)—(7) és (18) bek

ügyminiszterhez intézett kérvényét vázlatrajzzal felszerelve a községi előljáróságnál (városi adóhivatalnál) benyujtania.

Ha a tényleges birtokos a 2. §. 2 *b)* pontja alapján *önként telepített* erdeje részére kér ideiglenes földadómentességet, kérvényéhez az előző bekezdésben említett vázlatrajzon felül csatolnia kell a községi előljáróság (városokban a polgármester, Budapesten a kerületi előljáró) által láttamozott oly értelmű nyilatkozatot is, amely szerint a beerdősített területnek az 1935:IV. t.-c. hatálya alá eső erdőként törzskönyvezéséhez hozzájárul. Ha az erdő vagyonfelügyelet alatt áll, a kérvényhez a vagyonfelügyeleti hatóság hozzájárulását tartalmazó iratot is csatolni kell.

A 2. §. 2 *c)* pontjában biztosított *földadómérséklés engedélyezése iránt* a tényleges birtokos kérelmét az adómérséklés alapjául szolgáló kijelölő határozat jogerőre emelkedése és a *véderdő,* illetőleg a *természetvédelmi* rendelkezésekkel érintett *terület határainak kijelölése és állandósítása után* terjesztheti elő. A község nevét, a kataszteri birtokív számát, az adómérséklésben részesíteni kért földrészletek kataszteri helyrajzi számát és területét is tartalmazó kérvényt a pénzügyminiszterhez kell intézni és az erdőfelügyelőséghez kell benyujtani. A kérvényhez csatolni kell a kijelölő határozat másolatát és ki kell mutatni a kérvényben azt a jövedelemcsökkenést, amely az erdő jövedelmében a kijelölés következtében mutatkozik.[41]

A 2. §. 3. pontja alapján az *átoltott közvetlenül termő szőlőket megillető ideiglenes adómentesség* iránt külön kérelmet előterjeszteni nem kell. Az ilyen szőlők részére az ideiglenes adómentességet, az érdekelt birtokosok részéről a tulajdonukat képező közvetlenül termő szőlőkre vonatkozólag tett bejelentések és a szőlészeti és borászati kerületi felügyelőnek a már tényleg átoltott szőlőkről készített kimutatása alapján, a pénzügyminiszter *hivatalból* állapítja meg.[42]

A 2. §. 4. pontja alapján *a telepítésről* és más földbirtokpolitikai intézkedésekről *szóló* 1936:XXVII. *t.-c. értelmében alakított birtokot megillető ideiglenes adómentesség* iránt szintén nem kell külön kérelmet előterjeszteni. Ezt az ideiglenes adómentességet a földmívelésügyi miniszternek a más községből átköltöző birtokszerzőkről összeállított névjegyzéke alapján a pénzügyminiszter *hivatalból* állapítja meg.[43]

Az ideiglenes adómentességet (földadómérséklést) a 2. §. 1. és 2. pontja alá tartozó esetekben *a pénzügyminiszter* az érdekelt birtokos kérelmére engedélyezi, a 3. és 4. pont alá tartozó esetekben pedig hivatalból állapítja meg.[44] Az erdőtelepítések részére az ideiglenes adómentességet, valamint a véderdők és a természetvédelmi rendelkezésekkel érintett területek

---

[41] F. H. Ö. 4. §. (1) bek. és Ut. (5)—(6) és (10) bek.
[42] 85.000/1938. F. M. számú rendelet 77—78. §.
[43] 100.000/1937. F. M. számú rendelet 146. §.
[44] F. H. Ö. 4. §. (2) bek. és a fenti két F. M. rendelet.

részére a földadómérséklést a pénzügyminiszter a földmívelésügyi miniszter meghallgatásával engedélyezi.[45]

Az ideiglenes adómentességben részesített, terméketlenből gazdaságilag használhatóvá tett területeket és új telepítésű erdőket az ideiglenes adómentesség lejárta után akkori minőségük szerint vonják adózás alá és e célból azokat *az ideiglenes adómentesség lejártakor* újra osztályba sorozzák. Az ideiglenes adómentességben részesített új telepítésű erdőket a lejárat előtt is újra osztályba sorozzák akkor, ha az ideiglenes adómentesség előfeltételei még a lejárat előtt megszűnnek. Ha a 2. §. 2. *c)* pontja alapján engedélyezett földadómérséklés előfeltételei szűnnek meg, a megszűnést követő évtől kezdve a kérdéses véderdőket vagy természetvédelmi rendelkezésekkel érintett területeket a teljes kataszteri tiszta jövedelem alapján vonják adó alá. Az itt említett *új osztályba sorozás és adó alá vonás hivatalból* történik, evégből az érdekelt birtokost semmiféle bejelentési kötelezettség nem terheli.[46]

Az ideiglenes adómentességben részesített, átoltott közvetlenül termő amerikai szőlőknél és az 1936:XXVII. t.-c. értelmében alakított birtokoknál az ideiglenes adómentesség lejártakor új osztályba sorozásnak helye nincs.

A birtokos személyében bekövetkezett változást az illető földrészlet tényleges birtokosa, tehát az új birtokos, a változás bekövetkezésétől számított *30 nap alatt* köteles *bejelenteni* a községi előljáróságnál (városi adóhivatalnál). A földfeldarabolással (parcellázással) kapcsolatos birtokosváltozások ugyanezen bejelentési kötelezettség alá esnek. Nem önjogú, valamint jogi személyeknél a birtokosváltozás bejelentésének kötelezettsége a törvényes képviselőt terheli.[47]

A változás bejelentése alkalmával a birtokos a változás alá került földrészlet birtoklásához való jogosultságát vagy *telekkönyvi végzéssel* köteles igazolni, vagy legalább *olyan okirattal, amely telekkönyvi bekebelezés alapjául szolgálhat.*[48] E rendelkezésre való tekintettel az előző bekezdésben említett ama változásnak, amelytől a 30 nap számítandó, azt a napot kell tekinteni, amelyen az ingatlan átruházására (átszállására) vonatkozó telekkönyvi végzést a bejelentésre kötelezettnek kézbesítették, illetőleg, ha a felek nem telekkönyveztettek, azt a napot, amelyről a telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirat keltezve van.

A jövedéki büntető eljárás alá eső kihágást követ el, aki a birtokos személyében beállott változások bejelentését elmulasztja.[49]

A földadókataszteri munkálatokba becsúszott kiszámítási és bejegyzési hibák, vagy a téves kataszteri felvételek esetében az eljárás a kiigazítás és az ennek folytán beálló változás keresztülvezetése iránt, — mint azt a 7.

---

[45] F. H. Ö. 4. §. (1) bek.; Ut. (13) bek.

[46] F. H. Ö. 4. §. (2) bek. Ut. (3)—(4) bek. és 5. §.

[47] F. H. Ö. 19. §. (3) és (4) bek.

[48] 131.500/1931. sz. pénzügymin. rendelet 5. §. (2) bek.

[49] F. H. Ö. 65. §.

§-ban már láttuk — az érdekelt birtokos *kérelmére,* vagy a községi előljáróság (városi adóhivatal) *jelentésére, vagy hivatalból* történt felfedezés alapján indul meg. A kérelem, illetőleg a jelentés *bármikor* előterjeszthető.

A változások bejelentésével alább még részletesebben fogunk foglalkozni ott, ahol a községi előljáróságoknak (városi adóhivataloknak) a bejelentések átvételével kapcsolatos teendőit tárgyaljuk.

12. §. A földadónyilvántartás közegei és hivatalai.

A községi előljáróságnál (városi adóhivatalnál) bejelentendő változások felvételére és általában a községek (városok) kötelességévé tett földadónyilvántartási teendők ellátására községekben és körjegyzőségekben a községi, illetőleg a körjegyző, azokban a községekben, amelyekben községi adóhivatal szerveztetett, a községi adóhivatalt vezető jegyző, városokban pedig a városi adóhivatal van hivatva. Egyes nagyobb községekben és városokban külön földadónyilvántartói állást szerveztek, azonban akár ő, akár más látja el a községi *földadónyilvántartási* teendőket, annak *helyes vezetéséért a községi vagy a körjegyző, a községi adóhivatalt vezető jegyző, illetőleg a városi adóhivatal vezetője a felelős.*[50]

A községi földadónyilvántartás vezetésének ellenőrzését, az adóalapot érintő változások szakszerű felvételét (másszóval az adótárgy- és mívelési ág változások osztályba sorozását, az adóalap aránytalansága és igazságtalansága címén végzendő osztályba sorozást, az ideiglenes adómentességi igények helyszíni elbírálását stb.-t) állami közegek: *a pénzügyigazgatósághoz beosztott s azok fogalmazási személyzetéhez tartozó földadónyilvántartási biztosok teljesítik.* Feladatuk köréhez tartozik még a kincstár képviselete a földadóelengedés céljából működő elemi kár becslőbizottságokban és általában a pénzügyigazgatóságok működési körébe utalt földadóügyek intézése. A pénzügyigazgatóságokhoz kataszteri irodakezelési személyzet is van beosztva, amely a kataszteri irattárt (amelyben a pénzügyigazgatóság működési területéhez tartozó községek földadókataszteri munkálatait őrzik) kezeli és a változásoknak az ott őrzött munkálatokban való keresztülvezetését végzi.[51]

A kataszteri helyszinelési felügyelőségek állami hivatalok és feladatuk a részletes felmérés, mérnöki helyszinelés, birtokrendezés (főként tagosítás) és földfeldarabolás (parcellázás) nyomán új földadókataszteri munkálatok készítése. Munkájuk két főrészre tagozódik: 1. a helyszini birtokvalósításra, azaz az egyes tényleges birtokosok birtokállományának a községben földrészletenkint való megállapítására és a helyszini becslésre, vagyis a község egész határának vagy egy részének új osztályba sorozására, 2. a helyszinén felvett adatoknak a hivatali székhelyen új földadókataszteri

---

[50] K. K. H. Ö. 2. §. 2. pont. Ugyanott: 157. §.

[51] F. H. Ö. 23. és 24. §. A földadónyilvántartási biztosok törvényesen megkívánt előképzettsége gazdasági akadémiai oklevél.

munkálattá való feldolgozására. A kataszteri helyszinelési felügyelőség élén *a kataszteri helyszinelési felügyelő áll.* Beosztott fogalmazási személyzete: a *kataszteri helyszinelési becslőbiztosok.* Ezen kívül van még kataszteri irodakezelési személyzete is.

A földadónyilvántartás igazgatási ág vezetése és ellenőrzése a legfelsőbb fokon a pénzügyminisztert illeti, aki szükség esetében a pénzügyigazgatóságok ügykörébe tartozó földadónyilvántartási teendőket a kataszteri helyszinelési felügyelőségekkel végeztetheti.[52]

Itt kell még megemlékeznünk az állami földmérés hivatalairól: a háromszögelő hivatalról, a földmérési felügyelőségekről és a földmérési térképtárról, amelyek a földadókataszteri munkálatokhoz a műszaki adatokat (a földrészleteknek felmérés útján megállapított területét) szolgáltatják.

13. §. Másolatok kiadása.

A pénzügyigazgatóság kataszteri irattárában őrzött földadókataszteri munkálatokról, a kataszteri birtokvázlatok kivételével, a községek vagy magánfelek kérelmére, az alábbi szabályok szerint, hitelesített *másolatok,* vagy *kivonatok* adhatók ki:

1. A hitelesített másolatok és kivonatok illeték alá esnek.[53] A községek részére a földadónyilvántartás vezetésének megkönnyítése céljából kiadott kataszteri telekkönyvi másolatokat azonban illetékmentesen kell kiszolgáltatni. [Az illetékmentesség kedvezményének az a célja, hogy a községek (városok) a kataszteri telekkönyv másolatát minél többen megszerezzék. Erre kötelezve nincsenek ugyan, de annak megszerzése a községi földadónyilvántartás helyes vezetését módfelett megkönnyíti, az elemi kárfelvételi jegyzékek összeállításánál pedig csaknem nélkülözhetetlen.]

2. A másolatokért és kivonatokért a megrendelő a felhasznált nyomtatványoknak a m. kir. állami nyomda által évről-évre kiadott nyomtatványjegyzékben feltüntetett árát és ívenként 80 fillér másolási díjat tartozik fizetni.

A kataszteri birtokvázlatokról és általában az állami földmérés munkálatairól (kataszteri térképekről, háromszögelési adatokról, stb.) másolatok és kivonatok kiadására az állami földmérési hivatalok (a m. kir. állami háromszögelő hivatal, a m. kir. állami földmérési térképtár és a m. kir állami földmérési felügyelőségek) illetékesek.[54] Meg van engedve azon-

---

[52] F. H. Ö. 23. és 26. §. Az országban három kataszteri helyszinelési felügyelőség működik. III. számú, Budapest, I., Verbőczy-utca 9., V. számú, Debrecen, VI. számú, Szombathely. A kataszteri helyszínelési becslőbiztosok törvényes előképzettsége ugyanaz, mint a földadónyilvántartási biztosoké.

[53] A másolati illeték ivenkint (nem nyomtatványivenkint) 2 P., ha pedig a másolat a 2000 négyzetcentiméteres ívnagyságot meghaladja, 4 P.

[54] A vonatkozó megrendeléseket a legcélszerűbb a pénzügyigazgatóságnál beadni. Ez azt az illetékes földmérési hivatalhoz juttatja.

ban, hogy a mérnöki kamarák igazolt tagjai, igazolt helyetteseik útján is, a pénzügyigazgatóság hivatali helyiségében, valamelyik földadónyilvántartási tisztviselő jelenlétében a hivatalos órák alatt, a kataszteri birtokvázlatokról[55] sajátkezűleg, saját papiron és saját eszközeikkel másolatokat vegyenek. Ide vonatkozólag a következő rendelkezések az irányadók:

1. A másolatok vétele csakis áttetsző másolópapír felhasználásával (átszúrások kizárásával) történhetik.

2. A másolatokon a pénzügyigazgatóság részéről hivatalos igazolásnak, záradékolásnak vagy hitelesítésnek helye nincs.

3. A másolás díja holdrészletenként (holdak és földrészletek számának összege) a következő:

a) egész községre, vagy egyes szelvényekre való kiterjedésben holdrészletenként 0.04 pengő;

b) kivonatban 10 holdrészletig 3 pengő, 25 holdrészletig 4 pengő, 50 holdrészletig 5 pengő, 100 holdrészletig 6 pengő, ezen felül minden további holdrészlet után 0.04 pengő.

4. A másolás engedélyezését — olyan értelmű írásbeli nyilatkozat beszolgáltatása mellett, hogy az illető mérnöki kamarai tag a birtokvázlatok épségéért a másolás tartama alatt teljes anyagi felelősséget vállal — a pénzügyigazgatóság főnökétől vagy helyettesétől kell kérni. A nyilatkozatot akkor is a megbízó mérnöki kamarai tagnak kell kiállítania, ha a másolást helyettese által kívánja végeztetni.

5. Az engedély vétele után a mérnöki-kamarai tag vagy igazolt helyettese a neki egyidejűleg kiszolgáltatott „Befizetési lap"-on a kataszteri irattár kezelésével megbízott tisztviselő által kiszámított másolási díjat a pénzügyigazgatóság „Földadónyilvántartás" bevételi csekkszámlájára befizeti, az „Elismervény"-t a kataszteri irattár kezelésével megbízott tisztviselőnek átadja s a kívánt másolat elkészítése után a másolat vételét az e célból vezetett nyilvántartás utolsó hasábjában elismeri.[56]

A községi előljáróság (városi adóhivatal) az őrizetében lévő kataszteri birtokívekről magánosok részére *másolatokat és kivonatokat,* az I.

---

[55] A pénzügyigazgatóságoknál ma csak *a telekkönyvi betétekkel bíró* községek birtokvázlatai őriztetnek s így itt csupán ilyen községek birtokvázlatairól vehető másolat, ellenben a telekkönyvi betétekkel *nem* bíró községek birtokvázlatai a községi előljáróságnál (városi adóhivatalnál) őriztetvén, az ezekről másolatokat kívánó mérnöki kamarai tagokkal a pénzügyigazgatóság közli, hogy a *másolatok* a m. kir. földmérési térképtárnál (Budapest, II., Fő-utca 34.) szerezhetők be. Mégis a mérnöki kamarák igazolt tagjai, vagy igazolt helyetteseik a községi előljáróságnál (városi adóhivatalnál) őrzött kataszteri birtokvázlatokba a hivatalos órák alatt *betekinthetnek* és a vázlatokon olvasható adatokat feljegyezhetik. Azonban a vázlatokról méreteket le nem vehetnek, sem azokról másolatokat akár áttetsző papír felhasználásával, akár más módon nem készíthetnek. (18.893/1936 számú pénzügyminiszteri rendelet. P. K. 1936. évi 4. szám.)

[56] F. H. Ö. 24. §. (1) bek. Ut. (6)—(8) bek.

számú nyilvántartási jegyzékről pedig vízi társulatok részére másolatokat adhat ki hiteles alakban, a *törvényhatósági szabályrendeletben megállapított díjazás* ellenében.

A kiadott másolatok és kivonatok illeték alá esnek.[57]

A másolatokat és kivonatokat a hitelesítési záradék fölé vezetett községi (városi) iktatószám alatt és az eredetivel egyező nyomtatványon a következő módon kell elkészíteni:

1. Egy-egy vonalon csak *egy* földrészletre vonatkozó adatok jegyezhetők be.

2. Ha a másolat vagy kivonat két vagy több ívre terjedne, az íveket fonállal össze kell varrni s a fonál végét a község (város) pecsétjével lepecsételni.

3. Vakarásnak a másolatokban (kivonatokban) előfordulnia nem szabad.

4. A másolatok (kivonatok) egyes hasábjait összegezni kell, a birtokívekben az összes területnek és a kataszteri tiszta jövedelemnek végösszegét betükkel is ki kell írni.

5. Az eredetiben foglalt adatokat a másolatokban egész terjedelmükben (tehát birtokívekben a nyilvántartási feljegyzésekkel, illetőleg az időközben beállott és keresztülvezetett változásokkal együtt) fel kell sorolni.

6. A birtokívkivonatokba csak a felek által megjelölt tételeket (például csak az illető birtokívben még tényleg bennforglalt földrészletekre vonatkozó adatokat) kell bemásolni.

7. A hitelesítési záradékok a következők:

a) birtokívmásolatra:

„Ez a másolat . . . . . birtokára vonatkozó és a . . . . . községnél (városnál) őrzött . . . . . számú eredeti kataszteri birtokívben foglaltakkal mindenben egyező".

b) birtokívkivonatra:

„Jelen kivonatos másolatban felsorolt adatok a . . . . . birtokára vonatkozó és a . . . . . községnél (városnál) őrzött . . . . . számú eredeti kataszteri birtokívben bennfoglaltatnak és azokkal egyezők".

c) I. számú nyilvántartási jegyzék másolatra:

„Ez a másolat . . . . . község (város) 193... évi eredeti I. számú nyilvántartási jegyzékével mindenben egyező".

8. A hitelesítési záradékot a keltezés után a földadónyilvántartás vezetéséért felelős községi (városi) közeg írja alá s a község (város) hivatalos pecsétjével látja el.[58]

---

[57] A másolati illeték ívenkint (nem nyomtatványívenkint) 2 P., ha pedig a másolat a 2000 négyzetcentiméteres ívnagyságot meghaladja, 4 P.

[58] F. H. Ö. 18. §. 10. pont. Ut. (51)—(53) bek.

II. FEJEZET.

A községek (városok) teendői a változások nyilvántartása körül.

14. §. Községi (városi) földadónyilvántartás.

A földadókataszteri munkálatokban nyilvántartandó változásokat a 9. §-ban tárgyaltuk.

E változások közül a tényleges birtokos személyében beállott változások nyilvántartásával kapcsolatos minden teendő[59] a községi nyilvántartás feladata.

A községi földnyilvántartásnak a többi változás nyilvántartása körül is fontos feladatai vannak, ezeknek a változásoknak a nyilvántartásánál azonban lényeges szerep jut a pénzügyigazgatóságoknak, illetőleg a kataszteri helyszínelési felügyelőségeknek is.

A községi földadónyilvántartás teendőinek pontos ellátása a községi (városi) közegek egyik *legfontosabb feladata,* mert ettől függ a földadó helyes kivetése, ez pedig számos más közszolgáltatásnak is az alapja.

15. §. A községi előljáróság (városi adóhivatal) értesülése a birtokos személyében beállott változásokról.

A birtokos személyében beállott változásnak kell tekinteni és a kataszteri birtokívekben nyilván kell tartani minden olyan változást, amidőn adásvétel, csere, ajándékozás, bírói ítélet, kisajátítás, öröklés, hagyományozás, vagy közös birtok felosztása stb. folytán:

1. egy birtokívből *egyes földrészletek* más birtokosra ruháztatnak át, vagy szállnak át,

2. valamely birtokosnak egy birtokívben nyilvántartott *egész birtoka* más birtokosra ruháztatik át, vagy száll át,

3. valamely, többek *közös tulajdonában* álló földrészletnél a *birtokos személye vagy a részesedési arány* megváltozik,

4. egy vagy több *földrészlet* két vagy több birtokos között *megosztás* alá kerül,

5. haszonélvezettel terhelt birtoknál, (földrészletnél) a haszonélvezet megszűnik, vagy a *haszonélvező személye* változik.

Földeknek *használatra* történő átengedése nem tartozik a birtokos személyében beállott változások közé, mert a használó (l. 4. §.) nem tényleges birtokos és így a földadónak nem alanya.

A birtokos személyében beállott változásról a községi előljáróság (városi adóhivatal) a következő módokon értesül:

---

[59] Mégis ide nem értve a birtokos személyében beállott azokat a változásokat, amelyeknek nyilvántartása a részletes felmérés, mérnöki helyszinelés, birtokrendezés, földfeldarabolás vagy határátcsatolás nyomán készült új birtokívekkel vagy a meglévő birtokívekben történt keresztülvezetéssel a kataszteri helyszinelési felügyelőség (pénzügyigazgatóság) által nyer elintézést.

1. a birtokosok kötelező *bejelentéseiből,*

2. a telekkönyvi hatóságnak a községi előljáróság (városi adóhivatal) részére *közvetlenül megküldött* tulajdon- vagy haszonélvezeti jog bekebelezést elrendelő *végzéseiből,*

3. a pénzügyigazgatóság által kiadott, úgynevezett *ellenőrző* telekkönyvi *végzésekből,*

4. a telekkönyvi betétekkel bíró, valamint új felmérésű, de telekkönyvi betétekkel még nem bíró községekben a pénzügyigazgatóság által kiadott *„változási jegyzék"-ekből.*[60]

16. §. Régi felmérésű, telekkönyvi betétekkel nem bíró községek. Telekkönyvi betétekkel bíró községek. Új felmérésű, de telekkönyvi betétekkel nem bíró községek.

A földadókataszteri nyilvántartás szempontjából különbséget kell tenni *a)* régi felmérésű, telekkönyvi betétekkel nem bíró, *b)* telekkönyvi betétekkel bíró és *c)* új felmérésű, de telekkönyvi betétekkel még nem bíró községek közt.

a) Régi felmérésű, telekkönyvi betétekkel nem bíró (telekjegyzőkönyves)[61] *községekben* a bírósági (hitel-) telekkönyvben foglalt helyrajzi számok nem azokat a földrészleteket jelölik, mint a földadókataszteri munkálatokban szereplő azonos helyrajzi számok.[62] Ennélfogva, mivel a telekkönyvi hatóság a tulajdon- vagy haszonélvezeti jog bekebelezést elrendelő végzéseit a hiteltelekkönyvi helyrajzi számokra vonatkoztatva hozza, a birtokos személyében beállott változásnak a földadókataszteri munkálatok-

---

[60] F. H. Ö. 18. §. 10. pont. Ut. (1) és (9) bek.

[61] Telekkönyvi rendszerünkben eredetileg minden községnek telekjegyzőkönyvei voltak. Minthogy a telekjegyzőkönyvek és a földadókataszteri munkálatok egymástól függetlenül készültek, a kétféle munkálat között nincsen kapcsolat, vagyis az egyes földrészleteknek más a helyrajzi számuk és a területük a telekjegyzőkönyvekben, mint a földadókataszteri munkálatokban. Az 1886:XXIX. t.-c. elrendelte, hogy a telekjegyzőkönyvekből telekkönyvi betéteket kell szerkeszteni, a betétekbe pedig az egyes földrészleteknek azt a helyrajzi számát, művelési ágát és területét kell bevezetni, amellyel az illető földrészlet az *új* földadókataszteri munkálatokban szerepel. A törvény e rendelkezése alapján indult meg az országban a telekkönyvi betétszerkesztés. Az 1938:XI. t.-c. az 1889:XXIX. t.-cikket hatályon kívül helyezte. A telekkönyvi betétszerkesztést ma az 1938:XI. t.-c. 4—11. §-ai szabályozzák. Ha valamely község *részletes felmérés, mérnöki helyszíneles vagy tagosítás alapján új* földadókataszteri munkálatokat kap (v. ö.: 9. §. 1. és 2.), az igazságügyminiszter intézkedik, hogy ezeket a munkálatokat lehetőleg mielőbb kövesse a telekkönyvi betétek szerkesztése. A trianoni Magyarország 3600 községe közül mintegy 2200-nak vannak már telekkönyvi betétei, a többi község még ma is „telekjegyzőkönyves".

[62] Kivételesen egynéhány régi felmérésű, telekkönyvi betétekkel nem bíró községben a bírósági telekkönyvben foglalt helyrajzi számok azokat a földrészleteket jelölik, mint a kataszteri telekkönyvben szereplő azonos helyrajzi számok. De a bírósági telekkönyvi és a velük azonos kataszteri telekkönyvi helyrajzi számok ilyen községekben sem jelölik azokat a földrészleteket, amelyeket a kataszteri birtokvázlatok azonos helyrajzi számai jelölnek.

ban való keresztülvezethetése céljából a telekkönyvi végzésben foglalt helyrajzi számot előbb *azonosítani* kell, vagyis meg kell állapítani, hogy a telekjegyzőkönyvi helyrajzi számnak melyik földadókataszteri helyrajzi szám felel meg. Ugyanez áll ilyen községekben arra az esetre is, ha a birtokos személyében beállott változást nem telekkönyvi végzéssel, hanem más *okirattal* igazolják.

A régi felmérésű, telekkönyvi betétekkel nem bíró községek földadókataszteri munkálatainak nyilvántartásában továbbá az állami földmérés sem a földrészletek helyrajzi számozása körül, sem az egyes földrészletek területének megállapítása körül nem működik közre. Ilyen községekben az egyes *földrészletek területében* birtokosváltozás folytán beállott változások (földrészlet-megosztások) esetében a keletkezett új földrészleteknek földadókataszteri helyrajzi számokkal való megjelölését a községi előljáróság (városi adóhivatal) végzi, a keletkezett új földrészletek területének nagysága tekintetében pedig a telekkönyvi végzésekben vagy más okiratban feltüntetett adatok *műszaki ellenőrzés nélkül* elfogadtatnak. Ilyen községekben tehát nincsen mérnöki (műszaki) nyilvántartás.

b) Telekkönyvi betétekkel bíró községekben a bírósági (hitel-) telekkönyvben foglalt helyrajzi számok ugyanazokat a földrészleteket jelölik, mint a földadókataszteri munkálatokban szereplő azonos helyrajzi számok és az ezekkel a helyrajzi számokkal jelölt földrészleteknek a területi adatai is egyezők.[63] Ilyen községekben tehát a telekkönyvi végzés alapján a birtokos személyében beállott változást a földadókataszteri munkálatokban keresztül lehet vezetni anélkül, hogy a fentebbemlített azonosítást kellene végezni.

Telekkönyvi betétekkel bíró községekben az *egyes földrészletek területében* birtokosváltozás folytán beállott változásokra (földrészlet-megosztásokra) nézve a felek által kötelezőleg szolgáltatott adatokat (megosztási vázrajzot[64]) az *állami földmérés* a helyrajzi számozás és a terület tekintetében (ha szükséges a helyszínen) műszakilag felülvizsgálja. A műszaki felülvizsgálat során elfogadott adatokat az *állami földmérés „változási jegyzék"-be* foglalja, amelyben feltünteti a megosztás folytán keletkezett új földrészletek területét és azokat helyrajzi számokkal is megjelöli. Telekkönyvi betétekkel bíró községekben tehát a községi előljáróságnak (városi

---

[63] V. ö.: 1886:XXIX. t.-c. 3. §., 1930:XXXIV. t.-c. 94. §. és 1938:XI. t.-c. 7. §. Az egyes földrészleteknek a bírósági telekkönyvben foglalt helyrajzi száma és területe az állami földmérési munkálatokban szereplő helyrajzi számokkal és azok területével is megegyezik, miből következik, hogy telekkönyvi betétekkel bíró községekben egy és ugyanazon földrészletnek ugyanaz a helyrajzi száma és ugyanaz a területe mind a bírósági telekkönyvben, mind az állami földmérési munkálatokban, mind pedig a földadókataszteri munkálatokban.

[64] Ha valamely földrészletnek csak egy részét kell más betétbe bejegyezni, a telekkönyvi hatósághoz benyújtandó kérvényhez szabályszerű vázrajzot kell mellékelni. A vázrajz készítésének szabályait a 3834/1888., 5900/1911. és 32.000/1911. számú igazságügyminiszteri rendeletek tartalmazzák.

adóhivatalnak) a megosztás folytán keletkezett új földrészletek helyrajzi-számozásával dolga nincs, mert azt a változási jegyzékben készen kapja. Az elmondottakból látható, hogy telekkönyvi betétekkel bíró községekben a földrészletek területében birtokosváltozás folytán beállott változások (földrészletmegosztások) *mérnöki (műszaki) nyilvántartás* tárgyai és ennek alapján vezettetnek keresztül a földadókataszteri munkálatokban.

c) Az új felmérésű, de telekkönyvi betétekkel még nem bíró (a régi felmérésüekhez hasonlóan szintén: *telekjegyzőkönyves)* községekben — hasonlóan a *régi* felmérésű, telekkönyvi betétekkel nem bíró községekhez — a bírósági (hitel-) telekkönyvben foglalt helyrajzi számok nem azokat a földrészleteket jelölik, mint a földadókataszteri munkálatokban szereplő azonos helyrajzi számok. Ebből a szempontból tehát a kétféle község azonos tekintet alá esik. Különbség van azonban a műszaki nyilvántartás szempontjából. A *régi felmérésű,* telekkönyvi betétekkel nem bíró *községekben,* — mint láttuk — *nincs mérnöki* (műszaki) *nyilvántartás.* Ezzel szemben *az új felmérésű,* de telekkönyvi betétekkel még nem bíró *községekben* az egyes földrészletek területében birtokosváltozás folytán beállott változások (földrészletmegosztások) *mérnöki* (műszaki) *nyilvántartás* tárgyai és ennek alapján vezettetnek keresztül a földadókataszteri munkálatokban. A műszaki nyilvántartás szempontjából tehát az új felmérésű, de telekkönyvi betétekkel még nem bíró községek földadókataszteri munkálatai a telekkönyvi betétekkel bíró községek földadókataszteri munkálataival esnek azonos tekintet alá.

Annak, hogy az *új* felmérésű, de telekkönyvi betétekkel még nem bíró községekben (szemben a régi felmérésű, telekkönyvi betétekkel nem bíró községekkel) a mérnöki (műszaki) nyilvántartás be van vezetve, az az oka, hogy a korszerű igényeknek megfelelő *új* felmérésű községek földadókataszteri munkálataiban kívánatos a területi adatok műszaki értékének megőrzese és az elavulástól való megóvása. A régi felmérésű községekben ez nem volna indokolt, ezek idővel mind új (részletes) felmérés alá kerülnek.

Azt, hogy a telekkönyvi betétekkel *nem* bíró (telekjegyzőkönyves) községek közül melyek tartoznak a régi felmérésű és melyek az új felmérésű községek csoportjába, *a pénzügyigazgatóságok közölték* az érdekelt községekkel.

Ez a közlés az *1932. évben* abból az alkalomból történt, hogy a mérnöki (műszaki) nyilvántartás az új felmérésű községek földadókataszteri munkálataiban bevezettetett. Külön kellett tehát választani egymástól a „régi" és az „új" felmérésű községeket.

A községeknek a fentismertetett három *csoport valamelyikébe tartozása nem állandó.* A régi felmérésű, telekkönyvi betétekkel nem bíró községek részletes felmérés, vagy tagosítás alá kerülvén (9. §.), új felmérésű, de telekkönyvi betétekkel még nem bíró községgé válnak. Ha pedig valamely új felmérésű, de telekkönyvi betétekkel még nem bíró község telekkönyvi betéteket kap, az telekkönyvi betétekkel bíró községgé alakul át.

A községeknek a jelen §-ban tárgyalt három csoportjára ezentúl a következő rövidebb elnevezéseket fogjuk használni: *1. régi felmérésű nem betétes község, 2. betétes község és 3. új felmérésű, még nem betétes község.*[65] [66]

17. §. A telekjegyzőkönyvi és a földadókataszteri helyrajzi számok azonosításának megkönnyítését célzó rendelkezések.

Abból a célból, hogy a telekjegyzőkönyvi adatokat tartalmazó telekkönyvi végzésekben foglalt helyrajzi számok a kataszteri birtokívek megfelelő helyrajzi számaival könnyebben és pontosabban *azonosíthatók*[67] legyenek, *a nem betétes községekben,* akár új felmérésűek, akár régiek, *a kataszteri* (színes) *birtokvázlatok eredeti példányait* (hacsak a község vagy a város másolatokkal nem rendelkezett) *a pénzügyigazgatóság a községi elöljáróságnak* (városi adóhivatalnak) *adta ki* és azok ott őriztetnek. Szükségtelen volt ez a kiadás azokban a régi felmérésű községekben, ahol a régi felmérést a régi tagosítás (urbéri rendezés) követte és a földadókataszteri munkálatok e tagosítás[68] alapján készülvén, a régi felmérés alapján készült birtokvázlatok az azonosítás céljaira nem használhatók.

Nem betétes *régi felmérésű olyan községekben,* ahol az 1909:V. t.-c. alapján készült kataszteri telekkönyvet *megelőzően* érvényben állott kataszteri telekkönyv helyrajzi számai a kataszteri birtokvázlatok helyrajzi számaival összhangban vannak, azaz az ebben a kataszteri telekkönyvben és a birtokvázlatokon található azonos helyrajzi számok azonos földrészleteket jelölnek, az azonosítás további megkönnyítése céljából a birtokvázlatokkal együtt *a jelzett régi kataszteri telekkönyv is kiadatott a községi elöljáróságnak* (városi adóhivatalnak) és ott őriztetik.

---

[65] A földadónyilvántartás szempontjából „új felmérésű, *még nem betétes* községek" azok is, amelyek egy korábbi felmérés alapján már *elláttattak ugyan telekkönyvi betétekkel,* de ezután *újabb* részletes felmérés vagy mérnöki helyszinelés vagy kiegészítő munkálatokkal kapcsolatos tagosítás alá kerültek és a betétek az újabb földadókataszteri munkálatok szerint még át nem alakíttattak. Ezekben a községekben, ha a később tárgyaltak folyamán az új felmérésű, telekjegyzőkönyves községeknél telekjegyzőkönyvről, telekjegyzőkönyvi végzésről, telekjegyzőkönyvi helyrajzi számról vagy földrészletről történik említés: az át nem alakított telekkönyvi betéteket, betéti végzést stb.-t kell érteni. — Ha tagosítás esetében a tagosításba be nem vont területrészekre kiegészítő földmérési munkálatok nem készültek, ami csak betétes községben fordulhat elő, az ilyen község a földadónyilvántartás szempontjából kétféle természetű. A tagosításba bevont rész „új felmérésű, még nem betétes", míg a tagosításba be nem vont rész továbbra is „betétes" és mindegyik rész a megfelelő szabályok szerint kezelendő.

[66] 131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 1. és 3. §.

[67] Az azonosításra nézve l. alább a 19. §-ban A) és C) alatt tárgyaltakat.

[68] A régi tagosításra (urbéri rendezésre) vonatkozó eredeti térképek a kir. bíróságoknál, mint telekkönyvi hatóságoknál őriztetnek. Ezekről a térképekről a pénzügyi hatóságok annak idején másolatokat nem kaptak s így a községeknek azonosítás céljaira rendelkezésre nem bocsáthatók.

A nagy értéket képviselő kataszteri (színes) *birtokvázlatokért a községi* (városi) *közegek,* illetőleg a község (város) a K. K. H. Ö. 158. §-ában és hozzáfűzött utasításban foglaltak szerint *felelősek.* Használaton kívül a birtokvázlatokat mindenkor hevederrel vagy más alkalmas módon átkötve zárt szekrényben kell őrizni. A pénzügyigazgatóság földadónyilvántartási tisztviselői a községben teljesített külszolgálatuk alkalmával kötelesek a birtokvázlatok elhelyezését és állapotát megvizsgálni s a szükséghez képest a pénzügyigazgatóságnak jelentést tenni. A községi (városi) közegek a kataszteri *birtokvázlatokat kizárólag a községi földadónyilvántartás céljaira* használhatják. Szigorúan tilos a községi (városi) közegeknek a birtokvázlatokról másolatokat készíteni, vagy azokat *másolatok készítésének céljaira* magánmérnököknek vagy bárkinek rendelkezésére bocsátani. A mérnöki kamarák igazolt tagjai részére biztosított betekintési és adatfeljegyzési jogról már szólottunk. (Lásd: a 35. oldalon az 55. jegyzetet.) A m. kir. erdőigazgatóságoknak szabályszerű hivatalos meghatalmazással ellátott közegei a kataszteri birtokvázlatokba betekinthetnek és azokról a községi előljáróságok (városi adóhivatalok) helyiségében hivatalos célokra díjmentesen másolatot vehetnek. A másolatok vétele csakis áttetsző másoló papír felhasználásával (átszúrások kizárásával) történhetik.[69] A pénzügyigazgatóság által kiküldött földadónyilvántartási, a kataszteri helyszinelési felügyelőség által kiküldött kataszteri helyszinelési és a földmérési felügyelőségek által kiküldött földmérési tisztviselők kivételével a birtokvázlatok *sem más tisztviselőknek, sem hatóságoknak vagy hivataloknak ki nem adhatók.* Indokolt célokra való kiadás tekintetében a pénzügyigazgatóság rendelkezik.[70]

18. §. A birtokosok kötelező bejelentései.

A 11. §-ban láttuk már, hogy a birtokos személyében bekövetkezett változást az illető földrészlet tényleges birtokosa, tehát az új birtokos, a változás bekövetkezésétől számított 30 nap alatt a községi előljáróságnál (városi adóhivatalnál) bejelenteni tartozik. A bejelentési kötelezettség nem önjogú, valamint jogi személyeknél a törvényes képviselőt terheli.

Ugyanott említettük, hogy a változás bejelentése alkalmával a birtokos a változás alá került földrészlet birtoklásához való jogosultságát vagy telekkönyvi *végzéssel* köteles igazolni, *vagy* legalább olyan *okirattal, amely* a telekkönyvi *bekebelezés alapjául szolgálhat.* (A telekkönyvi bekebelezés alapjául szolgálható okiratra nézve lásd: Magyarországi telekkönyvi rendtartás: 81—85. §-ok.) E rendelkezésre való tekintettel az előző bekezdésben említett ama változásnak, amelytől *a 30 nap számítandó,* azt a napot kell tekinteni, amelyen az ingatlan átruházására (átszállására) vonatkozó telekkönyvi *végzést* a bejelentésre kötelezettnek *kézbesítették,* illetőleg, ha a felek

[69] 101.088/1932. sz. pénzügyminiszteri rendelet. P. K. 1932. évi 20. szám.

[70] 131.500/1931. számú pénzügyminiszteri rendelet 4. §.

nem telekkönyveztettek, azt a napot, amelyről a telekkönyvi bekebelezésre alkalmas *okirat keltezve van.*

Az olyan adásvételi szerződés, amelyben az eladó *tulajdonjogának fenntartása mellett* arra kötelezte magát, hogy a tulajdonjog bekebelezésére az engedélyt a vételár egy részének lefizetése után *fogja* megadni, telekkönyvi bekebelezés alapjául nem szolgálhat, mert a bekebelezési engedélynek olyannak kell lennie, hogy annak alapján a tulajdonjog egyidejűleg bekebelezhető legyen. Következésképp ilyen okirat alapján a kataszteri birtokíveken *sem szabad* keresztülvezetést teljesíteni mindaddig, amíg az eladó a tulajdonjog egyidejű bekebelezésére nem ad engedélyt.[71]

Az Országos Földbirtokrendező Bíróságnak olyan *ítélete, mellyel* már juttatott, de megüresedett ingatlanokat *továbbjuttat,*[72] valamint a közigazgatási bizottság gazdasági albizottságának, a minisztertanácsnak, a pénzügyminiszterrel egyetértve a földmívelésügyi miniszternek ugyanilyen *továbbjuttatást kimondó határozata*[73] telekkönyvi *bekebelezésre alkalmas,* vagyis olyan *okiratok,* amelyeknek alapján a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a birtokváltozást a kataszteri birtokíveken keresztülvezeti.

Az államfőnek *vitézi* telket adományozó *adománylevele,* vagy a más által történt adományozást tartalmazó adománylevél, ha azt az államfő megerősítette, telekkönyvi *bekebelezésre alkalmas,* vagyis olyan *okirat,* amelynek alapján a községi elöljáróság (városi adóhivatal) az adományozott földrészletet (ingatlant) az adományos vitéz birtokívébe átvezeti.[74]

Ha a bemutatott okirat telekkönyvi bekebelezésre nem alkalmas és így annak alapján a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetés nem teljesíthető, a községi elöljáróság (városi adóhivatal) köteles a felet az okirat hiányairól felvilágosítani. Ha pedig az okirat keresztülvezetésre alkalmas,

---

[71] A tulajdonjog fenntartásával kötött adásvételi szerződések gyakoriak a földfeldarabolásoknál (parcellázásoknál). Földfeldarabolás esetében a földadókataszteri munkálatok s így a kataszteri birtokívek is a földfeldarabolás eredménye szerint átalakíttatnak s ezt az átalakítást a kataszteri helyszinelési felügyelőség (kivételesen a pénzügyigazgatóság) végzi (9. §. 2. pont). Előfordul, hogy a parcellázó a tulajdonjog fenntartásával kötött szerződések alapján a parcellázás eredményének a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetését kívánja a községi elöljáróságtól (városi adóhivataltól) és arra hivatkozik, hogy a szerződés értelmében a tulajdonjog fenntartásával eladott parcellák adóit már az átadástól kezdve a vevők tartoznak viselni. Az ilyen kérelmet a községi elöljáróságnak (városi adóhivatalnak) *teljesítenie nem szabad,* attól el is tekintve, hogy parcellázás esetében a birtokíveken való keresztülvezetés (átalakítás) nem az ő feladata.

[72] Az Országos Földbirtokrendező Bíróságnak ingatlanokat első ízben juttató ítélete alapján a község földadókataszteri munkálatait, és így a kataszteri birtokíveit is, az ítéletben foglalt birtokrendezés eredménye szerint a kataszteri helyszinelési felügyelőség (pénzügyigazgatóság) alakítja át.

[73] 1931:XXXV. t.-c. 1. §. és 2. §. 2. pont és 1936:XXVII. t.-c. 88. §. és 100.000/1937, F. M. számú rendelet 72. §.

[74] V. ö.: a 46.000/1920. számú igazságügyminiszteri rendelettel. 1920. évi Rendeletek Tára, 886. oldal.

figyelmeztetni kell a felet azokra a hátrányos következményekre, amelyek reá az okiratnak a magyar királyi adóhivatalnál (Budapesten a magyar királyi illetékkiszabási hivatalnál) és a telekkönyvi hatóságnál való be *nem* mutatásából háramlanak.[75]

Ha az ingatlan-átruházásról a felek okiratot nem állítottak ki, hanem a birtokosváltozás átvezetését a köztük létrejött *szóbeli jogügyletre* való hivatkozással kérik, a községi előljáróság (városi adóhivatal) *e kérelem alapján a kataszteri átvezetést nem teljesítheti,* mert a m. kir. minisztériumnak az ingatlanokra vonatkozó magánjogi szabályok kiegészítéséről szóló 1918. évi 4.420/M. E. számú rendelete 1. §-a értelmében „ingatlant elidegenítő jogügylet érvényességéhez a jogügyletnek okiratba foglalása szükséges". Ezt a rendelkezést törvényerőre emelte a földbirtok helyesebb megoszlását szabályozó rendelkezésekről szóló 1920:XXXVI. t.-c. 77. §-a.

19. §. A birtokosváltozás nyilvántartásba vétele okirattal történt bejelentés esetében.

A) *Régi felmérésű, nem betétes községekben.*

Régi felmérésű, nem betétes községekben, ha a fél a birtokos személyében beállott változást az előző §. szerint telekkönyvi *bekebelezésre alkalmas okirattal jelenti be* (4. sz. minta), a községi előljáróság (városi adóhivatal) az érdekelt birtokosoknak, valamint a határt jól ismerő lakósoknak, városokban a mező- vagy hegyrendőrségnek meghallgatása mellett a kataszteri birtokvázlatok, a pénzügyigazgatóság által kiadott régi kataszteri telekkönyv és az érvényben álló kataszteri telekkönyvnek esetleg rendelkezésre álló másolata segítségével mindenekelőtt *azonosítja* az okiratban foglalt *telekjegyzőkönyvi helyrajzi számokat* a kataszteri birtokívek megfelelő helyrajzi számaival.[76]

Ennél az azonosításnál a következőket kell szem előtt tartani:

A régi felmérésű, nem betétes községekben *az érvényben álló kataszteri birtokívekben* foglalt *helyrajzi számok,* (amelyekkel a telekjegyzőkönyvi helyrajzi számokat azonosítani kell), a legtöbb községben *nem azokat a földrészleteket jelzik, mint* amelyeket a községnek (városnak) kiadott *birtokvázlatokon s* az ezekkel összhangban lévő *régi kataszteri telekkönyvben* (l.: a 17. §. második bekezdését) található *azonos helyrajzi számok* jelölnek. *Ennek az az oka,* hogy amikor az 1909:V. t.-c.-kel elrendelt földadókataszter-kiigazítás során az említett régi kataszteri telekkönyvből a ma is érvényben álló kataszteri telekkönyvet (és ennek alapján az érvényben álló kataszteri birtokíveket) készítették, a készülő kataszteri telekkönyvben a földrészleteket a legtöbb községben 1-től végig folytatólagosan „egész" helyrajzi számokkal jelölték meg és a régi kataszteri telekkönyv tört hely-

---

[75] 131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 5. §. (1)—(2) és (4)—(5) bek. F. H. Ö. 18. §. 10. pont. Ut. (5) bek.

[76] Ha a birtokosváltozást a fél *telekkönyvi végzéssel* jelenti be, az eljárásra nézve lásd a 20. §-t.

rajzi számait, amelyek birtokváltozás folytán beállott földrészlet-megosztást, vagy a földrészlet területének egy részében bekövetkezett mívelési ág változást jeleztek, megszüntették. Ha pl. a régi kataszteri telekkönyvben a helyrajzi számok így következtek: 1, 2, 3/a, 3/b, 4, 5/1, 5/2, 6, 7/1, 7/2, 7/3, ezek a földrészletek az új és ma is érvényben álló kataszteri telekkönyvben az 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 helyrajzi számokat kapták. Ez átszámozás következtében az érvényben álló kataszteri telekkönyvben és *az ebből készült* érvényben álló *kataszteri birtokívekben* foglalt helyrajzi számok nem azokat a földrészleteket jelzik, mint amelyeket a birtokvázlatokon és a régi kataszteri telekkönyvben található azonos helyrajzi számok jelölnek. Ilyen községben az azonosítás menetét az alábbi példa mutatja. Kiss Péter bemutatja a községi elöljáróságnál (városi adóhivatalnál) a telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okiratot, mely szerint ő a *„4" telekjegyzőkönyvi* helyrajzi számú, 1.000 négyzetöl területű ingatlant Nagy Jánostól megvette. A községi elöljáróság (városi adóhivatal) Kiss Péter és Nagy János, szükség esetében még más, a határt jól ismerő lakosok meghallgatása mellett megállapítja, hogy a „4" telekjegyzőkönyvi helyrajzi számnak *a birtokvázlaton* a „7" kataszteri helyrajzi szám felel meg. E megállapításnál segítségül szolgálnak az eladónak és a szomszéd birtokosoknak a birtokvázlaton feltüntetett elődei. Most a községi elöljáróság (városi adóhivatal) megnézi *a régi kataszteri telekkönyvet* és megállapítja, hogy a 7/1, 7/2 és 7/3 helyrajzi számú földrészletek együttes területe (megközelítőleg) 1000 négyzetölet tesz ki, hogy továbbá a 7/1, 7/2, 7/3 helyrajzi számú földrészletek az eladó Nagy Jánosnak vagy elődének nevén állanak. Ezzel *egy* azonosítás megtörtént, de mivel, mint láttuk, a birtokvázlatokon és a régi kataszteri telekkönyvben található helyrajzi számok nem azokat a földrészleteket jelölik, mint amelyeket az érvényben álló kataszteri birtokívekben az azonos helyrajzi számok jelölnek, *még egy* további *azonosításra van szükség.* Ha a községnek (városnak) van az 1909:V. t.-c. alapján készült *érvényben álló kataszteri telekkönyvről másolata,* úgy abban Nagy Jánosnak, illetőleg elődének neve és a földrészletek területeinek nagysága alapján könnyen meg fogja találni, hogy a régi kataszteri telekkönyv 7/1, 7/2, 7/3 helyrajzi számainak az érvényben álló kataszteri telekkönyvben *és így az érvényben álló kataszteri birtokívekben* a 9, 10 és 11 helyrajzi számok felelnek meg. Ezzel megtörtént a *második azonosítás* is, amely a végeredményben azt mutatja, hogy a „4" telekjegyzőkönyvi helyrajzi számnak a Nagy János birtokívében található 9, 10, 11 kataszteri helyrajzi számok felelnek meg.

Ha a községnek (városnak) *nincsen másolata az érvényben álló kataszteri telekkönyvről,* az előbbi példában a régi kataszteri telekkönyv 7/1, 7/2, 7/3 helyrajzi számainak megfelelő érvényben álló kataszteri helyrajzi számokat Nagy János *birtokívében* kell keresni. A dülő és a keresett földrészletek területeinek azonossága itt is rávezetnek a 9, 10 és 11 érvényben álló kataszteri helyrajzi számokra.

Régi felmérésű, nem betétes olyan községekben, ahol a községnek

(városnak) *birtokvázlatok nem állanak rendelkezésére,* vagy ha állanak is, de a rajtuk található helyrajzi számok nem azokat a földrészleteket jelölik, mint a régi kataszteri telekkönyv azonos helyrajzi számai,[77] az azonosítás menete a következő. A községi előljáróság (városi adóhivatal) a felek és esetleg a határt jól ismerő lakosok meghallgatásával mindenekelőtt megállapítja, hogy a bemutatott okirat szerint átruházott *telekjegyzőkönyvi helyrajzi számú földrészlet melyik dülőben fekszik.* Ezután előveszi az átruházó birtokos (a fentebbi példában Nagy János) *birtokívét* és ha abban, *a kérdéses dülőben, csak egy* földrészletet talál, amelynek területe is megközelítőleg megfelel az azonosítandó telekjegyzőkönyvi földrészlet területének, úgy ez a keresett kataszteri földrészlet. Ha ellenben az átruházó birtokos birtokívében, *az illető dülőben, több* földrészlet van, ezek helyrajzi számait kijegyzi és egyúttal az eladó vagy a vevő meghallgatásával megállapítja, hogy átruházott telekjegyzőkönyvi földrészlettel *szomszédos földrészleteknek kik a* tényleges *birtokosai. Ha* most *van* a községnek (városnak) az érvényben álló *kataszteri telekkönyvről másolata,* úgy ebben, a kérdéses dülőben kikeresi a fenti módon megállapított tényleges birtokosoknak (vagy elődeiknek) neveit és az ezek tulajdonát képező földrészletek helyrajzi számainak segítségével meghatározza, hogy a fentiek szerint pl. Nagy János birtokívéből, a megállapított dülőből kijegyzett több kataszteri földrészlet közül *melyik felel meg* az azonosítandó telekjegyzőkönyvi földrészletnek.

Ha a kataszteri telekkönyv másolata nem áll rendelkezésre, a községi előljáróság (városi adóhivatal) a fenti módon megállapított *szomszédos* tényleges *birtokosok* kataszteri *birtokíveit* veszi elő és ezekből is kijegyzi a kérdéses dülőben fekvő földrészletek helyrajzi számait. Az átruházó és a szomszédos birtokosok birtokíveiből kijegyzett helyrajzi számok alapján és figyelemmel egyben az átruházandó terület nagyságára is, most már megállapítható lesz, hogy az azonosítandó telekjegyzőkönyvi földrészletnek melyik kataszteri földrészlet felel meg.

Általában *célszerű* az esetenkint elvégzett *azonosítások eredményét feljegyezni,* mert az ilyen feljegyzések a későbbi időre igen hasznos támpontot nyujthatnak. Rendszeresen feljegyzett azonosítási eredmények alapján a telekjegyzőkönyvi földrészleteknek megfelelő ismeretlen kataszteri földrészletek (helyrajzi számok) évről-évre szűkebb határok közé szorulnak.

[77] Ez az utóbbi eset olyan községben fordul elő, amelyben a régi felmérést a régi tagosítás (urbéri rendezés) követte és ennek folytán a régi felmérés alapján készült kataszteri telekkönyv helyébe a régi tagosítás alapján készült kataszteri telekkönyv lépett. Ilyen községben a régi felmérés alapján készült birtokvázlatok helyrajzi számai még a tagosítás előtti állapot földrészleteit jelölik, míg ezzel szemben a tagosítás alapján készült régi kataszteri telekkönyvben található azonos helyrajzi számok a tagosítás utáni állapot földrészleteit jelzik. A régi felmérés alapján készült birtokvázlat helyrajzi számai és a tagosítás alapján készült régi kataszteri telekkönyv helyrajzi számai között semmiféle kapcsolat nincs, ezért az ilyen községben a birtokvázlatok az azonosítás céljaira nem használhatók.

Az azonosítással kapcsolatban még a következőket kell megjegyezni: Ha az okiratban valamely *telekjegyzőkönyvi* földrészletnek *egészben* való átruházásáról van szó, legtöbbször az azonosítás eredményeként megállapított *kataszteri* földrészlet is *egészben* fog átruháztatni. Lehetséges azonban az is, hogy az okirat *egy* telekjegyzőkönyvi földrészletnek *egészben* való átruházása iránt intézkedik, mégis a kataszteri földrészletnek *csak egy része* fog átruháztatni, mert a telekjegyzőkönyvi földrészlet területe csak egy részét teszi az azonosítás eredményeként megállapított kataszteri földrészlet területének; a kataszteri helyrajzi szám, illetőleg földrészlet tehát megoszlik. Előfordul az is, hogy az okiratban ugyancsak *egy* telekjegyzőkönyvi földrészletnek *egészben* való átruházásról van szó, ennek a földrészletnek azonban az azonosítás eredménye szerint a kataszteri birtokívekben *egy vagy több egész földrészlet,* esetleg *egy vagy több egész földrészlet és még egy* további *földrészletnek része felel meg.* Az is lehet, hogy *több telekjegyzőkönyvi földrészletnek felel meg egy kataszteri földrészlet, vagy egy kataszteri földrészlet és még egy másiknak része.*

Ha az okiratban valamely telekjegyzőkönyvi földrészlet egy *részének* átruházásáról van szó, legtöbbször az azonosítás eredményeként megállapított kataszteri földrészletnek is *csak egy része* fog átruháztatni, de az is lehetséges, hogy *a részben átruházott* telekjegyzőkönyvi földrészletnek *egy vagy* esetleg *több egész kataszteri földrészlet, vagy egy egész kataszteri* földrészlet *és* még *egy másiknak része* felel meg. Általában az azonosítás körül igen sokféle eset lehetséges.[78]

Az azonosítás elvégzése után a községi előljáróság (városi adóhivatal) a változást az I. számú nyilvántartási jegyzékbe[79] felveszi és a kataszteri birtokíveken azonnal keresztülvezeti, *tekintet nélkül arra, hogy az* azonosítás eredményeként megállapított kataszteri helyrajzi számok, illetőleg

---

[78] Az azonosításnál az eljáró közegek igen gyakran akkor hibáznak, ha az eladónak két vagy több *kataszteri helyrajzi számú* földrészlete van egymás mellett. Például a bemutatott okirat szerint Nagy János eladta az 57 telekjegyzőkönyvi helyrajzi számú földrészletet Kiss Péternek. A felek meghallgatása után megállapítást nyert, hogy az eladott földrészlet a Malomárok dülőben fekszik és területe 1 kataszteri hold. Az azonosítást végző közeg Nagy János kataszteri birtokívében a Malomárok dülőben *két egymás mellett fekvő* földrészletet talál, a 100 és 101 helyrajzi számút, mindegyiket 1—1 kataszteri hold területtel. Hibás most az az (elég gyakori) eljárás, amely ilyen esetben *minden további vizsgálat* nélkül azt állapítja meg, hogy az 57 telekjegyzőkönyvi helyrajzi számú földrészletnek a 100 és 101 kataszteri helyrajzi számú földrészletek fele-fele része felel meg, vagyis Nagy János úgy a 100, mint a 101 kataszteri helyrajzi számú földrészletből 800—800 négyzetölet adott el Kiss Péternek. Véletlen esetben ugyan ez is lehet az azonosítás helyes eredménye, de alapos vizsgálat és az összes szomszédok meghallgatása viszont arra is vezethet, hogy az 57 telekjegyzőkönyvi helyrajzi számnak a 100 kataszteri helyrajzi szám felel meg osztatlan egész területével, vagy esetleg ugyanígy a 101 kataszteri helyrajzi számú földrészlet. Ezért ilyen esetben az azonosítást különös gonddal kell végrehajtani.

[79] Az I. számú nyilvántartási jegyzék vezetéséről és a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetésről alább részletesen lesz szó.

földrészletek (egészben) egész területükkel, *azaz megosztás nélkül ruháztatnak-e át* más birtokosra *vagy sem.* Ha valamely kataszteri földrészletnek csak egy része ruháztatik át más birtokosra, *a megosztás folytán keletkezett új földrészletek területének nagysága tekintetében* a községi elöljáróság (városi adóhivatal) az okiratban feltüntetett adatokat elfogadja, mert — mint a 16. §-ban láttuk — a régi felmérésű, nem betétes községekben mérnöki (műszaki) nyilvántartás nincsen. Ugyanebből az okból kifolyólag megosztások eseteiben *a keletkezett új földrészleteket a községi elöljáróság* (városi adóhivatal) *jelöli meg helyrajzi számokkal.* (Erről alább még részletesen szó lesz az I. számú nyilvántartási jegyzék vezetését tárgyaló 23. §-ban.)

A változásoknak az I. számú nyilvántartási jegyzékbe történt felvétele után a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a jegyzék folyószámait az *okirat hátlapjára* rájegyzi és azt a félnek visszaadja.[80] [81] (4. sz. minta.)

B) *Betétes községekben.*

Mielőtt megkezdenők annak a tárgyalását, hogy miképen kell a betétes községekben vagy az új felmérésű még nem betétes községekben (lásd alább C) alatt) az okirattal bejelentett birtokosváltozást nyilvántartásba venni, meg kell ismerkednünk a részletesen felmért (műszakilag helyszinelt, tagosított) községek földadókataszteri munkálataiban használt helyrajzi számozási rendszerrel.

Az *1927.* év *előtti* részletes felmérésen alapuló földadókataszteri munkálatokban minden idegen birtokkal körülvett egyéni birtok *és az egyéni birtokon belül minden mívelési ág* (mívelési ágnak tekintve a földadó alá nem eső területet is) *önálló földrészletként jelentkezik és külön helyrajzi szám van.* Ha tehát pl. Nagy Jánosnak a természetben össze is függő területen háza, kertje és szántóföldje van, az ezekben a munkálatokban három önálló, külön helyrajzi számokkal ellátott földrészletnek van feltüntetve az alábbi módon:

Helyrajzi szám:	A birtokos neve:	Mívelési ág:	Terület:
225	Nagy János	ház és udvar	120 négyzetöl
226	u. a.	kert	200 négyzetöl
227	u. a.	szántóföld	600 négyzetöl

Ez az úgynevezett *régi helyrajzi számozás.* A telekkönyvi betétek szerkesztésekor ugyanezeket a helyrajzi számokat vette át, illetőleg veszi át a hiteltelekkönyv is és a telekkönyvi hatóság ezen helyrajzi számok szerint hozza végzéseit.

Ezzel szemben az *1927. évtől* kezdve részletesen felmért községek

---

[80] A feleknek visszaadott okiratok alapján felvett birtokosváltozások valódiságának és helyességének ellenőrzése céljából a községi földadónyilvántartást vizsgáló tisztviselő jogosult az érdekelteket megidézni és őket az okirat felmutatására felszólítani. [131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 33. §. (2) bek.]

[81] 131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 6. §.

földadókataszteri munkálataiban *a természetben összefüggő egészet alkotó minden* olyan *ingatlan, amelynek minden részére a tulajdoni viszony azonos, egy* önálló földrészletnek jelentkezik. Például a természetben összefüggő területen lévő ház, kert és szántóföld, ha egyetlen természetes vagy jogi személynek kizárólagos tulajdona, *egy* önálló részletet alkot. Ez az *alaprészlet, máskép birtoktest.*

Az egyes alaprészleteken belül különböző mívelési ágak szerint elkülönülő, vagy földadó alá nem eső területrészek szintén felméretnek, azonban a munkálatokban csak *alrészletként* jelentkeznek.

Az alaprészleteket számjegyek, az azokon belül jelentkező *alrészleteket pedig az abc-nek a számjegyek mellé írott betűi jelzik.* Például:

Az alaprészlet helyrajzi száma	Az alrészlet jelzése	A birtokos neve	Mívelési ág	Az alrészlet területe	Az alaprészlet területe
225	a	Nagy János	ház és udvar	120 négyzetöl	
	b		kert	200 négyzetöl	
	c		szántóföld	600 négyzetöl	920 négyzetöl

A fentiekből önként következik, hogy ha az alaprészlet csak egy mívelési ágat vagy csak földadó alá nem eső területet foglal magában, úgy az alaprészletet kizárólag számjegy jelzi. Pl.:

343	—	Nagy János	szántóföld	800 négyzetöl	800 négyzetöl

Ez az *új helyrajzi számozás.* (1927. évi 45.516 számú pénzügyminiszteri rendelet. P. K. 1927. évi 22. szám.) Az új helyrajzi számozású községekben a telekkönyvi betétek szerkesztésekor ugyanezeket a helyrajzi számokat, *de csak az alaprészleteket (birtoktesteket) jelző számjegyeket* vette át, illetőleg veszi át a hiteltelekkönyv is. Az alrészletek tehat nem vétetnek át a hiteltelekkönyvbe, mihez képest a telekkönyvi hatóság végzései csak az alaprészletre (birtoktestre) vonatkoznak, az alrészletek, illetőleg az azokat jelző betük a végzésekben nem szerepelnek. (Betétes új helyrajzi számozású község ma még kevés van az országban, de a jövőben már csak ilyenek készülnek.)

Áttérünk most arra, hogy miképen kell *betétes községekben az okirattal* bejelentett birtokosváltozást nyilvántartásba venni.

Betétes községekben, ha a fél a birtokos személyében beállott változást az előző §. szerint, telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirattal jelenti be és az okiratban foglalt *valamennyi földrészlet* (az új helyrajzi számozású községekben: alaprészlet vagy birtoktest) *egész területével,* megosztás nélkül *ruháztatik át* más birtokosra, a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a változásokat az I. számú nyilvántartási jegyzékbe *felveszi és* a jegyzék folyószámait *az okirat hátlapjára* rájegyezvén, azt a félnek visszaadja.[82] (67. sz. minta.) Ezután a változásokat a kataszteri birtokíveken

[82] Lásd: a 48. oldalon a 80. jegyzetet.

azonnal *keresztülvezeti.* (Betétes községekben azonosításra szükség nincs, mert ha az okiratba a helyrajzi számokat a hiteltelekkönyvből vették is, azok ugyanazokat a földrészleteket jelölik, mint a kataszteri birtokívek azonos helyrajzi számai.)

Ha azonban a bemutatott *okiratban csak egy olyan földrészlet* (alaprészlet vagy birtoktest) *is van, amelynél a területnek csak egy része ruháztatik át* más birtokosra, a községi előljáróság (városi adóhivatal) *a felet felhívja,* hogy a bemutatott okiratról *egy másolati* példányt, az abban tárgyalt megosztásról pedig a kataszteri térkép méretarányai szerint készült *vázrajzot* adjon be. Amint a fél ennek eleget tett, a községi előljáróság (városi adóhivatal) az okirat másolati példányában foglalt *mindazokat a földrészleteket, amelyek egész területükkel,* megosztás nélkül *ruháztatnak át* más birtokosra, az I. számú nyilvántartási jegyzékbe *felveszi* és a kataszteri birtokíveken azonnal *keresztülvezeti,* azután pedig ezeknek a földrészleteknek helyrajzi számait az okirat hátlapján feltüntetvén, mellékük a jegyzék folyószámait odajegyzi. Az okiratban foglalt *olyan földrészleteket azonban, amelyeknél a területnek csak egy része ruháztatik át* más birtokosra, a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak) *nem szabad* az I. számú nyilvántartási jegyzékbe *felvennie és* a kataszteri birtokíveken *keresztülvezetnie.* Az ilyen földrészletek helyrajzi számát a községi előljáróság (városi adóhivatal) az *okirat hátlapjára* rájegyzi és melléje a következő *záradékot* írja: *„Csak változási jegyzék alapján vezethető keresztül".* (66. sz. minta.) A községi előljáróság (városi adóhivatal) az ilyen okiratokat a hozzájuk tartozó vázrajzokkal együtt a pénzügyigazgatóság által kiadott telekkönyvi végzések legközelebbi visszaterjesztésekor[83] azokhoz csatolja. A pénzügyigazgatóság az okiratokat és a vázrajzokat a helyrajzi számozás és a terület tekintetében leendő *műszaki felülvizsgálat céljából* az illetékes állami földmérési felügyelőséghez küldi. Utóbbi a felülvizsgálat során elfogadott adatokat *„változási jegyzék"*-be foglalja, amelyben feltünteti a megosztás folytán keletkezett új földrészletek területét és azokat helyrajzi számokkal is megjelöli. A „változási jegyzék" azután a pénzügyigazgatóságon át a községi előljárósághoz (városi adóhivatalhoz) kerül, amely a benne foglalt s megosztással kapcsolatos változásokat az I. számú nyilvántartási jegyzékbe felveszi és a kataszteri birtokíveken azonnal keresztülvezeti. Ez az eljárás annak a folyománya, hogy *betétes községekben a* földrészletek (alaprészletek vagy birtoktestek) területében birtokosváltozás folytán beállott változások *(megosztások) mérnöki* (műszaki) *nyilvántartás tárgyai.*[84] [85]

C) *Új felmérésű, még nem betétes községekben.*

Új felmérésű, még nem betétes községekben, ha a fél a birtokos személyében beállott változást az előző § szerint telekkönyvi bekebelezésre

[83] Lásd: alább a 21. §-ban.

[84] Lásd: alább a 22. §-t.

[85] 131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 7. §.

alkalmas *okirattal* jelenti be, a községi elöljáróság (városi adóhivatal) mindenekelőtt *azonosítja az* okiratban foglalt *telekjegyzőkönyvi helyrajzi számokat* a kataszteri birtokívek megfelelő helyrajzi számaival.

Az *azonosítás* általában *úgy* történik, *amint* azt A) alatt *a régi felmérésű,* nem betétes *községeknél* láttuk. Meg kell azonban jegyezni, hogy az új felmérésű, még nem betétes községekben a kataszteri birtokvázlatokon feltüntetett és az érvényben álló kataszteri birtokívekben foglalt azonos helyrajzi számok azonos földrészleteket jelölnek, *két azonosításra* tehát ezekben a községekben *soha sincsen szükség. Új helyrajzi számozású* községekben pedig szem előtt kell tartani azt, hogy a telekjegyzőkönyvi helyrajzi számot mindig a birtokvázlat és a birtokív megfelelő *alaprészletével* azonosítjuk.

Ha az okiratban foglalt telekjegyzőkönyvi helyrajzi számok *azonosítása után* a megfelelő kataszteri helyrajzi számok, illetőleg *földrészletek* (alaprészletek vagy birtoktestek) *mindegyike egész területével,* megosztás nélkül *ruháztatik át* más birtokosra, a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a változásokat az I. számú nyilvántartási jegyzékbe *felveszi és* a jegyzék folyószámait az *okirat hátlapjára* rájegyezvén, azt a félnek visszaadja.[86] (89. sz. minta.) Ezután a változásokat a kataszteri birtokíveken azonnal *keresztülvezeti.*

Ha azonban a bemutatott okiratban foglalt telekjegyzőkönyvi helyrajzi számok *azonosítása után a* megfelelő kataszteri helyrajzi számok, illetőleg *földrészletek* (alaprészletek vagy birtoktestek) *között csak egy olyan is van, amelynél a területnek csak egy része ruháztatik át* más birtokosra, a községi elöljáróság (városi adóhivatal) *a felet felhívja,* hogy a bemutatott okiratról *egy másolati* példányt adjon be.[87] Amint a fél ennek eleget tett, a községi elöljáróság (városi adóhivatal) az azonosítás eredménye szerint *egész területükkel átruházott* kataszteri helyrajzi számokat, illetőleg *földrészleteket* az I. számú nyilvántartási jegyzékbe *felveszi és* a kataszteri birtokíveken azonnal *keresztülvezeti,* azután pedig ezeknek a földrészleteknek helyrajzi számait az okirat hátlapján feltüntetvén, mellékük a jegyzék folyószámait odajegyzi. Az azonosítás eredménye szerint *területüknek csak egy részével átruházott* kataszteri helyrajzi számokat, illetőleg *földrészleteket* azonban a községi elöljáróságnak (városi adóhivatalnak) *nem szabad* az I. számú nyilvántartási jegyzékbe *felvennie* és a kataszteri birtokíveken

---

[86] Lásd: a 48. oldalon a 80. jegyzetet.

[87] Új felmérésű, még nem betétes községekben megosztási *vázrajz* benyujtása *nem kötelező,* mert a megosztást az állami földmérési felügyelőség mérnöke, a községi elöljáróság (városi adóhivatal) által végzett azonosítás helyességének ellenőrzése céljából is, minden esetben a helyszinén vizsgálja meg s arról ő készít vázrajzot. Ellenben betétes községben a fél a megosztásról okvetlenül vázrajzot tartozik beadni, mert itt a megosztás felülvizsgálata — a hiteltelekkönyvi és földadókataszteri helyrajzi számok azonossága folytán — a földmérési felügyelőség térképei segítségével a legtöbbször helyszini kiszállás nélkül is elintézhető.

keresztülvezetnie. Az ilyen földrészletek *telekjegyzőkönyvi és* megfelelő *kataszteri* helyrajzi számát *és* az utóbbit tartalmazó *birtokív* számát a községi előljáróság (városi adóhivatal) az *okirat hátlapjára* rájegyzi és melléje a következő *záradékot* írja: *„Csak változási jegyzék alapján vezethető keresztül".* (87. sz. minta.) A községi előljáróság (városi adóhivatal) az ilyen okiratokat a pénzügyigazgatóság által kiadott telekkönyvi végzések legközelebbi visszaterjesztésekor[88] azokhoz csatolja. Az ilyen okiratok további útja az, mint a betétes községekben.

Az A), B) és C) alatt tárgyaltakkal kapcsolatban végül meg kell jegyezni, hogy azok az esetek, amikor a birtokos személyében beállott változást a fél telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirattal (és nem telekkönyvi végzéssel) jelenti be, *szórványosaknak* mondhatók, mert a szerző fél a változást az esetek túlnyomó részében a bírósági (hitel) telekkönyvben is érvényesítteti. Ebben az esetben pedig jogában áll a birtokosváltozást a kataszteri birtokívekben is a telekkönyvi hatóságtól kapott végzés alapján keresztülvezettetni és nincs kötelezve arra, hogy a telekkönyvi bekebelezés előtt okirat alapján tegyen bejelentést. A birtokos személyében beállott változásnak a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetése céljából okirattal való bejelentésre tulajdonképen csak az van kötelezve, aki *ingatlanszerzését nem telekkönyvezteti.* Törvényeink értelmében *ez* egyébként *tilos.* (1920:XXXVI. t.-c. 96. §. 4. pont.)[89]

20. §. A telekkönyvi hatóságnak a község (város) részére közvetlenül megküldött végzései.

A községi előljáróság (városi adóhivatal) a birtokosok személyében beállott változásokról a felek bejelentésein kívül a telekkönyvi hatóságnak *tulajdon- vagy haszonélvezeti jog* bekebelezést elrendelő végzéseiből is értesül. Ebből a célból a *telekkönyvi hatóság* az említett *végzések egy-egy példányát a községi előljáróságnak* (városi adóhivatalnak) *esetenkint megküldi.*

A községi előljáróság (városi adóhivatal), tekintet nélkül arra, hogy a község régi felmérésű nem betétes, vagy betétes, vagy új felmérésű még nem betétes, a telekkönyvi hatóságtól érkező végzések számára minden év január hó 1-én *gyüjtőívet* nyit, amelyet a rendes községi (városi) iktatóba beiktat. Körjegyzőségekben mindegyik község számára külön gyüjtőivet kell nyitni. A gyüjtőívbe a községi előljáróság (városi adóhivatal) a szükségletnek megfelelő számú betétlapot tesz és a végzéseket érkezésük sorrendjében számuk feltüntetésével ebbe bejegyzi. Az év utolsó napján a gyüjtőivet „irattárba" (ad acta) kell helyezni és a községi (városi) iktatóban kivezetni.

---

[88] Lásd: alább a 21. §-t.

[89] 131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 8. §. (5) és (6) bek.

A) *Eljárás régi felmérésű, nem betétes községekben.*

A telekkönyvi hatóságtól érkezett végzés számának a gyűjtőívbe történt bejegyzése után a községi előljáróság (városi adóhivatal) a végzésben foglalt *telekjegyzőkönyvi helyrajzi számokat azonosítja* a kataszteri birtokívek megfelelő helyrajzi számaival. Az *azonosítás körül* és annak megtörténte után *a változásnak* az I. számú nyilvántartási jegyzékbe való *felvétele* és a kataszteri birtokíveken való *keresztülvezetése körül* a községi előljáróság (városi adóhivatal) teljesen *úgy jár el, mint* abban az esetben, *amikor a fél* a birtokos személyében beállott változást *okirattal jelenti be.* [Előző §. A)].

A megosztás folytán keletkezett új földrészletek területének nagysága tekintetében a községi előljáróság (városi adóhivatal) a végzésben megjelölt adatokat fogadja el. (7—9. sz. minta.)

A változásnak az I. számú nyilvántartási jegyzékbe történt felvétele[90] és a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetése után a községi előljáróság (városi adóhivatal) a telekkönyvi *végzés hátlapjára* a következő *záradékot* vezeti rá: „Átvezetve a . . . . . számú birtokívből a . . . . . számú birtokív(ek)be, lásd az 193 . . . évi I. számú nyilvántartási jegyzék . . . . . folyószámát". (2. és 3., és 5—13. sz. minta.) Ha a változás által érintett földrészlet annak folytán, hogy a községre nézve időközben esetleg új kataszteri birtokívek készültek, vagy a birtokosok bejelentésén alapuló korábbi átvezetés következtében már az új birtokos birtokívében vezettetnék (tehát a birtokív a valóságnak megfelelő birtokállapotot tüntetné fel), a telekkönyvi *végzés hátlapjára* a következő *záradékot* kell írni: „Felvéve (átvezetve) találtatott a tényleges birtokos . . . . számú birtokívében". (14. sz. minta.)[91]

B) *Eljárás betétes községekben.*

A telekkönyvi hatóságtól érkezett végzés számának a gyüjtőívbe történt bejegyzése után a községi előljáróság (városi adóhivatal) a végzésben foglalt *azokat a földrészleteket, amelyek egész területükkel,* megosztás nélkül *ruháztatnak át* vagy szállanak át más birtokosra, *a végzés alapján* az I. számú nyilvántartási jegyzékbe *felveszi és* a kataszteri birtokíveken *keresztülvezeti.* Ebben az esetben a községi előljáróság (városi adóhivatal) a *végzés hátlapjára* ráírja az egészben átruházott vagy átszállott földrészletek helyrajzi számait és melléjük a jelen §-ban A) alatt ismertetett *záradékok közül* a megfelelőt. (63. és 68. sz. minta.) Betétes községekben a helyrajzi számok azonosítására szükség nincs.

Másképen áll a helyzet a végzésben foglalt olyan birtokosváltozásokkal, amelyeknél *valamely földrészlet* (az új helyrajzi számozású községekben:

---

[90] Az alább ismertetett esetben, amikor t. i. a földrészlet már „felvéve (átvezetve) találtatott a tényleges birtokos . . . . . számú birtokívében", a változást az I. számú nyilvántartási jegyzékbe még egyszer felvenni nem szabad.

[91] F. H. Ö. 18. §. 10. pont. Ut. (13)—(16) bek.

alaprészlet vagy birtoktest) *csak részben ruháztatik át* vagy száll át más birtokosra, amikor tehát az átruházás vagy átszállás megosztással kapcsolatos. Ilyen megosztásoknál betétes községekben a végzéshez szükséges műszaki adatokat, vagyis a megosztás folytán keletkezett új földrészletek helyrajzi számait és területét az állami földmérési felügyelőségek szolgáltatják a telekkönyvi hatóságoknak és ez *utóbbiak ezeknek az adatoknak alapján hozzák végzéseiket. A végzések meghozatala után* azonban a földmérési felügyelőségek *ugyanezekről a megosztásokról, azonos műszaki adatokkal „változási jegyzék"-eket* is készítenek a megosztásoknak és a velük kapcsolatos birtokosváltozásoknak a földadókataszteri munkálatokon való keresztülvezetése céljából.[92] A változási jegyzékek a földmérési felügyelőségektől a pénzügyigazgatóságokon át a községi elöljáróságokhoz (városi adóhivatalokhoz) kerülnek. A változási jegyzékek, (amelyek még a megosztott földrészletek mívelési ágára vonatkozó adatokkal is kiegészülnek), a megosztásoknak a kataszteri birtokíveken való átvezethetése szempontjából sokkal *áttekinthetőbbek, mint az ugyanezen megosztásokat tárgyaló telekkönyvi végzések.*

Mégis a betétes, *de csak a régi helyrajzi számozású községekben* a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a *megosztással kapcsolatos birtokosváltozásokat már a telekkönyvi végzés alapján*[93] *felveszi* az I. számú nyilvántartási jegyzékbe *és* a kataszteri birtokíveken *keresztülvezeti, ha ezt akadálytalanul teljesíteni tudja.* Minden nehézség nélkül teljesíthető a keresztülvezetés azokban az esetekben, amikor a végzés szerint valamely földrészlet két vagy több részre oszlott és a keletkezett új földrészletek végzés szerinti területeinek összege a megosztás alá került földrészlet kataszteri birtokív szerinti területét pontosan kiadja.

Ha a keresztülvezetés a fentiek szerint akadálytalanul teljesíthető, a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a *végzés hátlapjára* ráírja a részben átruházott vagy átszállott földrészletek helyrajzi számait és melléjük a jelen §-ban A) alatt ismertetett *záradékok közül* a megfelelőt.

Ha azonban a keletkezett új földrészletek végzés szerinti területeinek összege a megosztás alá került földrészlet kataszteri birtokív szerinti területét nem adja ki pontosan, vagy ha a megosztással kapcsolatos birtokos-

[92] Lásd: alább a 22. §-t.

[93] Észszerűnek az látszanék, hogy a megosztással kapcsolatos birtokosváltozások minden esetben csak a teljes áttekintést és biztos eredményt nyujtó változási jegyzékek alapján vezettessenek keresztül a birtokíveken. Hogy mégis az ilyen birtokosváltozások bizonyos esetekben már a végzések alapján keresztülvezetendők, az azt célozza, hogy a földadó minél előbb az új birtokosra legyen kivethető. A változási jegyzékek ugyanis jóval később jutnak el a községi elöljáróságokhoz, mint a telekkönyvi végzések. Egyébiránt azok a pénzügyigazgatóságok, amelyek a birtokmegosztásokról szóló változási jegyzékeket az illetékes földmérési felügyelőségektől a 131.500/1931. számú pénzügyminiszteri körrendelet 1. §-ának (2) bekezdésében előírt határidőkben szabályszerűen megkapják, a megosztásoknak a telekkönyvi végzések alapján való keresztülvezetését eltilthatják és úgy rendelkezhetnek, hogy a községi elöljáróságoknak (városi adóhivataloknak) a megosztásokat kizárólag csak a változási jegyzékek alapján szabad keresztülvezetniök.

változást a *telekkönyvi végzés alapján keresztülvezetni bármi okból nem tudja,* a községi előljáróság (városi adóhivatal) ezt a birtokváltozást a *végzés alapján nem veszi fel* az I. számú nyilvántartási jegyzékbe, hanem a *végzés hátlapjára* ráírja a kérdéses helyrajzi számot és melléje a következő *záradékot: „Csak változási jegyzék alapján vezethető keresztül".* (62—65. sz. minta. Kistelek község, amelyre a minták vonatkoznak, a szegedi pénzügyigazgatósághoz tartozik, amelynek területén a megosztásoknak végzés alapján való keresztülvezetése tiltva van. A mintákra vezetett „csak változási jegyzék alapján vezethető keresztül" záradék Kistelek községnél tehát nem azt jelenti, mintha a végzés-mintákban előforduló megosztások maguknak a végzéseknek alapján nem volnának esetleg keresztülvezethetők, hanem azt, hogy ebben a községben általában tilos a megosztásoknak végzés alapján való keresztülvezetése és a változási jegyzék okvetlenül bevárandó.) Ilyen esetekben a községi előljáróság (városi adóhivatal) a birtokosváltozás keresztülvezetését *nem a végzés, hanem a* pénzügyigazgatóságtól *később nyerendő változási jegyzék alapján* teljesíti.

Betétes *új helyrajzi számozású községekben* a megosztással kapcsolatos birtokosváltozásokat a telekkönyvi *végzés alapján egyáltalában nem szabad* felvenni az I. számú nyilvántartási jegyzékbe, hanem a keresztülvezetés céljából minden esetben *be kell várni a* pénzügyigazgatóságtól érkező *változási jegyzéket.*[94]

C) *Eljárás új felmérésű, még nem betétes községekben.*

A telekkönyvi hatóságtól érkezett végzés számának a gyüjtőívbe történt bejegyzése után a községi előljáróság (városi adóhivatal) *a 19. §-ban C) alatt ismertetett elvek szerint* a végzésben foglalt *telekjegyzőkönyvi helyrajzi számokat azonosítja* a kataszteri birtokívek megfelelő helyrajzi számaival és az azonosítás eredményét helyrajzi számonkint rájegyzi a végzés hátlapjára:

„A . . . . . telekjegyzőkönyvi helyrajzi szám megfelel . . . . . község . . . , . . számú birtokívében foglalt . . . . . kataszteri helyrajzi számnak, számoknak."

(A község nevének megjelölése azért fontos, mert a telekjegyzőkönyvek gyakran nem állanak összhangban a közigazgatási és így az azzal egybeeső kataszteri beosztással.)

A községi előljáróság (városi adóhivatal), *miután az azonosítást* a telekjegyzőkönyvi végzésben foglalt minden egyes helyrajzi számra, illetőleg földrészletre *elvégezte,* az azonosítás eredményekép megállapított *azokat a* kataszteri helyrajzi számokat, illetőleg *földrészleteket, amelyek egész területükkel* megosztás nélkül *ruháztatnak át* vagy szállanak át más birtokosra, az I. számú nyilvántartási jegyzékbe *felveszi és* a kataszteri birtokíveken *keresztülvezeti.* Ebben az esetben a községi előljáróság (városi adóhivatal) a *végzés hátlapján,* az egészben átruházott vagy átszállott földrészletek

[94] F. H. Ö. 18. §. 10. pont. Ut. (13)—(16) bek.

kataszteri helyrajzi száma mellé a jelen §-ban A) alatt ismertetett *záradékok közül* a megfelelőt írja. (84., 85. és 90. sz. minta.)

Az azonosítás eredményeként megállapított *azokat a* kataszteri helyrajzi számokat, illetőleg *földrészleteket* azonban, *amelyek csak részben ruháztatnak át* vagy szállanak át más birtokosra, amelyeknél tehát az átruházás vagy átszállás birtokmegosztással kapcsolatos, a községi elöljáróságnak (városi adóhivatalnak) *nem szabad felvennie* az I. számú nyilvántartási jegyzékbe. Ebben az esetben a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a *végzés hátlapján,* a részben átruházott vagy átszállott földrészletek kataszteri helyrajzi száma mellé ezt a *záradékot* írja: *„Csak változási jegyzék alapján vezethető keresztül".* (85., 86. és 88. sz. minta.)

A most ismertetett elvekből következik, hogy abban az esetben, *ha* a végzés **egy** *telekjegyzőkönyvi földrészletnek* egészben való átruházását vagy átszállását rendeli el és ennek a földrészletnek az azonosítás eredménye szerint a *kataszteri* birtokívekben *egy vagy több egész földrészlet és egy* további *földrészletnek része felel meg,* az egészben birtokost cserélő kataszteri földrészletekre nézve a fenti második bekezdésben foglaltak szerint kell eljárni, míg az a kataszteri földrészlet, amelynél a területnek csak egy része cserél birtokost, a fenti harmadik bekezdés rendelkezései alá esik.[95]

Mint látni fogjuk, a „csak változási jegyzék alapján vezethető keresztül" záradékkal ellátott végzések másolatai a pénzügyigazgatóságon át az állami *földmérési felügyelőséghez* kerülnek. Utóbbi a községi elöljáróság (városi adóhivatal) által végzett *azonosítás helyességét a helyszínén ellenőrzi,* a telekkönyvi végzésben foglalt *megosztásokat* ugyancsak a helyszínén *felméri* és az eredményt *változási jegyzékbe* foglalja, amelyben feltünteti a megosztás folytán keletkezett új földrészletek területét és azokat helyrajzi számokkal is megjelöli. A változási jegyzék azután a pénzügyigazgatóságon át a községi elöljárósághoz (városi adóhivatalhoz) kerül, amely a bennefoglalt s megosztásokkal kapcsolatos változásokat az I. számú nyilvántartási jegyzékbe felveszi és a kataszteri birtokíveken keresztülvezeti. Látható tehát, hogy a földrészletek (alaprészletek, birtoktestek) területében birtokosváltozás folytán beállott változások *(megosztások) mérnöki* (műszaki) *nyilvántartás tárgyai az új felmérésű, még nem betétes községekben is,* úgy, mint a betétes községekben.

Ha a birtokos személyében beállott változást *a fél jelenti be telekkönyvi végzéssel,* még mielőtt az a községi elöljárósághoz (városi adóhivatalhoz) a telekkönyvi hatóságtól megérkezett volna, a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a fent A), B), C) alatt ismertetett elvek megfelelő alkalmazásával jár el.[96] A végzést a félnek természetesen vissza kell adni. *Új*

---

[95] 131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 8. §. (1)—(4) bek.

[96] Ha a változás a fél által bemutatott telekkönyvi végzés alapján az I. számú nyilvántartási jegyzékbe már felvétetett és a birtokíveken keresztülvezetett, a telekkönyvi hatóságtól később érkező azonos végzés alapján a változást az I. számú nyilvántartási jegyzékbe még egyszer felvenni nem szabad.

felmérésű, még nem betétes községben, ha a végzésben tárgyalt átruházás vagy átszállás az azonosítás eredményeképen megállapított kataszteri *földrészlet megosztásával kapcsolatos,* be kell várni a végzésnek a telekkönyvi hatóságtól érkező példányát és a változást ennek alapján kell tárgyalás alá venni. Ez a félnek költségektől való kímélése céljából történik így, mert ellenkező esetben ez a változás csak úgy volna tárgyalható, ha a fél a végzésről egy másolatot ad.

A telekkönyvi hatóságnak kizárólag *haszonélvezeti jog* bekebelezését vagy törlését elrendelő olyan végzései, *amelyek valamely birtokívben foglalt egész birtokra* (a birtokív egész tartalmára) *vonatkoznak, az I.* számú nyilvántartási *jegyzékbe fel nem vétetnek,* hanem a haszonélvezettel történt megterhelés, a haszonélvezet megszünése, vagy a haszonélvező személyének változása az állagbirtokos kataszteri birtokívének címlapján tartatik nyilván. A nyilvántartási feljegyzés megtörténtét a községi előljáróság (városi adóhivatal) a telekkönyvi *végzés hátlapján* a következő *záradékkal* igazolja: „Följegyezve a . . . . . számú birtokíven".

Ha a haszonélvezeti jog bekebelezését elrendelő végzés valamely birtokív földrészletei közül *csak egy vagy több földrészletre* (de nem a birtokív egész tartalmára) *vonatkozik, a haszonélvezettel terhelt földrészleteket* a községi előljáróság (városi adóhivatal) *az I.* számú nyilvántartási *jegyzékbe felveszi* olyan módon, hogy a változás utáni oldalra tulajdonosként továbbra is az eddigi tulajdonost jegyzi be, de számára valamennyi haszonélvezettel terhelt földrészletre nézve *egy új* birtokívet nyit. (15. sz. minta 13. folyószáma.) Az ekként nyitott új birtokív címlapján a tulajdonos neve alatt fel kell tüntetni a haszonélvező nevét és lakóhelyét, mert ez utóbbi a földadónak az alanya. (34. sz. minta.)

Az előző bekezdésben tárgyalt változásnak az I. számú nyilvántartási jegyzékbe történt felvétele és a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetése után a községi előljáróság (városi adóhivatal) a telekkönyvi *végzés hátlapjára* a következő *záradékot* vezeti rá: „átvezetve a . . . . . számú birtokívből a . . . . . számú birtokív(ek)be, lásd az 193.... évi I. számú nyilvántartási jegyzék . . . . . folyószámát". (12. sz. minta.)

A végzéseknek a telekkönyvi hatóságtól a község (város) részére kiadott *példányait* a községi előljáróság (városi adóhivatal) évenkint összekötve *gondosan megőrizni köteles.*[97]

21. §. A pénzügyigazgatóság által kiadott, úgynevezett ellenőrző telekkönyvi végzések.

A telekkönyvi hatóság egyidejűleg azzal, amikor tulajdon- vagy haszonélvezeti jog bekebelezését elrendelő végzéseinek egy-egy példányát a

[97] F. H. Ö. 18. §. 10. pont. Ut. (17)—(18) bek.

községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak) megküldi, ugyanezeknek a végzéseknek egy-egy másik példányát az illetékes pénzügyigazgatósághoz is eljuttatja. A *pénzügyigazgatóság* ezeket *a végzéseket összegyüjtve minden hónap végén* a csatolt 35. számú minta szerinti rendeletével *kiadja* a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak). Az így kiadott végzésekkel a pénzügyigazgatóság azt ellenőrzi, hogy a községi előljáróság (városi adóhivatal) a telekkönyvi hatóságtól közvetlenül kapott végzésekben foglalt birtokosváltozásokat az I. számú nyilvántartási jegyzékbe felvette-e.

A pénzügyigazgatóság által kiadott végzések megérkezése után a községi előljáróság (városi adóhivatal) a pénzügyigazgatóság által kiadott minden egyes végzéshez kikeresi a telekkönyvi hatóságtól közvetlenül megküldött azonos községi példányt és az utóbbin található *összes* záradékokat (az azonosításra vonatkozó feljegyzéseket, az I. számú nyilvántartási jegyzékbe történt felvételt és a birtokíveken való keresztülvezetést igazoló záradékot, a községben működött állami földmérési mérnöknek a bemérésre vonatkozó záradékát) *a pénzügyigazgatósági példány hátlapjára rámásolja.* Ha a községi példányon záradék nem volna, vagy ha a pénzügyigazgatóság által kiadott valamelyik végzés megfelelő példányát a községi előljáróság (városi adóhivatal) a telekkönyvi hatóságtól egyáltalában nem kapta volna meg, a községi előljáróság (városi adóhivatal) *a pénzügyigazgatóság által kiadott végzést* az előző §-ban foglaltak megfelelő alkalmazásával *úgy kezeli, mintha az a telekkönyvi hatóságtól közvetlenül érkezett volna hozzá.* Ebben az utóbbi esetben tehát a községi előljáróság (városi adóhivatal) a birtokos személyében beállott változásról a pénzügyigazgatóság által kiadott, úgynevezett ellenőrző végzésből értesül.

Az összes záradékok rámásolása után a községi előljáróság (városi adóhivatal) köteles a pénzügyigazgatóság által kiadott *valamennyi végzést* azok átvételétől számított *30 nap alatt* a pénzügyigazgatósághoz *visszaterjeszteni.*

A pénzügyigazgatóság által május hó 31-én kiadott végzéseket *június hó 30-án minden körülmények között* postára kell adni. Ez különösen *fontos az új felmérésű még nem betétes községekben,* mert a pénzügyigazgatóság július hó 5-én a földmérési felügyelőséghez továbbítja a megosztást tartalmazó s bemérést igénylő végzéseket.

Ha a községi előljárósághoz (városi adóhivatalhoz) a telekkönyvi hatóságtól közvetlenül megküldött végzésnek *megfelelő példányát* a pénzügyigazgatóság *nem adta volna ki,*[98] a községi előljáróság (városi adóhivatal) a végzésnek ezt a községi példányát is beterjeszti a pénzügyigazgatósághoz.

A pénzügyigazgatóság által kiadott telekkönyvi végzések legközelebbi visszaterjesztésekor *betétes községekben* azokkal együtt be kell terjeszteni

[98] Előfordul, hogy a végzést a pénzügyigazgatóság nem kapja meg a telekkönyvi hatóságtól.

a felektől bekívánt és „csak változási jegyzék alapján vezethető keresztül" záradékkal ellátott *okiratokat a hozzájuk tartozó vázrajzokkal,*[99] *új felmérésű, még nem betétes községekben pedig az* azonos záradékolású *okiratokat.*[100] [101]

Súlyos szabálytalanságot követ el a községi elöljáróság (városi adóhivatal), *ha* a telekkönyvi hatóságtól közvetlenül érkező végzések alapján a birtokíveken való keresztülvezetést nem teljesíti, hanem ezeket a végzéseket félretéve *bevárja a* pénzügyigazgatóságtól érkező *ellenőrző végzéseket és a keresztülvezetést csak ezek alapján végzi el.* Ilyen esetben a pénzügyigazgatóság a felelős községi (városi) közeget *szigorú bírsággal* sujtja.

22. §. A földmérési felügyelőségek által készített változási jegyzékek.

Az előző §-okban már említést tettünk arról, hogy *a betétes, valamint az új felmérésű, még nem betétes községekben* mérnöki (műszaki) nyilvántartás van. Mint láttuk, ez azt jelenti, hogy ilyen községekben az egyes földrészletek területében birtokosváltozás folytán beállott változásokat *(földrészletmegosztásokat),* ha azok telekkönyvi végzésen vagy legalább telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okiraton nyugszanak, az állami földmérési felügyelőségek (szükség esetében a helyszinén) műszakilag megvizsgálják és az eredményt *„változási jegyzék"*-be foglalják. Ebben utalnak a régi birtokosra és az új birtokosok mellett feltüntetik a megosztás folytán keletkezett *új földrészletek területét és azokat helyrajzi számokkal* is megjelölik.

A földmérési felügyelőségek az általuk készített változási jegyzékeket az illetékes pénzügyigazgatóságnak küldik meg, amely azokat a kötelességévé tett kiegészítések elvégzése után a községi elöljáróságnak (városi adóhivatalnak) adja ki a bennük foglalt birtokosváltozásoknak az I. számú nyilvántartási jegyzékbe való felvétele és a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetése végett.

Betétes, valamint új felmérésű, még nem betétes községekben tehát a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a birtokosok személyében beállott változásról a birtokosok kötelező bejelentésein, a telekkönyvi hatóságok által közvetlenül megküldött végzéseken és a pénzügyigazgatóságok ellenőrző végzésein *kívül* még ezekből a változási jegyzékekből is értesül.

A telekkönyvi végzésen vagy legalább telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okiraton nyugvó földrészlet-megosztásokat tartalmazó és az állami földmérés által készített változási jegyzékeket más, később tárgyalandó változási jegyzékektől az különbözteti meg, hogy a címlapjukon az „1. A . . . . . kir. járásbíróság, mint telekkönyvi ható-

---

[99] V. ö.: a 19. §. B) utolsó bekezdésével. Lásd: 50. oldal.

[100] V. ö.: a 19. §. C) negyedik bekezdésével. Lásd: 52. oldal.

[101] F. H. Ö. 18. §. 10. pont. Ut. (19) bek., 131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 8. §. (7)—(8) bek.

ság . . . . . tkv. végzései alapján", stb. előnyomott szövegrész alá van húzva. (69. és 91. sz. minta.)

Betétes nagyobb községek *havonkint,* kisebbek *két-három havonkint* vagy *félévenkint,* esetleg csak *évenkint* kapnak ilyen változási jegyzéket a pénzügyigazgatóságtól.

Új felmérésű, még nem betétes községekre nézve, tekintet nélkül nagyságukra, *évente* rendszerint *csak egy* ilyen változási jegyzék készül.

A változási jegyzéket, mint már említettük, a pénzügyigazgatóság adja ki a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak) a csatolt 70. számú minta szerinti rendeletével. *Betétes* községekben a pénzügyigazgatóság a telekkönyvi hatóság által neki megküldött végzések közül a változási jegyzékhez csatolja mindazokat a végzéseket, amelyek a jegyzékben tárgyalt megosztásokra vonatkoznak.

Amint a változási jegyzék a pénzügyigazgatóságtól megérkezett, a községi előljáróság (városi adóhivatal) azt mindenekelőtt *kiegészíti.*

Itt a következő esetek lehetségesek:

1. Ha a változási jegyzék 5—16. és 23—33. hasábjai ki vannak töltve, oldalankint le vannak összegezve és össszesítve, *a községi előljáróság* (városi adóhivatal) *részéről kiegészítésre szükség nincs.*[102]

2. Ha *betétes régi helyrajzi számozású községekben* a változási jegyzék változás előtti oldalán található valamelyik földrészlet *megelőzőleg történt adótárgy- vagy mívelési ág változás folytán megoszlott és* a kataszteri telekkönyvben *már két vagy több földrészlet alakjában* szerepel *és ehhez képest a pénzügyigazgatóság a változási jegyzéknek csak a változás előtti 5—16. hasábjait töltötte ki*[103] és összegezte le és összesítette, a községi előljáróság (városi adóhivatal) *a helyszínén,* vagy az érdekeltek meghallgatása útján megállapítja, hogy a változás utáni oldalon a *mérnöki megosztás folytán keletkezett új földrészletekből mennyi terület melyik mívelési ágba tartozik.*[104] A mérnöki megosztás után keletkezett új földrészletekből

---

[102] Ha a község betétes, *új helyrajzi számozású,* vagy új felmérésű, még nem betétes (akár régi, akár új helyrajzi számozású), a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak) a pénzügyigazgatóságtól mindig olyan változási jegyzéket kell kapnia, amelyben az 5—16. és a 23—33. hasáb ki van töltve, az oldalak le vannak összegezve és összesítve. Ha a község betétes, régi helyrajzi számozású, a községi előljáróság akkor is kaphat ilyen teljesen kitöltött változási jegyzéket, de betétes, régi helyrajzi számozású községekben lehetséges a 2. és 3. alatt ismertetett eset is.

[103] A megelőzőleg történt adótárgy- vagy mívelési ág változás folytán meg *nem* oszlott földrészleteknél a pénzügyigazgatóság a változás utáni 23—33. hasábokat is kitölti, de ezeket a hasábokat természetesen nem összegezi és nem összesíti, mert ezeknek a hasáboknak többi rovataiba a pénzügyigazgatóság után a községi előljáróság (városi adóhivatal) teljesít kiegészítő bejegyzéseket.

[104] Ez a művelet csakis a helyszínén vagy az érdekeltek meghallgatásával — mindkét esetben a birtokvázlatok segítségével — végezhető el, éppen azért nem tudja az ilyen földrészleteknél a pénzügyigazgatóság a változási jegyzék változás utáni 23—33. hasábjait kitölteni.

az adótárgy- vagy mívelési ág változás figyelembevétele folytán előállott további földrészleteket a községi elöljáróság (városi adóhivatal) *betűkkel jelöli meg* a következő példa szerint: A változási jegyzékben a 931 helyrajzi számú, 1 kataszteri hold 624 négyzetöl területű (szántóföld mívelési ágú) földrészlet a $\frac{931}{1}$ helyrajzi számú, 1 kataszteri hold 100 négyzetöl területű és a $\frac{931}{2}$ helyrajzi számú 524 négyzetöl területű földrészletekre oszlik meg. A birtokos személyében beállott változás következtében megosztás alá került földrészlet azonban megelőző mívelési ág változás folytán a földadókataszteri alapmunkálatokban s így *a kataszteri birtokívekben is* már 931/a helyrajzi szám alatt 400 négyzetöl területtel a szőlő mívelési ágban és 931/b helyrajzi szám alatt 1 hold 224 négyzetöl területtel a szántóföld mívelési ágban szerepel. *Ha a* községi elöljáróság (városi adóhivatal) megállapításának eredménye szerint *a szőlő mívelési ágban használt* 400 négyzetöl területű, *931/a helyrajzi számú földrészletet a* $\frac{931}{1}$ *helyrajzi számú* 1 hold 100 négyzetöl területű *új földrészlet foglalja magában,* a megállapítás eredményét a változási jegyzék változás utáni oldalára a községi elöljáróság (városi adóhivatal) így vezeti be, illetőleg az ott talált adatokat így igazítja ki:

$\frac{931}{1}$/a szőlő . . . . . 400 négyzetöl

$\frac{931}{1}$/b szántó . . . . . 1300 négyzetöl

$\frac{931}{2}$ szántó . . . . . 524 négyzetöl

Amint látható, a mérnöki helyrajzi számokkal jelölt földrészletekből, az adótárgy- vagy mívelési ág változás figyelembevétele folytán előállott további földrészletek jelzésére szolgáló betüket a törtalakú mérnöki helyrajzi szám után, a vízszintes törési vonal mellé kell írni.[105] Óvakodni kell attól, hogy a betűt a mérnöki helyrajzi szám nevezőjébe írjuk, így $\frac{931}{1\,a}$.

A fenti példa ábrában szemléltetve a következő képet mutatja:

	$\frac{931}{1}$: 1 h 100 négyzetöl	$\frac{931}{2}$: 524 négyzetöl
931/ a: 400 négyzetöl szőlő (kibecslés)	931/b: 1 h négyzetöl (kibecslés) [106]	224 szántó

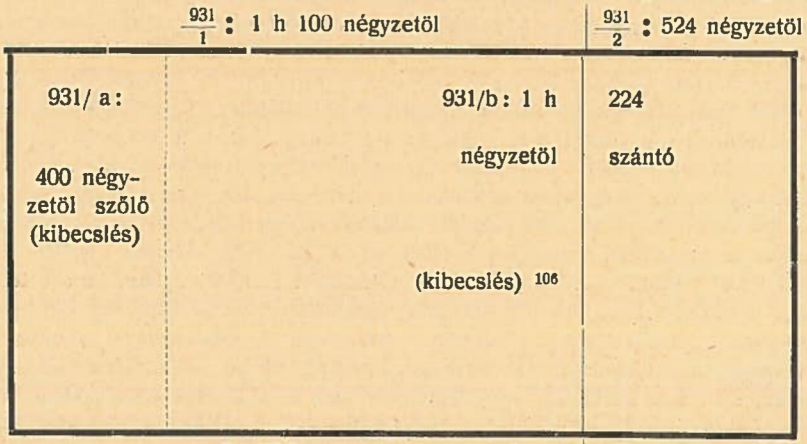

——————— mérnöki megosztás vonala.

- mívelési ág változás címén történt megosztás vonala.

Ha a fenti példában az összes tényezők változatlanok, csak a mérnöki megosztás történt máskép, tegyük fel, az alábbi ábra szerint:

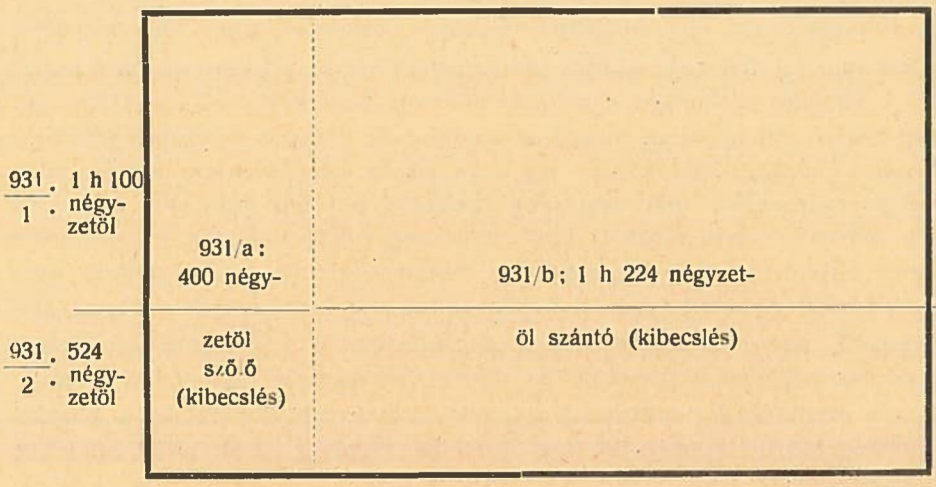

a községi előljáróság (városi adóhivatal) az adótárgy- vagy mívelési ág változás figyelembevétele folytán előállott további földrészleteket így fogja megjelölni:

---

[105] A mérnöki helyrajzi számokat a változási jegyzék változás utáni oldalán a községi előljáróság (városi adóhivatal) készen kapja.

[106] Ha valamely földrészlet területének csak egy része kerül adótárgy- vagy mívelési ág változás alá, *az ennek folytán* keletkezett új földrészletek területét betétes, vagy új felmérésű, még nem betétes községben sem állapítja meg az állami földmérési felügyelőség, pedig, mint láttuk, az ilyen községekben mérnöki nyilvántartás van. *Az adótárgy- vagy mívelési ág változás folytan* keletkezett új földrészletek területének nagyságát a változások helyszini megvizsgálása alkalmával a kataszteri helyszinelési becslőbiztos vagy a földadónyilvántartási biztos „kibecsüli". A fenti példában a 931 helyrajzi számú, 1 hold 624 négyzetöl területű földrészlet eredetileg egész területével szántóföld volt. A földrészlet egy részét tulajdonosa szőlővel telepítette be. Az eljárt földadónyilvántartási biztos „kibecsülte", hogy a szőlő területe körülbelül 400 négyzetöl és a keletkezett új földrészletet a vonatkozó szabályok szerint 931/a helyrajzi számmal jelölte meg. Az eredeti földrészlet többi része megmaradt a szántóföld mívelési ágban, annak területe a „kibecsülés" eredményéhez képest 1 hold 224 négyzetöl lett és az 931/b-vel jelöltetett meg. — Más eset az, ha valamely földrészlet területében *birtokosváltozás folytán* áll be változás, vagyis ha a földrészlet egy része gazdát cserél. Ezeket a földrészletmegosztásokat, mint láttuk, a betétes, valamint az új felmérésű még nem betétes községekben az állami földmérési felügyelőségek műszakilag megvizsgálják és az eredményt változási jegyzékbe foglalják.

$\frac{931}{1}$/a szőlő . . . . . 300 négyzetöl

$\frac{931}{1}$/b szántó . . . . . 1400 négyzetöl

$\frac{931}{2}$/a szőlő . . . . . 100 négyzetöl

$\frac{931}{2}$/b szántó . . . . . 424 négyzetöl

Ebben az esetben a községi elöljáróság (városi adóhivatal) *az előállott* további *földrészletek területét is kénytelen megállapítani, amit kibecslés útján végez el.* (Az itt tárgyalt esetekre példa még a 69. sz. minta 5. folyószáma.)

A fenti példákban ismertetett művelet elvégzése után a községi elöljáróság (városi adóhivatal) *a változás előtti* oldalon található *minőségi osztály* alkalmazása mellett a változás utáni oldalon a 23—31. hasábokat is kitölti és ugyanezen minőségi osztály szerint *a kataszteri tiszta jövedelmet is kiszámítja.* Az esetleg több minőségi osztályba sorozott (alosztályozott) földrészletből[107] megosztás folytán keletkezett új földrészletek kataszteri tiszta jövedelmét is a változás előtti minőségi oszályok szerint kell kiszámítani. (69. sz. minta, 5. folyószáma.) A földadó alá nem eső területek minőségét a 34—35. hasábokban kell feltüntetni. Ezután a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a 24—33. hasábokat oldalankint leösszegezi és összesíti.

---

[107] A földadókataszterben az egyes földrészleteket általában *egy* minőségi osztályba sorozzák. (V. ö.: a 13. oldalon a harmadik bekezdésben tárgyaltakkal). Ha azonban valamely *1 kataszteri holdnál nagyobb* földrészlet a mintaterekhez hasonlítva több osztály jellegével bír, ez okból a földrészletet megosztani nem szabad, hanem azt az *egy* helyrajzi szám megtartásával a megfelelő *több minőségi osztályba* sorozzák. Az alkalmazott osztályok (ú. n. alosztályok) területi arányát az osztálybasorozók becsléssel állapítják meg és azt a földadókataszteri munkálatok „minőségi osztály" hasábjában törtszámokkal fejezik ki, a földrészlet területének számszerű felosztását pedig az „alosztályozás" hasábban tüntetik fel. Ha pl. az 1234 helyrajzi számú, 5 kataszteri hold területű szántóföld a 3., 4., és 5. osztály jellegét mutatja akként, hogy a földrészletnek körülbelül a 3/5 része esik a 3., 1/5—1/5 része pedig a 4., illetőleg az 5. osztályba, a bejegyzés a földadókataszteri munkálatokba a következőkép történik:

Az alaprészlet helyrajzi száma	Az alrészlet jelzése	A dülő vagy határrész neve vagy száma	Minőségi osztály	Szántóföld		Terület összesen		Kataszteri tiszta jövedelem		Alosztályozás			
										Terület		Kataszteri tiszta jövedelem	
				hold	Négyzetöl	hold	Négyzetöl	Kor.	fill.	hold	Négyzetöl	Kor.	fill.
1234	—	Kertek alatt	3/5 3 1/5 4 1/5 5	5	—	5	—	60	—	3 1 1	— — —	45 10 5	— — —

A kataszteri tiszta jövedelem kiszámítása a tiszta jövedelmi *fokozat* (61. számú minta) és a kiszámítási *kulcs* segítségével történik.[108] Valamely földrészlet kataszteri tiszta jövedelmét úgy számítjuk ki, hogy először kikeressük a tiszta jövedelmi fokozatban a kérdéses mívelési ág és minőségi osztály *tételét* (egy kataszteri holdra eső tiszta jövedelmét), azután pedig a tiszta jövedelmi kulcsban kikeressük az illető *tételnek megfelelő táblázatot.*

A táblázatban külön hasábban vannak feltüntetve a holdakra és külön hasábokban a négyzetölekre eső tiszta jövedelmi összegek és pedig a holdakra esők 1—100 holdig, a négyzetölekre esők pedig 1—1600 négyzetölig. A táblázatok használata egyszerű s arra nézve az egyes hasábok fejfelírásai elegendő útmutatást adnak.[109]

3. Ha *betétes régi helyrajzi számozású községben a pénzügyigazgatóság a változási jegyzéknek sem a változás előtti, sem a változás utáni oldalát nem töltötte ki* (ami ma már ritkábban, de mégis előfordul akkor, ha a pénzügyigazgatóságnál a korábban bekövetkezett adótárgy- és mívelési ág változások a kataszteri telekkönyvben és a részletes osztálykivonatban át-

---

Ha most az 1234 helyrajzi számú földrészlet tulajdonosa az 5 hold területű szántóföldből 800 négyzetölet elad, a változási jegyzék változás előtti oldala a fenti, változás utáni oldala pedig az alábbi képet fogja mutatni:

1234/1	—	Kertek alatt	3/5 3 1/5 4 1/5 5	4	800	4	800	54	—	2	1120 1440 1440	40 9 4	50 — 50
1234/2	—	„	3/5 3 1/5 4 1/5 5	—	800	—	800	6	—		480 160 160	4 1 —	50 — 50

E megosztás folytán az $\frac{1234}{2}$ helyrajzi számú földrészlettel 1 kataszteri holdnál kisebb területű és több minőségi osztályba tartozó földrészlet keletkezett. A változási jegyzékben azonban a községi előljáróság (városi adóhivatal) ennek a földrészletnek a kataszteri tiszta jövedelmét is a többi minőségi osztály szerint tartozik kiszámítani. A földadónyilvántartás később gondoskodik arról, hogy az ilyen földrészlet csak *egy* osztályba soroztassék. Erről alább még szólani fogunk.

[108] A községek (városok) mind a kettővel el vannak látva. A tiszta jövedelmi fokozat elveszése esetében annak pótlását a pénzügyigazgatóságtól lehet kérni. A tiszta jövedelem kiszámítási kulcsnak elveszése esetében a község (város) köteles azt saját költségén a m. kir. állami nyomdától újból beszerezni. Teljes címe: A kataszteri tiszta jövedelem kiszámítására szolgáló segédtáblázat 1600 négyzetöles kataszteri holdak után számítva, 1910. Ára községeknek a földadónyilvántartás céljaira közvetlenül a m. kir. állami nyomdában rendelve: 8.10 P.

[109] A Magyar Szent Koronához visszacsatolt felvidéki területek ama községeinél, amelyeknek földadókataszteri munkálataiban a földrészletek területe hektárban, árban és négyzetméterekben van feltüntetve, a kataszteri tiszta jövedelem kiszámítására szolgál a: „Hektárban, árban, és négyzetméterekben kifejezett területek kataszteri tiszta jövedelmének kiszámítására szolgáló segédtáblázat. Budapest, 1939., Magyar Királyi Állami-nyomda. 1244." című kiadvány. A kiszámítás módjára nézve a segédtáblázat kimerítő útmutatást nyújt.

vezetve még nincsenek), *a* változási *jegyzéknek úgy a változás előtti, mint a változás utáni oldalát a községi elöljáróság* (városi adóhivatal) *egészíti ki.* E végből a változási jegyzék 5—14. és 16—18. hasábjait a fejfelírásoknak megfelelően a *kataszteri birtokívekből* kitölti,[110] a földadó alá nem eső területek minőségét a 17—18. hasábokban feltünteti, a megfelelő hasábokat pedig oldalankint leösszegezi és összesíti. Ezután *a változás előtti* oldalra bejegyzett *mívelési ág és minőségi osztály szerint* a változás utáni oldalon a 23—31. hasábokat is kitölti és ugyanezen adatok szerint *a kataszteri tiszta jövedelmet is kiszámítja.* Az esetleg több minőségi osztályba sorozott (alosztályozott) földrészletből megosztás folytán keletkezett új földrészletek kataszteri tiszta jövedelmét is a változás előtti állapot szerint kell kiszámítani. A földadó alá nem eső területek minőségét a 34—35. hasábokban tünteti fel a községi elöljáróság (városi adóhivatal). Végül a 24—33. hasábokat leösszegezi és összesíti.

Ha a változási jegyzékben *az előző 2. pontban tárgyalt esetek fordulnának elő,* a községi elöljáróság (városi adóhivatal) ezekre nézve a kataszteri birtokívek segítségével az ott előírt eljárást követi.

Az 1. alatti esetben a változási jegyzéknek a pénzügyigazgatóságtól való *megérkezése* után, a 2—3. alatti esetekben pedig a jegyzéknek a községi elöljáróság (városi adóhivatal) részéről megtörtént *kiegészítése után* a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a jegyzékben foglalt birtokosváltozásokat az I. számú nyilvántartási *jegyzékbe felveszi és a* vonatkozó kataszteri *birtokíveken keresztülvezeti.* Ennek megtörténtét a változási jegyzék címlapjára nyomtatott *IV. alatti záradékban igazolja.* (69. és 91. sz. minta címlapja.) Ha a változási jegyzékben olyan birtokmegosztások, vagy kivételesen birtokmegosztás nélkül olyan földrészlet-átruházások fordulnak elő (utóbbiakra nézve l. a 69. sz. minta 3., 4. és 6. folyószámát), amelyek *betétes régi helyrajzi számozású* községekben *már a* vonatkozó *telekkönyvi végzés alapján* felvétettek az I. számú nyilvántartási jegyzékbe,[111] [v. ö.: 20. §. B)], *a fentemlített IV. alatti záradékot ki kell egészíteni azzal,* hogy a változási jegyzékben foglalt ezek és ezek a folyószámok már átvezetve találtattak a tényleges birtokos ilyen és ilyen számú birtokívében. (69. sz. minta címlapja, IV.) Ha a változási jegyzékben foglalt birtokmegosztás *a végzés alapján* az I. számú nyilvántartási jegyzékbe már felvett és a birtokíveken is keresztülvezetett birtokmegosztással nem egyeznék, az első fel-

[110] Ha a kitöltés alkalmával a községi elöljáróság (városi adóhivatal) olyan birtokmegosztásra akad, amely a kataszteri birtokíveken *már a* vonatkozó *telekkönyvi végzés alapján* keresztülvezettetett, a változási jegyzék 5—14. és 16—18. hasábjait nem a birtokívekben található legutolsó állapot, *hanem az azt megelőző (a megosztás előtti) állapot szerint* tölti ki. A helyrajzi szám és az összes terület tekintetében egyébként a változási jegyzék 4., illetőleg 15. hasábja készen nyújtja ezt a megosztás előtti állapotot. A községi elöljáróságnak (városi adóhivatalnak) csak az említett többi hasábot kell a birtokívekben található megosztás előtti állapot szerint kitölteni. (V. ö.: az 54. oldalon a 93. jegyzettel.)

[111] V. ö.: az 54. oldalon a 93. jegyzettel. Az ilyen birtokmegosztásokat vagy átruházásokat az I. számú nyilvántartási jegyzékbe még egyszer felvenni nem szabad.

vételt, illetőleg a keresztülvezetést *a változási jegyzék alapján helyesbíteni* kell.

Ha *betétes* községben a változási jegyzékhez csatolt valamelyik telekkönyvi végzés a jegyzékben tárgyalt birtokmegosztásokon kívül *egy másik földrészletnek birtokmegosztás nélküli átruházását* vagy átszállását is *tárgyalja* és a községi elöljáróság (városi adóhivatal) ezt *még nem vette volna fel az I.* számú nyilvántartási *jegyzékbe* és a vonatkozó birtokíveken nem vezette volna keresztül, ezt most végzi el és ennek megtörténtét a *végzés hátlapján* az előírt *záradékkal* igazolja.

A községi elöljáróság (városi adóhivatal) a változási jegyzékben előforduló, több minőségi osztályba sorozott *(alosztályozott) földrészletből megosztás folytán keletkezett összes* (tehát 1 kataszteri holdnál akár kisebb akár nagyobb) *új földrészleteket* a *folyó évi* II. számú nyilvántartási *jegyzékbe*[112] *felveszi* és ennek tételszámát a változási jegyzék margójára bejegyzi. (69. sz. minta 5. és 13. folyószáma.)

A pénzügyigazgatóság által kiadott, *itt tárgyalt változási jegyzéket* a községi elöljáróságnak (városi adóhivatalnak) *közszemlére kitennie nem kell,* köteles azonban azt (betétes községeknél a kiadott végzésekkel együtt) a fenti munkálatok végrehajtása után azonnal, de legkésőbb a változási jegyzék megérkezésétől számított *30 nap alatt* a pénzügyigazgatósághoz *beterjeszteni.*

A jelen §-ban tárgyalt változási jegyzékekben *a változás utáni oldalon kiszámított kataszteri tiszta jövedelmi tételek végösszegének meg kell egyeznie a változás előtti oldal tiszta jövedelmi tételeinek végösszegével.* Ez alól a szabály alól *kivétel* az az eset, amidőn az állami földmérési felügyelőség a változási jegyzékben *a legkisebb területi szabványt el nem érő területű földrészleteket más mívelési ágú földrészletekbe olvasztotta be,* miáltal a változás utáni oldalon a kataszteri tiszta jövedelem végösszegében a változás előtti oldal végösszegéhez képest *némi különbözet* mutatkozhatik.

A 19. §-ban B) alatt kifejtettük, hogy a *régi helyrajzi számozású községekben* minden idegen birtokkal körülvett egyéni birtok *és az egyéni birtokon belül minden mívelési ág* önálló földrészletként jelentkezik és külön helyrajzi száma van. *Mégsem* jelentkezik azonban *önálló földrészletként* az *50 négyzetölnél kisebb kert, szőlő vagy földadó alá nem eső terület* (házakat kivéve, amelyek területükre való tekintet nélkül mindíg önálló földrészletként jelentkeznek), továbbá a *100 négyzetölnél kisebb szántóföld, rét, legelő, erdő vagy nádas,* hanem ezeket *az azonos tulajdoni viszonyban álló* nagyobb területű mívelési ághoz *hozzávéve azzal együtt mérik fel.* Természetesen, ha az 50 négyzetölnél kisebb kert stb., illetőleg a 100 négyzetölnél kisebb szántóföld stb. minden oldalról idegen birtokkal van körülvéve, úgy az is önálló földrészletnek méretik fel s mint ilyen jelentkezik a földadókataszteri munkálatokban.

---

[112] A II. sz. nyilvántartási jegyzékről alább részletesen szólunk a 30. §-ban.

Az 50, illetve 100 négyzetöl kiterjedésű területek az ú. n. *legkisebb területi szabványok*. A kisebb (50 négyzetöl) szabványt elérő s ennélfogva önálló földrészletként felmérendő mívelési ághoz a nagyobb szabvány (100 négyzetöl) alá tartozó mívelési ágat csak akkor szabad hozzámérni, ha ennek területe a kisebb szabványon alul van. Pl. az 50 négyzetöl területet elérő vagy azt meghaladó szőlőhöz szántóföld csak akkor méretik hozzá *egy* földrészletnek, ha a szántóföld 50 négyzetölön aluli területű; ha a szántóföld területe 50 négyzetölnél nagyobb, mind a szántóföldet, mind a szőlőt önálló földrészletnek mérik fel.

Amidőn egyes földrészletek megosztás alá kerülnek, ennek folytán *az osztóvonal irányához képest* egy vagy több a *legkisebb* területi *szabványt el nem érő terület keletkezhetik,* amelyeket az állami földmérési felügyelőség azután a fenti szabályok szerint a nagyobb mívelési ág területébe *olvaszt be.* Példa: *(betétes régi helyrajzi számozású községben,* mert a beolvasztásból kifolyólag a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak) csak ilyen községben lehet dolga]

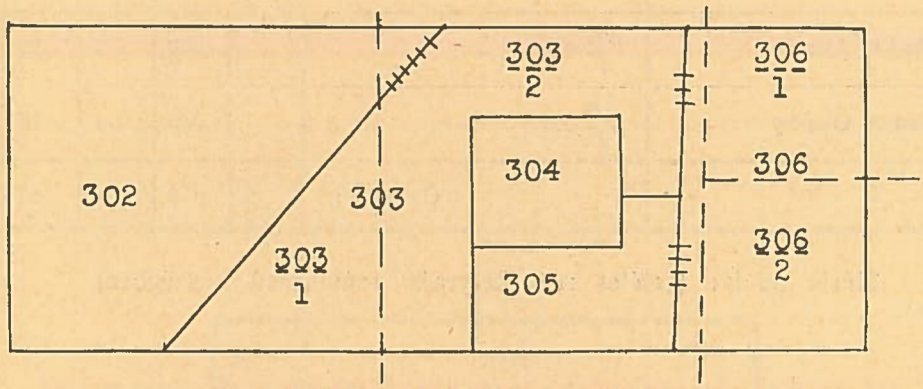

——————— a földrészletek határa megosztás előtt:
— — — — — — — — a földrészletek határa megosztás után:

Változás előtt:

A birtokos neve	A földrészlet helyrajzi száma és mivelési ága	Hold	Négyzetöl	Kataszteri tiszta jövedelem	
				K	f
Nagy János	302 szántó	1		20	—
u. a.	303 legelő		900	4	50
u. a.	304 ház és udvar		300	—	—
u. a.	305 kert		310	4	65
u. a.	306 erdő		800	3	70
	Összesen:	2	710	32	85

Változás után:

A birtokos neve	A földrészlet helyrajzi száma és mivelési ága	Hold	Négyzetöl	Kataszteri tiszta jövedelem	
				K	f
Kiss Péter	302 szántó		1530	19	13
u. a.	$\frac{303}{1}$ legelő.		320	1	60
Nagy János	$\frac{303}{2}$ legelő, (szántó és erdő)		680	3	40
u. a.	304 ház és udvar		300	—	—
u. a.	305 kert (és erdő)		320	4	80
Magyar József	$\frac{306}{1}$ erdő		380	1	76
Katona Gergely	$\frac{306}{2}$ erdő		380	1	76
	Összesen:	2	710	32	45

Másik példa: (betétes régi helyrajzi számozású községben)

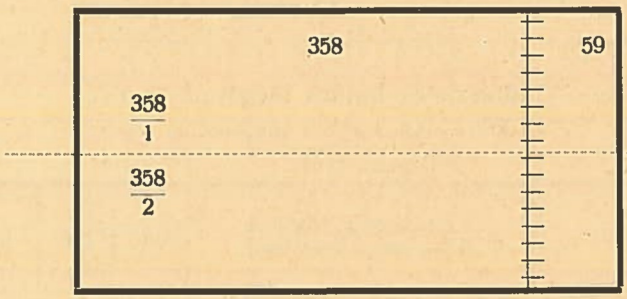

Változás előtt:

A birtokos neve	A földrészlet helyrajzi száma és mivelési ága	Hold	Négyzetöl	Kataszteri tiszta jövedelem	
				K	f
Fehér András	358 szántó	1	—	20	—
u. a.	359 legelő	—	160	—	80
	Összesen;	1	160	20	80

Változás után:

A birtokos neve	A földrészlet helyrajzi száma és mivelési ága	Hold	Négyzetöl	Kataszteri tiszta jövedelem	
				K	f
Fehér András	$\frac{358}{1}$ szántó (és legelő)	—	880	11	—
Berec Mihály	$\frac{358}{2}$ szántó (és legelő)	—	880	11	—
	359 megszünt	—	—	—	—
	Összesen	1	160	22	—

Az ábrák a beolvasztás mibenlétének szemléltetésére szolgálnak. Földrészletek megosztása folytán a legkisebb területi *szabványt el nem érő területek keletkeznek,* amelyek a szabályok értelmében önálló földrészletként nem jelentkezhetnek, hanem a nagyobb mívelési ág területéhez hozzáadatnak, abba *beolvasztatnak.* E beolvasztások folytán a változás utáni oldalon *a különböző mívelési ágú földrészletek területében* a változás előtti állapothoz képest *némi eltolódások* mutatkoznak. E jelentéktelen eltolódások miatt azonban földadókataszteri helyszíni eljárásra szükség nincs, hanem a fentebb 1. alatt tárgyalt esetben a pénzügyigazgatóság, *a 2. és 3. alatt tárgyalt esetekben* pedig *a községi elöljáróság* (városi adóhivatal) a változás utáni oldalon *a kataszteri tiszta jövedelmet ilyenkor is a változás előtti* oldalon található *mívelési ág és minőségi osztály szerint számítja ki.*

Igy a fenti első példában a $\frac{303}{2}$ helyrajzi számú földrészlet kataszteri tiszta jövedelmét a változás előtti állapot, vagyis a 303 helyrajzi számú földrészlet legelő mívelési ága szerint kellett kiszámítani, tekintet nélkül arra, hogy ebbe a $\frac{303}{2}$ helyrajzi számú földrészletbe a 302 helyrajzi számú földrészletből némi szántóterület, a 306 számú földrészletből pedig némi erdőterület olvasztatott be. (Ide vonatkozó példa még a 69. sz. mintában a 7—11. folyószám alatt található eset is.)

A most tárgyalt esetekben a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a változási jegyzéknek a pénzügyigazgatósághoz való *beterjesztésekor bejelenti,* hogy a kataszteri tiszta jövedelem végösszegében a változás előtti és a változás utáni állapot közt mutatkozó *különbözetet* a megosztás folytán keletkezett szabványon aluli területek *beolvasztása idézte elő.*[113] (L. a 70/b. és 70/c sz. minta hátlapját.)

[113] 131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 11. §. (2)—(6) bek.

23. §. Az I. számú nyilvántartási jegyzék vezetése.

A 19—22. §-okban láttuk, hogy a különböző módokon tudomására jutott birtokosváltozások közül a községi előljáróság (városi adóhivatal), *melyeket veszi fel* az I. számú nyilvántartási jegyzékbe.[114]

Alább ennek a felvételnek a módozatait ismertetjük.

A) *Az I. számú nyilvántartási jegyzék vezetésére nézve a községek minden fajtájában*[115] *érvényes szabályok.*

A községi előljáróság (városi adóhivatal) minden év *január hó 1-én új* I. számú nyilvántartási *jegyzéket nyit* és azt egyidejűleg a községi (városi) iktatókönyvbe beiktatja.

1. A jegyzék egyes hasábjait *általában* a kataszteri *birtokívek adatai alapján* a fejfelírásoknak megfelelően kell kitölteni.

2. A folyószámozásnál (1. hasáb) a jegyzék változás előtti (bal) oldalán *minden* egyes *földrészlet,* (az új helyrajzi számozású községekben: alaprészlet, birtoktest) *külön folyószámot kap* (l. a 15. számú minta 1., 6—10. és 13—17. folyószámait; a 71. számú minta 1—15. folyószámait; a 92. számú minta 1—8. folyószámait). Ha valamely birtokos *egész birtoka* másnak a birtokába megy át (Lásd alább 5. pont), az ilyen változást szintén csak *egy folyószám alatt* kell bejegyezni.

3. A 2—5. hasábokban mindíg a korábbi (változás előtti), a 12—15. hasábokba pedig az új (változás utáni) birtokos nevét, lakóhelyét, ház- és birtokívszámát kell bevezetni.

4. Ha egyes *földrészletek egészben* ruháztatnak át vagy szállnak át más birtokosra, az I. számú nyilvántartási jegyzék *változás előtti* (bal) oldalának *minden hasábját* (1—11.) *ki kell tölteni,* a változás utáni (jobb) oldalon azonban a helyrajzi szám, mívelési ág és minőségi osztály jelzésére szolgáló hasábok (16—18) üresen hagyhatók, de a többi (12—15., és 19—21.) hasábokat ilyenkor is ki kell tölteni. (Lásd: a 15. számú minta 1., 9—10. és 13—17. folyószámait; a 71. számú minta 1—3. és 14—15. folyószámait; a 92. számú minta 1—2. és 7—8. folyószámait).

5. Ha valamely birtokos *egész birtoka* — tehát a birtokívében foglalt valamennyi földrészlet, (alaprészlet, birtoktest) — *átmegy* egy *másik birtokos birtokába,* az I. számú nyilvántartási jegyzék mindkét oldalának vonatkozó hasábjaiban (6—9. és 16—18.) *az egyes földrészletek* (alaprészle-

---

[114] Noha birtokosváltozások, mégis egyáltalában nem kerülnek be az I. számú nyilvántartási jegyzékbe azok a változások, amelyeknél a változásoknak a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetése nem a községi előljáróság (városi adóhivatal) feladata. Igy a birtokrendezéssel, földfeldarabolással (parcellázással) vagy határátcsatolással kapcsolatos birtokosváltozások, melyeknél birtokíveken való keresztülvezetést és a szükséges új birtokívek készítését a kataszteri helyszinelési felügyelőség (pénzügyigazgatóság) végzi.

[115] Akár régi felmérésű nem betétes, akár betétes, akár új felmérésű még nem betétes, az utóbbi két csoportban akár régi, akár új helyrajzi számozású a község.

tek, birtoktestek) *adatainak felsorolását mellőzni kell,* ehelyett ezekbe a hasábokba ezt a megjegyzést *„egész birtok"*, a terület és a kataszteri tiszta jövedelem jelzésére szolgáló hasábokba (10—11. és 19—20.) pedig *az egész birtok összes területét és kataszteri tiszta jövedelmét* kell bejegyezni. (Lásd: a 15. számú minta 2. és 11—12. folyószámait).

6. A 4. §-ban tárgyalt *közös birtokosoknál egész birtok átruházása* vagy átszállása *esetében, ha valamennyi birtokos változik,* a változás bejegyzésénél az előző 5. pontban az „egész birtok" változásra megszabott eljárást kell követni. A 2. hasábban azonban a birtokosokat csak együtt, a 3. hasábban pedig részarányukat csak egy összegben kell feltüntetni (Lásd: a 15. számú minta 3. és 18. folyószámait).

7. *Ha* ugyancsak *egész birtok átruházása* vagy átszállása *esetében a közös birtokosoknál csak egy vagy egynéhány birtokostárs változik,* a nem változott birtokosokat (a 2. és a 12. hasábban) együtt és az őket megillető részarányt (a 3. és a 13. hasábban) egy összegben, a változott birtokosokat pedig lakóhelyük, házszámuk és részarányuk szerint külön-külön egyenkint kell feltüntetni. A 6—9. és a 16—18. hasábokba itt is ezt a megjegyzést „egész birtok", a 10—11. és 19—20. hasábokba pedig az egész birtok összes területét és kataszteri tiszta jövedelmét kell beírni. (Lásd: a 15. számú minta 4. folyószámát).

8. *Ha* ugyancsak *egész birtok átruházása* vagy átszállása *esetében* a közös *birtokosok megmaradnak* és *csak részarányaik változnak,* azokat a birtokosokat, akiknek részarányai változtak, az előző pontban elmondottak szerint egyenkint, a többieket pedig egy gyüjtőnév alatt együttesen kell felsorolni. (Lásd: a 15. számú minta 5. folyószámát).

9. Ha a birtokosok személyében *csere* folytán áll be változás, mindkét változást közvetlenül egymásután következő sorban kell a jegyzékbe bevezetni. (Lásd: a 15. számú minta 9—10. folyószámait).

10. *Ha* egyes *földrészletek megosztatnak* és a megosztás folytán keletkezett új földrészletek akár más birtokívekbe mennek át, akár az előbbi birtokosnál részben visszamaradnak, az I. számú nyilvántartási *jegyzék* mindkét oldalának *összes hasábjait ki kell tölteni;* önként értetődőleg a változás utáni oldalon a 12—15. hasábokba a más birtokába átmenő új földrészleteknél az új birtokosnak, a visszamaradt új földrészleteknél pedig a régi birtokosnak nevét, lakóhelyét, ház- és birtokívszámát kell bevezetni. (Lásd: a 15. számú minta 6—8. folyószámait; a 71. számú minta 4—6., 8. és 11—13. folyószámait; a 92. számú minta 3—6. folyószámait).

11. Azt, hogy *haszonélvezet szolgalmi jogával történt megterhelés esetében* mely földrészleteket kell felvenni az I. számú nyilvántartási jegyzékbe és milyen módon, már láttuk a 20. §. utolsó bekezdéseiben. (Lásd: a 15. számú minta 13. folyószámát.)

12. Az I. számú nyilvántartási *jegyzék jegyzet hasábjába* be kell jegyezni a bekövetkezett *változás okát* (például: vétel, csere, ajándékozás,

bírói ítélet, kisajátítás, öröklés, hagyományozás, tévesen bejegyzett birtoklás kiigazítását elrendelő pénzügyigazgatósági rendelet, stb.), *az okirat keltét vagy a telekkönyvi végzés számát és évét.* Azoknál a változásoknál, amelyek változási jegyzék alapján vétetnek fel az I. számú nyilvántartási jegyzékbe, ez utóbbinak jegyzet rovatában csak *a változási jegyzék évét és számát kell megemlíteni.* Igy: 193....évi.....számú vj. (71. sz. minta 4—13. folyószámai, 92. sz. minta 3—6. folyószámai.[116]

B) *Különleges szabályok a községek egyes fajtáira nézve.*

1. *Régi felmérésű, nem betétes községekben mérnöki* (műszaki) nyilvántartás nem lévén, *a megosztás folytán keletkezett új földrészleteket a községi előljáróság* (városi adóhivatal) *jelöli meg helyrajzi számokkal* s így jegyzi be az I. számú nyilvántartási jegyzék változás utáni oldalán a 16. hasábba.[117] *Az új földrészletek területének nagysága tekintetében* a községi előljáróság (városi adóhivatal) a fél által bemutatott *okiratban, vagy* a telekkönyvi *végzésben megjelölt adatokat* fogadja el. *Az új földrészletek megjelölését (helyrajzi számozását)* a községi előljáróság (városi adóhivatal) *az alapszámnak* (egész helyrajzi számnak) *első ízben betűkkel, újabb megosztások esetében arab számokkal,* majd ismét betűkkel, ezt követőleg pedig számokkal *való törése által végzi.* Például, ha az azonosítás eredményeként megállapított 933 kataszteri helyrajzi számú földrészlet kétfelé oszlik, a felosztás folytán keletkezett új földrészleteket $\frac{933}{a}$ és $\frac{933}{b}$ helyrajzi számmal, ha pedig a $\frac{933}{a}$ helyrajzi számú földrészlet oszlik többfelé, az új földrészleteket $\frac{933}{a\text{-}1}$, $\frac{933}{a\text{-}2}$ stb. helyrajzi számokkal kell megjelölni. (Lásd: a 15. számú minta 6—7. folyószámait). Ha az alapszám első ízben már számmal volna aláosztva, további megosztások esetében, elsőízben szintén betűket, azután számokat kell alkalmazni: például ha a $\frac{493}{1}$ helyrajzi számú földrészlet kétfelé oszlik, az új földrészleteket $\frac{493}{1\text{-}a}$ és $\frac{493}{1\text{-}b}$ helyrajzi számmal, ha pedig a $\frac{493}{1\text{-}a}$ földrészlet oszlik többfelé, az új földrészleteket $\frac{493}{1\text{-}a\text{-}1}$, $\frac{493}{1\text{-}a\text{-}2}$ stb. helyrajzi számokkal kell megjelölni. (Lásd: a 15. számú minta 8. folyószámát.) A betük és számok alkalmazásánál gondot kell fordítani a helyrajzi sorrend betartására, így például a 933 helyrajzi számú földrészlet megosztása esetében a $\frac{933}{a}$ szám annak az új földrészletnek megjelölésére szolgál, amely a természetben a 932 helyrajzi számú földrészlettel szomszédos, a $\frac{933}{b}$ számnak pedig azt az új földrészletet kell megjelölnie, amely a 934 helyrajzi számú földrészlet mellett fekszik.

2. *Régi felmérésű nem betétes községekben megosztás esetében mindenkor, betétes régi helyrajzi számozású községekben pedig akkor,* ha a

[116] F. H. Ö. 18. §. 10. pont. Ut. (9) bek. Ugyanott (10) bek. 1—10. pont és 25. pont.

[117] Betétes községekben megosztások esetében a községi előljáróság (városi adóhivatal) nem helyrajzi számoz, mert a végzésekben és a változási jegyzékekben az új földrészleteket helyrajzi számokkal ellátva kapja Ugyanez áll az új felmérésű, még nem betétes községek változási jegyzékeire.

megosztással kapcsolatos birtokosváltozás *telekkönyvi végzés alapján* vétetik fel az I. számú nyilvántartási jegyzékbe (v. ö. az 54. oldalon tárgyaltakkal), *a megosztás folytán keletkezett új földrészletek kataszteri tiszta jövedelmét* a változás előtti mívelési ág és minőségi oszály szerint a tiszta jövedelmi fokozat megfelelő tétele alapján a kiszámítási kulcs segítségével *a községi elöljáróság* (városi adóhivatal) *kiszámítja és* az I. számú nyilvántartási jegyzék változás utáni oldalán *a 20. hasábba bejegyzi.* (15. számú minta 6—8. folyószáma). A több minőségi osztályba sorozott (alosztályozott) földrészletből megosztás folytán keletkezett új földrészletek kataszteri tiszta jövedelmét is a változás előtti mívelési ág és a többféle minőségi osztály szerint kell kiszámítani és az I. számú nyilvántartási jegyzék 20. hasábjába bejegyezni. (Lásd: a 15. számú minta 7—8. folyószámait.)

A több minőségi osztályba sorozott *(alosztályozott) földrészletből* megosztás folytán *keletkezett összes* (tehát 1 kataszteri holdnál akár kisebb, akár nagyobb) *új földrészleteket a községi elöljáróság* (városi adóhivatal) az I. számú nyilvántartási jegyzékből *a folyó évi* II. számú nyilvántartási *jegyzékbe felveszi* és ez utóbbinak folyószámát az I. számú nyilvántartási jegyzék változás utáni margójára odajegyzi. (15. számú minta 7—8. folyószámai.)

Minden olyan esetben, amikor a megosztással kapcsolatos birtokosváltozás *változási jegyzék alapján* vétetik fel az I. számú nyilvántartási jegyzékbe, (ami csak betétes, vagy új felmérésű még nem betétes községben fordulhat elő) az új földrészletek *kataszteri tiszta jövedelme* már a változási jegyzékben kiszámíttatott és *azt csak be kell másolni* az I. számú nyilvántartási jegyzékbe. Ugyanezekben az esetekben az alosztályozott földrészletből megosztás folytán *keletkezett új földrészletek már a változási jegyzékből vétettek fel a II.* számú nyilvántartási *jegyzékbe.* (69. sz. minta 5. és 13. folyószámai.)[118]

3. *Ha új helyrajzi számozású községben* valamely *alaprészlet* (birtoktest) *egészben*[119] *ruháztatik át* vagy száll át más birtokosra, az I. számú nyilvántartási jegyzék változás előtti (bal) oldalának minden hasábját (1—11.) ki kell tölteni. A 7. hasábban *az alaprészlet összes alrészleteit* egymás alatt külön-külön vonalon kell feltüntetni. A változás utáni (jobb) oldalon ebben az esetben a helyrajzi szám, mívelési ág és minőségi osztály jelzésére szolgáló hasábok (16—18.) üresen hagyhatók, de a többi (12—15. és 19—21.) hasábokat ilyenkor is ki kell tölteni. A 19. és a 20. hasábokba *az alrészletek* területét és kataszteri tiszta jövedelmét kell bejegyezni. (92. sz. minta 1—2. és 7—8. folyószámai.)

Új helyrajzi számozás csak betétes községekben és új felmérésű, még nem betétes községekben lehet. *Betétes új helyrajzi számozású községekben*

---

[118] V. ö.: a 66. oldalon a harmadik bekezdésben tárgyaltakkal.

[119] Ha az alaprészletnek alrészletei vannak, az alaprészlet összes alrészleteivel értendő.

a telekkönyvi hatóság *végzéseit kizárólag az alaprészletre vonatkoztatva hozza,* a végzés az alrészletekről nem tesz említést. Amikor tehát ilyen községben a végzés (esetleg a fél által bemutatott okirat) szerint az alaprészlet *egészben ruháztatik át* vagy száll át más birtokosra, különös gondot kell fordítani arra, hogy az I. számú nyilvántartási jegyzékbe *az alaprészlet összes alrészletei* felvétessenek. *Az alrészleteket* esetleg a kataszteri *birtokív különböző oldalairól* kell *összeszedni,* mert lehetséges, hogy azok adótárgy- vagy mívelési ág változás folytán eredeti helyükről a birtokív egy további oldalára vezettettek át.[120] Az alaprészlet összes alrészletei együtt vannak, ha területük összesítve pontosan kiadja az alaprészlet területét.

Az elmondottak az új felmérésű, még nem betétes, új helyrajzi számozású községekre nézve is állanak. Itt persze a telekkönyvi végzésben (esetleg a fél által bemutatott okiratban) a telekjegyzőkönyvi helyrajzi számok vannak, amelyeket a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak) *előbb azonosítania kell.* Ha az azonosítás eredményeként megállapított kataszteri helyrajzi szám, illetőleg alaprészlet *egészben ruháztatik át* vagy száll át más birtokosra, ennek *az alaprészletnek az összes alrészleteit kell* a kataszteri birtokívből *kikeresni.*[121]

Részben átruházott vagy átszállott alaprészletek csak változási jegyzék alapján vehetők fel az I. számú nyilvántartási jegyzékbe, végzés alapján nem. Lásd: 20. §. B) és C).

24. §. Az I. számú nyilvántartási jegyzék lezárása.

A községi előljáróság (városi adóhivatal) az I. számú nyilvántartási jegyzéket, ha több ívből állana, összefűzi, az összefűzésre használt fonál végét a község pecsétjével lepecsételi és miután a 10. és 11., valamint a 19. és 20. hasábokat *összegezte,* minden év december hó 31. napján *lezárja* a következő *záradékkal:* „Lezárta és a jegyzék 1.- . . . . . folyószáma alatt felvett változásokat a kataszteri birtokíveken keresztülvezette": Kelt . . . . . 193 . . . évi december hó 31-én , ... jegyző (városi adóhivatal vezetője). Pecsét. (15., 71. és 92. sz. minta.)

A 10. és 19. hasáb végösszegének *feltétlenül* egyeznie kell. A 11. és a 20. hasábok végösszegei között csak *annyi különbözet lehet, amennyi a* szabványon aluli területek *beolvasztásával indokolva van.* (V. ö.: a 22. §. végével.)

A jegyzék lezárása után tudomására jutott változásokat a községi előljáróság (városi adóhivatal) a következő évre január hó 1-én nyitott I. számú nyilvántartási jegyzékbe veszi fel.

A december hó 31-én lezárt I. számú nyilvántartási jegyzékről a községi előljáróság (városi adóhivatal) az eredetivel mindenben egyező *másod-*

---

[120] Lásd: alább a 30. §-ban III. alatt.

[121] F. H. Ö. 18. §. 10. pont. Ut. (10) bek. 11—13. pont. 21. pont; 131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 28. §.

példányt készít és ezt a földadókivetési lajstrommal egyidejűleg, azonban külön jelentéssel *legkésőbb január hó 25-éig* a pénzügyigazgatósághoz *beterjeszti.* A községnél maradt első példányt gondosan meg kell őrizni. Olyan községeknek, amelyek a birtokosok személyében beállott változásokról az I. számú nyilvántartási jegyzéken kívül saját céljaikra egyéb nyilvántartásokat is vezetnek, a pénzügyigazgatóság az I. számú nyilvántartási jegyzék másodpéldányának készítése alól felmentést adhat s megengedheti, hogy ezek a jegyzék eredeti példányát terjesszék be.[122]

25. §. A kataszteri birtokíveken való keresztülvezetés.

A birtokos személyében bekövetkezett változásokról vezetett I. számú nyilvántartási jegyzékbe bejegyzett *változásokat* a községi előljáróság (városi adóhivatal) *a kataszteri birtokíveken a bejegyzést követőleg esetenkint azonnal* keresztülvezetni s a változott birtokíveket lezárni köteles. A keresztülvezetéshez *kizárólag az állami nyomdában készült* és a m. kir. adóhivataloknál beszerezhető *birtokívnyomtatványokat szabad használni.* A keresztülvezetésért a községi (városi) közegek a birtokosoktól semmiféle díjazást nem szedhetnek.

A keresztülvezetés a következő módon történik:

1. *Ha egyes földrészletek ruháztatnak át* vagy szállanak át *más birtokosra,* a kérdéses földrészletek *helyrajzi számait* a korábbi birtokos birtokívében keresztül kell húzni (de akként, hogy a keresztülhúzott számok olvashatók maradjanak). Ezután egy darab papiron a másra átruházott vagy átszállott földrészletek területét mívelési ágankint, kataszteri tiszta jövedelmét pedig erre való tekintet nélkül összesíteni kell és a kapott összegeket — az apadásba veendő helyrajzi számoknak a „dülő vagy határrész neve vagy száma" fejfelírású hasábban való felsorolása mellett — a birtokív végösszegei alá be kell írni és *a beírt összegeket a végösszegekből le kell vonni.* Egyidejűleg a földrészletek eredeti helyén a „nyilvántartási és egyéb jegyzetek" hasábba a következőket kell bejegyezni: „átvezetve a . . . . . számú birtokívbe, lásd az 193. . . . évi I. számú nyilvántartási jegyzék . . . . . folyószámát". (Lásd: a 17. és 28. sz. mintákat a 480 helyrajzi számra nézve, a 28. és 17. sz. mintákat az 1518 helyrajzi számra nézve, a 18. és 19. sz. mintákat a 933 hrszámra nézve, a 23., 18. és 33. sz. mintákat a $\frac{486}{b}$ hrszámra nézve, a 23., 19. és 33. sz. mintákat a $\frac{493}{1}$ hrszámra nézve, a 22. és 21. sz. mintákat a 325 hrszámra nézve, a 24. és 34. sz. mintákat a 225 hrszámra nézve, a 32. és 29. sz. mintákat az 1324 és 1416 hrszámokra nézve, a 30. és 33. sz. mintákat a 999—1002 hr.-számokra nézve, — a 74. és 72. sz. mintákat az 1615 hrszámra nézve, a 73. és 74. sz. mintákat a $\frac{110}{7}$ hrszámra nézve, a 73. és 79. sz. mintákat a 11.118 hrszámra nézve, a 74. és 80. sz. mintákat az 1618 hrszámra nézve, a 77.,

[122] F. H. Ö. 18. §. 10. pont. Ut. (10) bek. 26—28. pont.

75. és 79. sz. mintákat a 102—106 hrszámokra nézve, a 76., 79. és 80. sz. mintákat az 1610, 1611 és 2307 hrszámokra nézve, a 76., 79., 80., 75. és 77. sz. mintákat az 1612/a, 1612/b, 1612/c és 11.237 hrszámokra nézve, a 78. sz. mintát a 97. hrszámra nézve, — a 98. és 93. sz. mintákat a 746 hrszámra nézve, a 100. és 93. sz. mintákat a 2814 hrszámra nézve, a 94. és 102. sz. mintákat a 741 hrszámra nézve, a 95., 100. és 103. sz. mintákat az 1220 és 1229 hrszámokra nézve, a 95. és 100. sz. mintákat az 1228 hrszámra nézve, a 101. és 97. sz. mintákat az 1510 hr.-számra nézve, a 101. és 97. sz. mintákat az 1516 hrszámra nézve.)

2. *Az* ekként *apadásba hozott földrészleteknek az új birtokos birtokívébe való átvitelénél* a birtokív végösszege alá a szaporodásként áthozott földrészletek adatait (helyrajzi szám, a dülő neve, minőségi osztály, terület és kataszteri tiszta jövedelem) a megfelelő hasábokba a helyrajzi számok folyó sorrendjében *egyenként külön-külön vonalon* kell bevezetni s *a területet és a kataszteri tiszta jövedelmet a birtokív előbbi végösszegeihez hozzáadni.* A „nyilvántartási jegyzetek" hasábba a következőket kell írni: „áthozva a . . . számú birtokívből, lásd az 193 . . . évi I. számú nyilvántartási jegyzék . . . folyószámát". (Lásd a fentebb 1. alatt idézett mintákat).

3. *Ha valamely birtokívben foglalt összes földrészletek olyan birtokos birtokába mennek át, akinek még nincs birtokíve,* a birtokív címlapján a birtokív számának megtartása mellett, a volt birtokos nevét, lakóhelyét és házszámát keresztül kell húzni, (de akként, hogy a keresztülhúzott részek olvashatók maradjanak) és föléje az új birtokos nevét, lakóhelyét és házszámát kell írni.[123] Ugyancsak a címlapra a következőket kell rávezetni: „lásd a 193 . . . évi I. számú nyilvántartási jegyzék . . . folyószámát". (Lásd a 24—26. számú mintákat.)

4. *Ha* pedig *a birtokívben foglalt összes földrészletek olyan birtokosra ruháztatnak át,* vagy szállanak át, *akinek már van birtokíve,* a volt birtokos nevének, lakóhelyének és házszámának keresztülhúzása után a birtokív címlapját „megszünt" jelzéssel és „lásd az 193 . . . évi I. számú nyilvántartási jegyzék . . . folyószámát" szövegű megjegyzéssel kell ellátni. *A megszűnt birtokívből a földrészletek apadásba vétele és az új birtokos birtokívében szaporodásba hozatala* az 1. és 2. pontban foglaltak szerint történik. (Lásd a 32. és 29. számú mintákat, — a 76., 79., 80., 75. és 77. számú mintákat.) Az egyszer megszűnt birtokívet újból megnyitni nem szabad. (V. ö. az alábbi 8. ponttal.)

5. A 4. §. kilencedik bekezdésében tárgyalt *közös birtokosoknál* a birtokostársak neve, lakóhelye, házszáma, birtoklási aránya és az arány szerint az egy-egy birtokostársra eső kataszteri tiszta jövedelem külön e célra

---

[123] Igy kell eljárni tekintet nélkül arra, hogy az egyéni birtokos helyébe lépő közös birtokosok ezáltal „egyéni birtokív" nyomtatványra kerülnek; vagy megfordítva, a közös birtokosok helyébe lépő egyéni birtokos kerül „közös birtokív" nyomtatványra.

szolgáló közös birtokív nyomtatványon[124] a címlapon, esetleg a szükséghez képest folytatólag a hátlapon van feltüntetve. Ezeknél a közös birtokoknál *a birtokostársak személyében vagy a birtoklási arányban bekövetkezett változások keresztülvezetése* a korábbi birtoktárs nevének vagy részarányának, továbbá kataszteri tiszta jövedelmének keresztülhúzása és föléje az új birtokostárs nevének vagy részarányának, valamint a részarányra eső kataszteri tiszta jövedelemnek bejegyzése által történik. Ha a bejegyzésre az illető rovatban elegendő hely nincs, vagy ha a korábbi birtokostárs birtok része csak részben megy át az új birtokostársra, az új birtokostársat folytatólag a legutolsó birtokostárs után kell feljegyezni a kataszteri birtokív cím- (esetleg hát-) lapján. Mindezeknél a változásoknál a birtokív címlapján a „nyilvántartási jegyzetek" rovatába be kell jegyezni az I. számú nyilvántartási jegyzék év- és folyószámát. (Lásd a 30. és 31. mintákat.)

6. *Ha valamely földrészletnek csak egy része ruháztatik át* vagy száll át *más birtokosra, másik része pedig az előbbi birtokosnál visszamarad,* a régi birtokosnál az egész földrészletet apadásba, a visszamaradt részt szaporodásba kell hozni. (L. a 18. és 19. sz. mintákat a 933 hrszámra nézve — a 73. és 74. sz. mintákat a $\frac{100}{7}$ hrszámra nézve, a 74. és 80. sz. mintákat az 1618 hrszámra nézve, a 77. és 75. sz. mintákat a 103 hrszámra nézve, a 77. és 79. sz. mintákat a 106 hrszámra nézve — a 98. és 93. sz. mintákat a 746 hrszámra nézve, a 95. és 100 sz. mintákat az 1220 hrszámra nézve, a 95. és 103. sz. mintákat az 1229 hrszámra nézve, a 101. és 97. sz. mintákat a 1516 hrszámra nézve.) *Ha* pedig *valamely földrészlet megoszlik és a megoszlott részek mind más birtokivekbe mennek át,* a régi birtokosnál az az egész földrészletet apadásba, az új birtokosoknál pedig a reájuk eső részeket szaporodásba kell hozni (v. ö. az 1. és 2. ponttal). (L. a 23., 18. és 33. sz. mintákat a $\frac{486}{b}$ hrszámra nézve, a 23., 19. és 33. sz. mintákat a $\frac{493}{1}$ hrszámra nézve — a 76., 79. és 80. sz. mintákat az 1612/a, 1612/b és 1612/c hrszámokra nézve, a 76., 75. és 77. számú mintákat a 11.237 hrszámra nézve.) *Ha* végül *valamely földrészlet megoszlik és a megosztás folytán keletkezett új földrészletek mind az eddigi birtokosnál maradnak vissza,* a követendő eljárást a 78. sz. mintában a 97 hrszám mutatja. Úgy az apadásba vételnél, mint a szaporodásba hozatalnál a birtokív „nyilvántartási és egyéb jegyzetek" fejfelírású hasábjába a következőket kell feljegyezni: „átvezetve a . . . számú birtokívbe, lásd az 193... évi I. sz. nyilvántartási jegyzék . . . folyószámát", illetőleg „áthozva a . . . számú birtokívből, lásd az 193... évi I. számú nyilvántartási jegyzék . . . folyószámát".

---

[124] 1939. évtől kezdve az „egyéni birtokív" nyomtatvány megszűnik és mind az egyéni mind a közös birtokosok birtokát „közös birtokív" nyomtatványba veszik fel. V. ö.: a 16. oldalon tárgyaltakkal!

7. *Ha valamely birtokot haszonélvezet szolgalmi joga terhel,* a kataszteri birtokívet ebben az esetben is az állagbirtokos nevén kell vezetni. Az állagbirtokos neve alatt azonban zárójelben fel kell jegyezni az adófizetésre kötelezett haszonélvező (haszonbirtokos) nevét is. (Lásd a 25., 34. és 99. sz. mintákat.) *A haszonélvező* (haszonbirtokos) *személyében beállott változást* az előbbi haszonélvező nevének törlése és az új haszonélvező nevének feljegyzése, a haszonélvezet megszűnését pedig a haszonélvező nevének törlése útján kell a kataszteri birtokív címlapján nyilvántartani. (Idevonatkozólag lásd még a 20. §. utolsóelőtti három bekezdését.)

8. *Ha valakinek a községben birtokíve még egyáltalán nem volt,* vagy ha volt is, de az megszűnt, *és az illető ott egy vagy több földrészletet szerzett,* az ilyen birtokos részére *új* birtokívet kell nyitni. Az új birtokívet, tekintet nélkül a birtokos nevének kezdőbetűjére, az utolsó birtokív száma (v. ö. a 16. oldalon a kataszteri birtokívre nézve mondottakkal) után következő folyószámmal kell megjelölni. (Lásd a 33. és 34., a 79. és 80., a 102. és 103. sz. mintákat.) Abban az esetben azonban, ha egyidejűleg több új birtokív nyitása válik szükségessé, az új birtokíveket az utolsó birtokív száma után betűrendbe szedve kell számozni. — A 3. pontban, valamint a jelen pontban előírt eljárásra való tekintettel kívánatos, hogy *nagyobb községekben (városokban)* a birtokíveket kezelő közegek azokról *betűsoros névmutatót (indexet)* vezessenek. Szükség esetében ezt a pénzügyigazgatóság el is rendelheti.

9. Ha a m. kir. kincstár dologi végrehajtás útján jut földrészletek (birtok) birtokába, a birtokot a korábbi birtokos nevének zárójelben való meghagyásával a m. kir. kincstár nevére kell átvezetni. Dologi végrehajtásokból kofolyólag tehát a m. kir. kincstár nevén annyi birtokívet kell vezetni, ahány birtokosról szállanak át a földrészletek (birtokok) birtokába.

10/a. A földbirtok helyesebb megoszlásának szabályozásáról szóló törvények (1920:XXXVI. t.-c., 1924:VII. t.-c., 1928:XLI. t.-c., 1931:XXXV. t.-c.) alapján, az 1921:XLV. t.-c. rendelkezései szerint az állam tulajdonába jutott *vagyonváltságföldekből* juttatott földrészleteket a földhözjuttatott nevére még akkor is *új* birtokívbe kell felvenni, ha a földhözjuttatott a községben már szabad birtokot tartalmazó birtokívvel rendelkezik. *Az új birtokívet „Magyar királyi kincstár" megjelöléssel kell megnyitni* és ezalatt a megjelölés alatt zárójelben kell feltüntetni a földhözjuttatott nevét, ezzel a feljegyzéssel: „Vagyonváltságföld." Például:

Magyar királyi kincstár.
(Adóköteles: Nagy Gábor. — Vagyonváltságföld.)

A földbirtok helyesebb megoszlásának szabályozásáról szóló törvények alapján, az ezen törvények rendelkezései szerint *megváltott földekből* juttatott földrészleteket a földhözjuttatott nevére még akkor is *új* birtokívbe kell felvenni, ha a földhözjuttatott a községben már szabad birtokot tartalmazó birtokívvel rendelkezik. *Az új birtokívet a földhözjuttatott nevén*

kell megnyitni, de ennek neve alatt zárójelben fel kell jegyezni: „Az 1920:XXXVI. t.-c. alapján megváltott földekből juttatott birtok." Például:

Kis Péter

(Az 1920:XXXVI. t.-c. alapján megváltott földekből juttatott birtok.)

Ha a földhözjuttatott úgy vagyonváltságföldekből, mint megváltott földekből részesült, nevére a fentiek szerint külön új birtokívet kell nyitni a vagyonváltságföldekből nyert földrészletekre és külön másik új birtokívet a megváltott földekből kapott földrészletekre nézve.

A kétféle külön birtokívben nyilvántartott földrészleteket a községben már birtokívvel rendelkező földhözjuttatott birtokívébe (amely az ő szabad birtokát tartalmazza) akkor szabad átvezetni, vagy szabad birtokot tartalmazó birtokív hiányában a kétféle birtokív címlapjáról a „Magyar királyi államkincstár" és „Vagyonváltságföld", illetőleg „Az 1920:XXXVI. t.-c. alapján megváltott földekből juttatott birtok" feljegyzést akkor szabad törölni, amikor a földhözjuttatott telekkönyvi végzéssel igazolja, hogy a kérdéses földrészleteket már tulajdonául szerezte meg.

10/b. A földbirtok helyesebb megoszlásának szabályozásáról szóló törvények alapján *juttatott és időközben megüresedett* földeknek a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetésénél az alábbi módon kell eljárni:

1. Ha a *földhözjuttatottat* az Országos Földbirtokrendező Bíróság, vagy a közigazgatási bizottság gazdasági albizottsága, vagy a miniszertanács, vagy a pénzügyminiszterrel egyetértve a földmívelésügyi miniszter a föld birtokából jogerősen *kimozdította* és ezzel egyidejűleg a megüresedett föld továbbjuttatása iránt nem rendelkezett, vagy

2. ha a földhözjuttatott a részére *juttatott földet nem fogadta el,* vagy arról *lemondott,* vagy végül

3. ha azt *elhagyta,*

az 1. alatti esetben a vonatkozó határozat, a 2. alatti esetben az érdekelt írásbeli bejelentése, — avagy szóbeli bejelentése esetében az erről felvett jegyzőkönyv, végül a 3. alatti esetben az elhagyás tényéről készített rövid jegyzőkönyv alapján a községi előljáróság (városi adóhivatal) a változást a 23. §-ban előadottak szerint *az I. számú nyilvántartási jegyzékbe felveszi* és a jelen §-ban foglaltak szerint a kataszteri birtokíveken keresztülvezeti.

A megüresedett földek számára — amennyiben a községben (városban) mind vagyonváltság-, mind megváltott földekből is történt juttatás — két új birtokívet kell nyitni: egyet „M. kir. kincstár, pénzügyi tárca, *megüresedett vagyonváltságföldek*" címmel és egy másikat, „M. kir. kincstár, pénzügyi tárca, megüresedett *megváltott földek*" címmel és a fentiek szerint megüresedett *valamennyi földrészletet* a két birtokív közül a megfelelőbe kell átvezetni.

A községi előljáróság (városi adóhivatal) az I. számú nyilvántartási jegyzék jegyzet hasábjába bejegyzi, hogy a változás oka: kimozdítás, el nem fogadás, lemondás, vagy elhagyás. Ugyanide bejegyzi még a vonat-

kozó ügyirat iktatószámát és évét. A kataszteri birtokíveken történt keresztülvezetés után *az ügyirat hátlapjára* a következő *záradékot* kell rávezetni: „átvezetve a..... számú birtokívből a ..... számú birtokívbe, lásd az 193.... évi I. számú nyilvántartási jegyzék.....folyószámát."

A kimozdítás, lemondás vagy elhagyás folytán megüresedett és újból nem juttatott földek után járó földadónak a m. kir. kincstár terhére való kivetése, előírása, birtokosváltozással kapcsolatos könyvelése, stb. a rendes szabályok[125] szerint történik, amiről később a III. fejezetben lesz szó[126].

11. A 9. és 10/a—b. pontban említett esetek kivételével *elv, hogy ugyanannak a birtokosnak összes birtokát* (földrészleteit) *egy birtokívben* kell nyilvántartani. Nyilvánvaló azonban, hogy, ha valamely egyéni birtokosnak mással, mint birtokostárssal együtt is van birtoka, ez már nem „ugyanaz a birtokos" és így ez a közös birtok külön birtokívbe kerül. Ha továbbá ugyanazok a birtokostársak egyes ingatlanokat más-más részarányban birtokolnak, a különböző részarányokban birtokolt ingatlanok szintén külön-külön birtokívekben tartatnak nyilván, noha itt a birtokos-

---

[125] A földbirtokrendezés során juttatott és kimozdítás stb. folytán megüresedett földekkel kapcsolatos összes teendőket lásd részletesen a 167.491/1933. VII. a. számú pénzügyminiszteri rendeletben. P. K. 1934. évi 2. szám 79. oldal.

[126] A telepítésről és más földbirtokpolitikai intézkedésekről szóló 1936:XXVII. t.-cikknek (rövidítve: Tft.) és az ennek hatálybalépése és végrehajtása iránt kiadott 100.000/1937. F. M. számú rendeletnek (rövidítve: Tftvr.) a földadót érintő rendelkezései tárgyában kiadni szándékolt, (még nem joghatályos) pénzügyminiszteri rendelet *tervezete* szerint:

(1) Azokat a földrészleteket (ingatlanokat), amelyeknek tulajdonát a Tft. alapján az állam megszerezte, a „Magyar királyi kincstár (Földművelésügyi tárca, telepes földek)" névvel nyitandó *új* kataszteri birtokívbe kell bevezetni még akkor is, ha a községben a „Magyar királyi kincstár (Földmívelésügyi tárcá)"-nak másfajta ingatlanokra vonatkozólag már van is birtokíve.

(2) Azokat a földrészleteket (ingatlanokat), amelyeknek tulajdonát a Tft. alapján az Országos Földhitelintézet megszerezte, minden egyes szerzés keresztülvezetése alkalmával „Országos Földhitelintézet, telepes földek" névvel újonnan nyitandó kataszteri birtokívbe kell bevezetni és az új birtokív címlapján a tulajdonos neve alatt zárójelben az előző tulajdonos nevét is fel kell tüntetni, így:

„Országos Földhitelintézet, telepes földek.
(előző tulajdonos: Oroszy Ferencz)"
„Országos Földhitelintézet, telepes földek.
(előző tulajdonos: Huszár Sándor dr.)" Önként értetődik, hogy ha az Országos Földhitelintézet az előző tulajdonos kataszteri birtokívében foglalt összes földrészletek tulajdonát szerezte meg, új birtokívet nyitni nem kell, hanem a régi birtokív címlapján a volt tulajdonosra vonatkozó adatokat keresztül kell húzni és föléjük az új tulajdonos Országos Földhitelintézetet kell a fenti módon beírni. A fentebbi (1) és a jelen (2) bekezdésben tárgyalt rendelkezés, mint látható, kivétel az alól az általános szabály alól, hogy ugyanabban a községben, ugyanannak a birtokosnak összes birtokát ugyanegy birtokívben kell nyilvántartani.

(3) Azokat a földrészleteket (ingatlanokat), amelyeknek tulajdonát a Vitézi Rend (Országos Vitézi Szék) szerezte meg, a „Vitézi Rend" („Országos Vitézi Szék") elnevezésű — esetleg újonnan nyitandó — kataszteri birtokívbe kell bevezetni.

társak neve azonos is. Végül külön-külön birtokívekben tartatnak nyilván egy és ugyanazon tulajdonosnak haszonélvezettel terhelt és ezzel nem terhelt ingatlanai.

12. Ha az olyan földrészletnél, amelynek birtokosa változik, *a birtokív jegyzet hasábjain* valamely feljegyzés, például: „mintatér", vagy ideiglenes adómentességre vonatkozó adat van feltüntetve, ezeket a *feljegyzéseket* és adatokat *az új birtokos birtokívének jegyzet hasábjában* az illető földrészlet átvezetésekor szintén *fel kell jegyezni.* (L. a 30. és 33. sz. mintákban az 1001 hrszámot, — a 76. és 79. sz. mintákban az 1612/b, illetőleg az $\frac{1612}{1}$/c hrszámot.)

Uj helyrajzi számozású községekben a fenti 1., 2., 4. és 6. ponttal kapcsolatban a következőket kell megjegyezni.

Ha egyes *alaprészletek* ruháztatnak át vagy szállanak át más birtokosra, ebben az esetben a kérdéses alaprészletek[127] *összes alrészleteinek* helyrajzi számait keresztül kell húzni a korábbi birtokos birtokívében. Az alaprészletek egyes alrészletei esetleg a birtokív különböző oldalain lesznek találhatók. Keresztülhúzás után egy darab papíron a másra átruházott vagy átszállott alaprészletek *összes alrészleteinek* területét művelési áganként, kataszteri tiszta jövedelmét pedig azokra való tekintet nélkül összesíteni kell és a kapott összegeket — *az alaprészletek helyrajzi számainak és a hozzájuk tartozó alrészleteknek* a „dülő vagy határrész neve vagy száma" fejfelírású hasábban való *felsorolása mellett* — a birtokív végösszegei alá be kell írni és a beírt összegeket a végösszegekből le kell vonni. A „nyilvántartási és egyéb jegyzetek" hasábjába azt a bejegyzést, hogy „átvezetve a ..... számú birtokívbe" stb., az apadásba vett alaprészlet minden egyes alrészleténél be kell vezetni, ha ezek az alrészletek a birtokívben szét vannak szórva. Az alaprészlet egymás mellett lévő alrészleteit azonban kapcsoló jellel össze lehet foglalni és ennek megfelelően ilyenkor az apadási bejegyzést: „átvezetve a.....számú birtokívbe" stb., elegendő egyszer bevezetni. (L. a 98. és 93. sz. mintákat a 746 hrszámra nézve, a 100. és 93. sz. mintákat a 2814 hrszámra nézve, a 95., 100. és 103. sz mintákat. az 1220 és 1229 hrszámra nézve, a 101. és 97. sz. mintákat az 1516 hrszámra nézve.)

A fentiek szerint apadásba vett *alaprészleteknek az új birtokos birtokívébe való átvitelénél* a birtokív végösszege alá a szaporodásként áthozott alaprészleteknek *összes alrészleteit,* illetőleg ezeknek az alrészleteknek az adatait kell a megfelelő hasábokba *az egyes alrészletek betűsorrendjében, egyenkint külön-külön vonalon* bevezetni s a területeket és a

[127] Természetesen olyan alaprészletekről van itt szó, amelyeknek művelési áganként elkülönülő alrészleteik vannak, pl.: 100 a, b, c; és nem olyanokról, amelyek csak *egy* művelési ágat tartalmaznak és így alrészleteik nincsenek. Ez utóbbi alaprészletek a birtokíveken való keresztülvezetés szempontjából különleges szabályozásra nem szorulnak, mert alrészleteik nem lévén, a keresztülvezetés tekintetében teljesen a fenti 1., 2., 4. és 6. pontok alatt tárgyaltak alá esnek.

kataszteri tiszta jövedelmeket a birtokív előbbi végösszegeihez hozzá kell adni. Az egyes alrészletek adatainak bevezetésénél a területet csak a megfelelő művelési ág hasábjába kell bejegyezni, *a „terület összesen" hasáb az alrészleteknél üresen marad. Az alaprészlet területét a „terület összesen" hasábban az alaprészlet utolsó alrészleténél kell feltüntetni.*[128] A „nyilvántartási és egyéb jegyzetek" hasábjában az új birtokos birtokívébe bevezetett alaprészlet alrészleteit kapcsoló jellel kell összefoglalni és ennek megfelelően a szaporodási bejegyzést: „áthozva a ..... számú birtokívből" stb., csak egyszer kell bevezetni. (L. az előző bekezdésben idézett mintákat.)[129].

26. §. Fontosabb tudnivalók a változott birtokosok nevének mikénti vezetése körül.[130]

Az új birtokosok *nevének* az I. számú nyilvántartási jegyzékbe való felvétele és a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetése, valamint általában a neveknek a nyilvántartási és egyéb jegyzékekben és a földadókivetési lajstromban való feltüntetése során a következőkre kell figyelemmel lenni:

1. Családneveknél *a névhez tartozó törvényes jelzőt* mindenkor az utónév (keresztnév) után kell alkalmazni, például:

Hunyady János gróf,
Bárdy Gábor lovag,
Molnár Tibor dr.

2. Az *egynevű birtokosok megkülönböztetése* végett azok mellékneveit, ha nem csúfnevek, vagy egyéb alkalmas és használatos jelzéseit zárójelben fel kell tüntetni, például:

Vörös József (kovács),
Fehér András (felvégi),
Fehér András (András fia),
Fehér András (nős Gábor Annával).

3. *Férjes vagy özvegy nő birtokosnál* a férj nevét is mindenkor fel kell tüntetni, például:

Fekete Sándorné szül. Pap Mária,
özv. Nagy Péterné szül. Varga Lidia.

---

[128] Abban a néhány új helyrajzi számozású községben, amelyekben a birtokívek úgy készültek, hogy az alrészletek területe úgy a megfelelő művelési ág, *mint a „terület összesen" hasábjában is* fel van tüntetve, az alaprészletnek az új birtokos birtokívébe való átvitelkor az alrészletek adatainak bevezetésénél a területet úgy a megfelelő művelési ág, mint a „terület összesen" hasábjába is be kell jegyezni. Az ilyen rendszer szerint készült birtokívekben az alaprészlet területe egyáltalában nincs feltüntetve.

[129] F. H. Ö. 18. §. 10. pont. Ut. (11)—(12) bek.

[130] Részletesen lásd az F. H. Ö. 18. §-ának 10. pontjához fűzött Ut. (7) bekezdésében.

4. Az egy családfő alatt *közös háztartásban élő családtagok egyéni* birtokába jutó földrészleteket az illető családtagok neve alatt külön-külön birtokívekbe kell felvenni. Tilos tehát a feleség vagy az egyes családtagok külön vagyonát a családfő birtokívébe bevezetni.

5. *Hagyatéki tárgyalás alatt álló birtoknál* (földrészletnél) birtokosként az *örökhagyó nevét* az *„örökösei" jelzéssel* kiegészítve kell bejegyezni, például:

Antal József örökösei,
Varga Jánosné szül. Fehér Lidia örökösei.

6. *Nem természetes személyek* birtokába jutó földrészleteknél birtokosként a nem természetes személy hivatalos nevét, címét (kereskedelmi cégeknél törvényszéki bejegyzésük szerint) kell bejegyezni. Például:

Vác, megyei város,
Magyar Vallásalap,
Csepelszigeti Ármentesítő Társulat,
Mártonosi volt urbéres gazdák,
Ócsai közbirtokosság,
Nagykátai takarékpénztár részvénytársaság,
Zsámbék község jegyzői javadalom.

7. Ugyanannak a *nem természetes személynek* birtokában lévő és *különböző rendeltetésű földrészleteit* a rendeltetésüknek megfelelően külön-külön kell vezetni (és külön birtokívekbe felvenni). Például:

Ócsai róm. kat. egyház, plébánosi javadalom,
Ócsai róm. kat. egyház, misealapítvány,
Ócsai róm. kat. egyház, kántori javadalom.

8. *A kincstár (az állam) birtokában* lévő földrészletek vezetése általában „Magyar királyi kincstár" néven történik, ez alatt a név alatt azonban zárójelben fel kell tüntetni azt a kormányzati ágat (minisztériumot), amelynek kezelése alatt az illető földrészletek állanak és e földrészleteknek esetleges külön rendeltetését. Például:

Magyar királyi kincstár,
(Földmívelésügyi tárca, gazdászati ág).
Magyar királyi kincstár,
(Földmívelésügyi tárca, erdészeti ág).
Magyar királyi kincstár,
(Honvédelmi tárca, katonai gyakorló- és lőtér),
Magyar királyi kincstár,
(Kereskedelmi tárca, Budapest-debreceni útszakasz).
Magyar királyi kincstár,
(Pénzügyi tárca, megüresedett vagyonváltságföldek).
Magyar királyi kincstár,
(Pénzügyi tárca, megüresedett megváltott földek).[131]

---

[131] V. ö.: 25. §. 10. *b)* ponttal.

9. *Vasútaknál* azok hivatalos címét kell bevezetni és mellette az illető vonal elnevezését zárójelben feltüntetni. Például:

M. kir. államvasútak (Budapest-szobi vonal).

10. *Hitbizományoknál* azoknak mindenkori birtokosát kell az 1. számú nyilvántartási jegyzékbe bevezetni, illetőleg a birtokív címlapjára rávezetni, zárójelben azzal a megjegyzéssel: „hitbizomány." Például:

Áldássy István gróf (hitbizomány).

11. Ha a földbirtok tulajdonát *haszonélvezeti szolgalom* terheli, ebben az esetben a birtokív címlapján az állagbirtokos neve alatt adóköteles gyanánt a haszonélvezőt (haszonbirtokost) is fel kell jegyezni.

Például: Nagy Sándor,

adóköteles: özv. Nagy Jánosné, szül. Török Katalin haszonélvező.

Váci róm. kat. püspökség,

adóköteles: Kiss István megyéspüspök.

Ócsai róm. kat. egyház, plébánosi javadalom,

adóköteles: Kovács Antal plébános.

Ócsai róm. kat. egyház misealapítvány, adóköteles: Kovács Antal plébános.

Zsámbék község jegyzői javadalom, adóköteles: Tóth János jegyző.

Az egyes birtokosok minél biztosabb megkülönböztetése céljából *a földadókataszteri munkálatokban* a birtokosok neve mellett *házszámuk* is fel van tüntetve.

Az olyan birtokosnál, akinek a községben *csak* **egy** *háza* vagy házhelye *van,* a földadókataszteri munkálatokban a *„házszám" jelzésű hasábba* ennek a háznak vagy házhelynek a számát jegyzik be.

Az olyan birtokosnál, akinek a községben *több* és külön számokkal ellátott *háza* (házhelye) *van,* a földadókataszteri munkálatokban a házszám hasábba az ú. n. *vezető- (fő-) házszám* van bejegyezve, vagyis annak a háznak a száma, amelyben a házbirtokos, vagy ha ő nem községbeli lakos, vagyonának kezelője lakik, vagy amelyben a házbirtokos jogi személynek (fő) képviselete, (fő) üzlettelepe, stb.-je van.

Ha a *lakóház többeknek közös birtoka,* akik egyéb ingatlanaikat már felosztva külön birtokolják, a munkálatok a birtokosok mindegyikénél *a közös házszámot* tüntetik fel.

A községbeli olyan birtokosoknál, akiknek a községben *házuk* vagy házhelyük *nincs,* a házszám hasábban ez a jelzés olvasható: *„nélkül",* e jelzés alatt pedig állandó *lakásuk házszámát* találjuk zárójelben, így:

nélkül
(36)

A más községben lakó birtokosok ottani házszámait, s ha házuk ott nincs, a „nélkül" jelzést ottani állandó lakásuk házszámával a földadókataszteri munkálatokban *a „lakóhely" jelzésű hasábban az illető község neve alatt* tüntetik fel. Ugyanezek az adatok a *birtokívek címlapján a birtokos neve alatt* foglalnak helyet. A más községben lakó birtokosoknál a

földadókataszteri munkálatokban a „házszám" jelzésű hasáb üresen hagyatik. (L. a 16., 23. és 26. sz. mintákat.)

Olyan községekben, ahol a *házszámok kerületenkint vagy utcánkint újból kezdődnek,* a házszám fölé vagy elé a kerület számát (nevét) vagy az utca nevét is beírják. Ha a község határában a *belsőségtől különálló egyes házcsoportok, telepek vagy tanyák* lakóházainak dülőnkint vagy kerületenkint külön folyószámozásuk van, a házszám fölött a dülő neve vagy a kerület száma is be van jegyezve. Ha a tanyák külön dülőt vagy kerületet nem alkotnak, de 1-től kezdődőleg külön házszámozásuk van, a házszám fölött „T" betüt látunk. (L. a 72—80. sz. mintákat.)

A birtokos lakóhelyét és házszámát a községi előljáróság (városi adóhivatal) a *birtokívek címlapjára,* továbbá az összes nyilvántartási és egyéb jegyzékekbe, valamint a földadókivetési lajstromba a fenti elveknek megfelelően jegyzi be és ezek szerint tartja nyilván az e tekintetben beálló változásokat.[132]

27. §. A községi előljáróság (városi adóhivatal) teendői a részletes felmérés vagy mérnöki helyszinelés nyomán készülő új földadókataszteri munkálatok körül.[133]

A községben (városban) végrehajtott részletes felmérés vagy mérnöki helyszínelés nyomán az új földadókataszteri munkálatot a kataszteri helyszínelési felügyelőség készíti.[134]

A helyszíni munkálatok végzésével megbízott kataszteri helyszínelési becslőbiztos a helyszínelés megkezdésének határnapjáról a községi előljáróságot (polgármestert) legalább 8 nappal előbb értesíti és egyúttal felhívja, hogy az írásbeli munkálatok végzésére szükséges irodai helyiségről, lakásról stb.-ről előre gondoskodjék, továbbá, hogy a kitűzött határnapról

---

[132] F. H. Ö. 18. §. 1. pont. Ut. (20) bek. 4. pont.

[133] Az új földadókataszteri munkálatok készítését a községben az állami földmérés *mérnöki* munkálatai előzik meg. Ezekből a mérnöki munkálatokból kifolyólag a községeket (városokat) röviden az alábbi kötelezettségek terhelik. Azok a községek, amelyeknek területén háromszögelési hálózat kitűzése, észlelése és állandósítása, továbbá határleírás, részletes felmérés, mérnöki helyszinelés vagy mérnöki nyilvántartás elrendeltetett, az F. H. Ö. 69. §-ában foglaltaknál fogva kötelesek az illetékes földmérési hivataltól vett felhívásban, illetőleg kimutatásban felsorolt anyagot (jelrudakat, állandósítási köveket, deszkákat, zsindelyeket, szöget stb.), továbbá a munkálatokhoz szükséges eszközöket (ásókat, fúrókat, fejszéket, csákányokat, köteleket, meszet stb.), végül a szükséges munkásokat, fuvarosokat és irodahelyiséget (lakást) a kitűzött időre pontosan és ingyen rendelkezésre bocsátani, a bizottsági tagokat, birtokbemondókat kirendelni, általában a mérnöki munkálatok akadálytalan végrehajtását előmozdítani és biztosítani, mert a felmérési munkálatoknak későbbi kiigazítása a mulasztással terhelt községek, illetőleg birtokosok költségére fog történni.

A felmérési munkálatok céljára adott községi szolgálmányok kiszolgáltatásának, illetőleg igénybevételének igazolására a községi számadásokhoz leendő csatolás végett a kiküldött mérnök részletes kimutatást ad a községi előljáróságnak (polgármesternek).

Az említett községi szolgálmányok költségeinek az érdekelt birtokosokra való kivetése és viselése tekintetében a m. kir. közigazgatási bíróságnak 1911. évi 7852. számú

a községi birtokosokat és pedig a helyben lakókat a községben (városban) szokásos módon (dobszó, hirdetmény, stb. útján), a más községben lakókat pedig postakönyv mellett feladott hivatalos levélben azonnal értesítse. A felhívásban foglaltak végrehajtásáról a községi elöljáróság (polgármester) hivatalos bizonyítványt állít ki, amelyet a kataszteri helyszínelési becslőbiztosnak megérkezése után azonnal kézbesít.

A községben teljesítendő írásbeli munkálatok végzésére szükséges *irodai helyiségeket*, valamint az ott működő közegek részére szükséges *lakást* (amelyekkel a fűtés, világítás és takarítás együtt jár), a helyszíni munkák végzéséhez pedig a szükséges *gyalog-napszámokat, anyagokat, kocsikat* és ahol kell, *ladikokat a községek ingyen kötelesek adni.*[135] Ehhez képest a munkálat megkezdése előtt a kataszteri helyszínelési becslőbiztos meggyőződést szerez, hogy az említett szolgálmányokat a községi elöljáróság (polgármester) akadálytalanul rendelkezésre fogja-e bocsátani, vonakodás vagy nem kielégítő eljárás esetében a járási főszolgabírót, városokban a törvényhatóság első tisztviselőjét sürgős intézkedésre kéri fel.

A községben végzett munka tartama alatt a kataszteri helyszínelési becslőbiztos a község által teljesített *szolgálmányokról* kimutatást vezet. A kataszteri helyszinelési becslőbiztos ebbe a kimutatásba az igénybevett szolgálmányokat naponként bejegyzi, a helyszinelési munkának a községben történt befejezése után azt lezárja, aláírja, a községi elöljárósággal (polgármesterrel) aláiratja, a községi (városi) pecséttel elláttatja, azután pedig a *kimutatás* egy másolatát a községi számadásokhoz leendő csatolása végett a községi elöljáróságnak (polgármesternek) átadja.

A helyszíni munkálatok megkezdése előtt a kataszteri helyszinelési becslőbiztos mellett leendő közreműködés céljából a község (város) a határt és a birtokviszonyokat jól ismerő községi birtokosokból, ideértve a nagybirtokosokat is, bizottságot alakít. A bizottság kebeléből állandóan kiküldött 2—2 *bizottsági tag* a község határában fekvő földrészletek birtokvalósítása és osztálybasorozása alkalmával a *kataszteri helyszinelési becslőbiztossal együtt működik* és őt, valamint az esetleg felülvizgálatot teljesítő pénzügyminiszteri kiküldöttet vagy kataszteri helyszínelési felügyelőt hivatalos eljárásuk közben támogatni köteles. A bizottság tagjai napidíj vagy utiköltség megtérítésére az államkincstár részéről igényt nem tarthatnak.

ítélete az irányadó, amely szerint a szükséges összeget a munkálatok tárgyát tett ingatlanok alapján, *holdrészlet* (földrészletek és holdak együttes összege) arányában kell kivetni.

A kivetés jogossága és mérve ellen a K. K. H. Ö. 102. §-ának (2) bekezdése értelmében a közigazgatási bizottság adóügyi bizottságához intézendő fellebbezésnek van helye. Ez utóbbinak másodfokú határozata ellen a K. K. H. Ö. 104. §-ának 4 *g)* pontja értelmében a közigazgatási bírósághoz intézendő panasznak van helye.

[134] V. ö.: a 9. §. 1. pontjával.

[135] F. H. Ö. 69. §.

Mihelyt a község új földadókataszteri munkálatai elkészültek, a kataszteri helyszinelési felügyelőség az új (színes) birtokvázlatokat, a kataszteri telekkönyvet, a birtokíveket és azok összesítését, valamint a mintaterek jegyzékeinek egy-egy példányát, *a felszólalások bejegyzésére szolgáló 1-ső és 2-ik számú felszólalási jegyzék nyomtatványokkal* (106 és 107 számú minta) együtt a községi elöljáróságnak (városi adóhivatalnak) megküldi. A községi elöljáróság (városi adóhivatal) ezeket a munkálatokat a község (város-) házánál *30 napi közszemlére* kiteszi. Egyidejűleg a községi birtokosokat, és pedig a *helyben lakókat a községben* (városban) *szokásos módon* (dobszó, hirdetmény, stb. útján), *a más községben lakókat* pedig postakönyv mellett feladott *hivatalos levélben* a közszemlére történt kitétel határidejéről s egyben arról értesíti, hogy a közszemlére kitétel legutolsó napját követő *15 nap alatt* a részletes felmérés vagy a mérnöki helyszinelés folytán készült új földadókataszteri munkálatok ellen a községi elöljáróságnál (városi adóhivatalnál) szóval vagy írásban előterjeszthető *felszólalással élhetnek* a pénzügyminiszterhez.

Felszólalásnak van helye:

1. ha oly földrészlet, mely földadónak nem tárgya, mint adóköteles soroztatott, vagy ha adóköteles földrészlet földadó alá nem esőnek minősíttetett;

2. ha valamely földrészlet többször, vagy ha nem a saját községe munkálataiba vétetett fel, úgyszintén, ha a tényleges birtokos hibásan van bejegyezve;

3. ha a terület hibásan vétetett fel;

4. ha valamely földrészlet *nem a megfelelő művelési ág* alá foglaltatott;

5. ha valamely földrészlet *nem a megfelelő minőségi osztályba* soroztatott.

A felszólalók *felszólalásaikat indokolni kötelesek.* Indok megjelölése nélkül, csak általánosságban tett felszólalások érdemlegesen nem tárgyaltatnak.

A községi elöljáróság (városi adóhivatal) a szóval vagy írásban tett felszólalásokat az e célból kiadott jegyzékekbe foglalja, még pedig:

a fenti 2. és 3. pont szerint emelhető felszólalásokat az 1-ső számú felszólalási jegyzékbe;

az 1., 4. és 5. pont szerint emelhető felszólalásokat pedig a 2-ik számú felszólalási jegyzékbe.

A beadott felszólalásokat *földrészletenkint részletezve* kell a felszólalási jegyzékbe bejegyezni. A közszemle ideje alatt, de *legkésőbb a kitétel legutolsó napját követő 15. napon* bejelentett felszólalásokat a községi elöljáróság (városi adóhivatal) azonnal köteles a felszólalási jegyzékekbe bevezetni. A közszemlére történt kitétel legutolsó napját követő 15. napon túl bejelentett felszólalásokat a felszólalási jegyzékekbe bevezetni nem szabad.

A felszólalások bejelenthetésére szolgáló határidő letelte után a községi előljáróság (városi adóhivatal) köteles a felszólalási jegyzékeket lezárni (lezáratott.....tételszámmal), ha pedig felszólalás nem történt, ezt a körülményt a jegyzékekbe bejegyezni. Ezután a községi előljáróság (városi adóhivatal) a jegyzékeket keltezi, a közszemlére kitételt s annak idejét tanusító s a jegyzékek címlapján lévő *községi bizonyítványokat* (akár volt felszólalás, akár nem) *kiállítja* és a községi pecséttel ellátja. Az elől említett határidő leteltétől számított *8 nap alatt a felszólalási jegyzékeket* az esetleges írásbeli *felszólalásokkal,* a (színes) *birtokvázlatokkal és a kataszteri* telekkönyvvel együtt a kataszteri helyszinelési felügyelőséghez *beterjeszti.* A birtokívek és azok összesítése, valamint a két mintatérjegyzék tehát a községnél (a városnál) maradnak. A községi előljáróság (városi adóhivatal) a *postakönyvnek* arról a részéről, amellyel a más községben lakó birtokosoknak szóló értesítések feladattak, aláírással és pecséttel hitelesített *kivonatot* készít és azt a 2-ik számú felszólalási jegyzékhez hozzáfűzi.

Ha az osztálybasorozás ellen (a fenti 1., 4. és 5. pontok esetei) adattak be felszólalások, azokat a helyszínen *a kataszteri helyszinelési felügyelő* vizsgálja meg, aki a vizsgálatra határidőt tűz ki és erről a községi előljáróságot (városi adóhivatalt) legalább 8 nappal előbb értesíti és egyúttal felhívja, hogy a szükséges szolgálmányokról előre gondoskodjék. A községi előljáróság (városi adóhivatal) ezekről gondoskodik és egyben a kitűzött határidőről a *felszólalással élt birtokosokat,* még pedig a helyben lakókat a községben (városban) szokásos módon (dobszó, hirdetmény, stb. útján), a más községben lakókat pedig postakönyv mellett feladott hivatalos levélben értesíti azzal, hogy a felszólalások helyszini megvizsgálásánál *jelen lehetnek* és meghallgattatásukat kívánhatják, *meg nem jelenésük* azonban *az eljárást nem akadályozza.*

A felszólalások helyszini vizsgálatának a pénzügyminiszter által jóváhagyott eredményét a kataszteri helyszinelési felügyelőség a többi földadókataszteri munkálat mellett *a vonatkozó új* kataszteri birtokíveken és azok összesítésén is keresztülvezeti. *A felszólalók határozatilag nem értesíttetnek,* hanem *felszólalásaik elintézéséről* ezekből *a birtokíveikből szerezhetnek tudomást.* Ezeket a birtokíveket és a birtokívösszesítést a községi előljáróság, (városi adóhivatal) az illetékes pénzügyigazgatóságtól kapja meg, amely a községet (várost) arról is értesíti, hogy az *új kataszteri birtokívek mely évtől kezdve szolgálnak a földadókivetés alapjául.* Erre nézve a községi előljáróság (városi adóhivatal) abban az esetben is kap értesítést a pénzügyigazgatóságtól, ha az új földadókataszteri munkálatok ellen felszólalást nem adtak be.[136]

---

[136] F. H. Ö. 18. §. 1. pont. Ut. (1)—(2), (13), (15)—(17), (54)—(56), (58) és (62) bek.; továbbá a 28. §. 2. pont, 29—33. §.

28. §. A községi elöljáróság (városi adóhivatal) teendői a földadókataszteri munkálatoknak birtokrendezés vagy földfeldarabolás nyomán történő átalakítása körül.[137]

Ha valamely községben (városban) birtokrendezés vagy földfeldarabolás (parcellázás) hajtatott végre, az érvényben álló földadókataszteri munkálatok ennek folytán szükségessé vált *átalakítását* a kataszteri helyszinelési felügyelőség, kisebb jelentőségű esetekben pedig a pénzügyigazgatóság végzi.[138]

Ha tagosítás esetében a *tagosításba be nem vont területek részletesen* felmérettek, (ú. n. kiegészítő földmérési munkálatok készültek), a kataszteri helyszinelési felügyelőség a község egész határára nézve készít *új földadókataszteri munkálatot* éppen úgy, mint részletes felmérés vagy mérnöki helyszinelés nyomán.

A községnek (városnak) *a szolgálmányok adására vonatkozó kötelessége, valamint* községi elöljáróságnak (városi adóhivatalnak) *az előző 27. §-ban előírt teendői* teljes egészükben *állanak arra, az esetre is, ha a község* (város) *földadókataszteri munkálatai* birtokrendezés vagy földfeldarabolás folytán *átalakíttatnak,* vagy ha kiegészítő földmérési munkálatokkal kapcsolatos tagosítás esetében a község egész határára nézve új földadókataszteri munkálatok készülnek. Ha a földadókataszteri munkálatok átalakítását pénzügyigazgatóság végzi: amikor az előző 27. §. kataszteri helyszinelési becslőbiztost vagy kataszteri helyszinelési felügyelőséget említ, a pénzügyigazgatóság által kiküldött földadónyilvántartási biztost, illetőleg a pénzügyigazgatóságot kell érteni. A beadott felszólalásokat ebben az esetben a kataszteri helyszinelési felügyelő helyett rendszerint a pénzügyminiszter által ezzel megbizott tisztviselő vizsgálja meg.

A földadókataszteri munkálatoknak itt tárgyalt átalakítása valamint kiegészítő munkáatokkal kapcsolatos tagosítás esetében az új földadókataszteri munkálatok készítése *a község, illetőleg az érdekelt birtokosok költségére történik.*

A község a felhasznált nyomtatványok[139] *árán* kívül a birtokrendezés vagy földfeldarabolás által érintett terület *minden* kataszteri *holdja* és a birtokrendezés vagy földfeldarabolás eredményekép megállapított *minden földrészlete után 10-10* (tíz-tíz) *fillért köteles az államkincstárnak fizetni.*

Olyan tagosítás esetében, amikor a tagosításba be nem vont területrészekre nézve kiegészítő földmérési munkálatok készültek, a község az új földadókataszteri munkálatoknak ama részéért, amely az említett területrészekre vonatkozólag készült, valamint az ehhez felhasznált nyomtatványokért, fizetni nem köteles.

---

[137] V. ö.: a 9. §. 2. pontjával.

[138] A F. H. Ö. ismeri még azt az esetet is, amikor az átalakítást a község az általa alkalmazott ú. n. ügyvezetővel végeztetheti. Ez a gyakorlatból kiveszett.

[139] A község által megfizetendő nyomtatványok: a felhasznált változási jegyzék (kataszteri telekkönyv), birtokív, birtokívösszesítés, részletes osztálykivonat nyomtatványok.

A munkálatok átalakításával, illetőleg készítésével járó *egyéb költségeket* (mint például a község által a munkálatoknál közreműködő bizottsági tagoknak netalán fizetett díjakat) *szintén a község* köteles fedezni. A felmerült összes költségeket a község a birtokrendezés vagy földfeldarabolás által érintett birtokosoktól a birtokrendezés vagy földfeldarabolás során nekik jutott területre eső *kataszteri holdak és földrészletek számának arányában szedi be.*

A kivetett költségek jogossága és mérve ellen a K. K. H. Ö. 102. §-ának (2) bekezdése értelmében a *közigazgatási bizottság adóügyi bizottságához* intézendő *fellebbezésnek* van helye. Ez utóbbinak másodfokú határozata ellen a K. K. H. Ö. 104. §-ának 4. *g)* pontja értelmében *a közigazgatási bírósághoz intézendő panasznak* van helye.

A földbirtok helyesebb megoszlásának szabályozásáról szóló törvények hatálya alá eső birtokrendezések esetében a fenti költségeket nem szabad kiszabni az olyan területek után, amelyek a birtokrendezésbe bevonattak ugyan, de amelyek a régi birtokosnak visszamaradtak. Földfeldrabolás esetében azonban a földfeldarabolónak (parcellázónak) visszamaradt területek után a költségek kiszabandók.[140]

Az átalakított munkálatoknak, illetőleg kiegészítő munkálatokkal kapcsolatos tagosítás esetében az új földadókataszteri munkálatoknak a pénzügyminiszter részéről megtörtént jóváhagyása után a fentiek szerint az *államkincstárnak fizetendő összeget a pénzügyigazgatóság* az érdekelt község terhére *előíratja,* a községi előljáróságot (városi adóhivatalt) pedig egyidejűleg felhívja, hogy a szóbanforgó összeget a felhívást követő *30 nap alatt* különbeni végrehajtás terhe mellett, a pénzügyigazgatóság „Földadónyilvántartás" bevételi csekkszámlájára postatakarékpénztár útján fizesse be. Ha a község a befizetést az előírt határidő alatt nem teljesíti, a pénzügyigazgatóság az előírt összeg behajtása iránt intézkedik (K. K. H. Ö. 6. §. 4. f.)[141]

29. §. A községi előljáróság (városi adóhivatal) teendői a földadókataszteri munkálatoknak határváltozás folytán történő kiigazítása körül.[142]

A földadókataszteri munkálatoknak *határváltozás* folytán szükséges kiigazítását *(a kataszteri birtokívekét is)* a pénzügyigazgatóság vagy a kataszteri helyszinelési felügyelőség végzi.

Ha a határváltozás régi felmérésű, nem betétes községeket érint, a községek újonnan megállapított határvonalát a pénzügyigazgatóság által kiküldött földadónyilvántartási biztos járja be s ő állapítja meg azokat a

---

[140] 47.211/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet.

[141] F. H. Ö. 18. §. 2. pont. Ut. (1)—(2), (4), (9), (11) bek., (40) bek. 3. pontja, továbbá 21. §. (1) bek. 3. pontja.

[142] V. ö.: a 9. §. 3. pontjával.

földrészleteket, amelyeket a határváltozás következtében az egyik község munkálataiból törölni, a másikéiba pedig felvenni kell. Az érdekelt *községek* elöljárósági *kötelesek* ennél *az eljárásnál közreműködni.* Betétes, valamint új felmérésű, még nem betétes községekben az érdekelt községek elöljárósági *hasonlóan működnek közre,* csakhogy az ilyen községekben a földmérési felügyelőség által kiküldött mérnök mellett.[143]

30. §. A községi elöljáróság (városi adóhivatal) teendői az adótárgy- és mivelési ág változások körül.[144]

I. Az adótárgy- és mívelési ág változásoknak II. számú nyilvántartási jegyzékbe foglalása.

Az adótárgyváltozásnak és a mívelési ág változásnak fogalmát a 9. §-ban ismertettük, a tényleges birtokosoknak a változás bejelentésére vonatkozó kötelességét pedig a 11. §-ban tárgyaltuk.

Abból a célból, hogy a tényleges birtokosok bejelentési kötelezettségüknek minél biztosabban eleget tegyenek, a községi elöljáróság (városi adóhivatal) *köteles a bejelentések megtételére* a birtokosokat minden év *december hónapjában* a községben (városban) szokásos módon (dobszó, hirdetmény stb. útján) külön is *felhívni.* Ennek megtörténtét a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a II. számú nyilvántartási jegyzék címlapjára vezetetett záradékkal köteles igazolni. (36., 81 és 104. sz. minták.)

Az adótárgy- és mivelési ág változási eseteket a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a birtokosok bejelentései alapján,[145] bejelentés hiányában pedig — amennyiben azokról tudomása van — hivatalból köteles, a 36., 81. és 104. számú minta szerint, *II. számú nyilvántartási jegyzékbe* foglalni.

Evégből a II. számú nyilvántartási jegyzéket a községi elöljáróság (városi adóhivatal) minden naptári év *január hó 1-én* a községi (városi) iktatókönyvbe történt *beiktatása után,* megnyitja és abba bejegyzi az egész évfolyamán nála akár élőszóval, akár írásban bejelentett vagy más úton tudomására jutott összes adótárgy- és mívelési ág változási eseteket a bejelentés, illetőleg a hivatalból való észlelés sorrendjében és pedig minden egyes változást szenvedett földrészletet külön folyószám alatt.

Új helyrajzi számozású községekben csak a változott *alrészletet* kell a II. számú nyilvántartási jegyzékbe bejegyezni. (104. sz. minta 2. és 3. folyószáma.)

---

[143] F. H. Ö. 18. §. 3. pont Ut. (1) és (8) bek.

[144] V. ö.: a 9. §. 4., 5. és 8. pontjával és a 11. §-ának az adótárgy- és mívelési ág változások bejelentését tárgyaló részével.

[145] A pénzügyigazgatóság a nála közvetlenül beadott írásbeli bejelentéseket esetről-esetre azonnal kiadja a községi elöljáróságnak (városi adóhivatalnak) azzal az utasítással, hogy azokat a II. számú nyilvántartási jegyzékbe vegye fel és ennek igazolásául a jegyzék folyószámát vezesse rá a bejelentést tartalmazó ügyiratra. 131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 13. §. (1) bek.

Hivatalból történt észlelés esetében ezt a körülményt a jegyzet hasábban fel kell említeni. (36. sz. minta, 6. folyószáma.)

A 66. oldal harmadik bekezdése, illetőleg a 23. §. B) pontjának második bekezdése értelmében a községi előljáróság (városi adóhivatal) a II. számú nyilvántartási jegyzékbe *felveszi a több minőségi osztályba sorozott* (alosztályozott) *földrészletekből* megosztás folytán *keletkezett* összes *új földrészleteket is.* (36. sz. minta 3. és 4. folyószáma.)

Ezek ugyan nem adótárgy- vagy mívelési ág változások, de mivel éppen úgy helyszini megvizsgálást kívánnak, mint az adótárgy- és mívelési ág változások, ezekkel együtt gyüjtetnek össze a II. számú nyilvántartási jegyzékben.

„A változást szenvedett földrészlet helyrajzi száma, mívelési ága, minőségi osztálya, területe, kataszteri tiszta jövedelme" című hasábokra bevezetett adatoknak teljesen meg kell egyezniök a vonatkozó *kataszteri birtokív* adataival, egyebekben a jegyzék többi hasábjait a fejfelírásoknak megfelelően kell *a legnagyobb gondossággal kitölteni.* A változás idejének hasábjában az év és hónap pontos bevezetése helyett a *„már régen", „több, mint öt éve" és hasonló jelzéseket* tehát okvetlenül *kerülni kell.*[146] Az alosztályozott földrészletekből keletkezett új földrészleteknél „a változás neme" hasábba ezt kell írni: „helyszínén megvizsgálandó alosztályozás". (36. sz. minta 3. és 4. folyószám.)

Az adótárgy- és mivelési ág változásokról vezetett II. számú nyilvántartási jegyzéket a községi előljáróság (városi adóhivatal) minden naptári *év utolsó napján* a következő záradékkal látja el: „Lezáratott..... azaz..... folyószámmal."

Kelt, 193.....évi december hó 31-én.

P. H.

jegyző.

városi adóhivatal vezetője.

Ha bejelentés és hivatalból történt észlelés hiányában a II. számú nyilvántartási jegyzékbe az egész év folyamán sem adótárgy-, sem mívelési ág változás be nem jegyeztetett, a jegyzéket a következő záradékkal kell ellátni:

„Az 193.....év folyamán sem adótárgy-, sem mívelési ág változás be nem jelentetett s ilyenekről a $\frac{\text{községi előljáróságnak}}{\text{városi adóhivatalnak}}$ tudomása nincs.

Kelt, 193.....évi december hó 31-én.

P. H.

jegyző.

városi adóhivatal vezetője.

[146] „A változás ideje", valamint a „bejelentés ideje" hasábok pontos kitöltése nagyfontosságú, mert ezektől függ, hogy az adótárgy- vagy mívelési ág változás folytan beállott adószaporulat, vagy adóapadás mely évtől kezdve fog érvényesülni, továbbá, hogy adószaporulat esetében a bírságot alkalmazni kell-e és ha igen, mennyi időre.

A záradékolt II. számú nyilvántartási jegyzéket a községi előljáróság (városi adóhivatal) legkésőbb a következő év *január hó 15.* napjáig a pénzügyigazgatósághoz *felterjeszti.*[147]

II. A helyszíni vizsgálattal (osztálybasorozással) kapcsolatos községi (városi) teendők:

A pénzügyigazgatóság a felterjesztett II. számú nyilvántartási jegyzékben található adótárgy- és mívelési ág változásokat *„változási jegyzék"*-be foglalja[148] és elrendeli a földadónyilvántartási biztosnak a változások helyszini megvizsgálását és osztályba sorozását. *Az ilyen változási jegyzék címlapján* a „változási jegyzéke" felírás alatt *a 2. vagy a 4. pont, vagy mind a kettőnek szövege alá van húzva.* (37., 82. és 105. sz. minta.) Ez különbözteti meg az adótárgy- és mívelési ág változásokat tartalmazó változási jegyzékeket a megosztással kapcsolatos birtokosváltozásokat tartalmazó változási jegyzékektől, amelynek címlapján, mint a 22. §-ban láttuk, az 1. pont van aláhúzva.

A helyszini vizsgálat határnapjáról a pénzügyigazgatóság a községi előljáróságot (városi adóhivatalt) legalább 8 nappal előbb értesíti és egyúttal felhívja, hogy *a kitűzött határnapról* az érdekelt községi birtokosokat és pedig *a helyben lakókat* a községben (városban) *szokásos módon* (dobszó, hirdetmény, stb. útján), *a más községben lakókat* pedig postakönyv mellett feladott hivatalos *levélben* azonnal értesítse.

A községi előljáróság (városi adóhivatal) a helyszini vizsgálathoz ingyen tartozik a kiküldött földadónyilvántartási biztos rendelkezésére bocsátani a 27. §-ban tárgyalt *szolgálmányokat*[149]. Minthogy a helyszíni vizsgálatot, illetőleg az osztálybasorozást a községi előljáróság (polgármester) által kijelölt, *a határt jól ismerő két községi* (városi) *földbirtokos közreműködése* mellett kell megejteni, a községi előljáróság (polgármester) köteles gondoskodni arról, hogy ezek a földbirtokosok a földadónyilvántartási biztos rendelkezésére álljanak.

Az osztálybasorozás eredményével és az annak megfelelően kiszámított kataszteri tiszta jövedelmi adatokkal kiegészített *változási jegyzéket a pénzügyigazgatóság a községi előljáróságnak* (városi adóhivatalnak) *kiadja azzal,* hogy azt *15 napi közszemlére* tegye ki és annak határidejéről a községi birtokosokat és pedig a helyben lakókat a községben (városban) szokásos módon (dobszó, hirdetmény stb. útján), más községben lakókat pedig postakönyv mellett feladott hivatalos levélben azzal a felhívással ér-

---

[147] F. H. Ö. 18. §. 4., 5. pont. Ut. (5)—(10) bek. és 131.500/1931. sz. körrendelet 11. §. (3) bek. 3. pont.

[148] Ebbe változási jegyzékbe veszi fel a pénzügyigazgatóság a szorosan vett adótárgy- és mívelési ág változásokon kívül az alosztályozott földrészletekből megosztás folytán keletkezett új földrészleteket, a lejárt, vagy a helyszini vizsgálat évében lejáró ideiglenes adómentességű földrészleteket is. [131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 13. §. (2)—(5) bek.]

[149] F. H. Ö. 69. §.

tesítse, hogy a közszemlére kitétel legutolsó napját követő *15 nap alatt* az általuk sérelmesnek vélt *osztályba sorozás* (mívelési ág megállapítás) *ellen* a községi előjáróságnál (városi adóhivatalnál) szóval vagy írásban előterjeszthető *felszólalással élhetnek* a pénzügyminiszterhez. A szóval előterjesztett felszólalást a községi előljáróság (városi adóhivatal) köteles írásba foglalni. A felszólalók *felszólalásaikat indokolni* kötelesek. Indokok megjelölése nélkül, csak általánosságban tett felszólalások érdemlegesen nem tárgyaltatnak.

A községi előljáróság (városi adóhivatal) a benyujtott *felszólalásokat* (élőszóval bejelentett felszólalások esetében az azokról felvett jegyzőkönyveket) iktatókönyvbe beiktatja és azokat a felszólalások bejelenthetésére szolgáló 15 napi határidő leteltétől számított *8 nap alatt a változási jegyzékkel* s az összes egyéb tárgyiratokkal — sürgetés bevárása nélkül — a pénzügyigazgatósághoz *beterjeszti.* Beterjesztés előtt a községi előljáróság (városi adóhivatal) a változási jegyzék címlapjára vezetett I. alatti *záradékot* kitölti. (37., 82. és 105. sz. minta.)

Az elkésve beadott felszólalásokat a pénzügyigazgatóság határozattal visszautasítja.

A kellő időben beadott *felszólalások tárgyában* — szükség esetében kiküldöttje útján a helyszínen megtartott felülvizsgálat után — végérvényesen *a pénzügyminiszter dönt.*

A pénzügyminiszter kiküldötte a helyszíni felülvizsgálat határidejéről a községi előljáróságot (városi adóhivatalt) legalább 8 nappal előbb értesíti. A községi előljáróság (városi adóhivatal) a szükséges *szolgálmányokról gondoskodik* és egyben a kitűzött határidőről *a felszólalással élt birtokosokat,* még pedig a helyben lakókat a községben (városban) szokásos módon (dobszó, hirdetmény stb. útján), a más községben lakókat pedig postakönyv mellett feladott hivatalos levélben értesíti azzal, hogy a *felszólalások helyszini felülvizsgálásánál jelen lehetnek* és meghallgattatásukat kívánhatják, *meg nem jelenésük* azonban *az eljárást nem akadályozza.*

Az adótárgy- és mívelési ág változások bejelentői bejelentéseik, a felszólalók felszólalásaik elintézéséről *határozatilag nem értesíttetnek,* hanem arról a változások átvezetése után a községi előljáróságnál (városi adóhivatalnál) őrzött *kataszteri birtokíveikből szerezhetnek tudomást.*[150]

III. Az adótárgy- és mívelési ág változások keresztülvezetése a kataszteri birtokíveken.

A változási jegyzékben foglalt adótárgy- és mívelési ág és egyéb[151] változások osztálybasorozásának erdeményét a pénzügyminiszter hagyja jóvá. A jóváhagyás megérkezése után a pénzügyigazgatóság *a változási jegyzéket* megfelelő mennyiségű *földadóelőírási és törlési jegyzék nyomtatvány-*

---

[150] F. H. Ö. 18. §. 4., 5. pont. Ut. (17)—(18) bek., (32) bek. és 29. §., 131.500/1931, sz. pénzügyminiszteri rendelet 19. §, 20. §. (3) bek., 21. § (1) bek.

[151] Lásd: ugyanebben a §-ban II. alatt a 148. jegyzetet.

nyal kiadja a községi elöljáróságnak (városi adóhivatalnak), mert az abban foglalt *változásoknak a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetése és a földadóelőírási és törlési jegyzék elkészítése a község* (város) *kötelessége.* A községi (városi) közegek a birtokosoktól az adótárgy- és mívelési ág változások keresztülvezetéséért *díjazást nem szedhetnek.*

A birtokíveken való keresztülvezetés a 25. §. 1., 2. és 6. pontjában foglalt elvek megfelelő alkalmazásával, a változott földrészletnek *az eredeti mívelési ág szerinti apadásba vétele és az új mívelési ág szerinti szaporodásba hozatala* útján történik. Ezt a keresztülvezetést azonban, megkülönböztetésül az I. számú nyilvántartási jegyzékben foglalt *birtokosváltozások* keresztülvezetésétől, *színes (piros) tintával* kell végezni.[152] A birtokív jegyzet hasábjába az apadásba vételnél ezt kell bejegyezni: „Átvezetve *ugyanebbe* a birtokívbe, lásd az 193....évi.....számú változási jegyzék .....folyószámát." A szaporodásba hozatalnál pedig: „Áthozva *ugyanebből* a birtokívből, lásd az 193....évi.....számú változási jegyzék.... ....folyószámát." (A 18—19., 21—23., 25—29. és 31. — a 72., 75. és 77. — továbbá a 94. sz. mintában (a piros tintát jelentő vastagabb álló betűkkel) keresztülvezetett változások.) A keresztülvezetés megtörténtét a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a változási jegyzék címlapjára nyomatott *IV. alatti záradékban* igazolja. A záradék előnyomatott részéből ilyenkor „az.. ...évi I. számú nyilvántartási jegyzékbe.....folyószám alatt felvette és" szövegrészt törölni kell, mivel *az adótárgy- és mívelési ág változások az I. számú nyilvántartási jegyzékbe nem vétetnek fel.*[153] (37., 82. és 105. sz. minta címlapja.)

Az *új helyrajzi számozású községek* kataszteri birtokíveiben az adó-

---

[152] Vannak olyan változási jegyzékek is, amelyeket az állami földmérési felügyelőség a megosztásokkal kapcsolatos birtokosváltozásokról (földrészletmegosztásokról, máskép: birtokmegosztásokról) készített (v. ö. a 22. §. első bekezdése), de amelyekben a pénzügyigazgatóság adótárgy- és mívelési ág változások, vagy helyszínén megvizsgálandó alosztályozások fennforgását is észlelte hivatalból és ehhez képest ezeket a változásokat a helyszínén osztályba is sorozta. Az ilyen változási jegyzékek címlapján a „változási jegyzéke" felirás alatt az 1. és 2. pont szövege van aláhúzva. Az ilyen változási jegyzék a jelen § II. alá eső változási jegyzéknek tekintendő. Ezekben a változási jegyzékekben tehát kétféle változások vannak, ú. m.:

a) kizárólag a birtokos személyében beállott változások, amelyek adótárgy- vagy mívelési ág változással, vagy az addigi alosztályok megváltoztatásával *nem* kapcsolatosak, amelyeknél tehát a kataszteri tiszta jövedelem a változási jegyzék változás előtti és változás utáni oldalán ugyanaz marad,

b) a birtokos személyében beállott olyan változások, amelyek egyúttal adótárgy vagy mívelési ág változással, vagy az addigi alosztályok megváltoztatásával kapcsolatosak, amelyeknél tehát a kataszteri tiszta jövedelemben a változás utáni oldalon a változás előtti oldalhoz képest különbözet mutatkozik.

Az *a)* alatt körülírt változásokat a 25. §-ban előírt módon fekete tintával kell keresztülvezetni a birtokíveken, a *b)* alatt említett változások keresztülvezetése pedig a fentemlített módon piros tintával történik. Az ilyen változási jegyzék tartalma egyáltalában nem vétetik fel az I. számú nyilvántartási jegyzékbe.

[153] Az itt-ott követett ellenkező gyakorlat helytelen és felesleges munkával jár.

tárgy- és mívelési ág változásokat ugyancsak a fenti módon kell keresztülvezetni.

Ha ilyen községben valamely *alrészlet* került egészben vagy részben adótárgy- vagy mívelési ág változás alá, *csak az alrészlet* területét és kataszteri tiszta jövedelmét kell *apadásba vinni,* illetőleg az új mívelési ág szerint *szaporodásba hozni.* Hogy azonban akkor, amidőn *a birtokos személyében beállott változás címén az alaprészletet* kell apadásba vinni, az alaprészlethez tartozó összes alrészletek könnyen megtalálhatók legyenek (és ugyanekkor megállapítható legyen, hogy a birtokívben esetleg szétszórt alrészletek területei az alaprészlet területét pontosan kiadják-e), az adótárgy- vagy mívelési ág változás címén apadásba vitt alrészlet jegyzet hasábjába ezt a megjegyzést kell írni: „Átvezetve *ugyanennek* a birtokívnek..... oldalára. Lásd az 193....évi.....számú változási jegyzék.....folyószámát." A szaporodásba hozott alrészletnél pedig ezt: „Áthozva *ugyanennek* a birtokívnek.....oldaláról. Lásd az 193....évi.....számú változási jegyzék.....folyószámát." (a 93. sz. mintában a 2813 c), a 96. sz. mintában az 1209 a) és b) alrészletek, a 97. sz. mintában az 1409 b) és d) alrészletek).

Láttuk már (a 25. §. utolsó bekezdése), hogy az új helyrajzi számozású községek birtokíveiben az alrészletek területe csak a megfelelő mívelési ág hasábjában van feltüntetve, a „terület összesen" hasáb az alrészleteknél üres, míg ebben a hasábban foglal helyet az alaprészlet utolsó alrészleténél az alaprészlet területe. *Ha ezekben a birtokívekben* valamely alaprészlet *utolsó* alrészletét kell adótárgy- vagy mívelési ág változás címén apadásba vinni, illetőleg szaporodásba hozni, *ügyelni kell* arra, *hogy az alrészletnek* a megfelelő mívelési ág hasábjában feltüntetett *területe vitessék apadásba,* illetőleg hozassék szaporodásba *a „terület összesen" hasábban is,* és nem az alaprészletnek területe.

A változásoknak a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetése után, a községi előljáróság (városi adóhivatal) köteles a változási jegyzéket, *a kész földadóelőírási és törlési jegyzékkel* együtt a pénzügyigazgatósághoz haladéktalanul beterjeszteni.[154]

IV. A földadóelőírási és törlési jegyzék.

Láttuk már (10. §.), hogy adótárgyváltozás esetében, ha valamely földrészet a földadónak többé nem tárgya, az adómentesség a változás *bejelentését* követő év elejétől veszi kezdetét. Ha pedig valamely eddig földadó tárgyát nem képező földrészlet földadókötelessé vált, az adókötelezettség a *változást* követő évnek kezdetével áll be. (37. sz. minta 3. és 10., illetőleg 2. és 4. folyószáma.)

Láttuk azt is, hogy állandó jellegű mívelési ág változások esetében a földadót az új mívelési ágra meghatározott kataszteri tiszta jövedelem alapján a *változást* követő év kezdetétől kell kivetni. (37. sz. minta 1., 9.

[154] F. H. Ö. 18. §. 4. és 5. pont. Ut. (38) bek. és 131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 22. §.

és 11. folyószáma, 19. és 36. hasáb, — 82. sz. minta 1., 3. és 4. folyószáma, 19. és 36. hasáb, — 105. sz. minta 1.—3. folyószáma, 19. és 36. hasáb.) Ha azonban a mívelési ág változás késedelmesen jelentetett be és a mívelési ág változás következtében *adóapadás állott be,* az apadást az adóztatásnál csak a változás *bejelentését* követő év kezdetétől kell érvényesíteni. (37. sz. minta 5., 12. és 13. folyószáma, 19. és 36. hasáb — 82. sz. minta 2. folyószáma, 19. és 36. hasáb.)

Említettük azt is, hogy a pénzügyigazgatóság az itt tárgyalt változási jegyzékekbe a szorosan vett adótárgy- és mívelési ág változásokon kívül felveszi *a lejárt ideiglenes adómentességű földrészleteket, valamint az alosztályozott földrészletekből* megosztás folytán *keletkezett új földrészleteket is.* (Jelen §. II. 148. jegyzet.)

A lejárt ideiglenes adómentességű földrészleteket a pénzügyigazgatóság az adótárgy- és mívelési ág változásokkal egyidejűleg újra osztályba sorozza. Ezekre a földrészletekre a földadót az új osztálybasorozás eredménye szerint meghatározott kataszteri tiszta jövedelem alapján *az ideiglenes adómentesség lejártát követő* év kezdetétől kell kivetni. (37. sz. minta 6. folyószáma.)

A változási jegyzékbe foglalt adótárgy- és mívelési ág változásokkal és a lejárt ideiglenes adómentességű földrészletekkel együtt új osztálybasorozás alá kerülnek a jegyzékbe felvett, alosztályozott földrészletekből megosztás folytán keletkezett új földrészletek is. Ezekre az új földrészletekre a földadót az új osztálybasorozás eredménye szerint meghatározott kataszteri tiszta jövedelem alapján *az osztálybasorozás évét követő* év kezdetétől kell kivetni. (37. sz. minta 7. és 8. folyószáma.)

A fent elmondottak tehát arra nézve tartalmaznak rendelkezéseket, hogy *a változott (új) kataszteri tiszta jövedelem alapján a földadót mely időponttól kezdődőleg kell kivetni. Az új adóalapon való kivetésre előírt időpontban azonban az új kataszteri tiszta jövedelem* — egészen ritka kivételektől eltekintve — *még nincs megállapítva,* mert a szabályok értelmében a helyszíni vizsgálat a legtöbb esetben csak az új adóalapon való kivetésre előírt időpont után tartható meg. Ennek megfelelően *a megtartott helyszíni vizsgálat eredményekép megállapított új kataszteri tiszta jövedelem után a földadó ezen az új alapon már csak a jövőre* (a megállapítás után a változásoknak a birtokíveken történt keresztülvezetését követő évtől kezdve) *vethető ki,* míg arra az időre, ami az új tiszta jövedelem alapján való kivetésre előírt időponttól az új alapon történő tényleges *kivetésig* lefolyt és amely időn át a birtokos a régi kataszteri tiszta jövedelem alapján adózott, *visszahatólagos földadóelőírásnak vagy törlésnek* (adókiegyenlítésnek) *van helye.* Ennek megfelelően meg kell állapítani *az említett időre a régi és az új kataszteri tiszta jövedelem közötti különbözetre eső földadószaporodást vagy apadást s azt a fél terhére elő kell írni, illetőleg javára törlésbe kell hozni.*

A változási jegyzékben foglalt változásoknak a kataszteri birtok-

íveken történt keresztülvezetése után a községi előljáróság (városi adóhivatal) a fentebb elmondottak szerint szükséges visszahatólagos adóelőírásokról és törlésekről *a változási jegyzék adatai alapján* elkészíti a 38. számú minta szerinti ú. n. *földadóelőírási és törlési jegyzéket.*

Evégből *a változási* jegyzékből mindazoknak a földrészleteknek az adatait, *amelyek egy és ugyanazon birtokoséi,* birtokosonkint *egy* folyószám alatt egymás után külön-külön vonalon a földadóelőírási és törlési jegyzékbe bejegyzi. Tehát a földadóelőírási és törlési jegyzékben minden birtokosnak csak egy folyószáma lesz, még ha a változási jegyzékben a birtokos neve változott földrészleteinek száma szerint többször is előfordul. Természetesen, ha a birtokosnak csak egy földrészlete változott, úgy ez az egy földrészlet, illetőleg annak birtokosa maga kap egy folyószámot. A jegyzék 5., illetőleg 6. hasábjába a kataszteri tiszta jövedelmet a változási jegyzék 16., illetőleg 33. hasábjából kell átírni. A 9. hasáb (a visszahatólagos adóelőírás vagy törlés évei) kitöltésénél azt, hogy a szaporodást vagy az apadást mely évtől *kezdve* kell érvényesíteni, a községi előljáróság (városi adóhivatal) a változási jegyzék *36. hasábjából* egyszerűen *átírja.* A szaporodást vagy apadást pedig annak az évnek a *végéig* kell számítani, *amelyben a változásoknak a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetése megtörtént,* mert a következő évtől kezdve a változás már a rendes évi kivetés során fog érvényesülni. A 10. hasábban *az előírandó földadót az elmult évekre is* a jelenleg *érvényben álló* kivetési *kulcs* (44. sz. minta) *szerint* kell kiszámítani. Ezzel ellentétben a 18. hasábban *a törlendő földadót azoknak az éveknek a kivetési kulcsai szerint* kell kiszámítani, amelyekre a törlés vonatkozik.[155]

Az egyes birtokosokra vonatkozó valamennyi tételnek a jegyzékbe történt bejegyzése után a községi előljáróság (városi adóhivatal) a bejegyzett tételeket aláhúzza, azután a 11. és 19. hasábokat az egész jegyzékben végig összegezi és végösszeggé összesíti.

A fentiek szerint elkészített földadóelőírási és törlési *jegyzéket* a községi előljáróság (városi adóhivatal) keltezi, aláírja, pecséttel ellátja és azután, amint fentebb már láttuk, a változási jegyzékkel együtt *a pénzügyigazgatósághoz beterjeszti.*

A pénzügyigazgatóság a jegyzéket felülvizsgálja, a netalán szükséges helyesbítéseket elvégzi és azután a szükséges földadóelőírás vagy törlés kérdésében határozatot hoz.

A pénzügyigazgatóság határozatát a jegyzék címlapjára rávezeti és a jegyzéket megküldi a magyar királyi adóhivatalnak. A magyar királyi adóhivatal, amint a jegyzéket megkapta, az előírt vagy törölt földadó összegét a *havi változási jegyzékbe* bejegyzi és a földadóelőírási és törlési

---

[155] 1927. január hó 1-től 1929. december 31-éig terjedő időre a földadó kulcsa az aranykoronaértékben kifejezett kataszteri tiszta jövedelem 29%-a pengőértékben. (1927: V. t.-c.). 1930. január hó 1-től a földadó kulcsa az aranykorona értékben kifejezett kataszteri tiszta jövedelem 23.2%-a pengőértékben. (1929:XXIII. t.-c.).

jegyzéket haladéktalanul kiadja a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak).

Amint a községi előljáróság (városi adóhivatal) a jegyzéket megkapja, addig is, amíg az erre vonatkozó *községi változási jegyzéket kézhez* veszi, köteles a 12.—17., illetőleg a 20.—25. hasábokban feltüntetett *pótlékokat kiszámítani és az* ekként az egyes birtokosok terhére *előírt, illetőleg* javára *törölt különféle adóösszegeket* (beleértve természetesen a földadót is) *a községi adófőkönyvbe egyénenkint azonnal bevezetni*[156], azután pedig a jegyzék 26. hasábjába *bejegyezni* azokat *a főkönyvi tételszámokat,* amelyek alatt az előírás vagy törlés elkönyveltetett.

Az előírásoknak és törléseknek a községi adófőkönyvbe történt bevezetését a községi előljáróság (városi adóhivatal) a jegyzék címlapján igazolni köteles. (38. sz. minta címlapja. III.)

Ezután a községi előljáróság (városi adóhivatal) a földadóelőírási és törlési jegyzéket *15 napi közszemlére* a község- (város-) házánál kiteszi. Erről a jegyzékben felsorolt helybenlakó birtokosokat a községi kézbesítő útján, a más községben lakó birtokosokat pedig postakönyv mellett feladott hivatalos levélben — panaszjogukra való figyelmeztetéssel — a közszemlére kitételt megelőzőleg értesíti.

A jegyzék közszemlére történt kitételének utolsó napját követő *15 nap alatt* az érdekelt birtokosok a jegyzékben feltüntetett adóelőírások vagy törlések helyességének kérdésében a m. kir. közigazgatási bírósághoz élhetnek *panasszal,* amelyet a pénzügyigazgatóságnál kell beadni. *Nem vonatkozik* azonban a *panaszjog* az adóelőírás vagy törlés alapjául szolgált *osztálybasorozás* és az ennek folytán megállapított *kataszteri tiszta jövedelem helyességére,* mert ebben a kérdésben a m. kir. közigazgatási bíróságnak hatásköre nincs.

A közszemlére kitétel határidejének lejárta után a községi előljáróság (városi adóhivatal) a földadóelőírási és törlési jegyzékre rájegyzi, hogy az, mely naptól mely napig volt közszemlén, azután ezt a *záradékot* aláírja és pecséttel ellátja. (38. sz. minta címlapja. II.) Ezután a jegyzéket a község (város) irattárában gondosan *meg kell őrizni.*

Azokat a birtokosokat, akikre a pénzügyigazgatóság az adótárgy- vagy mívelési ág változás késedelmes bejelentése miatt *bírságot* szabott ki (v. ö. a 11. §. ötödik bekezdésével), *a pénzügyigazgatóság erről határozattal értesíti.* A pénzügyigazgatóságnak a bírság tárgyában hozott *határozata* ellen a közigazgatási bírósághoz intézendő *panasznak van helye.* Méltá-

---

[156] Azoknál a birtokosoknál, akiknek a földadóelőírási és törlési jegyzékben egy folyószám alatt több tételük van, (38. sz. minta. 8. folyószáma) a községi adófőkönyvbe való bevezetés előtt az egyes tételeket egy papírlapon összesíteni kell. Az összesítést adónemenkint kell végezni külön az előirandó és külön a törlendő tételekre. Azután az így kapott összegeket kell bevezetni a községi adófőkönyvbe a különféle adónemek „szaporodás", illetőleg „törlés" hasábjába.

nyos esetekben a pénzügyminiszter a bírságot leszállíthatja, esetleg el is engedheti.[157]

31. §. A községi előljáróság (városi adóhivatal) teendői az ideiglenes adómentességek körül.[158]

I. Az ideiglenes adómentesség iránti kérvények átvétele.

Az ideiglenes adómentességek eseteit a 2. §-ban, a kérvények benyujtásának határidejét, helyét, stb.-t pedig a 11. §. hetedik—tizenharmadik bekezdésében tárgyaltuk.

A 2. §. 1—4. pontjában tárgyalt ideiglenes adómentességek közül az 1., 2a) és 2b) ponton alapulók *azok, amelyek iránt a kérvényt* a tényleges birtokosnak *a községi előljáróságnál* (városi adóhivatalnál)[159] kell be-

---

[157] F. H. Ö. 20. §. (1)—(3) bek. Ut. (1)—(6) bek.; F. H. Ö. 71. §. (2) bek.; K. K. H. Ö. 20. §. (2) bek.; K. K. H. Ö. 104. §. 1/b. pont; 123, §, (4) bek, Gyakorlat.

[158] V. ö.: a 9. §. 6. és 7. pontjával, továbbá a 11. §-ban az ideiglenes adómentességek bejelentését tárgyaló részei.

[159] A 2. §. 2. *c)* pontján alapuló ideiglenes adómentesség (földadómérséklés) iránt a kérvényt az erdőfelügyelőséghez kell benyujtani, a 2. §. 3. és 4. pontján alapuló ideiglenes adómentességek iránt pedig külön kérvényt nem kell előterjeszteni, azokat a pénzügyminiszter hivatalból állapítja meg. —

A telepítésről és más földbirtokpolitikai intézkedésekről szóló 1936:XXVII. t.-cikknek (rövidítve: Tft.) és az ennek hatálybalépése és végrehajtása iránt kiadott 100.000/1937. F. M. számú rendeletnek (rövidítve: Tftvr.) a földadót érintő rendelkezései tárgyában kiadni szándékolt (még nem joghatályos) pénzügyminiszteri rendelet *tervezetének* a 2. §. 4. pontját érintő, a községi előljáróságot (városi adóhivatalt) érdeklő részei a következők:

„Tftvr. 146. §. (1) A földmívelésügyi miniszter a más községből átköltöző birtokszerzők névjegyzékét a birtokukba adott ingatlanok telkkönyvszerű megjelölése és a birtokbaadás időpontjának közlése mellett megküldi az illetékes községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak) és az illetékes pénzügyigazgatóságnak. Ha a birtokszerző a birtokba vezetéstől számított 3 éven belül meghal, vagy a birtokot kimozdítás folytán vagy egyéb okból elveszti, a helyébe lépő új birtokszerző nevét is közölni kell annak megemlítésével, hogy az új birtokszerző is más községből költözött-e át. Más községből átköltözöttként kell elbírálni az olyan új birtokszerzőt is, aki a Tft. rendelkezései alapján már korábban más ingatlan birtokába bevezettetett, ha a birtokbavezetés idejében más községből költözött át.

(2) A földmívelésügyi miniszter közlése szerint más községből átköltözött birtokszerzőnek a Tft. alapján szerzett birtoka az első birtokbavezetést követő három éven át ideiglenesen mentes a földadó alul. A három évi ideiglenes földadómentességet az illetékes pénzügyigazgatóság jelentése alapján a pénzügyminiszter hivatalból állapítja meg.

(3) Ha valamely a földadó alul mentesített ingatlan oly birtokszerző birtokába kerül, aki nem költözött át más községből, reá (az ingatlanra) a földadót a legközelebbi kivetés alkalmával akkor is ki kell vetni, ha az első birtokszerző birtokbavezetésétől számított három év még nem telt el."

(4) Ez az ideiglenes adómentesség kiterjed a földadón nyugvó összes adópótlékokra is.

(5) *Betétes községeknél* a pénzügyigazgatóság ezt az ideiglenes adómentességet általában helyszini eljárás nélkül tárgyalja. Mihelyt a földmívelésügyi minisztertől a más községből átköltöző birtokszerzők névjegyzéke megérkezik, a pénzügyigazgatóság utasítja

nyujtania. Ezeknek a kérvényeknek — a 11. §. hetedik—kilencedik bekezdésében említett különös kellékeken kívül — *általában* a következő adatokat kell tartalmaznia:

1. a tényleges birtokos nevét,

2. a községet, amelynek határában az ideiglenes adómentességben részesíteni kért földrészlet fekszik,

3. a kataszteri birtokív számát, az ideiglenes adómentességben részesíteni kért földrészlet (új helyrajzi számozású községekben alrészlet) kataszteri helyrajzi számát és területét, illetőleg ha a kérdéses földrészlet területének csak egy részére kérik az ideiglenes adómentességet, ennek a

---

a községi elöljáróságot (városi adóhivatalt), hogy haladéktalanul terjessze fel azokat a kataszteri birtokíveket, amelyek a névjegyzékben telekkönyvszerűen megjelölt ingatlanokat tartalmazzák. A községi elöljáróság (városi adóhivatal) csak a kérdéses ingatlanokat tartalmazó hitelesített kataszteri birtokív kivonatokat is felterjeszthet.

(6) Arra nézve, hogy a névjegyzékben telekkönyvszerűen megjelölt ingatlanokat, mely kataszteri birtokívek tartalmazzák, az alábbiak nyujtanak útbaigazítást:

1. ha az átköltöző birtokszerző már telekkönyvi tulajdonosa a kérdéses ingatlannak (Tft. 53. §., Tftvr. 84. §.) és így földadófizetésre kötelezett is, az ingatlan az átköltöző birtokszerző kataszteri birtokívében található meg;

2. ha az átköltöző birtokszerző adásvételi szerződés alapján birtokba vezettetett, de még nem telekkönyvi tulajdonosa a kérdéses ingatlannak (Tft. 50—51. §., Tftvr. 76—82. §.) és így nem földadófizetésre kötelezett, az ingatlan a földadófizetésre kötelezettnek birtokívében, azaz vagy a „Magyar királyi kincstár (Földmívelésügyi tárca, telepes földek)" jelzésű kataszteri birtokívben, vagy az „Országos Földhitelintézet, telepes földek" jelzésű birtokívek valamelyikében, vagy a „Vitézi Rend" („Országos Vitézi Szék") jelzésű kataszteri birtokívben található meg;

3. ha az átköltöző birtokszerző haszonbérleti szerződés alapján vezettetett birtokba (haszonbérlő birtokszerző, Tft. 50—51. §., Tftvr. 76—82. §.) és így nem földadófizetésre kötelezett, az ingatlan a földadófizetésre kötelezett tényleges birtokos (tulajdonos vagy haszonélvező) kataszteri birtokívében található meg.

(8) A Tft. alapján járó ideiglenes adómentességeket tárgyaló ideiglenes adómentességi jegyzék címlapja a következőképen van kiigazítva: „Jegyzék a . . . . . községben a Tft. 90. §-a alapján járó ideiglenes adómentességekről."

(15) Annak az átköltöző birtokszerzőnek javára, aki nem földadófizetésre kötelezett, [vagyis a (6) bekezdés 2. és 3. pontja alá tartozik], a megállapított ideiglenes adómentesség akként érvényesül, hogy a (6) bekezdés 2. pontja alá tartozó az ideiglenes adómentesség tartama alatt az évi törlesztő részletet az ideiglenes adómentességben részesített ingatlan évi földadójának és az ezen nyugvó adópótlékoknak együttes összegével csökkentheti, míg a (6) bekezdés 3. pontja alá tartozónál hasonló módon az évi haszonbér csökken. Erről a pénzügyigazgatóság az évi törlesztő részletből„ illetőleg az évi haszonbérből levonható földadó és adópótlékok részletezett összegeinek feltüntetésével mind az átköltöző birtokszerzőt, mind a földadófizetésre kötelezettet értesíti. Minthogy a földadón nyugvó adópótlékok kulcsa évenkint változhatik, ezeket az értesítéseket évenkint kell kiadni.

(16) Ha az átköltöző birtokszerző, aki nem földadófizetésre kötelezett, az ideiglenes adómentesség tartama alatt további törlesztés kötelezettsége mellett az ingatlan telekkönyvi tulajdonát megszerzi, ezzel földadófizetésre kötelezetté válik s így az ideiglenes adómentesség az ő számára már közvetlenül érvényesül, a pénzügyigazgatóság mind a régi, mind az új földadófizetésre kötelezettet értesíti, hogy a törlesztőrészletnek az

részterületnek a nagyságát kataszteri holdakban és négyzetölekben kifejezve,

4. a beállott változás (földek gazdaságilag használhatóvá tétele, erdőtelepítés) nemét és időpontját.

A kérvényt a községi előjáróság (városi adóhivatal) *azonnal köteles beiktatni.*

A 2. §. 1. pontjában tárgyalt ideiglenes adómentesség iránt benyujtott *kérvényt a községi előljáróság* (városi adóhivatal) a *pénzügyigazgatósághoz* terjeszti fel, *a 2. §. 2a) vagy 2b) pontja alapján* benyujtott *kérvényt* pedig — megfelelő igazolással ellátva — *az erdőfelügyelőséghez* teszi át.[160]

II. Egyéb községi (városi) teendők.

A kérelmezett vagy hivatalból megállapítandó ideiglenes adómentes-

ideiglenesen adómentes kataszteri tiszta jövedelemre eső földadóval és az ezen nyugvó adópótlékkal való csökkenthetése megszünt.

(17) Ha az átköltöző birtokszerző a megállapított három évi ideiglenes adómentesség tartama alatt meghal vagy a birtokot kimozdítás folytán vagy egyéb okból elveszti és a földmívelésügyi miniszter közlése szerint a helyébe lépő új birtokszerző is más községből költözött át, a pénzügyigazgatóság az ideiglenes adómentességi jegyzék 2—5., 12. és 13. hasábjában talált adatokat vörös tintával kiigazítja és az ideiglenes adómentességet a három évből még hátralévő időre az új birtokszerző javára érvényesíti. Ebből kifolyólag a jegyzéket a pénzügyminiszterhez újra felterjeszteni nem kell.

(18) Ha az előző bekezdésben tárgyalt esetben a földmívelésügyi miniszter közlése szerint az új birtokszerző nem költözött át más községből, a pénzügyigazgatóság azonnal intézkedik, hogy az ideiglenes adómentesség az elhalálozás, kimozdítás, stb. évének végével beszüntettessék és a kérdéses ingatlan a következő évtől kezdve földadó alá vonassék.

(19) Ha az első, nem átköltöző birtokszerző a birtokbavezetést követő három év alatt meghal, vagy a birtokot kimozdítás folytán vagy egyéb okból elveszti és a földmívelésügyi miniszter közlése szerint a helyébe lépő új birtokszerző más községből költözött át, az ideiglenes adómentesség tekintetében a három évből még hátralévő időre az (5) és a rákövetkező bekezdések rendelkezései szerint kell eljárni.

(20) A (15) bekezdés alá tartozó esetekben a pénzügyigazgatóság az ideiglenes adómentesség lejártáról mind az átköltöző birtokszerzőt, mind a földadófizetésre kötelezettet értesíti.

(22) *Régi felmérésű nem betétes, valamint új felmérésű még nem betétes* (egyszóval: telekjegyzőkönyves) községeknél a pénzügyigazgatóság az ügyben helysizni viszgálatot tart.

(23) A földadónyilvántartási biztos a községi előljáróság (városi adóhivatal) közreműködésével pontosan azonosítja a földmívelésügyi miniszter által megküldött névjegyzékben előforduló telekjegyzőkönyvi helyrajzi számokat, vagyis megállapítja, hogy ezeknek mely kataszteri helyrajzi számok felelnek meg. Szükség esetében az azonosítást künn a határban kell elvégezni. A földadónyilvántartási biztos és a községi előljáróság (városi adóhivatal) az ideiglenes adómentességi jegyzék végére vezetett záradékban igazolják azt, hogy a jegyzékben feltüntetett kataszteri helyrajzi számok megfelelnek azoknak a telekjegyzőkönyvi helyrajzi számoknak, amelyeket a földmívelésügyi miniszternek a mas községből átköltöző birtokszerzőkről szóló névjegyzéke az abban megjelölt ingatlanokra nézve feltüntet.

(24) Egyéb tekintetekben a telekjegyzőkönyves községeknél a betétes községekre vonatkozó szabályok az irányadók.

[160] F. H. Ö. 4. §. (1) bek. Ut. (1)—(2) és (5) bek.

ség tárgyát a pénzügyigazgatóság által kiküldött földadónyilvántartási biztos az arra előírt esetekben a helyszínén megvizsgálja.

A helyszini vizsgálat határnapjáról a pénzügyigazgatóság a községi előjáróságot (városi adóhivatalt) legalább 8 nappal előbb értesíti és egyúttal felhívja, hogy a kitűzött határnapról az érdekelt községi birtokosokat és pedig a helyben lakókat a községben (városban) szokásos módon (dobszó, hirdetmény stb. útján), a más községben lakókat pedig postakönyv mellett feladott hivatalos levélben azonnal értesítse.

A 27. §-ban tárgyalt *szolgálmányokat* a községi előljáróság (városi adóhivatal) ingyen tartozik a földadónyilvántartási biztos rendelkezésére bocsátani. Minthogy a helyszíni vizsgálatot a községi előljáróság (polgármester) által kijelölt, *a határt jól ismerő két községi* (városi) *földbirtokos közreműködése* mellett kell megejteni, a községi előljáróság (polgármester) köteles gondoskodni arról, hogy ezek a földbirtokosok a földadónyilvántartási biztos rendelkezésére álljanak.

A pénzügyminiszter által engedélyezett ideiglenes adómentességeket magábafoglaló úgynevezett *ideiglenes adómentességi jegyzéket* (40. sz. minta) *a pénzügyigazgatóság kiadja* a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak).

A községi előljáróság (városi adóhivatal) a vonatkozó kataszteri birtokívekben *minden* egyes *ideiglenes adómentességet nyert földrészletnél* (alrészletnél) a „jegyzet" hasábba *piros tintával* a következőket *jegyzi be:* „Az 193..évi.....számú pénzügyminiszteri rendelet alapján.....kataszteri hold.....négyszögöl,.....K.....f. ideiglenesen adómentes..... 193..I/1-től 193..XII/31-ig." A pénzügyminiszteri rendelet száma a kiadott jegyzék címlapján I. alatt van feltüntetve. (40 sz. minta 1. folyószáma és a 22. sz. mintában az 1377 helyrajzi szám.) Az ideiglenes adómentességeknek a birtokívekbe történt bejegyzése után a községi előljáróság (városi adóhivatal) a kiadott jegyzék címlapján a III. alatti *záradékot piros tintával kitölti.* (40. sz. minta címlapja.)

Láttuk a 10. §-ban, hogy *az ideiglenes adómentesség az alapul szolgáló változást* (a gazdasági használhatóság beállását, az erdőtelepítés, szőlőátoltás befejezését, a más községből átköltözött birtokszerzőnek első birtokbavezetését) *követő év elejétől veszi kezdetét.* A kérelem helyszini elbírálása, az engedélyezés (hivatalból való megállapítás) és annak *a birtokívekben való feljegyzése eddig az időpontig a legtöbbször*[161] *nem történhetik meg s így a későbbi időpontban ideiglenes adómentességben részesített*

[161] Az erdőtelepítés legtöbbnyire ősszel történik. Még ha a fél az ideiglenes adómentesség iránti igényét ugyanennek az évnek a végéig be is jelenti, (amivel egyébként várhat a telepítéstől számított egy évig), a helyszini szemle ebben az évben már csak igen ritka esetben tartható meg. Az adó tehát a később ideiglenesen adómentesített földrészletre a telepítést követő évre kivettetik, minek folytán később, az engedélyezés után visszamenőlegesen törlésnek van helye.

földrészletre az alapul szolgáló változást követő évre (évekre) a földadó még kivettetik mindaddig, amíg az engedélyezett ideiglenes adómentesség a kataszteri birtokívekben feljegyeztetik és ehhez képest a feljegyzést követő évtől kezdve *már a rendes évi földadókivetés során* figyelembe vétetik. *Ennek megfelelően azonban* az alapul szolgáló *változást követő évtől* (40. sz. minta 24. hasáb) *kezdve a feljegyzés évének végéig kivetett földadót törölni kell.*

Az ideiglenes adómentességi jegyzék kiadásával egyidejűleg *a pénzügyigazgatóság* megfelelő mennyiségű *földadóelőírási és törlési jegyzék nyomtatványt küld* a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak) azzal az utasítással, hogy azon a szükséges földadótörléseket állítsa össze.

Az itt tárgyalt esetben a földadóelőírási és törlési jegyzék nyomtatványnak csak az 1.—4., 8.—9., 18.—19. és 26. hasábjait kell kitölteni.

Az ideiglenes adómentességi jegyzékből az ideiglenes adómentességben részesített mindazoknak a földrészleteknek az adatait, amelyek *egy és ugyanazon birtokosé,* birtokosonkint *egy* folyószám alatt egymás után külön-külön vonalon kell a földadóelőírási és törlési jegyzékbe bejegyezni. Tehát a földadóelőírási és törlési jegyzékben minden bitrokosnak csak egy folyószáma lesz, még ha az ideiglenes adómentességi jegyzékben a birtokos neve az ideiglenes adómentességet nyert földrészletei száma szerint többször is előfordul. Természetesen, ha a birtokosnak csak egy földrészlete részesült ideiglenes adómentességben, úgy ez az egy földrészlet, illetőleg annak birtokosa maga kap egy folyószámot.

A 8. hasábba a kataszteri tiszta jövedelmet az ideiglenes adómentességi jegyzék „Ennélfogva ideiglenes adómentességre javasoltatik" fejfelírású 21. hasábjából kell átírni. A 9. hasáb kitöltésénél *a kezdő évet az* az ideiglenes adómentességi jegyzék 24. hasábjából írja be a községi előljáróság (városi adóhivatal), a végső év pedig az, amelyben az *ideiglenes adómentességnek a kataszteri birtokívekben való feljegyzése megtörtént.* Az 1.—3., a 18.—19. és a 26. hasábok kitöltésére nézve a fejfelírások elegendő útbaigazítást nyujtanak. A 4. hasábba *ilyenkor az ideiglenes adómentességi jegyzék* vonatkozó folyószámát kell beírni.

Az egyes birtokosokra vonatkozó valamennyi tételnek a jegyzékbe történt bejegyzése után a községi előljáróság (városi adóhivatal) a bejegyzett tételeket aláhúzza, azután a 19. hasábot az egész jegyzékben végig összegezi és végösszeggé összesíti.

A fentiek szerint elkészített földadóelőírási és törlési jegyzéket a községi előljáróság (városi adóhivatal) keltezi, aláírja, pecséttel ellátja és azután az ideiglenes adómentességi jegyzékkel együtt *a pénzügyigazgatósághoz* beterjeszti.

A beterjesztett földadóelőírási és törlési jegyzéket a pénzügyigazgatóság felülvizsgálja, a netalán szükséges helyesbítéseket elvégzi és azután *az adótörlés* kérdésében határozatot hoz. A pénzügyigazgatóság a földadóelőírási és törlési jegyzéket a m. kir. adóhivatalon keresztül a községi elől-

járósághoz (városi adóhivatalhoz) juttatja. *Ezzel* a földadóelőírási és törlési *jegyzékkel* kapcsolatban *a községi elöljáróság* (városi adóhivatal) *teendői ugyanazok, mint az adótárgy- és mívelési ág változások folytán készült* földadóelőírási és törlési *jegyzékkel.* (V. ö. 30. §. IV.)

Az ideiglenes adómentesség *engedélyezéséről* vagy *hivatalból* történt *megállapításáról,* illetőleg a kérelem *elutasításáról* az érdekelt birtokosokat alkalmas módon a községi elöljáróság (városi adóhivatal) értesíti.

A véderdők, vagy a természetvédelmi rendelkezésekkel érintett területek részére engedélyezett *földadómérséklés* teljesen *az ideiglenes adómentesség módjára tárgyaltatik* és ehhez képest a községi elöljáróság (városi adóhivatal) idevonatkozó teendői a fent ismertett teendőkkel teljesen azonosak.

A községi elöljáróságnak (városi adóhivatalnak) a *lejárt* ideiglenes adómentességekkel kapcsolatos tendői az adótárgy- és mivelési ág változásokra vonatkozó teendőkkel esnek egybe. Ezeket már letárgyaltuk a 30. §-ban.[162]

32. §. A községi elöljáróság (városi adóhivatal) teendői az adóalap aránytalansága címén megtartott új osztálybasorozás körül.[163]

Mint a 8. §-ban láttuk, az adóalap, vagyis a kataszteri tiszta jövedelem aránytalansága és igazságtalansága címén az érdekelt birtokos földbirtokának új osztálybasorozását kérheti a pénzügyigazgatóságnál.

Ha a pénzügyigazgatóság a kérelemnek helyt ad, a községi elöljáróságnak (városi adóhivatalnak) *a helyszíni eljárással* (osztálybasorozással) *kapcsolatos teendői ugyanazok, mint az adótárgy- és mívelési ág változásokra vonatkozó helyszíni eljárásnál.*[164] (30. §. II.) A vonatkozó *változási jegyzék címlapján itt a 3. pont van aláhúzva.*

A pénzügyigazgatóság által kiadott (a pénzügyminiszter által már jóváhagyott) változási jegyzékben foglalt változásoknak a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetése körül a községi elöljáróság (városi adóhivatal) ugyanúgy jár el, mint az adótárgy- és mívelési ág változások keresztülvezetésénél. (30. §. III.) Természetesen *itt a változott földrészletet* (új helyrajzi számozású községben: alrészletet) *az eredeti mívelési ág és minőségi osztály szerint kell apadásba vinni* és *a mívelési ág fenntartása mellett az új minőségi osztály szerint szaporodásba hozni.* Néha előfordul, hogy az aránytalanság címén végrehajtott osztálybasorozás alkalmával adótárgy- és mívelési ág változások is észleltetnek és vétetnek fel a változási jegyzékbe. Önként értetődőleg ezeknél a változásoknál a szaporodásba hozatal az új mívelési ág szerint történik.

---

[162] F. H. Ö. 18. §. 6. pont. Ut. (8) bek., (19) bek. 3. pontja, (20) és (21) bek.

[163] V. ö.: a 9. §. 9. pontjával.

[164] A helyszini eljárást a pénzügyigazgatóság által kiküldött földadónyilvántartási biztos, esetleg a pénzügyigazgatóság helyett megbízott kataszteri helyszinelési felügyelőség által kiküldött kataszteri helyszinelési becslőbiztos végzi.

A 10. §-ban láttuk, hogy, ha a tényleges birtokos aránytalanság címén maga kérte birtokának új osztálybasorozását, a földadót az új kataszteri tiszta jövedelem alapján a vonatkozó *kérvény beérkezési idejére következő* év kezdetétől kell kivetni. Ha tehát a helyszíni eljárás és az eredménynek a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetése a kérvény beérkezésének évében meg nem történhetik, a földadó a kérvény beérkezését követő évre is még a régi kataszteri tiszta jövedelem alapján fog kivettetni, aminek az a következménye, hogy *a birtokíveken való keresztülvezetéskor a multra nézve adótörlést kell végrehajtani.*

Az adótörlést[165] a pénzügyigazgatóság rendeli el. *A földadóelőírási és törlési jegyzék* elkészítése tekintetében, valamint a jegyzék *körül* általában *a községi előljáróság* (városi adóhivatal) *ugyanúgy jár el, mint az adótárgy- és mívelési ág változások folytán készített* földadóelőírási és törlési *jegyzéknél.* (30. §. IV.) Ha az aránytalanság címén végrehajtott új osztálybasorozás eredményét tartalmazó változási jegyzékben az egyes birtokosok földrészletei egymásután következnek (ami legtöbbször így is van) — minthogy itt az adótörlés évei minden földrészletre ugyanazok — a földadóelőírási és törlési jegyzékbe nem szükséges az egyes birtokosok minden földrészletének adatait külön-külön vonalon bejegyezni, hanem egy és ugyanazon birtokos több földrészletének adatait (például változási jegyzék-oldalankint) *össze lehet vonni* és ezeket az összevont kataszteri tiszta jövedelmi összegeket kell a jegyzék 5—6. és 8. hasábjába bevezetni.

Ha az érvényben álló osztályozások (adóalapok) *felülvizsgálását a pénzügyminiszter rendelte el hivatalból,* a pénzügyigazgatóság vagy a kataszteri helyszínelési felügyelőség által lefolytatott eljárással kapcsolatban a községi előljáróság (városi adóhivatal) teendői a fentiekkel azonosak.

Ha az adóalap aránytalansága címén akár a felek kérelmére, akár hivatalból végrehajtandó új osztálybasorozás több dülőre, vagy éppen a községi határ túlnyomó részére és így *igen nagyszámú földrészletre terjed ki,* a pénzügyminiszter a változásoknak a birtokíveken való keresztülvezetésével, esetleg új birtokívek készítésével az eljáró *pénzügyigazgatóságot vagy kataszteri helyszínelési felügyelőséget bízza meg.*[166]

33. §. A községi előljáróság (városi adóhivatal) teendői a téves kataszteri felvételek körül.[167]

A téves kataszteri felvételek *egyik* csoportját a 7. §-ban 1—6. pontok alatt ismertettük. Megemlítettük, hogy az ilyen téves felvételek csaknem kizárólag a régi felmérésű községekben fordulhatnak elő.

Régi felmérésű községekben ezeket a téves kataszteri felvételeket a

[165] A legtöbb esetben adótörlésnek van helye, de azért előfordul az adóelőírás esete is, mert az osztályba sorozás alkalmával az eredetinél magasabb minőségi osztályt is állapíthatott meg a pénzügyigazgatóság (kataszteri helyszinelési felügyelőség).

[166] F. H. Ö. 17. §. (1) bek. Ut. (6)—(7) bek. és 29. §.; 131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 19. §, 20. §. (3) bek., 21. §. (1) bek., 22. §.

[167] V. ö.: a 9. §. 11. pontjával.

helyszínén a pénzügyigazgatóság által kiküldött földadónyilvántartási biztos[168] vizsgálja meg.

A helyszíni vizsgálat határnapjáról a pénzügyigazgatóság legalább 8 nappal előbb a községi előljáróságot (városi adóhivatalt) és ennek útján az érdekelt birtokosokat értesíti.

A községi előljáróság (városi adóhivatal) a helyszíni eljáráshoz ingyen tartozik a kiküldött földadónyilvántartási biztos rendelkezésére bocsátani a 27. §-ban tárgyalt *szolgálmányokat.* Minthogy a helyszíni vizsgálatot a községi előljáróság (polgármester) által kijelölt, *a határt jól ismerő legalább egy községi* (városi) *földbirtokos közreműködése* mellett kell megejteni, a községi előljáróság (polgármester) köteles gondoskodni arról, hogy ez a földbirtokos a földadónyilvántartási biztos rendelkezésére álljon.

Ha a helyszíni vizsgálatnál *több község van érdekelve,* mindegyik köteles magát a határt jól ismerő egy-egy földbirtokossal képviseltetni.

A téves kataszteri felvételek kiigazított eredményéről a pénzügyigazgatóság[169] *változási jegyzéket* készít, amelynek tartalmát a pénzügyminiszter hagyja jóvá. A jóváhagyás megérkezése után a pénzügyigazgatóság a változási jegyzéket (amelynek *címlapján az 5. pont van aláhúzva)* kiadja a községi előjáróságnak (városi adóhivatalnak)[170] az abban foglalt változásoknak *a kataszteri birtokíveken* való keresztülvezetése végett. A *keresztülvezetés körül* a községi előljáróság (városi adóhivatal) *a 30. §-ban* III. alatt *ismertetett elvek* megfelelő *alkalmazásával* jár el. Előfordulnak itt olyan esetek, hogy valamely községben egy földrészletet csak apadásba kell venni, megfelelő szaporodásbahozatal nélkül, vagy egy földrészletet csak szaporodásba kell hozni, megfelelő apadásbavitel nélkül úgy, hogy a község összes területe is változik.

Ha a fent tárgyalt téves kataszteri felvételek kiigazításával kapcsolatban *új osztálybasorozás is történik* (például, ha valamely a földadókataszteri munkálatokból teljesen kimaradt földrészlet azokba felvétetik), vagy ha a változási jegyzék a téves kataszteri felvételek *másik* csoportját, a tévesen bejegyzett adótárgy- vagy mívelési ág kiigazítása iránti kérelmet tárgyalja, a községi előljáróság (városi adóhivatal) *teendői ugyanazok, mint* amelyeket *az adótárgy- és mívelési ág változásokra nézve* a 30. §-ban II. és III. alatt tárgyaltunk.

Mint a 7. §-ban láttuk, a téves kataszteri felvételek közé tartozik még az az eset is, amikor a földadó alanya, vagyis a tényleges birtokos a kataszteri birtokívekbe hibásan van bejegyezve.

---

[168] Ha mégis betétes vagy új felmérésű még nem betétes községben ilyen téves kataszteri felvételek előfordulnának, azokat a helyszinén, az állami földmérési felügyelőség kiküldött mérnöke vizsgálja meg.

[169] Betétes, valamint új felmérésű, még nem betétes községekben a változási jegyzéket a földmérési felügyelőség készíti. De ez is a pénzügyigazgatóságon át kerül a községi előljárósághoz.

[170] Ha több község van érdekelve, a változási jegyzék valamennyinek kiadatik.

Ha az a fél, akinek birtokívébe a tévesen valaki másnak a birtokívében nyilvántartott földrészletet át kell vinni, e földrészlet birtoklásához való jogosultságát, tulajdonjog bekebelezését elrendelő *telekkönyvi végzéssel,* vagy telekkönyvi *betét- vagy telekjegyzőköny-másolattal, vagy* telekkönyvi bekebelezésre *alkalmas okirattal igazolja,* a községi előljáróság (városi adóhivatal) a téves kataszteri felvételt *saját hatáskörében* igazítja ki. A változásnak az I. számú nyilvántartási jegyzékbe való felvétele és a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetése körül a községi előljáróság (városi adóhivatal) a 19., 20., 23. és 25. §-ban ismertetett elvek szerint jár el.

Ha azonban az *a fél,* akinek birtokívébe a tévesen valaki másnak a birtokívében nyilvántartott földrészletet át kell vinni, a földrészlet birtoklásához való jogosultságát a fentebbi módokon *igazolni nem tudja, de a községi előljáróságnak* (városi adóhivatalnak) *tudomása van* arról, hogy az illető a kérdéses földrészletet *élők közötti jogügylet* (vétel, csere, ajándék, stb.) *vagy öröklés vagy elbirtoklás vagy telekkönyvi kiigazítás alapján megszerezte és azt békésen birtokolja,* (vagyis annak használatában perrel vagy zárlattal megtámadva nincs), a községi előljáróság (városi adóhivatal) *ezeket a körülményeket,* valamint azt, hogy a földrészletnek más birtokívébe való felvétele tévedésen alapul, jegyzőkönyvbe foglalva *igazolja.* (41. sz. minta.) A községi előljáróság (városi adóhivatal) ezt a jegyzőkönyvet felterjeszti a *pénzügyigazgatósághoz,* amely ennek alapján *elrendeli a téves birtoklás kiigazítását.* A változásnak az I. számú nyilvántartási jegyzékbe való felvétele és a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetése körül a községi előljáróság (városi adóhivatal) az előző bekezdésben elmondottak szerint jár el. Az I. sz. nyilvántartási jegyzék jegyzet rovatába a pénzügyigazgatóság rendeletének számát kell beírni.

A téves kataszteri felvételek kiigazítása folytán a multra nézve szükséges földadóelőírás vagy törlés kérdésében a m. kir. adóhivatal határoz.[171]

34. §. A mulasztó községi (városi) közegekkel szemben követett eljárás.

A pénzügyigazgatóság, a kir. adóhivatal, a főszolgabíró (polgármester) a községi (városi) közegeket *50 pengőig terjedhető rendbírságban* marasztalja el, *ha* azt tapasztalja, hogy bebizonyult és súlyosabb beszámítás alá nem eső hanyagság következtében *a* földadónyilvántartás körüli *teendőket nem* a 14—33. §-ban *előírt módon, vagy nem* a kitűzött *határidőben* teljesítik.[172]

Halasztást nem tűrő esetekben a m. kir. adóhivatal a községi közeg mellé (a városi adóhivatalhoz) a teendők kellő időben való bevégezhetése végett elégséges *munkaerőt rendel ki.* A kirendelés folytán felmerült *költ-*

[171] F. H. Ö. 16. §. és a hozzáfűzött utasítás, 131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 5. §. (3) bek. és gyakorlat.

[172] K. K. H. Ö. 122. §.

séget a mulasztó közeg, ha pedig a hátramaradást az illető közegnek munkával való túlterheltsége vagy az okozta, hogy a községi (városi) hatóság munkaerőről idejében nem gondoskodott, *a község (város) viseli.*[173]

A községi (városi) *közegek* a földadónyilvántartási *teendők helytelen ellátása folytán* az államkincstárnak, helyhatóságnak vagy magánfeleknek jogtalanul *okozott költségeket vagy károkat megtéríteni tartoznak és ezen felül* a pénzügyigazgatóság által *100 pengőig terjedhető rendbírságban marasztalhatók el.*[174]

[173] K. K. H. Ö. 124. §.
[174] K. K. H. Ö. 131. §.

III. FEJEZET.

Adókivetés.

35. §. Adókivetési munkálatok.

A földadót *községenkint (sommásan)* a pénzügyigazgatóság egyénenkint pedig a község (város) veti ki.

A *földadókivetési munkálatok* a következők:

1. a *földadó-törzskönyv,*
2. a *földadókivetési lajstrom.*

A község földadóalapjában, vagyis a kataszteri tiszta jövedelemben beálló minden változást az illetékes pénzügyigazgatóság nyilvántart abból a célból, hogy a változások eredménye a földadókivetésnél érvényesíthető legyen.

Evégből a pénzügyigazgatóság a működési területéhez tartozó községekre nézve „földadótörzskönyv"-et vezet, amely tartalmazza minden egyes községnek a földadókataszteri munkálatok adatai szerinti területét és kataszteri tiszta jövedelmét és amelybe minden tiszta jövedelmi változást és engedélyezett vagy hivatalból megállapított ideiglenes adómentességet bejegyez.

A földadótörzskönyvet *a pénzügyigazgatóság* minden év január havának első napjaiban lezárja és ennek adataiból a 42. számú minta szerint minden egyes községre (városra) elkészíti *a sommás földadókivetést* és azt a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak) legkésőbb *január hó 10-ig kiadja* azzal a meghagyással, hogy a sommásan kivetett földadót a birtokosok személyében, valamint az adóalapban (a kataszteri tiszta jövedelemben) az előző év folyamán beállott összes változások figyelembevételével *a földadókivetési lajstromban birtokosonkint (egyénenkint) vesse ki és a* földadókivetési *lajstromot* legkésőbb *január hó 25-ig* a pénzügyigazgatósághoz *terjessze fel.*[175]

---

[175] F. H. Ö. 34. §. Ut. (1)—(6) bek.

36. §. A földadókivetési lajstrom készítése.

Mihelyt a községi előljáróság (városi adóhivatal) a pénzügyigazgatóságnak a sommás földadókivetést tartalmazó rendeletét megkapta, mindenekelőtt a birtokosok személyében és az adóalapban az előző év folyamán beállott változásoknak a kataszteri birtokíveken történt helyes keresztülvezetéséről szerez meggyőződést.[176] *A birtokosok személyében* bekövetkezett változásokat az I. számú nyilvántartási jegyzék tartalmazza, *az adóalapban* beállott változásokat tartalmazó változási jegyzékeket pedig a pénzügyigazgatóságnak a sommás kivetést tartalmazó rendelete sorolja fel. (42. sz. minta, 1. és 2. folyószáma.)

Szükség esetében a községi előljáróság (városi adóhivatal) a változási jegyzékek megküldését kérheti a pénzügyigazgatóságtól.

A kereesztülvezetések helyességének megállapítása után a kivetés évét megelőző év végével *lejárt ideiglenes adómentességekre* vonatkozó adatokat kell a kataszteri birtokívekben törölni.

Azután a községi előljáróság (városi adóhivatal) a 43. számú minta szerint a *földadókivetési lajstromot* készíti el. A földadókivetési lajstromnyomtatvány célszerűsége szempontjából három egymásután következő évi földadókivetés céljaira készült. Az 1. és 2. hasáb *mind a három évi kivetéshez* a folyószámnak, illetőleg az adókötelesre vonatkozó adatoknak a bejegyzésére való, *a 3. hasáb a birtokos személyében beállott változást tartalmazó kataszteri birtokíveknél* a kivetés évét megelőző évi I. számú nyilvántartási jegyzék vonatkozó folyószámának (folyószámainak) bevezetésére szolgál. *Ugyanebbe a hasábba* jegyzik be *piros tintával az adóalapban beállott változást tartalmazó birtokíveknél* a kivetés évét megelőző évi változási jegyzékek közül a megfelelőnek vonatkozó folyószámát (folyószámait). Végül a 4—9. hasábok az első, a 10—15. hasábok a második, a 16—21. hasábok pedig a harmadik évi kivetés adatainak bejegyzésére szolgálnak és egymással teljesen azonosak.

A földadókivetési lajstrom elkészítése *annak első évére* a következő módon történik:

1. Az 1. hasábba a folyószámot, a 2. hasáb első alhasábjába a kataszteri birtokív számát és a 4. hasábba a mult évi kataszteri tiszta jövedelmet (utóbbit az esetleges ideiglenes adómentesség figyelmen kívül hagyásával) az előző évi lajstromból a készülő lajstromba a folyó- és a birtokívszámok előző évi sorrendjében, külön-külön vonalon — egyszerűen át kell írni.

2. Ezután *a birtokos személyében vagy az adóalapban beállott változást tartalmazó kataszteri birtokívekből* (a 43. sz. mintában az 5. és 64. kivételével valamennyi folyószám) a változásra vonatkozó összes adatokat

---

[176] A birtokos személyében beállott változásoknak a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetését a 25. §-ban, az adóalapban beállott változásoknak ugyanazokon való keresztülvezetését pedig a 30—33. §-ban tárgyaltuk.

kell a fejfelírásoknak megfelelő hasábokba bevezetni, vagyis a 2. hasáb második, harmadik és negyedik alhasábjába az adóköteles nevét, lakóhelyét és házszámát; a 3. hasábba a birtokos személyében beállott változás esetében az I. számú nyilvántartási jegyzéknek, *az adóalapban beállott változás esetében* pedig *piros tintával* a változási jegyzékek közül a megfelelőnek vonatkozó folyószámát (folyószámait), végül az 5. hasábba a változások folytán a kataszteri tiszta jövedelemben mutatkozó szaporodásokat és apadásokat. *Az 5. hasábban szigorúan különbséget kell tenni aszerint, amint a szaporodást vagy apadást*

a) *a birtokos személyében beállott,* az I. számú nyilvántartási jegyzékbe felvett s a lajstrom 3. hasábjában az I. számú nyilvántartási jegyzék vonatkozó folyószámával igazolt *változás okozta, vagy* pedig *azt*

b) *a község adóalapját* (az összes kataszteri tiszta jövedelmet) *érintő* olyan *változás idézte elő,* amely a lajstrom 3. hasábjában piros tintával a megfelelő változási jegyzék vonatkozó folyószámával van igazolva. Idetartoznak a 28. §-ban tárgyalt és a birtokíveken *a kataszteri helyszínelési felügyelőség vagy a pénzügyigazgatóság* által keresztülvezetett változások, továbbá a 30., 32. és 33. §-okban tárgyalt és a birtokíveken a községi előljáróság (városi adóhivatal) által keresztülvezetett változások, kivéve a hibásan bejegyzett birtokos kiigazításának a 33. §-ban ismertetett esetét, mert ez utóbbi változás a község adóalapját nem érinti.

Az a) alatt tárgyalt változás folytán a kataszteri tiszta jövedelemben mutatkozó szaporodást és apadást *a lajsrom készítésénél használt színű tintával, a b) alatt* részletezett változás folytán mutatkozó szaporodást és apadást pedig *az előbbitől eltérő színű (piros) tintával* egymás alatt különkülön összegekben kell az 5. hasábba bejegyezni. Ha egyes földrészletek csak részben ruháztattak át vagy szálltak át más birtokosra vagy pedig egyes birtokívekben úgy szaporodás, mint apadás (mindegyikből akár egy, akár több tétel) is előfordul, az 5. hasábba *nem a szaporodások és apadások különbözetét, hanem az egyes szaporodási és apadási tételeket különkülön kell bevezetni.*

3. A 6. hasábba az 5. hasábban kimutatott kataszteri tiszta jövedelmi szaporodások és apadások figyelembevétele után a 4. hasábhoz képest mutatkozó s a változást tartalmazó kataszteri birtokív *végösszegével egyező* tiszta jövedelmet kell bejegyezni.

4. *A változást nem tartalmazó kataszteri birtokíveknél* (a 43. sz. mintában az 5. és 64. folyószám) a lajstrom 2. és 4. hasábjába az előző évi lajstrom adatait (a kataszteri tiszta jövedelmet az esetleges ideiglenes adómentesség figyelmen kívül hagyásával), a 6. hasábba pedig változatlanul a 4. hasábba bevezetett mult évi kataszteri tiszta jövedelmet kell bejegyezni.

5. *Az érvényben álló ideiglenes adómentességeket a földadó kivetésénél figyelembe kell venni.* Ehhez képest ideiglenes adómentességben részesített földrészleteket tartalmazó kataszteri birtokíveknél a lajstrom 7. hasábjába a kivetés évében ideiglenesen adómentes kataszteri tisza jövedel-

met, a 8. hasábba pedig az ideiglenesen adómentes kataszteri tisztajövedelemnek a 6. hasábban található kataszteri tiszta jövedelemből történt levonása után megmaradó, vagyis a tényleges földadókivetés alapjául szolgáló kataszteri tiszta jövedelmet kell bejegyezni. (43. sz. minta 48., 59., 60. és 71. folyószáma.)

6. *Új kataszteri birtokíveket* (v. ö. a 25. §-ban a 8. ponttal) a változást tartalmazó birtokívekre vonatkozólag megállapított szabályok szerint és számuknak megfelelő sorrendben kell a lajstromba bevezetni. Ezeknél a 4. hasáb (mult évi kataszteri tiszta jövedelem) önként értetődőleg üresen marad. (43. sz. minta, 217. és 219. folyószáma.)

7. *A kivetés évétől kezdve megszünő* kataszteri *birtokíveknél* a lajstrom 1—5. hasábját kell a fejfelírásoknak megfelelően kitölteni, míg a 6—7. hasábok természetszerűleg üresen maradnak. A 8. hasábba be kell jegyezni, hogy a birtokív „megszünt". (43. sz. minta, 172. folyószáma.)

8. *Az előző évi lajstrom szerint már megszűnt* kataszteri *birtokíveknél* csak a birtokív számát és a „megszünt" jelzést (ebben az esetben a 2. hasábban) kell feltüntetni. (43. sz. minta, 190. birtokívszám.)

9. A 4. §. kilencedik bekezdésében foglaltak értelmében *egy adóalanynak tekintendő közös birtokosoknál* a lajstrom 2. hasábjának az adóköteles „neve" című alhasábjába először a birtokív címlapján nyilvántartott birtokostársak közül csak az elsőnek a nevét kell beírni és „birtokostársa" („birtokostársai") kiegészítéssel, ennek megfelelően pedig a 4—8. hasábokba *a birtokív kataszteri tiszta jövedelmének egész összegét osztatlanul* kell bejegyezni. Azután a 2. hasábnak az adóköteles „neve" cimu alhasábjában az „és birtokostársai" jelzés alatt fel kell sorolni minden egyes birtokostárs nevét, birtoklási arányát és a 8. hasáb második hasábjában feltüntetett földadóból az arány szerint reá eső földadó összegét. Az egyes birtokostársakra eső földadónak ez a feltüntetése *kizárólag célszerűségi okokból:* az érdekeltek megfelelőbb tájékoztatása és az adófizetés megkönnyítése céljából történik így, *nem jelenti azonban a közös birtokosok földadójának* a kivetés során való *felosztását* és ennek folytán a közös birtokosoknak *a közös birtok után kivetett földadóért való egyetemleges felelősségét nem érinti.*[177] (43. sz. minta, 151. és 156. folyószáma.)

10. A 8. hasáb „kataszteri tiszta jövedelem" alhasábjának kitöltése után a községi (városi) közeg minden egyes adókötelesnél a *földadókivetési kulcs* segítségével (44. sz. minta) a megfelelő *földadót kiszámítja* és a 8. hasáb „földadó" alhasábjába bejegyzi, ezt követőleg pedig a lajstrom 4., 5., 6., 7. és 8. hasábjait oldalankint összegezi és az oldalak ismétlése mellett főösszeggé összesíti.

11. Az 5. hasábba a változások különböző természete szerint egy-

[177] V. ö.: a K. K. H. Ö. 90. §-a (2) bekezdésének 5. pontjával. Minthogy a fentiek szerint a közös birtokosok földadója jogilag fel nem osztható, ebből az is következik, hogy a K. K. H. Ö. 22. §-a (1) bekezdésének 3. pontjában, az első mondatban foglalt rendelkezés a földadót illetőleg ezidőszerint alkalmazásba nem jöhet.

mástól eltérő színű tintával külön-külön összegekben bejegyzett kataszteri tiszta jövedelem szaporodásokat és apadásokat ugyancsak külön-külön és egymástól eltérő színű tintával kell összegezni s főösszeggé összesíteni. Ennek a hasábnak „szaporodott" és az „apadt" alhasábjai tehát *két-két végösszeget* fognak tartalmazni:

a) *a lajstrom készítésénél használt színű tintával beírt végösszegeket, amelyek az I. számú nyilvántartási jegyzék változás előtti és utáni kataszteri tiszta jövedelmi végösszegeivel fognak egyezni;*

b) *a színes (piros) tintával bevezetett végösszegeket, amelyek az adóalapot érintő változásokat* [lásd előbb 2b)] *tartalmazó változási jegyzékekben kimutatott szaporodások és apadások végösszegeivel lesznek egyenlők.*

12. A kataszteri birtokívek és az ezek alapján összeállított földadókivetési lajstrom kataszteri tiszta jövedelmi végösszegeinek, nemkülönben az ezek után járó földadónak feltétlenül egyeznie kell a pénzügyigazgatóság *sommás kivetésének adataival.* (A következő hasábok végösszegeinek kell egyezniök: lajstrom 6. hasáb = sommás kivetés 5. hasáb, lajstrom 7. hasáb = sommás kivetés 11. hasáb, lajstrom 8. hasáb = sommás kivetés 14. és 15. hasáb; birtokívek végösszegei = lajstrom 6. hasáb.) Ha eltérés mutatkozik, a változások keresztülvezetését újból át kell vizsgálni, a hibát kikeresni s kiigazítani. Ha a hiba netalán valamely eredetileg téves bejegyzésből (v. ö. a 7. §-sal) származnék, a pénzügyigazgatóságnak kell jelentést tenni. Míg a kataszteri tiszta jövedelmi végösszegnél mutatkozó különbözet oka ki nem derül, ezt a különbözetet és a megfelelő földadót a lajstrom végén „különbözet" jelzéssel, a község (város), mint jogi személy nevén s annak terhére vagy javára külön tétel alatt kell feltüntetni.

13. Ha a földadókivetési kulcs segítségével kiszámított egyes földadótételek végösszege (v. ö. fentebb 10. pont) a község földadójának sommás kivetés szerinti összegével szemben néhány fillérnyi *eltérést* mutat, ezt a különbözetet az egyes földadótételek bejegyzésénél ki kell egyenlíteni. *A kiegyenlítés hátulról előre haladva történik,* vagyis először az oldalak összegeit a sommás kivetés szerinti összeggel kell egy-egy fillér hozzáadása vagy levonása által összhangba hozni, azután hasonló módon az egyes földadótételeket a helyesbített oldalösszegekkel.

Ha a községre nézve részletes felmérés, mérnöki helyszínelés vagy kiegészítő munkálatokkal kapcsolatos tagosítás nyomán új földadókataszteri munkálatok készültek, *az új birtokívek alapján történő első földadókivetés alkalmával okvetlenül új földadókivetési lajstromot kell nyitni.*[178]

Ilyenkor az 1. hasábba a folyószámot, a 2. hasáb első alhasábjába a kataszteri birtokív számát és a 4. hasábba a „mult évi kataszteri tiszta jövedelmet" (utóbbit az esetleges ideiglenes adómentesség figyelmen kívül hagyásával) a készülő lajstromba *az új birtokívösszesítésből* kell beírni.[179]

---

[178] [179] Ha a község külön birtokvalósítás alapján (nem részletes felmérés stb. nyomán) kapott új birtokíveket, ugyanezek a szabályok érvényesek.

Azokban a községekben (városokban) amelyekre nézve részletes felmérés, mérnöki helyszínelés vagy kiegészítő munkálatokkal kapcsolatos tagosítás nyomán új földadókataszteri munkálatok készültek, *amint a községi előljáróság* (városi adóhivatal) *az új* kataszteri *birtokíveket* a közszemlére kitétel céljából *megkapta, az az évi I. számú nyilvántartási jegyzékben* addig bevezetett tételeket vízszintes vonallal aláhúzza és a birtokosok személyében beállott mindazokat a változásokat, amelyekről ezután értesül, *már az új birtokívekre vonatkoztatva és azok adatai szerint veszi fel a I. számú nyilvántartási jegyzékbe és az új kataszteri birtokíveken vezeti keresztül,* tekintet nélkül arra, hogy a földadó *az új birtokívek alapján* még csak következő év elejétől kezdve fog kivettetni. A birtokos személyében beállott azokat a változásokat, amelyeket a községi előljáróság (városi adóhivatal) a községben az új földadókataszteri munkálatok készítése során végrehajtott *birtokvalósítás befejezésétől az új birtokíveknek* közszemlére kitétel céljából történt *megérkezéséig* terjedő időben még a régi birtokívekre vonatkoztatva és ezek adatai szerint vett fel esetleg több év I. számú nyilvántartási jegyzékeibe, az említett vonal alatt *az új birtokívekre vonatkoztatva és ezek adatai szerint az I. számú nyilvántartási jegyzékbe újból fel kell venni és az új birtokíveken is keresztül kell vezetni.* A változásoknak az I. számú nyilvántartási jegyzékbe való felvétele körül a községi előljáróság (városi adóhivatal) úgy jár el, amint azt *az új felmérésű még nem betétes községekre* nézve a 19—20. §-ban ismertettük. Az új birtokíveken való keresztülvezetésre nézve pedig a 25. §-ban előírt eljárást követi.

Az új birtokíveket kapott községekben a földadókivetési lajstrom további készítése során a *birtokos személyében beállott változást tartalmazó birtokívekből* a változásra vonatkozó adatokat ugyanúgy kell a lajstromba bevezetni, amint azt fentebb a 2. pontban ismertettük. Meg kell itt azonban jegyezni, hogy az új birtokívekben az első adókivetés megtörténtéig az *adóalapot érintő változások nem fordulhatnak elő.*[180]

A változást nem tartalmazó birtokíveknél a lajstrom 2. és 4. hasábjába *az új birtokív összesítés* adatait (a kataszteri tiszta jövedelmet az esetleges ideiglenes adómentesség figyelmen kívül hagyásával) kell bejegyezni.

Egyéb tekintetekben a földadókivetési lajstrom az új birtokíveket kapott községekben is úgy készül, mint azt fentebb 1—13. pontok alatt tárgyaltuk.

---

[180] Azért nem, mert az új birtokívek alapján való első adókivetést megelőző évben bejelentett adótárgy- és művelési ág változások csak a következő évben kerülnek helyszini megvizsgálás és az új birtokíveken való keresztülvezetés alá, amikor pedig az új birtokívek alapján való első adókivetés már megtörtént. — Egyébként, ha az új birtokívek alapján való első adókivetést megelőző évben adótárgy- vagy művelési ág változásokat jelentenek be, ezeket az új birtokíveknek közszemlére tétel céljára történt megérkezése után *szintén már az új birtokívek adatai szerint kell a II. számú nyilvántartási* jegyzékbe felvenni.

A második és harmadik évi föladókivetésnél ugyancsak a fent 1—13. pontok alatt előadott rendelkezések nyernek alkalmazást azzal a hozzáadással, hogy *az adóköteles személy változása esetében* a 2. hasábban az előbbi adóköteles nevét, lakóhelyét és házszámát keresztül kell húzni (de akként, hogy az adatok olvashatók maradjanak) s helyébe az új adóköteles nevét, lakóhelyét és házszámát kell bejegyezni.

Ha a telekkönyvi betétszerkesztés céljára átengedett kataszteri *birtokívek a telekkönyvi hatóságnál* (annak székhelyén) *volnának,* a községi előljáróság (városi adóhivatal) azok visszaküldése végett a *telekkönyvi hatósághoz,* különben pedig közvetlenül a községben működő *kiküldött bíróhoz* fordul. Mindezek kötelesek a birtokíveket — esetleg közös egyetértéssel megállapított módozatok szerint — egyszerre vagy csoportonként a földadókivetés céljára a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak) átadni.[181]

A fenti rendelkezések szerint elkészített, keltezett, az illető községi (városi) közeg által aláírt s hivatalos pecséttel ellátott földadókivetési *lajstromot,* valamint azzal együtt *az előző évi lajstromot* — új birtokívek alapján történő első adókivetéskor az új birtokívösszesítést — a községi előljáróság (városi adóhivatal) *az I. számú nyilvántartási jegyzékkel egyidejűleg,* azonban külön jelentéssel, *legkésőbb január hó 25-ig* a pénzügyigazgatósághoz *beterjeszteni* köteles.[182]

37. §. A földadó egyenkinti előírása.

A beterjesztett föladókivetési lajstromot a pénzügyigazgatóság közigazgatásilag felülvizsgálja, az illetékes m. kir. adóhivatal pedig számszakilag érvényesíti.

A m. kir. adóhivatal a közigazgatási felülvizsgálatot és a számszaki érvényesítést igazoló záradékokkal ellátott földadókivetési lajstromot a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak) kiadja.

A községi előljáróság (városi adóhivatal) a m. kir. adóhivatal által kiadott földadókivetési lajstromot a községben (városban) szokásos módon (dobszó, hirdetmény, stb. útján) előre kihirdetendő *15 napi közszemlére* kiteszi abból a célból, hogy azt mindenki megtekinthesse. A közszemlére kitételnek a felebbezési határidő (lásd: alább az 50. §-ban) megállapítására kihatása nincs, mert az csak az adókivetés nyilvánosságának s az adókötelesek bővebb felvilágosításának érdekében történik.

A községi előljáróság (városi adóhivatal) *a földadót a községi* (városi) *adófőkönyvben* (l. a 45. számú mintát.) a m. kir. adóhivatal által kitűzött záros határidő alatt *előírja.*

A közös birtok után a földadókivetési lajstromban *egy összegben kivetett földadót* (v. ö. a 36. §. 9. pontjában foglaltakkal) a közös birtokosok

[181] 34.254/1903. sz. igazságügyminiszteri rendelet. Lásd: P. K. 1903. évi 32. szám.
[182] F. H. Ö. 34. §. Ut. (7)—(13) bek.

nevén *külön számlán* kell a községi adófőkönyvben előírni.[183] *Tilos* tehát ezt a földadót az egyes birtokostársak közt részarányaik szerint felosztani és az egyesekre eső földadórészt azon az adófőkönyvi számlán előírni, ahol ugyanannak az adózónak (birtokostársnak) egyéb adói iratnak elő. (45. sz. minta, 196. folyótételszáma.)

A közös háztartáshoz tartozó *családfő, feleség, gyermekek* és egyéb *családtagok egyéni külön vagyona* után a földadó *a kivetési lajstromban* külön-külön tételek alatt van kivetve, mert ezek a külön vagyonok külön-külön birtokívekben is tartatnak nyilván. Ugyanez áll a közös háztartáshoz tartozó családtagok (legtöbbnyire a férj és feleség, vagy az életben maradt szülő és a gyermekek, vagy csak a gyermekek) *osztatlan vagyonközösségeire is,* amelyek után a földadó a kivetési lajstromban minden egyes vagyonközösség után szintén külön-külön tételek alatt van kivetve. *De a földadónak a főkönyvben való előírásánál a közös háztartásban élők terhére kivetett* valamennyi földadótételt *a családfő nevén egy adófőkönyvi számlán* kell előírni abban az esetben, *ha a jövedelemadóról szóló törvény, illetőleg törvényes rendelkezések értelmében egy adóalanyt alkotnak.*[184] (Lásd a Jövedelem- és Vagyonadóra vonatkozó törvényes rendelkezéseket tartalmazó 1927. évi 500/P. M. számú Hivatalos Összeállítás 3. §-át.) (45. sz. minta, 85. folyótételszáma.)

A közszemlére kitételnek és az adóelőírásnak megtörténtét a földadókivetési lajstrom címlapján a következő *záradékkal kell igazolni:*

„Igazoljuk, hogy a jelen lajstrom 193....évi.....hó.....-tól .....hó.....-ig, előre kihirdetett 15 napon át a község- (város-) házánál közszemlére ki volt téve, továbbá, hogy a földadót a községi (városi) adófőkönyvben egyénenkint előírtuk.

Kelt,.....

P. H.

.....	.....
jegyző.	bíró.
városi adóhivatal vezetője.	polgármester.

A földadókivetési *lajstromot* a községi előljáróság (városi adóhivatal) zárt helyen gondosan *megőrizni* köteles.

Az adózók a reájuk kivetett *földadóról* a közszemlére kitett földadókivetési lajstromból, illetőleg az adóívből szerezhetnek tudomást, arról részükre *fizetési meghagyás nem adatik ki.*[185]

---

[183] Adófizetéskor az adóbeszedési naplóban, valamint az adófőkönyvben és az adóívben, a befizetést igazoló összegek mellett a jegyzet hasábban fel kell említeni, hogy a befizetést az egyetemlegesen kötelezettek közül ki teljesítette.

[184] Nem kell, hogy tényleg alkossanak, elegendő, ha alkothatnak.

[185] F. H. Ö. 35. §. (2) bek. Ut. (4)—(9) bek. és 36. §. — K. K. H. Ö. 22, §,

38. §. Földadókivetés új földadókataszteri munkálatok készülésének vagy a meglévők átalakításának ideje alatt. A parcellázó és a parcellavevők, a megváltást szenvedő és a földhözjuttatottak földadójának elkülönítése.

Ha valamely községre nézve részletes felmérés, mérnöki helyszínelés vagy kiegészítő földmérési munkálatokkal kapcsolatos tagosítás[186] alapján *új* földadókataszteri munkálatok készítése rendeltetett el, e *munkálatok megkezdésétől azok befejezéséig és hatályba lépéséig,* vagyis a pénzügyminiszter jóváhagyását követő év elejéig *a földadó kivetése a meglévő* földadókataszteri *munkálatok* adatai *szerint történik.* (Ez 1—3 évig tarthat.) A hatályba lépett új földadókataszteri munkálatokra nézve a törvény úgy rendelkezik, hogy az azokban megállapított kataszteri tiszta jövedelem alapján a *multra nézve visszahatólagos földadókiegyenlítésnek* (földadóelőírásnak vagy törlésnek) *helye nincs.*[187] A részletes felmérés vagy mérnöki helyszínelés alapján készült új földadókataszteri munkálatok tekintetében a törvénynek ez a rendelkezése bővebb magyarázatra nem szorul. *Maga a részletes felmérés vagy a műszaki helyszínelés az egyes földrészletek birtokosainak személyében nem idéz elő változást,* az új földadókataszteri munkálatokban az egyes birtokosok földrészleteinek területei esetleg valamivel nagyobbak lesznek vagy kisebbek, megváltozhatik a földrészletek művelési ága vagy minőségi osztálya; az ezen változások folytán a régi munkálatokhoz képest mutatkozó kataszteri tiszta jövedelmi szaporodást vagy apadást azonban a törvény visszahatólagosan nem kívánja érvényesíteni.

A törvénynek ez az álláspontja a tagosítás alapján készült új földadókataszteri munkálatok tekintetében is. Ennek megértéséhez már több magyarázatra van szükség. Tudjuk, hogy tagosításoknál a földek a tagosítás eredménye szerint birtokba adatnak és ettől az időponttól kezdve e szerint az állapot szerint történik a birtoklás, ami lényegesen eltér a tagosítást megelőző állapot szerinti birtoklástól. Mégis a tagosítási állapot szerinti birtokbalépéstől az ezen állapot szerint készítendő új (részleges tagosításnál: átalakítandó) földadókataszteri munkálatok hatálybalépéséig, ami pár év is lehet, a földadó kivetése a meglévő földadókataszteri munkálatok adatai szerint történik. Indokoltnak látszhatnék tehát az, hogy a tagosítás nyomán elkészült új földadókataszteri munkálatok alapján helye legyen a multra szóló földadókiegyenlítésnek a tagosítási állapot szerinti birtokbalépésig. Hogy mégis a törvény itt sem kíván földadókiegyenlítést a multra nézve, annak az a magyarázata, hogy *a tagosítás eredményeképp a birtokbalépéskor mindegyik birtokos ugyanannyi becsértékű földet kap,* mint amennyi becsértékű földje volt a tagosítás előtt, nem jelent tehát aránytalanságot, az adózásnál egymás rovására előnyhözjutást az, ha a birtokbalépéstől a tagosítási állapot szerint készült új földadókataszteri munkálatok hatálybalépéséig terjedő időre a birtokosok a *tagosítási állapottal arányban*

---

[186] L. 9. §. 1. és 2.

[187] F. H. Ö. 21. §. (2) bek.

álló régi adóalapon adóznak. Az egyes birtokosok közt az említett időre tehát nincs szükség a földadó kiegyenlítésére, a tagosítás hatásakép a község új földadókataszteri munkálatai szerint netalán mutatkozó adószaporulatot vagy apadást pedig a törvény a multra nézve nem kívánja érvényesíteni.

Ha valamely községben földfeldarabolás (parcellázás) történt, és a község földadókataszteri munkálatainak a parcellázás eredménye szerint való átalakítása elrendeltetett, e munkálatok megkezdésétől azok befejezéséig és hatálybalépéséig, vagyis a pénzügyminiszter jóváhagyását követő év elejéig a földadó kivetése ugyancsak a meglévő földadókataszteri munkálatok adatai szerint történik. A hatálybalépett átalakított földadókataszteri munkálatokban megállapított kataszteri tiszta jövedelem alapján sincsen helye visszahatólagos földadókiegyenlítésnek.

Ha földfeldarabolás esetében a földadókataszteri munkálatok átalakításának tartama alatt a földadó kivetése a meglévő földadókataszteri munkálatok adatai szerint történik is, *a földfeldarabolás folytán a birtokosok személyében beállott változásokat a földadókivetésnél figyelembe kell venni,* mert teljesen igazságtalan volna, ha a földadó a tulajdonjognak a parcellavevőkre történt *telekkönyvi bekebelezése után* továbbra is a parcellázótól (az eladótól) követeltetnék egészen addig, amíg a földadó a parcellázás eredményének figyelembevételével átalakított földadókataszteri munkálatok (birtokívek) alapján már a földadókivetési lajstromban az egyes parcellavevőkre lesz kivethető. Ehhez képest ilyen esetben az alábbi eljárást kell követni:

A községi előljáróság (városi adóhivatal), *mihelyt a* telekkönyvi hatóságtól *parcellázásra vonatkozó telekkönyvi végzés érkezik hozzá,* vagy ilyent valamelyik fél mutat be nála, nyomban *felhívja a parcellázót,* hogy az eladott parcellák földadójának elkülöníthetése végett a vonatkozó parcellázási tervet és a *vázrajzot terjessze be.* Ezek megérkezése után a községi előljáróság (városi adóhivatal) a parcellázási tervben a parcellázás előtti állapotot feltüntető földrészletek mellé ezek mívelési ágát, minőségi osztályát és kataszteri tiszta jövedelmét *a parcellázó kataszteri birtokívéből* odajegyzi. (Ha telekkönyvi betétekkel nem bíró községről van szó és a parcellázási tervben és a vázrajzon csak a telekjegyzőkönyvi helyrajzi számok vannak, a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak) előbb azonosítania kell, vagyis meg kell állapítania, hogy a telekjegyzőkönyvi helyrajzi számoknak mely kataszteri helyrajzi számok felelnek meg a birtokívben, mert csak ennek megtörténte után tudja a parcellázási tervet a fenti módon kiegészíteni.) *A parcellázási tervnek ilyen kiegészítése után két eset lehetséges. Az egyik eset az, amikor meg lehet állapítani, hogy a parcellázás utáni állapot új földrészletei a parcellázás előtti állapot egyes földrészleteinek melyikéből keletkeztek.* Ez akkor forog fenn, ha a parcellázás utáni földrészletek egyes csoportjainak (az anyarészlet származék-részleteinek, ú. n. töréseinek) összesített területe a parcellázás előtti állapot egyes földrészleteinek egyenkint vett területét ponto-

san kiadja. Például, ha parcellázás alá került a 100, 101 és 104 helyrajzi számú földrészlet és a $\frac{101}{1}$ — $\frac{101}{50}$ helyrajzi számú új földrészletek összesített területe a 100 helyrajzi számú földrészlet területét, a $\frac{101}{1}$ — $\frac{101}{24}$ helyrajzi számú új földrészletek együttes területe a 101 helyrajzi számú földrészlet területét, a $\frac{104}{1}$ $\frac{104}{8}$ helyrajzi számú új földrészletek együttes területe pedig a 104 helyrajzi számú földrészlet területét pontosan kiadja. Ebben az esetben a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a parcellázás előtti minden egyes földrészletnek (fillérekre átváltoztatott) kataszteri tiszta jövedelmét elosztja ugyanennek a földrészletnek (négyzetölekre átváltoztatott) területével és a kapott eredménnyel, mint szorzóval, megszorozza a parcellázás utáni azokat az új földrészleteket, amelyek megállapítása szerint a szóbanforgó parcellázás előtti földrészletből keletkeztek. Ebben az esetben tehát a parcellázás előtti állapot kataszteri tiszta jövedelmét *parcellázás előtti földrészletenkint* osztjuk szét a parcellázás utáni *megfelelő* új földrészletek között.

A másik eset az, amikor nem lehet, vagy legalább is igen nehéz *megállapítani, hogy a parcellázás utáni állapot új földrészletei a parcellázás előtti állapot egyes földrészleteinek melyikéből keletkeztek.* Ez akkor fordul elő, ha a parcellázás utáni új földrészleteknek nincsenek olyan csoportjaik, amelyeknek összesített területe a parcellázás előtti állapot egyes földrészleteinek *egyenkint vett* területét pontosan kiadná, ami azért van így, mert az egyes új földrészletek területe úgy alakult ki, hogy a parcellázásra került ennek a földrészletnek a területéből is kaptak egy darabot, meg amazéból is. Ebben az esetben a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a parcellázás előtti állapotot feltüntető földrészletek területét és kataszteri tiszta jövedelmét összegezi, azután pedig ezt az *összes* kataszteri tiszta jövedelmet elosztja (fillérekre történt átváltoztatás után) a (négyzetölekre átváltoztatott) összes területtel. Most a kapott eredménnyel, mint szorzóval a parcellázás utáni *minden egyes új* földrészletnek területét megszorozza. Ebben az esetben tehát a parcellázás előtti állapot *összes* (nem parcellánkint vett) kataszteri tiszta jövedelmét osztjuk szét a parcellázás utáni *valamennyi* új földrészlet között.

Mind a két esetben a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a parcellázás utáni új földrészleteknek a fenti módon kiszámított kataszteri tiszta jövedelmi tételeit leösszegezi és ha az eredmény a parcellázás előtti állapot kataszteri tiszta jövedelmi végösszegével szemben néhány fillér eltérést mutatna, a parcellázás utáni állapot egyes tételeit egy-egy fillér hozzáadásával vagy levonásával akként növeli, illetőleg csökkenti, hogy ezeknek a tételeknek végösszege a parcellázás előtti állapot kataszteri tiszta jövedelmi végösszegével legyen egyenlő. *Ezután* a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a földadókivetési kulcs segítségével előbb a parcellázás utáni állapot összes kataszteri tiszta jövedelmére, majd az egyes új földrészletek kataszteri tiszta jövedelmeire eső *földadót kiszámítja* és a kapott földadótételeket

az egyes tiszta jövedelmi tételek mellé bejegyezvén, a parcellázási tervet és a vázrajzot, valamint a vonatkozó telekkönyvi végzést *a pénzügyigazgatósághoz beterjeszti.*

A beterjesztett adatok alapján *a pénzügyigazgatóság* a telekkönyvi végzés szerint *átruházott* (de nem a parcellázónak visszamaradt) *parcellák után járó földadó és járulékai erejéig a behajtási eljárást a parcellázóra* (a régi tulajdonosra) *nézve az év végéig felfüggeszti és* a parcellázási terv, a vázrajz és telekkönyvi végzés visszaküldése mellett egyidejűleg *utasítja a községi elöljáróságot* (városi adóhivatalt), *hogy a parcellák tulajdonjogának megszerzésétől az év végéig terjedő időre,* a földadóra és járulékaira nézve, a fent ismertetett módon kiszámított kataszteri tiszta jövedelmi adatok alapján, a parcellázóval és a parcellavevőkkel, a K. K. H. Ö. 22. §-ának (2) bekezdéséhez fűzött utasítás (25) és következő bekezdései szerint *a leszámolást ejtse meg.*

A következő évtől kezdve mindaddig, amíg a földadó a parcellázás eredménye szerint átalakított földadókataszteri munkálatok (birtokívek) alapján már a földadókivetési lajstromban a parcellavevőkre lesz kivethető, *a községi elöljáróság* (városi adóhivatal) a földadónak az adófőkönyvbe való előírásakor *a parcellázó számláján az eladott parcellákra eső földadóval csökkentett földadót írja elő, a parcellavevők részére pedig* együttesen egy *külön főkönyvi számlát nyit* X. Y. parcellázása, N. N. és társai megjelöléssel és ezen a számlán a parcellavevőknek a fentiek szerint kiszámított összes földadóját egy összegben írja elő. A parcellázó főkönyvi számlánájak jegyzet hasábjában a községi elöljáróság (városi adóhivatal) megjegyzi, hogy *„a földadókivetési lajstrom.....*folyószáma alatt kivetett földadó és az itt előírt földadó közt mutatkozó különbözet a főkönyv..... folyótételszáma alatt van előírva." (45. sz. minta, 6. és 7. folyótételszáma.)

A parcellavevők részére nyitott *külön főkönyvi számlához* mellékletül a községi elöljáróság (városi adóhivatal) *házi felosztási jegyzéket készít* és az egyes parcellavevőkre a fenti módon kiszámított földadót és járulékait egyénenkint itt tartja nyilván. (45. a) sz. minta.) A házi felosztási jegyzék előírási és lerovási adatait pontosan kell vezetni és a parcellavevők által teljesített befizetések heti végösszegét minden hét utolsó napján egy tételben kell *a részükre nyitott főkönyvi számlán* bevezetni.[188]

Ha a községi elöljárósághoz (városi adóhivatalhoz) a földbirtok helyesebb megoszlásának szabályozásáról szóló törvények (1920:VII. t.-c., 1928:XLI. t.-c., 1931:XXXV. t.-c.) alapján végrehajtott *birtokrendezésről szóló,* az Országos Földbirtokrendező Bíróság végrehajtó szervei által készített olyan *műszaki munkálat* (kiosztási földkönyv és vázrajz) *érkezik,* amelynek alapján a birtokrendezés eredménye a kataszteri birtokíveken még keresztül nem vezettetett, sem a juttatott földrészletekre eső földadónak a megváltást szenvedett földadóelőírásától való elkülönítése még meg

[188] 92.612/1929. VII. a. sz. pénzügyminiszteri rendelet.

nem történt, *a földadó elkülönítése iránt a községi elöljáróság* (városi adóhivatal) *hasonló módon jár el,* mint a parcellázásnál. A fentebb előadottak szerint a parcellázási tervbe bevezetendő adatokat ebben az esetben a *kiosztási főkönyvbe* kell bejegyezni, a földadónak az adófőkönyvben való elkülönítéséig pedig a leszámolást (l. a megelőző három bekezdést!) a juttatottak részéről történt *birtokbavétel* időpontjától kezdve kell az év végéig megejteni.[189]

Az előző bekezdésben foglaltak szerint kell eljárni a netalán még előforduló *urbéri elkülönítés, arányosítás,* valamint *legelőfelosztás* esetében is.

[189] F. H. Ö. 6. §. (3) bek. Ut. (2) bek.

IV. FEJEZET.

A kivetett földadó elengedése elemi csapások által okozott károk esetében.

39. §. Az elemi károk nemei,

A kivetett földadó a földbirtok termésében elemi csapások által okozott károk *rendkívüli* eseteiben egészben vagy részben elengedhető.

Ilyen elemi csapások:

1. *a földbirtoknál általában:*

a) a jégeső, árvíz és tűz;

b) a terményeknek rovarok vagy növénybetegségek által való elpusztítása *nagyobb kiterjedésű területeken;*

2. *a szántóföldekre nézve:*

a) olyan fagy, vagy földárja által okozott belvíz, amely *összefüggő nagyobb területeken* a bevetett földeknek termését *olyan módon és időben* semmisíti meg, *hogy* az illető földek *abban az évben* már újabb veteményezés által *jövedelmezőkké* általában *nem tehetők;*

b) olyan tartós szárazság (aszály), amely *összefüggő nagyobb területeken* a bevetett földeknek termését olyan módon és időben semmisíti meg, hogy az illető földek abban az évben már újabb veteményezés által jövedelmezőkké általában nem tehetők;

c) a rozsda és a burgonyavész;

d) a hőütés és a mezei egerek által okozott károk, ha *összefüggő nagyobb területekre* terjednek ki;

Az 1. b), 2. a), b) és d) alatti esetekben a nagyobb területen okozott károsodás alatt azt kell érteni, hogy a kár egy-egy vidéken általános jeleggel bír, vagyis több egymással összefüggő dülőre, esetleg, ha kisebb községekről van szó, több község határára terjed ki. Az a körülmény, hogy az illető dülőkben vagy határokban a szóbanforgó elemi csapás által suj-

tott földrészletek között más, a csapás által egyáltalán nem károsult termények is előfordulnak, az adóelengedés iránti igényt nem érinti.

Földárja akkor képződik, ha *az altalaj vize* addig emelkedik, amíg felszínre jut, amikor az alábbi bekezdés korlátai közt földadóelengedésnek van helye. Ellenben *a csapadék által okozott vízgyülemlés,* amely akkor áll elő, ha tartós esőzések vagy hóolvadás következtében a lapályosabb helyeken összegyülemlett vizet a talaj magába szívni nem képes, adóelengedésre igényt nem ad.

Földárja által okozott belvíz folytán beállott elemi kár címén a földadó elengedésére igényt tartani nem lehet, ha ezt a bizonyos földrészleteken gyakrabban ismétlődni szokott károsodást *már az osztálybasorozásnál figyelembe vették.* Ez a körülmény a községi vagy a becslőjárási mintatérjegyzékekből, vagy a tiszta jövedelmi fokozatok kiszámítására vonatkozó munkálatokból állapítható meg.

Egyes szárazabb fekvésű vagy sülevényesebb talajú földrészleteken kedvezőtlen csapadéki viszonyok (szárazság) folytán mutatkozó gyengébb vagy rossz termés adóelengedésre igényt nem ad, mivel az ilyen természetű károsodásokat már az osztálybasorozásnál figyelembe vették.

3. *a szőlőkre nézve:*

a) a szőlőtetű (phylloxera vastatrix), szőlőmoly (cochylis ambiguella), a szőlőilonca (tortrix pilleriana), a bagolypille rovarok, valamint a fakórothadás és a peronospora (plasmopara viticola) nevű penészek, ide nem értve a lisztharmatot, ha a kár nemcsak szórványosan egyes tőkéken, hanem *a szőlőbirtokoknak valamely területrészén* állapíttatik meg;

b) azokban az esetekben, amelyekben a phylloxera vastatrix rovar által megtámadott szőlőterület szénkénegezéssel vagy ezt pótló más különleges eljárás által tartatik fenn, ez a fenntartási költség *elemi csapásnak számít* és az ekkép fenntartott szőlőterület után mindaddig, amíg a szénkénegezés, illetőleg a különleges eljárás folytattatik, évenkint a reá eső földadó *kétharmad részét* el kell engedni;

A szénkéneggel való eredményes védekezéshez kataszteri *holdankint* legalább *140 kilogramm* szénkéneg szükséges. Ehhez képest a földadó kétharmad részének elengedése annyi kataszteri hold szőlőterület után igényelhető, ahányszor 140 kilogramm szénkéneg — egy holdon aluli szőlőterületnél az aránylagosan kevesebb mennyiség — a védekezéshez tényleg felhasználtatott.

c) a fagy;

Szőlőknél a fagy által okozott kár akkor ad igényt adóelengedésre, ha bekövetkezése idején a növényi élet már megindult, de ebben az esetben is csak akkor, ha az azon a vidéken esetleg gyakran előforduló tavaszi fagyok által okozható károkat már az osztálybosorozásnál figyelembe nem vették. Ez a körülmény a községi vagy becslőjárási mintatér-jegyzékekből, vagy a tiszta jövedelmi fokozatok kiszámítására vonatkozó munkálatokból állapítható meg.

4. *az erdőkre nézve:*

a) tűzkár;

b) a tartós szárazság, amely *egész határokat magukban foglaló területeken* a fiatal ültetéseket teljesen, vagy olyan mértékben semmisíti meg, hogy az ültetvényeknek legalább *egyharmad* részét okvetlenül pótolni kell;

c) a rovarok, jelesül az apácalepke (liparis monacha), a gyapjas pille (ocneria dispar), a sárgafarkú lepke (porthesia chrysorrhoea), a fenyőszú (bostrichidae) stb. által okozott kár;

d) a hótörés (jégtörés), a hó- és jéggörgeteg (lavina);

e) a szélvihar;

f) fiatal erdőnek az az elemi csapásnak számító *letarolása,* amit káros rovarok vagy élősködő gombák ellen való védekezés céljából *az erdőrendészeti hatóság elrendelt;*

Az elemi csapások által erdőkben okozott károk eseteiben a földadó elengedésének csak akkor van helye, ha részben vagy egészben *a főhaszonvétel, vagyis maga a fatermés* semmisült meg; ellenben ha tisztán az erdei mellékhaszonvételeket (a fű-, kéreg-, makk- vagy gubacstermést, stb.) érte elemi kár, ez magában véve adóelengedés alapjául nem szolgálhat.

5. *a komlókertekre nézve* a fagy;

6. *más egyéb esetről-esetre felmerülő elemi csapás,* amennyiben annak az *adóelengeedésre igényt nyujtó minőségét,* az adókötelesek bejelentése vagy a pénzügyigazgatóság felterjesztése alapján, *a pénzügyminiszter a földmivelésügyi miniszterrel egyetértve kimondja.*[190]

40. §. Az elemi károk bejelentésének módja.

Az elemi károk eseteit a községi előljáróságnál (városi adóhivatalnál) *rendszerint írásban* kell bejelenteni, ha azonban a bejelentés csak szóbelileg történt, azt a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak) díjtalanul jegyzőkönyvbe kell foglalnia. Az írásbeli *bejelentést* vagy a szóbeli bejelentésről felvett *jegyzőkönyvet* a községi előljáróság (városi adóhivatal) *a beérkezés napján köteles beiktatni.*

A pontos iktatásra a községi (városi) közegeknek nagyon vigyázniok kell. Annak elbírálásánál ugyanis, hogy a fél kárbejelentését törvényes határidőben tette-e meg, vagy azzal elkésett, a községi (városi) iktatóban történt bevezetés napja az irányadó. Az esetleges későbbi iktatás által a községi (városi) közegek a feleknek jelentékeny károkat okozhatnak, amelyekért anyagi felelősséggel tartoznak. A felek bejelentésükről a bejelentés napjának megjelölésével ellátott elismervényt (iktatószámot) kérhetnek.

Az adózók *bejelentésüket* evégre megbizott *két képviselőjük által közösen* tehetik meg, azok a birtokosok azonban, *akik birtokának összes kataszteri tiszta jövedelme egyezer pengőt* (862 aranykoronát) *meghalad. külön írásbeli bejelentést* kötelesek tenni.

---

[190] F. H. Ö. 37. §. és Ut.

A földhaszonbérlők elemi kár bejelentésére jogosultak.

Ha valamely *birtok több község* (város) *határában* fekszik, mindegyik községi elöljáróságnál (városi adóhivatalnál) külön-külön kell a kárt bejelenteni.

A bejelentésben fel kell sorolni az elemi csapás természetét, időpontját, a dülők neveit, esetleg az illető földterületek elnevezéseit, amelyekben az elemi csapás pusztított, továbbá a károsult vetemény, illetőleg termés nemét (46—48. sz. minta.)

Szőlőbirtokoknál abban az esetben, ha a károsult szőlőterület a községben lévő többi szőlőtől *elkülönítve* fekszik, az illető birtokosnak külön bejelentést kell tennie még akkor is, ha birtokának összes kataszteri tiszta jövedelme egyezer pengőt meg nem halad. Ellenben olyan szőlőbirtokos részéről, akinek szőlőbirtoka *hegyközség kötelékébe* tartozik, vagy ha hegyközség nincs is, de a szőlőbirtok több birtokos károsult szőlőterületével együttesen *egy szőlőhegyen* fekszik, külön bejelentés nem szükséges, még akkor sem, ha a birtokának összes kataszteri tiszta jövedelme egyezer pengőt meghalad. Ilyen szőlőbirtokos részéről elegendő a megbizott két képviselő útján tett bejelentés.

Olyan *állitólagos szóbeli bejelentés,* amelynek megtörténte bármely okból jegyzőkönyvileg igazolva nincs, figyelembe egyáltalában nem vehető.

Szénkénegezéssel fenntartott szőlőknél a szénkénegezés megtörténtét, időpontját (év, hónap, nap) és a felhasznált szénkéneg mennyiségét a bejelentéshez csatolt *községi* (városi) *bizonyítvánnyal* kell igazolni. (49. sz. minta.)[191]

41. §. Bejelentési határidők,

Az elemi károkat *általában* a káresettől számított *8 nap alatt* kell bejelenteni.

Árvíznél a 8 napot a legmagasabb vízállás napjától, szénkénegezés vagy ezt pótló más különös eljárás esetében pedig az eljárás befejezésétől kell számítani.

Ettől az általános szabálytól a következő eltéréseknek van helye:

1. a tartós szárazság, rovarok vagy növénybetegségek pusztítása által a *szántóföldekben* okozott káreseteknél — rendszerint — a termés letakarítása idejének kezdetét megelőzőleg legalább *15 nappal;*

2. a rovarok által a *szőlőkben* okozott károknál legkésőbb *augusztus hó 15-ig;*

3. a peronospora nevű penész által a *szőlőkben* okozott károknál legkésőbb *augusztus hó 31-ig* kell a kárt bejelenteni. Ez a kár ezen a *határidőn túl is* bejelenthető, ha a peronospora által a termésben okozott pusztítás csak eme határidő után vált olyan terjedelművé, hogy az adóelengedésre igényt nyujthatott és ha a kártszenvedett birtokos az illetékes *m. kir.*

---

[191] F. H. Ö. 38. §. (1)—(2) bek Ut. (1)—(7) bek.

szőlészeti vagy gazdasági felügyelő által kiállított és a bejelentéshez csatolt hivatalos bizonyítvánnyal igazolja a pusztításnak ezt a későbbi időpontban történt bekövetkezését és kárbejelentését, az említett bizonyítványban a pusztítás idejéül megjelölt időpontot követő 8 napon belül adja be. (48. sz. minta.)

A birtokos a peronospora által okozott kárát *augusztus 31.-e után* a káresettől számított 8 napon belül a szőlészeti vagy gazdasági felügyelő bizonyítványa nélkül is bejelentheti, köteles azonban ebben az esetben a peronospora pusztítás bekövetkezésének időpontját bejelentésében pontosan megjelölni s a megjelölt időpont igazolására az illetékes m. kir. szőlészeti vagy gazdasági felügyelő bizonyítványát a bejelentést követő 15 napon belül minden felhívás bevárása nélkül közvetlenül a pénzügyigazgatósághoz beterjeszteni.

4. olyan esetekben, amidőn az elemi csapás közvetlenül a termés letakarításának ideje előtt vagy letakarítása közben következik be, *sürgős módon, esetleg táviratilag;*

Ez utóbbiak azok az elemi káresetek, amelyekben az 1. pontban megszabott bejelentési határidőtől eltérésnek lehet helye, ha a kárt a szántóföldekben rovarok vagy növénybetegségek pusztítása okozta. Ha a kárt tartós szárazság (aszály) idézte elő, az 1. pontban megszabott bejelentési határidőtől eltérésnek helye nincs.

5. az erdei károknál a káreset megtörténtétől számított *30 nap alatt* kell a kárt bejelenteni.

Az *elkésve beadott* kár *bejelentéseket* a pénzügyigazgatóság *hivatalból visszautasítja.* A visszautasító határozat ellen a bejelentők *igazolási kérelemmel* élhetnek. A pénzügyigazgatóságnak az igazolási kérelmet visszautasító határozata ellen a pénzügyminiszterhez intézendő *fellebbezésnek* van helye.[192]

42. §. A községi elöljáróság (városi adóhivatal) teendői a kárbejentések körül.

Amint az elemi káresetet a községi elöljáróságnál (városi adóhivatalnál) az illető birtokosok vagy ezek képviselői bejelentették, a községi elöljáróság (városi adóhivatal) *a bejelentés vételétől számított 3 nap alatt, a helyszínén,* a bejelentésben megjelölt dülőkről *szemlejegyzőkönyvet* vesz fel. Ebben megállapítja az elemi csapás minőségét, felsorolja azokat a dülőket, amelyekben a termés megkárosult, valamint a vonatkozó kataszteri helyrajzi számokat, (összefüggő több földrészlet helyrajzi számát ....-tól ....-ig jelzéssel, különálló földrészletek helyrajzi számait egyenkint), továbbá megemlíti az elemi csapás bekövetkezésének idejét, a megkárosult vetés vagy termés nemét, feltünteti az okozott kár általános mérvét és azt

[192] F. H. Ö. 38. §. (3)—(4) bek. és Ut., 39. §. (14) bek. Ut. (5) bek., K. K. H. Ö. 115. §. (1) és (4) bek., 103. §. (1) bek. 1. *d)* pont.

az időpontot, amidőn a károsult termés letakarítása előreláthatólag megkezdhető. (50—51. sz. minta.)

A bejelentésben és a szemlejegyzőkönyvben fel nem sorolt dülőkben fekvő földrészletek után adóelengedés nem igényelhető.

A felvett szemlejegyzőkönyvet a községi előljáróság (városi adóhivatal) a vonatkozó kárbejelentésekkel együtt intézkedés és a szükséges földadó kárfelvételi és földadóleírási jegyzék nyomtatvány kiszolgáltatása végett a pénzügyigazgatósághoz a *szemlejegyzőkönyv felvételét követő napon* beküldeni köteles.

A letakarítás idejének közelsége folytán *halasztást nem tűrő* sürgős *esetekben* a bejelentett elemi károkat a szemlejegyzőkönyv és a kár bejelentések beterjesztésének mellőzésével *táviratilag vagy más alkalmas módon (távbeszélőn)* hozza a községi előljáróság (városi adóhivatal) a pénzügyigazgatóság tudomására.

A pénzügyigazgatóság a beterjesztett szemlejegyzőkönyvet és kárbejelentéseket, valamint a kért nyomtatványt, a kár becslésére kitűzött határidő közlése mellett, a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak) kiküldi.

A községi előljáróság (városi adóhivatal) a szükséges nyomtatvány kézhezvétele után, legkésőbb a pénzügyigazgatóság által a kár felvételére kitűzött határidőig, a visszaküldött szemlejegyzőkönyv alapján, a földadó *kárfelvételi-jegyzék* (52—54. sz. minta) 1—8. hasábját, a kárt szenvedett földrészleteknek *helyrajzi sorrendben* való felsorolásával[193] *a kataszteri birtokívek adataiból* kitölti, a megfelelő földadót a földadókivetési kulcs (44. sz. minta) segítségével kiszámítja s a 9. hasábba bevezeti, azután a 6., 8. és 9. hasábot összegezi és a jegyzéket a földadónyilvántartási biztosnak a kár becslésére kitűzött határnapon leendő átadás végett készen tartja.

Minthogy abban az esetben, *ha nem az egész földrészlet károsult,* a károsult terület nagyságának megbecslése *a bizottság* (lásd alább) feladata, a bejelentett és a szemlejegyzőkönyvbe felvett földrészleteknek mindig a kataszteri *birtokív szerinti egész területét,* kataszteri tiszta jövedelmét és megfelelő földadóját kell a kárfelvételi jegyzék 6., 8. és 9. hasábjába bevezetni, még akkor is, ha az elemi csapás következtében a földrészletnek csak egy része szenvedett kárt.

A községi előljáróság (városi adóhivatal) a községben (városban) szokásos módon (dobszó, hirdetmény, stb. útján) közhírré teszi, hogy mindazok, akik az elemi csapás folytán termésükben kárt szenvedtek és azt bejelentették, a *kárfelvételi jegyzék megtekintése* útján *meggyőződhetnek* arról, *hogy* károsult *földrészleteik* a jegyzékbe *fel vannak-e véve;* mert

---

[193] A helyrajzi sorrendben való felsorolást a községi előljáróság (városi adóhivatal) csak akkor tudja teljesíteni, ha van az érvényben álló kataszteri telekkönyvről másolata. De a kárfelvételi jegyzékbe bevezetendő adatokat ebben az esetben is a *birtokívekből* kell venni, mert az időközi változások ezekben tartatnak nyilván.

azon a címen, hogy valamely földrészlet a jegyzékből tévedés folytán kimaradt, a kár mérvének bizottságilag történt megállapítása után adóelengedés többé nem igényelhető. (52—54. sz. minta címlapja.)

Azok a községek (városok), amelyek a kataszteri telekkönyv másolatával nem rendelkeznek, vagy ha ilyennel rendelkeznek is, de az már elavult, a *kárfelvételi jegyzéket a kataszteri birtokívek szerint csoportosítva* is elkészíthetik[194] és a károsult földrészleteknek a jegyzékben helyrajzi szám szerinti sorrendben való felsorolására nem kötelesek.

A kárfelvételi jegyzékbe *csakis a bejelentésben, illetőleg* az ennek alapján felvett *szemlejegyzőkönyvben felsorolt dülőkben fekvő földrészletek vehetők fel.*

A kárfelvételi jegyzékeket rendszerint az *azonos természetű, vagy* egymással *időrend tekintetében kapcsolatos elemi csapások* szerint kell összeállítani. Ha tehát egy községből (városból) több bejelentést is adtak be, de a bejelentésekben említett elemi csapások természetüknél fogva azonosak, vagy az elemi csapás bekövetkezésének időpontjánál fogva egymással kapcsolatosak, csak egy jegyzéket kell készíteni. Ugyancsak egy jegyzéket kell készíteni akkor is, ha azonos természetű, de különböző időpontokban pusztított elemi csapásokról van szó, (amidőn pl. ugyanabban az évben jégeső több ízben fordult elő) feltéve, hogy a korábbi elemi csapás folytán a helyszíni eljárás még meg nem történt. Ellenben különböző természetű és különböző időpontokban pusztított elemi csapásokról, pl. szőlőknél a phylloxera-rovar és jégkárról külön jegyzékeket kell készíteni. A szénkénegezéssel vagy ezt pótló más különleges eljárással fenntartott szőlőkről mindenkor külön jegyzéket kell készíteni.

A kárfelvételi jegyzéken kívül köteles a községi előljáróság (városi adóhivatal) az 55—57. számú minták szerint a *földadóleírási* (földadóelengedési) *jegyzéket* is elkészíteni és annak 1—2. hasábját kitölteni. Ha a kárfelvételi jegyzék *helyrajzi szám szerinti sorrendben* készült, annak egyes folyószámait a leírási jegyzék szélén (margóján) az illető birtokos neve mellé fel kell jegyezni.

Ha az elemi csapás annyi birtokost ért, hogy a károsultak jegyzékbe vételére több ív nyomtatvány szükséges, az íveket össze kell varrni és az összevarrásra használt fonál végét a jegyzékek címlapján a község (város) pecsétjével le kell pecsételni.

A kárfelvételi jegyzékekben vakarásnak lenni nem szabad, hanem az esetleg hibásan beírt tételt olyan módon kell keresztülhúzni, hogy az eredeti írás világosan olvasható maradjon.[195]

---

[194] Ez azonban a kár bizottsági megbecslését jelentékenyen meglassítja, mert a kárfelvételi jegyzéket ide-oda kell forgatni és benne a helyrajzi számokat keresgélni. Ennek elkerülése végett a községek (városok) lehetőleg szerezzék meg a pénzügyigazgatóságtól a kataszteri telekkönyv másolatát.

[195] F. H. Ö. 39. §. (14) bek. Ut. (1)—(4) bek. és (12)—(20) bek.

43. §. Kárbecslési eljárás,

A kárbecslést a helyszínén *bizottság* foganatosítja. A bizottság *elnöke a földadónyilvántartási biztos,* esetleg a pénzügyigazgatóságnak kiküldött más tisztviselője, *tagjai* pedig a községi előljáróság (polgármester) által e célra kijelölt *két helybeli szakértő becsüs.* Becsüsökül csak olyan földbirtokosok alkalmazhatók, akiknek *főfoglalkozása a gazdálkodás;* városokban az egyik becsüs a gazdasági tanácsnok is lehet. Községi, illetőleg körjegyző vagy a községi adóhivatalt vezető *jegyző becsüs* rendszerint *nem lehet,* olyan esetekben azonban, ha valamelyik becsüs előre nem látott körülmények miatt meg nem jelenhet és hirtelen más becsüst találni nem lehet, helyettesül elfogadható.

A becsüsök kötelesek megbizatásukat a községi előljáróság (polgármester) által kiállított *megbizó-levéllel* igazolni (58—59. sz. minta), amelyet a becslési eljárás megkezdése előtt a pénzügyigazgatósági kiküldöttnek adnak át, aki azt a kárfelvételi jegyzékhez csatolja.

A bizottság tagjai *napidíj vagy utiköltség* megtérítésére az államkincstár részéről igényt *nem* tarthatnak. *A helyszíni eljáráshoz szükséges fuvarok díjtalan előállításáról a község (város) köteles gondoskodni.*

Önálló községgé alakított olyan pusztáknál, *ahol az egész községi határ egy vagy néhány nagybirtokos tulajdona* és a községi előljáróság teendőit a tulajdonosok maguk vagy alkalmazottaik teljesítik, a két becsüst valamely *szomszédos község* előljárósága jelöli ki saját községe gazdálkodó földbirtokosai közül. Ezeknek kirendelése iránt a pénzügyigazgatóság a járási főszolgabíró útján előzetesen intézkedik.

A *kárbecslés idejét* a községi előljáróság (városi adóhivatal) a helyben szokásos módon *közhírré teszi* avégből, hogy a kártszenvedett birtokosok érdekeiket maguk is képviselhessék.

A kárbecsléshez a kárbejelentő kívánatára *gazdasági szakértő* hívható meg. Gazdasági szakértőül a vármegye alispánja, a pénzügyigazgatóság és az esetleg a vármegye területén működő gazdasági, illetőleg szőlészeti egyesület meghallgatása mellett, *a gazdaközönség köréből,* minden közigazgatási *járásra előzetesen* két arra alkalmas egyént jelölt ki s azok nevét a pénzügyigazgatósággal és a községi előljáróságokkal (polgármesterekkel) közölte. Törvényhatósági joggal felruházott városokban gazdasági szakértőül a város területével határos valamelyik járás részére kijelölt szakértőt kell alkalmazni. A gazdasági szakértők megbizatása a megbizatás visszavonásáig, vagy addig marad érvényben, amíg arról a megbizott le nem mond. Ujabb kijelölés a pénzügyigazgatóság és az illetékes mezőgazdasági kamara meghallgatása mellett történik.

Erdei elemi károk esetében a kárbejelentők vagy a pénzügyigazgatóság kívánatára *erdészeti szakértő* hivható meg. Az erdészeti szakértők előzetesen ki nem jelöltetnek, hanem azokat az államerdészeti közegek közül esetről-esetre a pénzügyigazgatóság hívja meg (akkor is, ha az er-

dészeti szakértő meghallgatását a kárbejelentők kérték). Ha a pénzügyigazgatóság működési területén államerdészeti közeg nem volna, magánerdészeti közeg is meghívható.

A gazdasági (erdészeti) *szakértő meghívását* az érdekelt birtokosoknak a 40. §-ban tárgyalt *kárbejelentésbe foglalva* kell kérniök.

A gazdasági (erdészeti) *szakértő költségeit* abban az esetben, ha annak meghívása *a kárbejelentők* kívánatára történt, ezek viselik. Ha ellenben az erdészeti szakértő meghívását a pénzügyigazgatóság kívánta, a költségek az államkincstárt terhelik.

A gazdasági szakértőnek járó *illetményeket* a pénzügyigazgatósággal egyetértőleg a vármegye alispánja állapítja meg. Az állami erdészeti szakértő a fizetési osztályának megfelelő szabályszerű napidíjakra és utiköltségekre tarthat igényt.

A *kár mérvét,* vagyis azt, hogy az elemi csapás a termést *egyharmad részben, kétharmad részben vagy egészben* károsította-e meg, mindenkor a legnagyobb lelkiismeretességgel, nagyobb dülőkben azoknak gyalog történő részletes bejárása után, a becsüsök véleményének meghallgatása mellett és lehetőleg velük egyetértően kell megállapítani. Ha a károsodás az egyharmadot el nem éri, kárt megállapítani nem lehet. Egyharmadot meghaladó, de kétharmadot el nem érő károsodás esetében egyharmad részben, kétharmadot meghaladó, de a teljeset el nem érő kár esetében pedig kétharmad részben kell a kárt megállapítani. *Véleményeltérés esetében a bizottság szótöbbséggel határoz.* Ha ilyenkor a bizottság elnöke (a kincstári képviselő) a kár mérvének a községi szakértő becsüsök által történt megállapítását az államkincstárra nézve sérelmesnek találná, vagy, ha a becsüsök valamelyikének véleménye eltérő volna, jogában áll úgy a kincstári képviselőnek, mint az illető községi szakértő becsüsnek, különvéleményét a kárfelvételi jegyzékre rávezetni s azt megindokolni. A helyszini eljárásnál résztvevő gazdasági (erdészeti) szakértő azonban mindenkor köteles saját indokolt véleményét a kárfelvételi jegyzékre rávezetni.

A bizottsági *becslés csak a bejelentésben, illetőleg a szemlejegyzőkönyvben* megjelölt elemi csapásra és az ott *felsorolt dülőkben fekvő földrészletekre* terjeszkedhetik ki. A kárfelvételi jegyzékbe a helyszíni szemle alkalmával *csak olyan* netalán *kimaradt* károsult *földrészletek vehetők fel pótlólag, amelyek a bejelentésben, illetőleg a szemlejegyzőkönyvben megjelölt dülőkben feküsznek.*

Ha elháríthatatlan akadályok, vagy a termést letakarítása közben ért elemi csapás bejelentése folytán a kár felvétele olyan időre tűzetett volna ki, amikor a termés a földtől már el van választva, a *kár* mérve *csak abban az esetben állapítható meg, ha a termény még künn van a károsult földrészleteken.* A már elhordott terményekre nézve kár egyáltalában nem állapítható meg. Az asztagokba, kazlakba összegyüjtött terményeket már elhordott terményeknek kell tekinteni.

Szénkénegezéssel fenntartott szőlőknél a bizottsági eljárás a bejelen-

tett földrészletek azonosságának megállapítására, továbbá annak megállapítására terjed ki, hogy a földrészletek tényleg a szőlő mívelési ágban használtatnak-e.

Az a körülmény, hogy a pénzügyigazgatóság vagy a kárbejelentők által kívánt szakértő a kárbecsléshez meg nem jelent, az eljárás lefolytatását nem akadályozza.

A bizottság elnöke köteles a károsult földrészleteken talált termények nemeit (a minőség tüzetes megjelölésével, pl. őszi búza, kukorica, dohány, stb.) és a kár mérvét, abban az esetben, ha a kárfelvételi jegyzék a helyrajzi számok sorrendjében van elkészítve, a kárfelvételi jegyzék 10—12. hasábjaiban bejegyezni. Ha pedig a kárfelvételi jegyzék a birtokívek szerint van összeállítva, a kár mérvét a kataszteri telekkönyv „megjegyzések" rovatába künn a helyszínén irónnal jegyzi be. A kárfelvételi jegyzék megfelelő hasábjait eme bejegyzések alapján a helyszini eljárás befejezése után a község- (város-) házánál kell tintával pontosan kitölteni.

Ha a bizottsági becslés szerint, *a* bejelentett *földrészletnek csak egy része szenvedett* egyharmad, kétharmad, vagy teljes *kárt,* mindenekelőtt a kárfelvételi jegyzék 5. hasábjában a helyrajzi számot *„-ból" vagy „-ből" jelzéssel* kell ellátni. Ezután a bizottság megközelítő pontossággal megállapítja, hogy a károsult területrész hányadrésze a földrészlet egész területének és az eredményt a kárfelvételi jegyzék 10. hasábjába bejegyzi. P.: A 920 helyrajzi számú, 100 kataszteri hold 515 négyszögöl területű földrészletben a bejelentés szerint a jégeső kárt okozott. A bizottság megállapítása szerint azonban *a kérdéses földrészletnek csak egy része volt bevetve és csak egy része károsult* és pedig a búzával bevetett és károsult terület, körülbelül 20 kataszteri holdat, az árpával beültetett és károsult terület pedig körülbelül 10 kataszteri holdat tesz ki. A kisebb egység, a 10 kataszteri hold, a 100 kataszteri hold 515 négyszögölnek körülbelül az 1/10-ed része, mihez képest a kármegállapítás eredményét a következő módon kell a kárfelvételi jegyzék megfelelő hasábjaiba bevezetni:

10. hasáb	11. hasáb.
2/10 terület búza	1/3
1/10 terület árpa	2/3
7/10 terület ugar és egyéb kapás vetemények	semmi

(Lásd idevonatkozólag még az 52. sz. minta 4., 12. és az 52. a) sz. minta 2. folyószámát!)

Amint a bizottság a kárbecslést a helyszínén befejezte, a kárfelvételi jegyzéket a következő *záradékkal* látja el:

„Igazoljuk, hogy a jelen jegyzékbe felvett elemi kárt, a mai napon a helyszínén, az 1927. évi 100/P. M. számú hivatalos összeállítás és az ennek végrehajtása tárgyában 1927. évi 10.000 szám alatt kiadott utasítás rendelkezéseinek szem előtt tartásával, a legjobb lelkiismeretünk szerint

becsültük meg, továbbá, hogy a jegyzék 5., 6., 7. és 8. hasábja alatt bejegyzett földrészletek helyrajzi száma, területe, mívelési ága és kataszteri tiszta jövedelme, a kataszteri birtokívekben foglalt adatokkal mindenben megegyezik." Kelt, stb.

A 39. §. 1. b), 2. a), b), és d) és 4. b) pontjai alatta felsorolt elemi csapások eseteiben, amidőn tudniillik adóelengedésnek csak akkor van helye, ha a kár összefüggő nagyobb területekre, illetőleg egész határokra terjed ki, a kárfelvételi jegyzék záradékában arra a körülményre is ki kell terjeszkedni, hogy a fennforgó eset a bizottság véleménye szerint az említett határozmányok alá tartozik.

A záradékot mindig azzal a nappal kell keltezni, amelyen a kárbecslés foganatosíttatott, illetőleg amelyen a több napig tartó kárbecslés befejeztetett. Ebben az utóbbi eseben a becslés kezdetét a záradék szövegében fel kell tüntetni.

A kárfelvételi jegyzékeket a bizottság elnöke veszi át és a pénzügyigazgatósághoz késedelem nélkül beterjeszti.[196]

44. §. Ideiglenes kárfelvételi jegyzék,

Olyan rendkívüli esetekben, *amidőn* közvetlenül a termés letakarítása előtt vagy az alatt jelentettek be elemi csapást és *a községi előljáróságnak* (városi adóhivatalnak) *a kárfelvételi jegyzék elkészítésére,* az elemi károk helyszíni becslésére *kitűzött határnapig ideje egyáltalában nem lehetett,* a kárbecslő bizottság elnöke az elemi kárbecslésről a kataszteri telekkönyvben a helyszínén írónnal tett feljegyzések alapján, a csatolt 60. sz. minta szerinti nyomtatványon „ideiglenes kárfelvételi jegyzéket" állít össze, amelybe bejegyzi a károsult dülők nevét, a károsult földrészletek kataszteri helyrajzi számait, a mívelési ágak jelzését, a termények nemeit és a károsodás mérvét. Ezt a jegyzéket a bizottság szabályszerűen aláírja és záradékolja, azután pedig a *községi előljáróságnál* (városi adóhivatalnál) *a kárfelvételi jegyzék elkészítése végett visszahagyja.*

A kárfelvételi jegyzék elkészítése után a kár mérvét az ideiglenes jegyzékbe felvett adatok alapján a bizottság elnöke a pénzügyigazgatóság székhelyén hivatalból bejegyzi, az ideiglenes jegyzéket a kárfelvételi jegyzékhez hozzáfűzi és azon igazolja, hogy a kár mérvét a helyszínén felvett ideiglenes jegyzék adataiból vezette be.[197]

45. §. Eljárás olyan községekben, amelyekben tagosítás vagy más birtokrendezés vagy földfeldarabolás történt.

Ha olyan községben jelentenek be elemi kárt, amelynek határában *tagosítás hajtatott végre és a birtoklás már a tagosítási állapot szerint történik, de az új földadókataszteri munkálatok ez állapot szerint még nem*

[196] F. H. Ö. 39. §. (14) bek. Ut. (21)—(29) és (31)—(42) bek.
[197] F. H. Ö. 39. §. (14) bek. Ut. (43)—(44) bek.

készült el, illetőleg az érvényben álló még át nem alakíttatott, a kárfelvételi jegyzéket *a tagosítás alá nem került* határrészekre az érvényben álló földadókataszteri munkálat adatai alapján kell elkészíteni.

Ha a kárbejelentés *a tagosítási állapot szerint birtokolt határrészre vonatkozik,* a községi előljáróság (városi adóhivatal) *a szemlejegyzőkönyvben* az előírt egyéb adatok bevezetése mellett (42. §. első bekezdés) *a károsult dülőket a tagosítási állapot szerint* tünteti fel, helyrajzi számokat pedig egyálalában nem sorol fel. Ilyen esetben a községi előljáróság (városi adóhivatal) a kárfelvételi jegyzék 1—8. hasábjába *az érvényben álló kataszteri birtokívekből* a károsult birtokosoknak a kárt szenvedett mívelési ágban (pl. szántóföldben) nyilvántartott *valamennyi* földrészletét bevezeti, tekintet nélkül arra, hogy a birtokívek szerint mely dülőkben fekszenek.

A kárbecslő bizottság a tagosítási állapot szerint birtokolt határrészen minden egyes birtokosra nézve becslés útján megállapítja, hogy körülbelül mennyi területen milyen terményben szenvedett kárt és az milyen mérvű. Ennek a megállapításnak az eredményét a bizottság elnöke a kárfelvételi jegyzék 10—12. hasábjába az illető birtokosnak körülbelül ugyanannyi területet magábanfoglaló földrészlete vagy földrészletei mellé bejegyzi. Ha pl. a bizottság becslése szerint Nagy János birtokos körülbelül 6 kataszteri hold területen 2/3 mérvű kárt szenvedett, a bizottság elnöke a kárfelvételi jegyzékben Nagy János földrészletei között egy olyant keres, amelyiknek a területe körülbelül 6 kataszteri hold. Ha van ilyen földrészlet, a 2/3 kárt a 11. hasábba e mellé a földrészlet mellé bejegyzi, Nagy János többi földrészletét pedig törli a kárfelvételi jegyzékből. Ha nincsen olyan földrészlet, amelynek területe a 6 kataszteri holdat egymagában megközelíti, a bizottság elnöke Nagy Jánosnál olyan földrészleteket válogat össze, amelyeknek területe együttesen körülbelül kiadja a 6 kataszteri holdat. Ilyenkor a 2/3 kárt ezek mellé a földrészletek mellé kell a 11. hasábba bejegyezni, Nagy János többi földrészletét pedig ugyancsak törölni kell. Ha végül Nagy János földrészletei közül több földrészletet nem lehetne úgy összeválogatni, hogy területük együttesen körülbelül 6 kataszteri holdat tegyen ki, egyes földrészletekből azok egész területét, egy másik földrészlet területéből pedig annak csak egy részét kell a kárfelvételi jegyzékben, mint károsultat figyelembe venni. Az utóbbi földrészlet helyrajzi számát a kárfelvételi jegyzék 5. hasábjában „-ból" vagy „-ből" jelzéssel kell ellátni, egyebekben pedig a kárfelvételi jegyzék 10. és 11. hasábját úgy kell kitölteni, amint azt a 43. §-ban láttuk ott, ahol a területüknek csak egy részében károsult földrészleteknek a kárfelvételi jegyzékbe való felvételét tárgyaltuk (l. a 43. §. tizenhetedik bekezdését). A felesleges földrészleteket a kárfelvételi jegyzékben Nagy Jánosnál ebben az esetben is törölni kell.[198]

Ha a kárbejelentés *legelőfelosztási, földreformtörvény alapján* végrehajtott *birtokrendezési vagy földfeldarabolási állapot szerint birtokolt te-*

[198] 120.457/1934. XIII. a. sz. pénzügyminiszteri rendelet.

rületre vonatkozik és az érvényben álló földadókataszteri munkálat ez állapot szerint még nem alakíttatott át, a községi előljáróság (városi adóhivatal) *a szemlejegyzőkönyvbe és a kárfelvételi jegyzékbe* a legelőfelosztás, birtokrendezés vagy földfeldarabolás során felosztásra, juttatásra vagy feldarabolásra került *„egész"* földrészleteket vesz fel. A kár megbecslése azonban már a felosztott, juttatott vagy a parcellázás folytán keletkezett új földrészletekre vonatkozólag történik. Ezekről a községi előljáróság (városi adóhivatal) *a kiosztási földkönyv vagy a parcellázási terv* (38. §.) adatai *alapján* a kárfelvételi jegyzékhez az 52a) sz. minta szerint *betétlapot* készít. Ugyancsak betétlapot kell készíteni a földadóleírási jegyzékhez is az 55. a) sz. minta módjára.

46. §. Az adóelengedés mérve.

A földadóelengedésnek csak egy évre — a folyó adóra — van helye, *erdei károknál* azonban *több évre* is kiterjeszthető az adóelengedés.

Az elemi csapás mérvét a kataszteri birtokív helyrajzi számainak megfelelő földrészletek szerint kell tárgyalni. Az elemi csapás által sujtott földrészlet után járó földadó a károsodás mérvéhez képest, *egyharmad részben, kétharmad részben, vagy egészben engedtetik el.*[199]

Adóelengedés *csak a kár tényleges fennforgása esetében* és a kár kár mérvéhez képest adható, az elemi csapások elleni védekezés azonban az adóelengedésre igényt nem nyujt, *kivéve* a phylloxera pusztítása ellen *szénkénegezéssel* vagy ezt pótló más különleges eljárással való *védekezés esetét,* vagy azt az esetet, amikor az erdőrendészeti hatóság káros rovarok vagy élősködő gombák ellen való védekezés céljából *fiatal erdőnek letarolását rendeli el.* Ezt a két esetet elemi kárnak kell tekinteni.

Abban az esetben, ha az elemi csapás *a földrészletnek csak egy részét* károsította, az adó a földrészletnek csakis ama része után engedhető el, amelyet az elemi csapás ért. A károsult terület nagyságát becslés útján kell megállapítani.[200]

Olyan földrészlet után, amely csak *részben volt bevetve,* részben ugarul hagyatott, az adó csak a bevetett rész után engedhető el.

A kárfelvételnél *az a mívelési ág a mérvadó, amely a földadókataszterben fel van véve,* s ehhez képest földadóelengedés is csak akkor adható, ha a kérdésben forgó elemi kár ennek a mívelési ágnak hozadékát is megsemmisítette volna.

Igy pl. fagykár címén nem állapítható meg az adóelengedés olyan szántóföldnek használt területre nézve, amely a földadókataszterben még legelőnek van felvéve s időközben töretett fel, miután ez az elemi csapás a legelő fűtermésében kárt nem okozhatott volna.

---

[199], [200] A károsodás mérve a termésre vonatkozik és nincs kapcsolatban a terület nagyságával. Ha egy 10 kataszteri hold területű földrészleten a jég 2 holdat elvert, ezen a 2 holdon lehet 1/3, 2/3 vagy teljes kár. Nem lehet azonban elutasítani az adóelengedés iránti kérelmet azon a címen, hogy károsodás csak 2 holdon történt, s így a károsodás a 10 holdhoz képest az 1/3-ot nem érte el. Ez a téves gyakorlat itt-ott előfordult.

Ha valamely *földrészlet mívelési ága a földadókataszterben az érdekelt birtokos hibáján kívül álló okból nincs a tényleges állapotnak megfelelően felvéve,* akkor ezt a földrészletet attól az időponttól kezdve, amelytől az a tényleges mívelési ág szerinti adó alá esik, olyannak kell tekinteni, mintha a tényleges állapot a földadókataszterben már keresztül lenne vezetve. Pl. ha a fél azt a körülményt, hogy valamely eddig szántóföld mívelési ágban használt földrészletén szőlőt ültetett, kellő időben bejelentette, de a bejelentett mívelési ág változás valamely oknál fogva a földadókataszterben még nem vezettetett keresztül, a változást követő év elejétől kezdve ezt a földrészletet olyannak kell tekinteni, mintha az már a földadókataszterben is a tényleges állapotnak megfelelő szőlő mívelési ágban lenne felvéve s ehhez képest a károsodást is a tényleges állapotnak megfelelően kell felvenni, vagyis ha a fél phylloxera kárt jelentett be, *őt* adóelengedés iránti kérelmével *azon a címen, hogy a* kérdéses *földrészlet a földadókataszterben még szántóföldként szerepel, elutasítani nem lehet.*

Mentesített ártérben fekvő földrészleteknél árvízkár címén csak a gátszakadás folytán bekövetkezett, vagy olyan rendkívüli árvízkárok eseteiben van *adóelengedésnek* helye, amidőn az árvíz az egész községi határt elborítja és a föld termését egészben vagy részben megsemmisíti. *Az árvíz által rendszerint boríttatni szokott földrészletek* azonban árvízkár címén *adóelengedésben* egyáltalában *nem* részesíthetők.

Az árvíz által rendszerint boríttatni szokott földrészletek az olyanok, amelyek *ármentesített területeknél* a vízmeder és a töltés (gát) között, az úgynevezett *hullámtérben* fekszenek; *nem ármentesített területeknél* pedig az olyanok, amelyek a vízmeder kétoldalán terülnek el és az időnként bekövetkezni szokott magasabb vízállás mellett víz alá kerülnek. Az ilyen földrészletek után árvízkár címén a földadó nem engedhető el, mert osztálybasorozásuk már e vízelöntések hátrányainak figyelembe vételével történt.

Ha a *szántóföld* abban az évben, amelyben elemi csapás érte, *másodszor bevethető,* az adó az első vetést ért egész károsulásnál kétharmad részben, a kétharmad rész károsulásnál egyharmad részben engedhető el. Egyharmad rész károsulásnál adóelengedés nem adható.

Ehhez képest a szántóföld első termését ért elemi kár bizottsági megbecslése alkalmával azt kell vizsgálni, vajjon a kárt szenvedett szántóföldek abban az évben újabb veteményezés által még jövedelmezőkké tehetők-e, bevethetők-e. Az adóelengedés mérvét e vizsgálat eredményéhez képest kell a fentiek szerint megállapítani.

Olyan szántóföldekre nézve, amelyeknek nem az első, hanem a *második termését* érte elemi csapás, a földadó egyharmad része engedhető el akkor, ha a második termés teljesen megsemmisült.

Ha a második termés csak részben semmisült meg, adóelengedés nem adható.

Kerteknél, ha az adóelengedést a *gyümölcstermés megsemmisülése* címén kérték, adóelengedésnek csak akkor lehet helye, ha a tiszta jövedelmi fokozatok kiszámítására vonatkozó munkálatokban főjövedelmi forrásul a gyümölcstermésből eredő haszon van megjelölve.

Réteknél, ha a *szénatermés* teljesen megsemmisült, kétharmad rész földadó engedhető el, ha pedig a termés legalább kétharmad részben semmisült meg, a földadó egyharmad része engedtetik el. Ha a szénatermés megmaradt, a *sarjútermés* azonban teljesen megsemmisült, az adónak egyharmad része engedhető el.

A sarjunak részleges megsemmisülése esetén adóelengedésnek helye nincs.

Az elemi csapások által *erdőkben okozott károk* eseteiben a károsult erdőterület egy évi adóját egyharmad részben, kétharmad részben vagy egészben kell elengedni, ha annak *egy évi fatermése* (növedéke) hasonló mérvben semmisült meg.

Több évi fatermés (növedék) megsemmisülése esetében az erdőbirtokosoknak a bejelentésben *kifejezetten* előadott ilyen irányú kérelmére az elemi csapás által sujtott erdőterület után járó adót annyi éven át kell elengedni, ahány évi fatermése (növedéke) a károsult erdőterületnek az elemi csapás folytán megsemmisült.

Az a körülmény, hogy *a birtok bérbe van-e adva vagy sem,* az adóelengedés megadását nem érinti.

A letakarított, de *még be nem hordott,* vagy asztagokban, kazalokban és csűrökben lévő *terményeknek* elemi csapás által történt *megsemmisülése* esetén adóelengedésnek csak a 39. §. 6. pontja szerinti eljárás után lehet helye.[201]

47. §. Az adóelengedési eljárás során felmerült költségek fede zése. Az alaptalan kárbejentőknek az eljárási költségekben való elmarasztalása.

Az adóelengedési eljárás során felmerült *költségeknek* részben való *fedezésére* az elengedett adónak 5%-a szolgál, amelyet az elengedett adóból annak leírásakor le kell vonni.

Akinek az elemi kárról szóló *bejelentése alaptalannak bizonyul,* az köteles az államkincstárnak okozott eljárási költségeket megtéríteni. A marasztalás kérdésében első fokon a pénzügyigazgatóság határoz.[202]

48. §. Az elengedett földadó községi könyvelése,

A földadóelengedés összegét első fokon a pénzügyigazgatóság állapítja meg a már említett földadóleírási jegyzék útján. Évégből a megállapított kár mérvéhez képest törlendő földadót a pénzügyigazgatóság szám-

[201] F. H. Ö. 39. §. (1)—(13) bek. és a hozzájuk fűzött utasítás.
[202] F. H. Ö. 41. §.

vevősége által kiszámíttatja és a leírási jegyzék 3. hasábjába bejegyezteti. (55—57. sz. minta.)

A földadóleírási jegyzéket a pénzügyigazgatóság az illetékes m. kir. adóhivatalnak küldi meg. A m. kir. adóhivatal a törölt földadó összegét a havi változási jegyzékbe bejegyzi és a földadóleírási jegyzéket haladéktalanul kiadja a községi előljáróságnak (városi adóhivatalnak).

Amint a községi előljáróság (városi adóhivatal) a leírási jegyzéket a m. kir. adóhivataltól megkapja, addig is, amíg az erre vonatkozó *községi változási jegyzéket*[203] kézhez veszi, a jegyzék 4—11. hasábjaiban a *törlendő pótlékokat kiszámítja*[204] *és az elengedett* különféle *adóösszegeket* a leírási jegyzék alapján *a községi adófőkönyvbe* tételenkint és egyénenkint azonnal *bevezeti,* a leírási jegyzék vonatkozó 12. hasábjába pedig *bejegyzi* azokat *a főkönyvi tételszámokat,* amelyek alatt a beírás megtörtént.

Az adóelengedéseknek a községi adófőkönyvbe történt *bejegyzését* a községi előljáróság (városi adóhivatal) a leírási jegyzék címlapján igazolni köteles.

Ezután a községi előljáróság (városi adóhivatal) *a leírási jegyzéket* a községben (városban) szokásos módon (dobszó, hirdetmény, stb. útján) előre kihirdetendő *15 napi közszemlére* a község- (város-) házánál kiteszi.

A más községben lakó birtokosokat a közszemlére kitételről postakönyv mellett feladott hivatalos levélben kell értesíteni.

---

[203] K. K. H. Ö. 19. §. (3) bek., Ut. (8) és következő bekezdések: K. K. H. Ö. 20. §. (2) bek. Ut. (1)—(5) bek.

[204] A hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvák, valamint a vitézségi éremtulajdonosok és tűzharcosok adókedvezményei tárgyában kiadott 1938. évi 29.000. számú rendelet 11. §-ának (2) bekezdésében *a földadó elemi kár leírási jegyzékek szerkesztésére nézve* foglaltak mikénti értelmezése tárgyában kiadott 1938. évi 54.711. számú pénzügyminiszteri rendelet (P. K. 1938. évi 17. szám, 428. oldal) idevonatkozólag a következőképen rendelkezik:

Az 1938. évi 29.000. számú rendelet (P. K. 1938. évi 6. szám, 188. oldal) 11. §-ának (2) bekezdésében foglalt azt a rendelkezést, hogy „a földadó elemi kár leírási jegyzékek szerkesztésénél a leírásokat szintén mindenkor a jelen rendelet alapján már a csökkentett összegek alapulvétele mellett kell kiszámítani" a következőképen kell végrehajtani: A földadóleírási jegyzék (2.085. raktári szám) 2. hasábjába *a községi előljáróság* (városi adóhivatal) *a károsult birtokos neve mellé,* ha az a fentidézett rendelet értelmében kedvezményre jogosult, *a kedvezmény jogcímének feltüntetése mellett a kedvezmény százalékát is bevezetni tartozik.* A pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség a földadóleírási jegyzék 13. hasábjába, a kedvezményre jogosult birtokosoknál a földadó kárfelvételi jegyzék (2.083. raktári szám) 16. hasábjába bevezetett leírandó földadót írja be, a földadóleírási jegyzék 3. hasábjába pedig a 13. hasábba bevezetett leírandó földadónak a kedvezmény százalékával csökkentett összegét. A földadóleírási jegyzék 4—7. és 9. hasábjában *a pótadók kiszámítási alapja* az idézett rendelet bevezető részének (1) bekezdésében foglaltak értelmében *a földadóleírási jegyzék 3. hasábjába bevezetett földadó, a 8. hasábban azonban* a mezőgazdasági kamarai illetékben leírandó összeget a 13. hasábban bevezetett leírandó földadó eredeti összege után kell kiszámítani, mert a mezőgazdasági kamarai illeték nem állami, törvényhatósági vagy községi adó.

A megállapított földadóelengedési összeg ellen az érdekeltek a közszemlére kitétel utolsó napját követő *15 nap alatt* a közigazgatási bizottság adóügyi bizottságához *fellebbezhetnek*.

A közszemlére való kitétel határidejének lejárta után a községi előljáróság (városi adóhivatal) a leírási jegyzék címlapján a *közszemlére* való *kitétel* idejére vonatkozó *igazolást* kitölti, azt aláírja és hivatalos pecsétjével ellátja. Mindennek megtörténte után a közszemlére történt kitétel idejéről és annak közhírré tételéről az illetékes *m. kir. adóhivatalnak jelentést tesz, a leírási jegyzéket* pedig irattárban gondosan *megőrzi*.[205]

49. §. Földadóleszállitás.

Ha valamely kataszteri becslőjárás egész területén, a kalászos terményekben, a gazdálkodó hibáján kívül álló és a 39. §-ban fel nem sorolt okokból az átlagon jelentékenyen aluli szembeszökő rossz termés következik be, amit másfajta mezőgazdasági jövedelem sem képes az illető évben ellensúlyozni s e terület birtokosaira a földadó elviselhetetlen terhet jelentene, megfelelő és arányos adóleszállításnak van helye.[206]

---

[205] F. H. Ö. 40. §. és Ut. (7)—(12) bek.

[206] F. H. Ö. 42. §. A gyakorlatban nem él, mert ha a 39. §-ban fel nem sorolt elemi csapás alapján kérnek adóelengedést, az ennek a 39. §-nak 6. pontja alapján tárgyaltatik.

V. FEJEZET.

50. §. Jogorvoslatok,

A községi (városi) közegek által egyénileg kivetett *földadó jogosságának és mérvének kérdésében* a fél *a pénzügyigazgatósághoz fellebbezéssel élhet,* amelyet *az adóív kézbesítését követő 15 nap alatt a* m. kir. adóhivatalnál írásban kell benyujtani.[207]

A fellebbezési határidő tehát az adóív kézbesítésétől számít és a földadókivetési lajstrom közszemlére való kitételének e határidő megállapítására kihatása nincs.

A kivetett földadó ellen a kellő időben beadott fellebbezésnek annyiban halasztó hatálya van, hogy ilyen esetben csak a megelőző évre kivetett földadónak megfelelő, vagy, ha fellebbezésben foglaltaknak változatlan elfogadása esetében kivethető összeg ennél nagyobb, ezt az összeget lehet behajtani.

A m. kir. adóhivatalon kívül beadható a fellebbezés a községi elöljáróságnál (városi adóhivatalnál) is, amely azt a kivetési iratokkal felszereli és a fellebbezés minden részére kiterjedő javaslat kíséretében 8 napon belül beterjeszti a m. kir. adóhivatalhoz és egyidejűleg feljegyzi az adófőkönyv „Jegyzet" hasábjában, hogy a fellebbezés folytán a behajtás milyen adóösszegre nézve tartandó függőben. Ezt az összeget szintén be kell jelenteni az adóhivatalnak.

A pénzügyigazgatóságnak az *elemi kár* címén igényelt adóelengedés tárgyában hozott *határozata ellen a közigazgatási bizottság adóügyi bizottságához lehet fellebbezéssel* élni, amelyet *a leírási jegyzék közszemlére* történt *kitételének utolsó napját követő 15 nap alatt* a pénzügyigazgatóságnál írásban kell benyujtani.[208]

---

[207] F. H. Ö. 43. §. (1) bek., K. K. H. Ö. 99. §. 3. *a)* pont.

[208] F. H. Ö. 43. §. (3) bek., K. K. H. Ö. 101. §. 3. *a)* pont.

Ha a pénzügyigazgatóság elutasító határozatát a kárbejelentővel határozattal közli,[209] a fellebbezést a határozat kézbesítésétől számított 15 nap alatt kell benyujtani.

A pénzügyigazgatóságnak *a földadó jogossága és mérve* kérdésében, *valamint a* közigazgatási bizottság adóügyi bizottságának az *elemi kár címén* igényelt *adóelengedés kérdésében hozott határozatai ellen* a m. kir. *közigazgatási bírósághoz* intézendő *panasznak* (1896:XXVI. t.-c.) van helye.

A panasznak halasztó hatálya nincs.[210]

A pénzügyigazgatóságnak az *elemi kárról* szóló *alaptalan bejelentést tevőket* az eljárási költségek megtérítésében *elmarasztaló határozata ellen a kézbesítést követő 15 nap alatt a pénzügyminiszterhez lehet fellebbezni.* A fellebbezésnek, amelyet a pénzügyigazgatóságnál írásban kell benyujtani, halasztó hatálya van.[211]

---

[209] Ha a pénzügyigazgatóság kárt nem állapít meg, a bejelentők adóelegendés iránti kérelmét határozattal utasítja el.

[210] F. H. Ö. 44. §. (1)—(2) bek., K. K. H. Ö. 104. §. 1. *a)* pont és 4. *d)* pont

[211] F. H. Ö. 44. §. (3) bek.

VI. FEJEZET.

51. §. A vizi társulatok vagy magánérdekeltségek kötelékébe tartozó területek adókedvezményei.

A vizi társulatok vagy magánérdekeltségek (egyesek) által létesített ármentesítési, belvízlevezetési, stb. viziművek vagy a kötelékükbe tartozó területek meglévő termőképességének fenntartását biztosítják, vagy talajjavulást idézvén elő, a termőképességet fokozzák. Az állam ezeknek a területeknek földadókedvezményeket biztosít, mert ha ezt nem tenné és ezeket a területeket éppen úgy vonná földadó alá, mint az ártéri kötelékbe nem tartozó területeket, úgy az érdekeltek minden bizonnyal tartózkodnának a nagy befektetési és fenntartási költségeket igénylő viziművek létesítésétől.

Az ártéri kötelékbe tartozó területeket megillető földadókedvezmények, amelyek vagylagosan vehetők igénybe, háromfélék, ú. m.:

1. az ártéri kötelékbe tartozó területek földadóalapul szolgáló kataszteri tiszta jövedelmének változhatatlansága,

2. a viziművek létesítésére és fenntartására fordított, ú. n. különös gazdasági költségek levonása a földadó alapjául szolgáló kataszteri tiszta jövedelemből (betudás) és

3. a viziművek létesítésére és fenntartására fordított — és a földadó alapjául szolgáló kataszteri tiszta jövedelemből le nem vont — különös gazdasági költségek után kivetett földadó visszatérítése az érdekelt vizi társulat vagy érdekeltség számára.

1. Az 1884:XIV. t.-c. (Tiszaszabályozási törvény) vagy az 1885:XXIII. t.-c. (vízjogi törvény) értelmében készített és kezelt viziművek által, akár egyes birtokos, akár társulatok költségén ármentesített (belvízmentesített) birtokok birtokosai igényt tarthatnak arra, hogy az ártérben fekvő egyes földrészletekre az ármentesítés (belvízmentesítés) előtt megállapított kataszteri tiszta jövedelem (mely földadó alá nem eső földrészleteknél nullával egyenlő) a viziművek elkészítésétől számított 15 évig változatlan maradjon,

még akkor is, ha azalatt a 15 év alatt az ország egész területére új földadószabályozás hajtatnék végre.

A kedvezmény tehát abban áll, hogy az állam az ártéri területeknek az ármentesítés vagy belvízlevezetés előtt megállapított földadóalapját, vagyis a kataszteri tiszta jövedelmet 15 évre megrögzíti és azt nem emeli fel, noha a megjavult földek biztosabb, nagyobb hozadéka erre jogcímet adna.

A 15 évi változhatatlanságot a pénzügyminiszter engedélyezi és ugyan ő bizonyos esetekben legfeljebb 30 évig meghosszabbíthatja.

2. A 3. §-ban láttuk, hogy a földadó alapját: a kataszteri tiszta jövedelmet a földadókataszter készítése során úgy számították ki, hogy a föld tiszta jövedelmének vették a közönséges gazdálkodás mellett tartósan nyerhető középtermésnek az értékét, levonva belőle a gazdálkodási *rendes* költségeket. Ezen a módon van megállapítva a földadókataszterben minden egyes földrészletnek a kataszteri tiszta jövedelme, figyelemmel a földrészlet nagyságára, mívelési ágára és minőségi osztályára.

Vannak azonban olyan földrészletek, amelyek meglévő termőképességükben csak úgy tarthatók fenn, ha a birtokos — a *rendes* gazdálkodási költségeken felül — folytonosan még *különös:* ármentesítési, belvízlevezetési, stb. költségeket is fordít reájuk. Minthogy a föld tiszta jövedelmének kiszámításánál a középtermés értékéből csak a gazdálkodási *rendes költségeket* vonták le, *az említett különös gazdálkodási költségek pedig figyelmen kívül hagyattak,* az ártéri földrészletek birtokosai az őket terhelő *különös* gazdálkodási költségek folytán indokolatlanul hátrányos helyzetbe kerülnének, ha a törvény nem gondoskodnék ennek az igazságtalanságnak a kiküszöböléséről. A törvény szerint ugyanis az ármentesített, belvízmentesített stb. területek birtokosai igényt tarthatnak arra, hogy a viziművek létesítésére és fenntartására fordított *különös* gazdálkodási költségek a földadó alapjául szolgáló kataszteri tiszta jövedelemből levonassanak. E levonás folytán az érdekelt ártéri birtokosok a földadót a *különös* gazdasági költségekkel csökkentett kataszteri tiszta jövedelem alapján fizetik. Ennek az adókedvezménynek a neve: betudás, vagyis a viziművek létesítésére és fenntartására fordított *különös* gazdálkodási költségeknek betudása a földadó alapjául szolgáló kataszteri tiszta jövedelembe.

Ármentesítési, belvízlevezetési, stb. *különös* gazdálkodási költségeket csak alig előforduló ritka kivételes esetekben fordítanak külön egyes földrészletekre, ellenkezőleg az ármentesítési vagy belvízlevezetési munkálatok rendszerint egy vagy több község határára és sok-sok földrészletre terjednek ki. Azt, hogy az ármentesítés vagy belvízlevezetés költségeiből mennyi költség esik az egyes ártéri földrészletekre, úgy számítjuk ki, hogy megállapítják: hány százalékát teszik a viziművek létesítésére és fenntartására fordított összes különös gazdálkodási költségek a vizi társulat vagy magánérdekeltség kötelékébe tartozó összes terület új (a viziművek hatásának figyelembevételével megállapított) kataszteri tiszta jövedelmének. Ez-

után a vizi társulat vagy magánérdekeltség kötelékébe tartozó minden egyes földrészlet új kataszteri tiszta jövedelmét ezzel a százalékkal csökkentik. Ennek folytán az ártéri földrészletek a különös gazdálkodási költséggel csökkentett kataszteri tiszta jövedelem alapján kerülnek földadó alá.

3. A 2. alatt ismertett adókedvezmény helyett a vizi társulatokba vagy magánérdekeltségekbe tömörült ártéri birtokosok a kedvezménynek egy másik formáját is választhatják. Nevezetesen igényt tarthatnak arra, hogy ártéri földrészleteik után a földadót a viziművek létesítésére és fenntartására fordított különös gazdálkodási költségek *figyelmen kívül hagyásával megállapított* kataszteri tiszta jövedelem alapján fizethessék, ezzel szemben azonban az állam az őket tömörítő vizi társulatnak vagy magánérdekeltségnek készpénzben térítse vissza a földadónak azt a részét, ami az említett különös gazdálkodási költségekre esik. Ennél a kedvezménynél tehát az érdekelt birtokosok olyan kataszteri tiszta jövedelem alapján fizetik földadójukat, amelyből (ellentétben a 2. alatt tárgyalt kedvezménnyel) a földbirtokot a viziművek folytán terhelő különös gazdálkodási költség levonva nincs, vagyis az adózók a földadó egy részét az államnak előlegezik. Az állam megállapítja azt az összes különös gazdálkodási költséget, amit a vizi társulat vagy magánérdekeltség a viziművek létesítésére és fenntartására fordított és az erre eső földadót (amelyet a fentiek szerint a vizi társulatba vagy magánérdekeltségbe tömörült birtokosok az államnak egyénenkint előlegeztek) az illető vizi társulatnak vagy magánérdekeltségnek egy összegben (cumulative) készpénzben visszatéríti. A visszatérített földadó a társulatba vagy magánérdekeltségbe tömörült ártéri birtokosok közös vagyona.

A 2. és 3. pontban többször említett különös gazdálkodási költségeknek kell tekinteni a viziművek építésébe tényleg befektetett *alaptőke* 5%-át,[212] hozzáadva ehhez a viziművek *fenntartására* 6 éven át fordított költségek egy évi átlagát.

A betudás vagy az adóvisszatérítés kedvezményét a vizi társulat vagy a magánérdekeltség kérelmére a pénzügyminiszter engedélyezi.[213]

---

[212] A befektetett alaptőke amortizációja.

[213] F. H. Ö. 45—61. §.

Függelék.

Községi (városi) Földadókataszteri Nyilvántartás a visszacsatolt Felvidéken és Kárpátalján.

1. §. A cseh uralom idejében érvényben állott jogszabályok.

A világháborút követő összeomlás után a trianoni békeparancs értelmében a cseh állam birtokába kerültek a Magyarországtól elszakított területekre vonatkozó magyar földadókataszteri munkálatok. *A cseh állam az ezekben foglalt területi és kataszteri tiszta jövedelmi adatokat a cseh földadó kivetési alapjául is átvette.*

A csehek a tőlünk megkapott földadókataszteri munkálatokban — és így a kataszteri birtokívekben is — a különféle időközi változásokat a világháború előtti, lényegileg ma is érvényes magyar jogszabályok szerint vezették keresztül egészen az 1927. év végéig.

Az 1927. évben jelent meg először cseh törvény „a földkataszterről és annak vezetéséről“[1] és ugyanebben az évben látott napvilágot az egyenesadókról, köztük a földadóról szóló cseh törvény is.[2]

A csehektől visszaszerzett kataszteri birtokívek továbbvezethetése céljából a földkataszterről és annak vezetéséről, valamint a földadóról szóló cseh törvényeknek a magyar törvényes rendelkezésektől eltérő néhány rendelkezését ismernünk kell.

A cseh törvény szerint a földrészletek kétfélék:

1. *Kataszteri tiszta jövedelemmel bíró,* azaz földadókötelés területek. Ezek mívelésük szerint:

a) szántóföldek,
b) rétek,
c) kertek,
d) szőlők,
d) legelők,
f) erdők,

[1] 1927. évi 127. sz. törvény.
[2] 1927. évi 76. sz. törvény.

g) mocsarak, tavak és halastavak, ha nem tartoznak a 2. alatt tárgyalt földrészletek közé,

h) területek, amelyek a mező- vagy erdőgazdasági művelés alól más, mint a 2. alatt felsorolt célokra szándékosan elvonattak (parificátiós, azaz hasonlat alapján elbírálandó területek),

2. *Kataszteri tiszta jövedelemmel nem bíró* területek:

a) a beépített területek és az udvarok,

b) a terméketlen területek, vagy a mocsarak, tavak és halastavak, ha gazdaságilag nem míveltetnek és halászatból, nádvágásból és tőzegnyerésből hasznot nem hajtanak, végül

c) egyéb földrészletek, amelyek mentesek a földadó alól

A cseh földadótörvény „földadó alá nem tartozó" és „a földadó alól állandóan mentes" területeket különböztetett meg és ezek között olyanok is voltak, amelyek a magyar törvényes rendelkezések szerint földadókötelesek, mint pl. a katonai gyakorlóterek, köztestületeknek és testgyakorló egyesületeknek gyakorló- és játszóterei, stb.

A cseh kataszterben a következő változások voltak nyilvántartandók:

a) a község határában,

b) a birtokos személyében vagy annak nevében,

c) a felmérés tárgyában, (a földrészletekben),

d) az adótárgyban,

e) a művelési ágban,

f) a minőségi osztályban, (ha helyi jellegű változásokról van szó),

g) az árterületben, az épületjogban, a kataszteri tiszta jövedelem nélküli földrészletek általános elnevezésében vagy megjelölésében, a dülőhatárban, a telekkönyvi betétszámban, a mező- vagy erdőgazdasági művelés alól elvont területek céljában, végül,

h) a beigazolt téves felvételek és hibák helyesbítése folytán beállott változások.

Igen fontos eltérés a magyar és a cseh földadókataszter között az, hogy a cseh törvény szerint a földrészletek területét hektárakban, árakban és négyzetméterekben kell a munkálatokban feltüntetni. 1 hektárban (ha) van 100 ár (a), 1 árban 100 m^2.

A csehek felvidéki és kárpátaljai uralmuk alatt *néhány községben részletes felmérést, mérnöki helyszínelést (reambulatiót), vagy tagosítást hajtottak végre, az ezek nyomán általuk készített kataszteri munkálatokban az egyes földrészletek területe már hektárakban, árakban és négyzetméterekben van feltüntetve. Ugyanezekben a munkálatokban a földrészletek fajtái és a földadó alá nem eső területek* már a fentebb ismertetett 1927. évi *cseh törvények* rendelkezései *szerint vannak figyelembe véve.*

A részletes felmérés, mérnöki helyszínelés, vagy tagosítás nyomán készült kataszteri munkálatok mellett *a csehek számos községnek a ma-*

gyar uralom idejéből származó földadókataszteri munkálataiban a kataszteri holdakban és négyzetölekben kifejezett területi adatokat hektár, ár és négyzetméterre számították át. Az ilyen átszámítás alapján készült kataszteri *munkálatokban is érvényesülnek már* az 1927. évi *cseh törvényeknek a földrészletek fajtáira és a földadó alá nem eső területekre vonatkozó* — a magyar törvényes rendelkezésektől némileg eltérő — *rendelkezései.*

Hangsúlyozni kell azonban, hogy a cseh államhoz csatolt valamennyi községben, tehát az olyanokban, amelyeknek kataszteri munkálataiban a területi adatok továbbra is kataszteri holdakban és négyzetölekben vezettettek, nemkülönben az olyan községekben is, amelyekre nézve részletes felmérés, mérnöki helyszínelés, vagy tagosítás alapján hektárakban, árakban és négyzetméterekben kifejezett területi adatokkal új kataszteri munkálatok készültek, vagy amelyekre nézve az addig kataszteri holdakban kifejezett területeket a méterrendszerbe számították át, *a cseh törvény változatlanul érvényben tartotta a magyar uralom idejéből származó,* az 1875:VII. t.-cikkel és az 1909:V. t.-cikkel megállapított *kataszteri tiszta jövedelmi fokozatokat* (tarifákat), illetőleg azoknak minden egyes tételét. Azokra a községekre nézve, amelyeknek kataszteri munkálataiban a területi adatok már a méterrendszerben vannak kifejezve, *a csehek* a magyar törvények szerint 1 kataszteri holdra megállapított kataszteri tiszta jövedelmi tételekből kiszámították az 1 hektárnak megfelelő kataszteri tiszta jövedelmi tételeket és ezek alapján *a méterrendszerben kifejezett területek kataszteri tiszta jövedelmének kiszámítására szolgáló segédtáblázatot (kulcsot)*[3] *adtak ki.* Ennek a segédtáblázatnak a segítségével lehetővé vált a hektárakban, árakban és négyzetméterekben kifejezett területek kataszteri tiszta jöveedelmének kiszámítása *a régi (magyar) kataszteri tiszta jövedelmi fokozatok tételeinek fenntartása mellett.*

A fent ismertetett fontos körülmény, hogy t. i. a csehek a magyar tiszta jövedelmi fokozatokat, illetőleg azok tételeit változatlanul fenntartották, teszi lehetővé, hogy a trianoni békeparanccsal elszakított és a Magyar Szent Koronához most visszacsatolt községek földadókataszteri munkálatai minden különösebb nehézség nélkül a magyar törvényes rendelkezések szerint továbbvezettessenek.

Itt kell még megemlítenünk azt is, hogy a cseh kataszteri nyomtatványok a magyar uralom idejéből érvényben tartott kataszteri tiszta jövedelmi adatokat néhol Kč.-nek, csehkoronának tüntetik fel. Helyesen azonban ezek az adatok aranykoronértéket fejeztek ki a cseh uralom előtt, az alatt is és ezt az értéket fejezik ki ma is a visszacsatolás után.

---

[3] Ilyen kulcsot adott ki most a magyar pénzügyi kormányzat is. Címe: „Hektárban, árban és négyzetméterekben kifejezett területek kataszteri tiszta jövedelmének kiszámítására szolgáló segédtáblázat. Budapest, 1939. Magyar királyi állami nyomda. 1244."

2. §. A különféle változások nyilvántartása a Magyar Szent Koronához visszacsatolt községek kataszteri birtokiveiben.

A „földkataszterben" a cseh törvény szerint nyilvántartandó változásoknak a kataszteri munkálatokban és így a birtokívekben való keresztülvezetését a cseh kataszteri rendszerben állami hivatalok, ú. n. felmérési hivatalok végezték.

A Magyar Szent Koronához visszacsatolt felvidéki területek pénzügyi közigazgatásáról stb.-ről szóló 9800/1938. M. E. számú rendelet, illetőleg a visszatért kárpátaljai területek pénzügyi közigazgatásáról stb.-ről szóló 6400/1939. M. E. számú rendelet értelmében a visszacsatolt Felvidéken és Kárpátalján a pénzügyi közigazgatást a magyar pénzügyi jog szabályai szerint kell ellátni. Ehhez képest a földadókataszterben nyilvántartandó változásoknak a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetése és általában a községi földadónyilvántartás teendőinek ellátása a községi előljáróságoknak (városi adóhivataloknak) vált kötelességévé. *E végből a kataszteri birtokívek a községi előljáróságoknak* (városi adóhivataloknak) *már kiadattak,* kivéve azokat a községeket, amelyeknek birtokíveit a kivonuló csehek annak idején magukkal vitték.[4]

Mint láttuk, *a visszacsatolt községek kataszteri birtokívei kétfélék* lehetnek:

1. olyanok, amelyekben a *területi adatok kataszteri holdakban és négyzetölekben* vannak vezetve és

2. olyanok, amelyekben a *területi adatok hektárakban, árakban és négyzetméterekben* vannak nyilvántartva.

Az 1. alatt említett kataszteri birtokívek beosztása teljesen azonos a 3014. raktári számú magyar kataszteri birtokív-nyomtatvány beosztásával. Eltérés csak annyiban van, hogy a fejfelírások szlovák vagy cseh nyelven vannak feltüntetve, vagy ezek egyike mellett még magyar nyelven is. (I. és II. számú minta.)

Az ilyen kataszteri birtokívekben a különféle változások nyilvántartására nézve a 14—26. és a 30—33. §-okban ismertetett szabályok az irányadók.

Abból a szempontból tekintve, hogy a kataszteri helyrajzi számok és a velük azonos bírósági telekkönyvi helyrajzi számok azonos földrészleteket jelölnek-e, vagy sem, valamint abból a szempontból, hogy a községben van-e műszaki nyilvántartás vagy nincs, *az 1. alá tartozó visszacsatolt községek kétfélék lehetnek, ú. m. régi felmérésű nem betétes, vagy betétes községek.* Ha kétség merül fel, hogy a község (város) melyik csoportba tartozik, a pénzügyigazgatósághoz kell fordulni.

---

[4] Visszaszerzésükre az intézkedések folyamatban vannak.

A magyar földadókataszterben az 1927. év eleje óta felmért községek munkálataiban bevezetett alaprészlet vagy birtoktest helyrajzi számozási rendszert a csehek által készített új kataszteri munkálatokban nem találjuk, tehát *a visszacsatolt betétes községek csak régi helyrajzi számozásúak* lehetnek.[5]

A régi felmérésű, nem betétes községek kataszteri birtokíveiben a csehek a kataszteri helyrajzi számok mellé néha bejegyezték a megfelelő telekjegyzőkönyvi helyrajzi számokat. Ahol ez megvan, rendkívül nagy könnyítést jelent a telekjegyzőkönyvi végzésekben foglalt tulajdonosváltozások keresztülvezetése tekintetében.

Itt kell megemlítenünk azt is, hogy *a csehek* az egyes községek számára készített birtokíveknél *mind az egyéni, mind a közös birtokosokat egyformán „közös birtokív" nyomtatványon vették fel és az összes birtokíveket egy betűrendbe szedve, 1-től végig számozták.* (Ez ma már nálunk is így történik. Lásd a 16. oldalt.)

Ha a változások keresztülvezetése során új birtokívet kell nyitni, erre a célra már a m. kir. adóhivatalnál beszerezhető 3014. raktári számú nyomtatványt kell használni.

Ha az 1. alatt említett kataszteri birtokívekben a kataszteri tiszta jövedelem kiszámításának szüksége merül fel, erre a célra „A kataszteri tiszta jövedelem kiszámítására szolgáló segédtáblázat 1600 négyszögöles kataszteri holdak után számítva. A m. kir. állami nyomda kiadása" című kiadványt kell használni. Ezzel minden érdekelt község hivatalból el van látva.

A 2. alatt említett kataszteri birtokívek (tehát a hektárban, árban és négyzetméterekben vezetett birtokívek) *beosztása már eltér a 3014. raktári számú magyar kataszteri birtokív-nyomtatvány beosztásától* és beosztásuk a cseh törvények rendelkezéseinek felel meg. A fejfelírások vagy szlovák, vagy cseh, vagy orosz, néha szlovák és magyar nyelvűek. A III. és IV. számú minta egy szlovák nyelvű kataszteri birtokívet mutat, amelyben a megérthetőség céljából a szöveg magyar fordítását is feltüntetjük.

A 2. alá tartozó kataszteri birtokívekben a különféle változások nyilvántartására nézve szintén a 14—26. és a 30—33. §-okban ismertetett szabályok az irányadók.

A cseh rendszerből a magyar rendszerbe való átmenet biztosítása céljából azonban, *ha az ilyen kataszteri birtokívben első ízben bármiféle változást kell keresztülvezetni, a keresztülvezetés előtt a birtokívbe a m. kir. adóhivatalnál beszerezhető 3033. raktári számú kataszteri birtokív-*

---

[5] Természetesen, ha valamelyik most visszacsatolt község ezután kerül részletes felmérés alá, annak földadókataszteri munkálatai már az alaprészlet helyrajzi számozási rendszer szerint fognak készülni.

nyomtatvány egy belívét kell behelyezni. A behelyezett belív-nyomtatványnak a fejfelírások feletti szegélyére ez kell írni: „Betétív a..... számú kataszteri birtokívhez." Ezután a betétív 3. hasábjának első sorába a következőket kell bejegyezni: „Áthozat.....évi összesítés." *Az áthozandó tételeket a cseh eredetű birtokív vagy birtokívbelív bal alsó sarkában található „Stav koncom roku 19 ", magyarul: „állás az 19.... év végén" rovatból kell áthozni.* A csehek ezeket a birtokíveket a „Stav koncom roku" rovatban csak azokban az években zárták le, amelyekben a birtokívben valamely változás vezettetett keresztül. Ebből következik, hogy ebben a rovatban nem kell minden egymásután következő évnek előfordulnia, hanem egyes évek kimaradhatnak.

A „Stav koncom roku" rovatnak a „Močiary (mocsarak), *jazerá* (tavak), *a rybniky* (és halastavak)[6]" *fejfelírású hasábjában található területi adatokat a betétív 11. „nádas" fejfelírású hasábjába kell átvinni.*

Ugyancsak a „Stav koncom roku" rovatnak a *„Zastavané plochy nádvoria", „Neplodné pôdy" és „Iné pozemkovy neodanené" fejfelírású három hasábjában feltüntetett területeket egy összeggé összesítve kell a betétív 12. „földadó alá nem eső terület" hasábjába átvinni.*

Az itt tárgyalt *(a 2. alá tartozó) cseh eredetű birtokívekben a több minőségi osztályba sorozott (alosztályozott) földrészletek a magyar előírástól eltérő alábbi módon vannak feltüntetve:*

234 helyrajzi sz. 2. osztályú szántó 1 ha 12 a 75 m² 31 K. 99 f. kat. tiszta jöv.
234 helyrajzi sz. 6. osztályú szántó 1 ha 12 a 75 m² 10 K. 25 f. kat. tiszta jöv.

Ha ilyen földrészletet más birtokívbe kell átvinni, *a szaporodásba hozatalnál a földrészletet már a magyar előírás szerint kell feltüntetni, így:*

234 helyrajzi sz. $^1/_2$ $\frac{2}{6}$ osztályú szántó 2 ha 2550 m² 42 K. 24 f. kat. tiszta jöv.,

utána pedig a betétív 15. hasábjában az alosztályozás részletezését kell bevezetni.

A hektárban, árban és négyzetméterekben vezetett kataszteri birtokívek csak betétes vagy esetleg új felmérésű, még nem betétes községek birtokívei lehetnek. A helyrajzi számozás csak az ú. n. régi helyrajzi számozás lehet.

Ezek a birtokívek is mind „közös birtokív" nyomtatványon vannak felvéve és e g y betűrendbe szedve, 1-től végig számozva.

Ha a méterrendszerben vezetett kataszteri birtokívekben a változások keresztülvezetése során új birtokívet kell nyitni, erre a célra már a m. kir. adóhivatalnál beszerezhető 3033. raktári számú nyomtatványt kell használni.

---

[6] A halastavaknak a földadó alól való mentesítése és kereseti adó alá vonása iránt a m. kir. adóhivatalok fognak intézkedni.

Ha a méterrendszerben vezetett kataszteri birtokívekben a kataszteri tiszta jövedelem kiszámításának szüksége merül fel, erre a célra a „Hektárban, árban és négyzetméterekben kifejezett területek kataszteri tiszta jövedelmének kiszámítására szolgáló segédtéblázat. Budapest, 1939. Magyar királyi állami nyomda. 1244.", című kiadványt kell használni. Ezzel minden érdekelt község hivatalból el van látva.

Itt kell megemlítenünk, hogy már a magyar uralom visszaállása után a visszacsatolt területek községi elöljáróságainak (városi adóhivatalainak) számos, *még a cseh uralom idejéből származó, szlovák nyelvű, tulajdon- vagy haszonélvezeti jog bekebelezést elrendelő bírósági végzés alatott ki a kataszteri birtokíveken való keresztülvezetés végett.*[7] (V., VI., VII. számú minta.)

Ha szlovákul tudó községi (városi) alkalmazott nem volna, a szlovák nyelvű végzést magyarra kell lefordíttatni és a keresztülvezetést a magyar fordítás alapján foganatosítani. Ha megfelelő fordító nem akad, a községi elöljáróság (városi adóhivatal) a szlovák nyelvű végzésben szereplő feleket beidézi és a végzés tartalmát bemondásuk alapján állapítja meg. A keresztülvezetésre és az ezzel összefüggő mindenféle teendőre nézve (esetleg szükséges azonosítás, I. számú nyilvántartási jegyzékbe vétel, stb.) a jelen mű főrészében idevonatkozólag ismertetett szabályok az irányadók.

3. §. A kataszteri birtokíveken való keresztülvezetésen kívül eső községi (városi) teendők.[8]

Mindezekre nézve a visszacsatolt községekben (városokban) is kivétel nélkül a jelen mű főrészében ismertetett szabályok az irányadók.

---

[7] A csehektől visszamaradt átvezetetlen hátralék.

[8] Idetartoznak különösen a 27—29. és a 35—49. §-okban ismertetett teendők stb.

I. számú minta a Függelék-hez

Župa vármegye. *Obec* község.

Odhadný okres becslőjárás. *Domové číslo* házszám.

Osztályozási vidék.

Číslo ..... szám.

.....

.....

a spolumajitela — és birtoktársa

katastrálný — kataszteri birtokive.

Bežné číslo Folyó szám	*Statkára* — A földbirtokos				*Čistý výnos* Tiszta jövedelem		*Evidenčné poznámky* Nyilvántartási jegyzetek
	méno — neve.	*bydlisko*—lakhelye	*čís. domu* házszáma	*majetkový pomer* birtokaránya	K	h.-f	
			Strana 1 1. oldal.				

II. számú minta

Číslo ivernej pozemkovej knihy A hiteltelekkönyv részlet	*Miestné číslo statkových ciastok* A birtokrészletek helyrajzi száma	*Pomenovánie honu alebo chotárného dielu* Dülő vagy határrész elnevezése	*Trieda* — Osztály	**Obrábácie odvetvy — Mivelési**															
				rola szántóföld		*zahrada* kert		*lúka* — rét		*vinohrad* szőlő		*pasienok* legelő		*les* — erdő		*rákošina* nádas			
				plošná miera: 1 katastrálné jutro = 1600 □- területmérték: 1 kataszteri hold = 1600															
				jutro hold	siahy -öl □	jutro hold	siahy -öl □	jutro hold	siahy -öl □	jutro hold	siahy -öl □	jutro hold	siahy -öl □	jutro hold	siahy -öl □	jutro hold	siahy -öl □	jutro hold	siahy -öl □

a Függelék-hez

ágak

Pozemkovej dane ne podliehajuca plocha Földadó alá nem eső terület			*Plocha úhrnom* Terület összesen		*Čistý výnos* Tiszta jövedelem		*Podtriedenie* Alosztályozás				*Evidenčné a iné poznámky* Nyilvántartási és egyéb jegyzetek
siahami □-öllel		*označenie* jelzése					*Trieda* Osztály	*Plocha* Terület		*Čistý výnos* Tiszta jövedelem	
jutro hold	siahy □-öl		jutro hold	siahy □-öl	K	h-f		jutro hold	siahy □-öl	K	h-f	

III. számu minta a Függelék-hez.

Číslo hárku: .....
A birtokiv száma

Slovenská krajina
Szlovák-ország.

Berný okres: .....
Adókerület

Katastrálne územie: .....
Kataszteri terület (község)

Číslo pozemnoknižnej vložky (soznamu):
Telekkönyvi betét (telekjegyzőkönyv) sz.

.....

Pozemnostný hárok – Földbirtokiv
(Kataszteri birtokiv)

Číslo popisné (domu) — A ház összeirási száma: .....

Držiteľ (spoludržiteľ) — A birtokos, a birtokostárs			*Pre berný úrad* Az adóhivatalnál			*Výkaz zmien pol. rok* A változási jegyzék tétele éve
Meno — Neve	*Podiel* Birtokaránya	*Bydlisko (adresa)* Lakóhelye (lakcime)	*Kat. výt. pozemk.* A mezőgazdasági terület kataszteri tiszta jövedelme	*Kat. výt. lesov* Az erdőterület kataszteri tiszta jövedelme	*Daň konto* Az adófőkönyvi számla száma	

IV. számú minta

Číslo listu mapy Szelvény szám	Číslo parcelné Helyrajzi szám	Číslo pozemnoknižnej vložky (soznamu) Pomenovanie honu (Obecné označenie alebo pomenovanie, alebo venovanie pozemku) Telekkönyvi betét (telekjegyzőkönyv) száma A dülő megnevezése (A telkek általános megjelölése vagy megnevezése vagy rendeltetése)	Jakostná trieda Minőségi osztály	Role Szántóföldek					Lúky Rétek					Záhrady Kertek					Vinice Szőlők					Pasienky Legelők				
				Výmera Terület			Katastrálny výťažok Katasztertiszta jövedelem		Výmera Terület			Katastrálny výťažok Katasztertiszta jövedelem		Výmera Terület			Katastrálny výťažok Katasztertiszta jövedelem		Výmera Terület			Katastrálny výťažok Katasztertiszta jövedelem		Výmera Terület			Katastrálny výťažok Katasztertiszta jövedelem	
				ha	a	m²	Kč	h	ha	a	m²	Kč	h	ha	a	m²	Kč	h	ha	a	m²	Kč	h	ha	a	m²	Kč	h

V. számú minta a Függelék-hez.

Čd. 4351/1938.

USNESENIE.

Okresný súd na základe kúpopredajnej smluvy danej vo Dvoroch nad/Žitavou dňa 20. augusta 1938. nariaduje, aby pozemnoknižná kancelária vložila právo vlastnictvá na nemovitosti vo vložke čis. 3448 kat územia Dvory n/Žit. pod. parc. č. 4264—4265 na mene Vojtecha Lencsésa a manž. rod. Márie Salgovej v celosti vedené titulom kúpy v kúpnej cene 15.500-Kč v prospech Alexandra Gallu a manž. rod Alžbety Lengyelovej.

VÉGZÉS.

A járásbíróság az Udvardon 1938. augusztus 20-án kelt adásvevési szerződés alapján elrendeli, hogy a telekkönyvi iroda kebelezze be a telekkönyvi tulajdonjogot az udvardi 3448 tkbetétben vezetett 4264—4265 hrszámú, Lencsés Béla és neje szül. Salgó Mária nevén egészben álló ingatlanokra adásvevés címén 15.500-Kč vételár feltüntetésével Galla Sándor és neje szül. Lengyel Erzsébet javára.

O tom sa upovedomujú — arról értesíttetik: nabývatel' — vevő 1. Galla Sándor földmíves Udvardon 579 hsz., az eredeti szerződéssel, 2. és neje szül. Lengyel Erzsébet ugyanott, 3. scudzitel — eladó Lencsés Béla földmíves, Udvard 678, 4. és neje szül. Salgó Mária, 5. Berný úrad N. Zámky stým, že listina preukázaná bola pod čis. A 8324/1938., 6. Berná správa Nové Zámky, 7. Kat. mernický úrad Nové Zámky, 8. Okresný úrad Starej Ďale, 9. Obecný úrad Dvory nad/Žit.

Okresný súd v St. Ďale, odd pozkn.

dňa 26 augusta 1938.

Samo Zamboy v. r.
okr. sudca.

Za správnosť vyhotovenia
vedúci kancelárie.

VI. számú minta a Függelék-hez.

Čd. 2220/1938.

USNESENIE:

Okresný súd na základe kúpopredajnej smluvy danej vo Dvoroch nad/Žitavou dňa 15. aprila 1938. nariaduje, aby pozemoknižná kancelária vložila právo vlastnictva na nemovitosti vo vložke čis. 3021. pod A. I. 1. parc čis. 4063 znejúcu v celosti na mene Jozefa Neu a manželky rod. Malviny Grünwaldovej titulom kúpy v kúpnej cene 26.665 Kč.-v prospech:

Márie Gallovej rod. Kálazi v polovici v druhej polovici v prospech Vojtecha Gallu a manželky rod. Margity Jankovicsovej.

VÉGZÉS:

A járásbíróság az Udvardon 1938 április 15-én kelt adásvevési szerződés alapján elrendeli, hogy a telekkönyvi iroda kebelezze be a tulajdonjogot az udvardi 3021. sz. tkbetétben A. I. 1-sor 4063 hrszámú egészben Neu József és neje szül. Grünwald Malvin nevén álló ingatlanra adásvevés címén 26.665 Kč-vételár feltüntetésével felerészben Galla Béla és neje szül. Jankovics Margit javára közöttük egyenlő arányban, másik felerészben pedig Galla Józsefné szül Kálazi Mária javára.

O tom sa upovedomuje — arról értesíttetik: Nabývatel' — vevők 1. Galla Józsefné szül. Kálazi Mária földművelő Udvardon 353 hsz., az eredeti okirattal, 2. Galla Béla földm. ugyanott 1020 hsz., az eredeti okirat másik példányával, 3. és neje szül Jankovics Margit földm. ugyanott, Scudzitel — eladók 4. Neu József kereskedő, ugyanott 766 hsz., 5. és neje szül. Grünwald Malvin, ugyanott, 6. Berný úrad Nové Zámky stým, že listina bola preukázaná pod. č. A., 7. Berná správa Nové Zámky, 8. Katastrálný merniczký úrad Nové Zámky, 9. Okresný úrad Stára Ďala. 10. Obecný úrad Dvory nad/Žitavou.

Okresný súd v Starej Ďala, odd. pozkn.

dňa 26. aprila 1938.

Samo Zamboy v. r.
okr. sudca.

Za správnost vyhotovenia
vedúci kancelárie.

VII. számú minta a Függelék-hez.

Čd. 3242/1938.

USNESENIE.

Okresný súd na základe kúpopredajnej smluvy danej vo Dvoroch a osvedčenia daného vo Dvoroch n/Ž. dňa. 7. júna 1938 nad Žitavou dňa 25 mája 1938/ nariaduje, aby pozemnoknizná kancelária vložila právo vlastnictvá na celú polovicu z nemovitosti vo vložke čis. 2970. kat. územia Dvory n/Žit. A. + 1, parc. čis. 1434/21. znejúce na meno Márie Kovácsovej rod. Šavarovej titulom kúpy v kúpnej cene Kč 1000.-v. prospech Margity Kovácsovej (dcéra Jána Kovácsa) súčasne doživotné právo úžitku na vyšeoznačených podieloch nemo vitostných v prospech Márie Kovácsovej rod. Šavarovej.

VÉGZÉS:

A járásbíróság az Udvardon 1938 május 25-én kelt adásvevési szerződés alapján elrendeli, hogy a telekkönyvi iroda kebelezze be a tulajdonjogot az udvardi 2970 sz. tkbetétben A. + 1. sor 1434/21 hrszámú ingatlanból Kovács Jánosné szül. Savara Mária nevén álló egész felejutalékra adásvevés címén Kč. 1000- vételár feltüntetésével Kovács Margit (János lánya) javára, egyúttal fenti ingatlanjutalékra az élethosszíglani élvezeti jogot Kovács Jánosné sz. Savara Mária javára.

O tom sa upovedomujú — arról értesíttetik: Nabývatel' — vevő 1. Kovács Margit háztartásbeli, Udvardon 111 hsz. az eredeti okirattal, scudzitel — eladó, 2. Kovács Jánosné sz. Savara Mária háztartásbeli, ugyanott, 3. Berný úrad N. Zámky stým, že listina preukázaná bola pod. č. A. 5122/38, 5391/1938., 4. Berná správa Nové Zámky, 5. Kat. mernický úrad v Nových Zámkoch, 6. Okresný úrad St. Ďala, 7. Obecný úrad Dvory nad Žitavou.

Okresný súd v Starej Ďala, odd. pozkn.

dňa 1, júna 1938.

Samo Zamboy v. r.
okr. sudca.

Za správnost vyhotovenia
vedúci kancelárie.

Határidő és határnapmutató

a községi előljáróságok (városi adóhivatalok) részére.

1. Határidők.

1. Közszemlére kitétel időtartama a részletes (kataszteri) felmérés, mérnöki (műszaki) helyszínelés, úrbéri elkülönítés, tagosítás, legelőfelosztás, földfeldarabolás (parcellázás) és a földreformtörvények alapján végrehajtott birtokrendezés nyomán készült (átalakított) földadókataszteri munkálatoknál .. .. 30 nap
2. Közszemlére kitétel időtartama új osztálybasorozási eredményt magukban foglaló — az 1. alá nem tartozó — változási jegyzékeknél .. .. 15 nap
3. Közszemlére kitétel időtartama a földadókivetési lajstromnál, földadóelőírási és törlési jegyzéknél és földadóleírási jegyzéknél .. .. 15 nap
4. A közszemlére kitett földadókataszteri munkálat, illetőleg az osztálybasorozást tartalmazó változási jegyzék a pénzügyigazgatósághoz, illetőleg a kataszteri helyszínelési felügyelőséghez beterjesztendő a közszemlére tétel utolsó napját követő 15 napon túl .. .. 8 nap alatt
5. Birtokrendezésnél vagy földfeldarabolásnál a földadókataszteri munkálatok készítésének, illetőleg átalakításának költségei befizetendők a felhívástól számított .. .. 30 nap alatt
6. A pénzügyigazgatóság által kiadott telekkönyvi végzések és a helyszíni eljárást nem igénylő változási jegyzékek (131.500/1931. sz. pénzügyminiszteri rendelet 11. §) visszaterjesztendők az átvételtől számított .. .. 30 nap alatt
7. A földadókivetés elleni fellebbezés beterjesztendő a m. kir. adóhivatalhoz a beérkezéstől számított .. .. 8 nap alatt

8. Szemlejegyzőkönyv elemi károknál felveendő a bejelentéstől számított .. .. 3 nap alatt
9. Szemlejegyzőkönyv a pénzügyigazgatósághoz beterjesztendő a felvételt követő napon.

2. Határnapok.

1. Az adótárgy- és mívelési ág változásokat tartalmazó II. sz. nyilvántartási jegyzék beterjesztendő .. .. január 15-éig
2. Az I. sz. nyilvántartási jegyzék másolata beterjesztendő január 25-éig
3. A földadókivetési lajstrom beterjesztendő .. .. január 25-éig

Betűrendes tárgymutató:

Oldal

A.

Adóelengedési eljárás során felmerült költségek fedezése 137
Adóelengedésre igényt nyujtó elemi csapások .. .. 123—125
Adóelengedés mérve elemi csapások esetén 135
Adókiegyenlítési jegyzék adatainak bevezetése az adófőkönyvbe 99
Adókiegyenlítési jegyzék elkészítése 96—98
Adókiegyenlítési jegyzék készítése ideiglenes adómentesség esetén 104
Adókiegyenlítési jegyzék közszemléretétele 99
Adókivetés 110
Adókivetési munkálatok 110
Adóközség .. ..
Adómentesség (ideiglenesen adómentesek) 9
Adómentesség (ideiglenes) iránti kérelem beadásának időpontja terméketlenből használhatóvá tett területek esetében 30
Adómentesség (ideiglenes) lejárta utáni adókivetés időpontja 97
Adótárgy- és mívelési ág változások bejelentési kötelezettsége 30
Adótárgy- és mívelési ág változások bejelentési kötelezettség meghirdetése 91
Adótárgy- és mívelési ág változás bejelentésének elmulasztása következtében kiszabott birságoló határozat elleni felebbezés 99
Adótárgy- és mívelési ág változások felvétele a II. számú nyilvántartási jegyzékbe 91

Oldal

Adótárgy- és mívelési ág változások helyszíni felvétele körüli teendők .. 93
Adótárgy- és mívelési ág változások keresztül vezetése a kataszteri birtokívekben .. .. 94—95
Adótárgyváltozás 27
Adótárgyváltozás esetében az adómentesség kezdőpontja 28
Adótörlés keresztülvezetése az adófőkönyvben .. .. 137—138
Adóváltozhatatlanság 143
Adóvisszatérítés vizitársulatoknál 143
Adóztatás kezdőpontja változások esetén 28
Alapmunkálatok (kataszteri) 15
Alaptalan elemi kár bejelentőknek az eljárási költségben való elmarasztalása 137
Alföldi erdőtelepítések 10
Alosztályozott földrészletek megosztás folytán keletkezett új földrészletek kezelése 66
Aranykorona pengőre való átszámítása 21
Azonosítása telekjegyzőkönyves községekben a kataszteri helyrajzi számoknak a telekjegyzőkönyvi helyrajzi számokkal 41

Á.

Állami birtokok kataszteri birtokíveinek vezetése 83
Állandó jellegű mívelési ág változások .. .. 27—28
Állandó jellegű mívelési ág változások

Oldal

esetében a földadó kivetésének kezdő pontja 28
Állandóan adómentesek (nem tárgyai a földadónak) 7
Árkok, csatornák 8
Ártérben (mentesített) fekvő, árvíz által károsult földrészletek után adható adóelengedés 133
Ártéri társulatok 142
Árverés útján a kincstár birtokába jutott birtok átvezetése a birtokívekben 78
Átoltott szőlőket megillető ideiglenes adómentesség iránti kérelem .. 31—32

B.

Becslőjárások 12
Becsüsök az elemi kár felvételeknél .. 130
Beépített háztelkek 8
Bejegyzési hibák 22
Belvízszabályozó társulatok .. 142—144
Betudás (kataszteri tisztajövedelem) vizi társulatoknál .. .. 142—144
Betétes községekben a birtokváltozás nyilvántartásba vétele okirat alapján történt bejelentés esetén 48
Betétes községekben a telekkönyvi hatóság által a község (város) részére közvetlenül megküldött végzések kezelése 53
Betétes községekben (városokban) a változási jegyzék kezelése 60
Birság adótárgy-, művelési ág változás bejelentésének elmulasztása esetében 30
Birtokív (kataszteri) .. .. 15—16
Birtokívek számozása 16
Birtokívek (kataszteri) összesítése 15—16
Birtoklásához való jogosultság igazolása 42
Birtokos nevének vezetése a kataszteri birtokíveken 82
Birtokosok kötelező bejelentései 42
Birtokos személyében beállott változások bejelentési határideje 42
Birtokos személyében beállott változás kötelező bejelentése 42
Birtokos személyében beállott változás bejelentési kötelezettsége 32
Birtokos személyében beállott változások átvezetése a kataszteri birtokívekben 75

Oldal

Birtokos személyében beállott változás átvezetése régi felmérésű nem betétes telekjegyzőkönyves községekben 39
Birtokos személyében beállott változások átvezetése telekkönyvi betétekkel bíró (betétes) községekben 39
Birtokos személyében beállott változások átvezetése új helyrajzi számozású községekben 81
Birtokos személyében beállott változások átvezetése új felmérésű, telekkönyvi betétekkel még nem bíró községekben 40
Birtokos személyében beállott változás esetében a földadó kivetése 29
Birtokos személyében beállott változások átvezetése közös birtokívekben 76—77
Birtokos személyében beállott változás nyilvántartásba vétele okirattal történt bejelentés esetében, régi felmérésű nem betétes (telekjegyzőkönyves) községekben 44
Birtokos személyében beállott változás bejelentése elmulasztásának következményei 32
Birtokos személyében beállott változás nyilvántartásba vétele okirat alapján történt bejelentés esetén betétes községekben 48
Birtokos személyében beállott változások nyilvántartásba vétele okirat alapján történt bejelentés esetén új felmérésű még nem betétes községekben 50
Birtokrendezés 89
Birtokrendezés esetében új kataszteri munkálatok készítése, átalakítása .. 29
Birtokvalósítás 18, 33
Birtokváltozás bejelentésénél a jogosultság igazolása 32
Birtokvázlat (kataszteri) .. .. .. 15—16
Birtokvázlatok kezelése a községi előljáróságnál 42

Cs.

Csatornák, árkok 8

D.

Dülő utak 7

Oldal

E.

Egyéb felmerülő elemi csapások adóelengedésre igényt nyujtó elemi csapássá való minősítése 125
Egy nevű birtokosok megkülönböztetése a birtokíveken 82
Elemi kár bejelentési határidők 126
Elemi károk bejelentésének módja .. 125
Elemi kár bejelentése szőlő birtokoknál 126
Elemi kár címén igényelt adóelengedés iránti kérelemben hozott határozatok elleni jogorvoslat 141
Elemi kár címén igényelt adóelengedés tárgyában kiadott pénzügyigazgatósági határozat elleni felebbezés 140
Elemi kár felvételénél a kár mérvének megállapítása 131
Elemi kár felvétel olyan községben, amelyben tagosítást, vagy másnemű birtokrendezést, földfeldarabolást hajtottak végre .. .. 133—135
Elemi károk nemei 123
Elemi károk helyszíni felvételénél követett eljárás 130
Elengedett földadó községi könyvelése 137
Elévülés 22
Előírás-törlés bevezetése az adófőkönyvben 99
Előszó .. .. 3—5
Első számú községi nyilvántartási jegyzék lezárása 74
Első számú községi nyilvántartási jegyzék vezetése 70
Első számú községi nyilvántartási jegyzék vezetése új helyrajzi számozású községekben 73
Első számú községi nyilvántartási jegyzék vezetése régi felmérésű, nem betétes községekben 72
Első számú községi nyilvántartási jegyzék vezetésére nézve, a községek minden fajtájú kataszteri munkálataiban érvényes szabályok 70
Erdő 14
Erdők adómentessége 9
Erdei mintatér jegyzék 17
Erdészeti szakértő meghívása erdei elemi károk felvételéhez 130
Erdőket megillető ideiglenes adómentesség iránti kérvények beadásának időpontja .. .. 30—31
Erdőknél elemi csapások esetén adható adóelengedés 137
Erdőkre nézve adóelengedésre igényt nyujtó elemi csapások 125

F.

Faiskola 9
Felebbezés elemi kár címén igényelt adóelengedés tárgyában 140
Felebbezés földadó jogossága és mérve kérdésében 140
Felelőssége adóhivatalt vezető jegyzőnek és városi tanácsnoknak 33
Felelősség (jegyzői) 33
Felszólalási jegyzék kiállítása 87
Felszólalások elintézése 88
Felszólalások elintézéséről értesítése az érdekelteknek 88
Felszólalások elintézése adótárgy- és mívelési ág változások esetében 94
Felszólalások eredményének átvezetése a kataszteri birtokívekben 88
Felszólalások felvétele körüli teendők 94
Felszólalások osztálybasorozás ellen .. 87
Földbirtoknál általában adóelengedésre igényt nyujtó elemi csapások 123
Földadó alanya 18
Földadó alapja 11
Földadó alá nem eső területek 14
Földadó bekebelezése 18
Földadó egyénenkinti előírása 116
Földadó elengedése elemi csapások által okozott károk esetében 123
Földadó fizetésére kötelezett 96
Földadó jogossága és mérve kérdésében felebbezés 140
Földadó jogossága és mérve kérdésében hozott pénzügyigazgatósági határozat elleni további jogorvoslat .. 141
Földadó kiszámítása 21
Földadó kulcsa 21
Földadó tárgya 7
Földadó természete 20
Földadóelőírási és törlési jegyzék 96
Földadókataszteri kiigazítás 17
Földadókataszteri munkálatok féleségei felmérés és telekkönyvi betétek szerint csoportosítva 38

Oldal

Földadókataszter nyilvántartása 25
Földadókivetési lajstrom készítése .. 111
Földadókivetési lajstrom készítése betétszerkesztés alatt 116
Földadókivetési lajstrom közszemlére tétele 116
Földadókivetési munkálatok 110
Földadókivetés új földadókataszteri munkálatok készítése, vagy a meglévők átalakításának ideje alatt 118
Földadókivetéshez való jog elévülése .. 22
Földadóleírási jegyzék elkészítése .. 129
Földadóleírási jegyzék közszemlére tétele 138
Földadóleszállítás 139
Földadómérséklés kezdőpontja természetvédelmi rendelkezésekkel érintett területeknél és véderdőknél 28
Földadónak nem tárgyai 7
Földadónyilvántartási biztosok 33
Földadónyilvántartási biztos feladata .. 33
Földadónyilvántartás célja 25
Földadónyilvántartás közegei és hivatalai 33
Földadónyilvántartás tárgya 25
Földadótörzskönyv 110
Földfeldarabolás 89
Földhözjuttatottak adókötelezettsége .. 19
Földmérési felügyelőségek 34
Földmérési felügyelőségek által készített változási jegyzékek 59

G.

Gazdasági szakértő meghívása elemi kár felvételekhez 130
Gazdaságilag egyáltalán nem mívelhető és nem használható területek 7

H.

Hagyatéki tárgyalás alatt álló birtokok birtokíveinek vezetése 83
Halastavak 9
Hasonlat útján sorozott területek .. 14—15
Használatra adott birtokok földadójának fizetésére kötelezett 19
Használatra átengedett földek nem tárgyai a földadónyilvántartásnak .. 37
Haszonélvezett birtok földadójának fizetésére kötelezett 18

Oldal

Haszonélvezeti jog bekebelezését elrendelő végzések kezelése 57
Haszonélvező nevének feltüntetése a kataszteri birtokíveken 78, 84
Határidő a birtokos személyében beállott változások bejelentésére 42
Határidőleírási jegyzőkönyv 15
Határváltozás 27, 90
Házszámok feltüntetése a birtokíveken 84
Háztelkek, udvarok 8
Helyszínelési felügyelőség (kataszteri) 33
Helyszínelési felügyelőségek (kataszteri) munkaköre 33
Hibás kataszteri felvétel esetében a földadó kivetése 29
Hitbizományi birtokok birtokíveinek mikénti vezetése 84

I.

Ideiglenes adómentesség átoltott szőlőknél .. .. 31—32
Ideiglenes adómentességek engedélyezéséről az érdekeltek értesülése 105
Ideiglenes adómentesség feljegyzése a kataszteri birtokívekben 103
Ideiglenes adómentességi kérvényeknek mit kell tartalmaznia 101
Ideiglenes adómentesség kezdetének időpontja 28
Ideiglenes adómentesség iránti kérvények átvétele 100
Ideiglenes adómentesség telepítés esetén 31
Ideiglenes adómentes területek újbóli osztálybasorozása 32
Ideiglenes kárfelvételi jegyzék 133

J.

Járási mintaterek 13
Jegyzői felelősség 33
Jogi személy (nem természetes személy) 18
Jogi személyek kataszteri birtokíveinek vezetése 83
Jogi személyeknél a birtokos személyében beállott változások vezetése .. 32
Jogorvoslatok 140
Juttatott földek birtokosában beállott változások vezetése a kataszteri birtokívekben 79

Oldal

K.

Kaszáló (rét) 14
Kataszteri birtokívek átalakítása .. 89—90
Kataszteri birtokvázlat (térkép) 16
Kataszteri helyszínelési felügyelőség .. 33
Kataszteri munkálatok átalakítása .. 26
Kataszteri munkálatok átalakítási költségei 26
Kataszteri telekkönyvi másolatok .. 34
Kataszteri tiszta jövedelem .. .. 11—12
Kataszteri tiszta jövedelmi fokozatok változhatatlansága 25
Kárbecslési eljárás 130
Kárbejelentőknek eljárási költségben való elmarasztalása alaptalan kárbejelentés esetén 137
Kárfelvételi jegyzék elkészítése 128
Kárfelvételi jegyzék közszemlére tétele 128
Kárfelvételi jegyzék záradékolása .. 132
Kármegállapítás szénkénegezés esetén 131—132
Kármegállapítás már elhordott, betakarított terményeknél 131
Kár mérvének megállapítása elemi csapások felvételénél 131
Kertek 14
Kerteknél adóelengedés elemi csapások esetén 137
Kiegészítő kataszteri munkálat .. 26—27
Kincstár birtokába jutott birtok átvezetése a kataszteri birtokívekben .. 78
Kincstár birtokában lévő birtokok birtokíveinek vezetése 83
Kis haszonbérlethez juttatott adókötelezettsége 19
Kiszámítási hibák 22
Kiszámítási hibák bejelentése .. .. 32—33
Kivonatos másolatok záradéka 36
Komlókertekre nézve adóelengedésre igényt nyujtó elemi csapások 125
Kontingentált adó 21
Közigazgatási bizottsághoz felebbezhető határozatok .. .. 140—141
Közigazgatási bírósághoz felebbezhető határozatok .. .. 140—141
Közigazgatási községek 17
Közkertek, közparkok 9
Közös birtokosok földadójának előírása az együttesen kezelt adók főkönyvében .. .. 116—117

Oldal

Közös birtokosok birtokíveinek mikénti felvétele a földadókivetési lajstromban 113
Közös birtokosok földadó fizetési kötelezettsége 19
Közös háztartásban élő családtagok egyéni birtokainak vezetése 83
Közös háztartásban élők egyéni birtokai földadójának előírása az adófőkönyvben 117
Községi bizonyítvány a közszemlére tételről 88
Községi előljáróság által kiadható másolatok elkészítése 36
Községi előljáróság felelőssége a birtokvázlatokért 42
Községi előljáróság teendői adóalap aránytalansága címén megtartott új osztálybasorozás alkalmával 105
Községi előljáróság teendői adótárgyés mívelési ág változás körül 91
Községi előljáróság teendői földadókataszteri munkálatoknak birtokrendezés vagy földfeldarabolás nyomán történő átalakítás körül 89
Községi előljáróság teendői földadókataszteri munkálatok határváltozás folytán történő kiigazítása körül .. 90
Községi előljáróság teendői ideiglenes adómentesség körül 100
Községi előljáróság teendői kárbejelentések körül 127
Községi előljáróság teendői pénzügyigazgatóság által kiadott változási jegyzék körül, ha a változási jegyzéknek sem változás előtti, sem a változás utáni oldala kitöltve nincs 64—65
Községi előljáróság teendői pénzügyigazgatóság által kiadott változási jegyzék körül, ha a jegyzéknek csak az 5—16 hasábjai vannak kitöltve .. 60
Községi előljáróság teendői pénzügyigazgatóság által kiadott változási jegyzék körül, ha a jegyzék 5—16 és 23—33 hasábjai ki vannak töltve .. 60
Községi előljáróság teendői részletes felmérés, vagy mérnöki helyszínelés nyomán készülő új földadókataszteri munkálatok körül 85

Oldal

Községi elöljáróság teendői téves kataszteri felvételek körül 106
Községi elöljáróság teendői új kataszteri munkálatok közszemlére tétele körül 87
Községi elöljáróság teendője változási jegyzékben előforduló több minőségi osztálybasorozott földrészletekből megosztás folytán keletkezett új földrészletek körül 66
Községi földadónyilvántartás 37
Községi földadónyilvántartás ellenőrzése 33
Községi mintaterek 13
Közterek 7
Különös gazdasági költségek vizi társulatoknál 143

L.

Legelő 14
Legkisebb területi szabvány 66
Legkisebb területi szabvány jelentősége a változási jegyzékben .. .. .. 66—69
Liquidátió vizi társulatoknál .. 142—144

M.

Második számú nyilvántartási jegyzék beterjesztése a pénzügyigazgatósághoz 93
Második termést ért el elemi csapás esetén adható adóelengedés 136
Másolatok birtokvázlatokról 34
Másolatok kiadása 34
Másolatok kiadása a kataszteri birtokívekről, községi első számú nyilvántartási jegyzékekről a községi elöljáróság által .. .. 35—36
Másolatokra (birtokív) vezetendő záradék 36
Megbízó levél az elemi károk felvételéhez kiküldött becsüsök részére .. 130
Megosztás folytán a birtokos személyében beállott változások átvezetése régi felmérésű, telekkönyvi betétekkel nem bíró (telekjegyzőkönyves) községekben 39
Megosztás folytán, a birtokos személyében beállott változások átvezetése telekkönyvi betétekkel bíró (betétes) községekben 39

Oldal

Megszünt kataszteri birtokívek felvétele a földadókivetési lajstromban 113
Megváltást szenvedő és földhözjuttatott földadójának elkülönítése 118
Megváltott birtokból juttatott földek átvezetése a birtokíveken 78
Megváltott földek birokosaiban beállott változások átvezetése a birtokívekben 79
Mentesített ártérben fekvő földrészleteket ért árvízkár esetén adható adóelengedés 136
Mérnöki helyszínelés (műszaki) .. 25—26
Mintaterek járási-községi 13
Mintaterek jegyzéke .. .. 15—17
Művelési ágak .. .. 13—14
Művelési ág és adótárgy változások átvezetése a kataszteri birtokívekben 94—95
Művelési ág-, adótárgy változások bejelentés elmulasztásának következménye 30
Művelési ág változás 27
Művelési ág változás és adótárgy változás bejelentési kötelezettsége 30
Művelési ág változás állandó jellege .. 27
Művelési ág változás esetében a földadó kivetésének kezdő pontja 28
Művelési ág változás, adótárgy változás bejelentési kötelezettségének meghirdetése 91
Mulasztó községi közegekkel szemben követendő eljárás .. .. .. 108—109
Munkaerő kirendelése községi-városi közegek mulasztása esetén .. 108—109
Műszaki helyszínelés (mérnöki) .. 25—26
Műszaki nyilvántartás .. .. .. 39—40

N.

Nádas 14
Nem természetes személyek (jogi személyek) birtokíveinek vezetése 83
Nevek vezetése a kataszteri birtokíveken 82

O.

Okiratok alapján eszközlendő birtokos személyében beállott változások átvezetése 43
Okiratok, amelyeknek alapján a birtokos személyében beállott változások átvezethetők .. .. 43—44
Osztálybasorozás 33

Oldal

Osztálybasorozás elleni felszólalások .. 87
Osztálybasorozási munkálatokhoz kiküldendő bizottsági tagok 86
Osztálykivonat 15
Osztályozási vidék 12

P.

Parcellázó és parcella vevők földadójának elkülönítése .. .. 118—121
Parkok 9
Pályatestek (vasuti) 9
Pénzügyigazgatóság által kiadott ellenőrző végzések mikénti kezelése .. 57
Pénzügyigazgatóság teendője a második számú nyilvántartási jegyzék körül 93

R.

Régi felmérésű nem betétes (telekjegyzőkönyves) községekben az első számú községi nyilvántartási jegyzék vezetése 72
Régi felmérésű nem betétes községekben, a telekkönyvi hatóságnak a község részére közvetlenül megküldött telekkönyvi végzések kezelése 53
Régi felmérésű nem betétes községekben, a birtokos személyében beállott változások nyilvántartásba vétele okirattal történt bejelentés esetében .. 44
Régi felmérésű telekkönyvi betétekkel nem bíró községek 38
Rendbírság alkalmazása mulasztó községi-városi közegekkel szemben 108—109
Részbirtok változás átvezetése a kataszteri birtokívekben 77
Részletes felmérés 25
Rét (kaszáló) 14
Réteknél adóelengedés elemi károk esetében 137

S.

Sétaterek 9
Sommás földadókivetés 110

Sz.

Szabványon aluli földrészletek 66
Számítási hibák esetében a földadó kivetése 29
Szántóföldek 14

Oldal

Szántóföldekre nézve adóelengedésre igényt nyujtó elemi csapások 123
Szemlejegyzőkönyv felvétele elemi kár bejelentés esetén 127
Szolgálmányok 86
Szolgálmányok adótárgy- és mívelési ág változások ideiglenes adómentesség felvétele alkalmával 93, 103
Szőlő 14
Szőlők adómentessége 11
Szőlő-iskolák 9
Szőlőkre nézve adóelengedésre igényt nyujtó elemi csapások 124

T.

Távollakó birtokosok értesítése a közszemléről 99
Telekjegyzőkönyvi helyrajzi számok azonosítása a kataszteri helyrajzi számokkal 41
Telekkönyv (kataszteri) 15
Telekkönyvi betétekkel bíró (betétes) községek 38
Telekkönyvi betétekkel bíró községekben a birtokos személyében beállott változások átvezetése 39
Telekkönyvi betétekkel nem bíró régi felmérésű községekben (telekjegyzőkönyves) a birtokos személyében beállott változások átvezetése 39
Telekkönyvi hatóságnak a község (város) részére közvetlenül megküldött végzései 52
Telekkönyvi hatóságnak a község (város) részére közvetlenül megküldött végzéseinek kezelése betétes községekben 53
Telekkönyvi hatóságnak a község (város) részére közvetlenül megküldött végzéseinek kezelése régi felmérésű, nem betétes községekben 53
Telekkönyvi hatóságnak a község (város) részére közvetlenül megküldött végzéseinek kezelése új felmérésű, még nem betétes községekben 55
Telekkönyvi végzéseket, amelyeket a pénzügyigazgatóság ad ki, miként kell kezelni 57
Telepítés céljait szolgáló földbirtok földadója 19

Oldal

Telepítéssel járó adómentesség 11
Telepítés útján juttatott földbirtok ideiglenes adómentessége 31
Temetők, temetkezési helyek 8
Terméketlenből gazdaságilag használhatóvá tett területeket megillető adómentesség iránti kérelem beadása .. 30
Terméketlen területek 9
Természetes személyek 18
Tényleges birtokos 18
Térkép (kataszteri) 16
Téves kataszteri felvételek 22
Téves kataszteri felvétel esetében a földadó kivetésének időpontja 29
Tiszta jövedelmi fokozat 12
Tulajdonjogi változások átvezetése a kataszteri birtokíveken 75
Tulajdonos változás bejelentése 32

U.

Uj birtokívet mikor kell nyitni 78
Uj felmérésű, még nem betétes községekben (városokban) a birtokváltozás nyilvántartásba vétele, okirattal történt bejelentés esetében .. .. 50—51
Uj felmérésű, még nem betétes községekben (városokban), a telekkönyvi hatóságnak a község (város) részére közvetlenül megküldött végzései .. 55
Uj felmérésű telekkönyvi betétekkel nem bíró községek 38
Uj földadókataszteri munkálatok alkalmából a földadókivetési lajstrom készítése .. .. 114—115
Uj földadókataszteri munkálatok készítése 26, 29
Uj helyrajzi számozású, nem betétes községekben az első számú nyilvántartási jegyzék vezetése 73
Uj kataszteri birtokívek felvétele a földadókivetési lajstromban 113
Uj kataszteri birtokívek (új kataszteri munkálatok alkalmával), mely évtől szolgálnak a földadó kivetés alapjául 88
Uj osztálybasorozás aránytalanság (igazságtalanság) címén 24
Uj osztálybasorozás elleni felszólalás 24
Uj osztálybasorozás alapján, ha az új sorozást a birtokos kérte a földadó kivetés kezdő pontja 29
Uj osztálybasorozás alapján, ha az új osztálybasorozás hivatalból rendeltetett el, a földadó kivetés kezdő pontja 29
Uj osztálybasorozás hivatalból való elrendelése 25
Uj osztálybasorozást ki kérhet 24
Uj osztálybasorozás költségei .. .. 24—25
Utak 7
Utcák 7

V.

Vagyonváltságföldek birtokosaiban beállott változások átvezetése 79
Vagyonváltságföldekből juttatott birtok átvezetése a birtokíveken 78
Vasútak 9
Vasutak birtokíveinek vezetése 84
Változási jegyzék 39
Változási jegyzék kezelése betétes, régi helyrajzi számú községekben 60
Változási jegyzék kezelése, ha a pénzügyigazgatóság az általa kiadott változási jegyzéknek csak az 5—16 hasábjait töltötte ki 60
Változási jegyzék kezelése, ha a pénzügyigazgatóság által kiadott változási jegyzék 5—16 és 23—33 hasábjai kivannak töltve 60
Változási jegyzék kezelése, ha a pénzügyigazgatóság által kiadott jegyzéknek sem a változás előtti, sem a változás utáni oldala kitöltve nincs .. 64
Változási jegyzék közszemlére tétele .. 93
Változási jegyzék ismertetése, amelyet a m. kir. földmérési felügyelőség készít 59
Változások érvényesítésének kezdő pontja az adóztatásnál 28
Városi adóhivatal teendői adóalap aránytalansága címén megtartott új osztálybasorozás körül 105
Városi adóhivatal teendői adótárgy- és mívelési ág változások körül 91
Városi adóhivatal teendői a földadókataszteri munkálatoknak birtokrendezés vagy földfeldarabolás nyomán történő átalakítása körül 89
Városi adóhivatal teendői a földadó-

Oldal

kataszteri munkálatoknak határváltozás alapján teendő kiigazítása körül
Városi adóhivatal teendői ideiglenes adómentesség körül 100
Városi adóhivatal teendői elemi kár bejelentések körül 127
Városi adóhivatal teendői a pénzügyigazgatóság által kiadott változási jegyzékkel, ha a jegyzéknek csak az 5—16 hasábjai vannak kitöltve .. 60
Városi adóhivatal teendői, ha a pénzügyigazgatóság által kiadott változási jegyzéknek 5—16 és 23—33 hasábjai ki vannak töltve 60
Városi adóhivatal teendői, ha a pénzügyigazgatóság által kiadott változási jegyzéknek sem a változás előtti, sem a változás utáni oldalai kitöltve nincsenek 64
Városi adóhivatal teendői részletes felmérés vagy mérnöki helyszínelés nyomán készült új földadókataszteri munkálatok körül 85

Oldal

Városi adóhivatal teendői változási jegyzékben előforduló több minőségi osztálybasorozott földrészletekből, megosztás folytán keletkezett új földrészletek körül 66
Városi adóhivatal teendői téves kataszteri felvételek körül 106
Városi földadónyilvántartás 37
Véderdők adómentessége 10
Véderdők részére engedélyezett földadómérséklés kezdő pontja 28
Végzések átvezetése a kataszteri birtokíveken 75
Vitézi rend földadófizetési kötelezettsége .. .. 19—20
Vizi társulatok 142

Z.

Záradékok birtokív másolatokra, birtokív kivonatos másolatokra, első számú községi nyilvántartási jegyzék másolatokra 33

Tartalomjegyzék:

Oldal

Előszó 3
Források 6

I. FEJEZET.

Általános rész.

1. §. A földadó tárgya 7
2. §. Ideiglenes adómentesség. 9
3. §. A földadó alapja. A földadókataszter és annak kiigazítása 11
4. §. A földadó alanya 18
5. §. A földadó természete. A földadó kulcsa 20
6. §. A földadó kivetéséhez való jog elévülése 22
7. §. Kiszámítási és bejegyzési hibák. Téves kataszteri felvételek 22
8. §. Uj osztálybasorozás az adóalap aránytalansága és igazságtalansága címén .. 24
9. §. A földadókataszter nyilvántartása. A nyilvántartás célja és tárgya 25
10. §. A változások érvényesítésének kezdőpontja az adóztatásnál 28
11. §. A változások bejelentése 29
12. §. A földadónyilvántartás közegei és hivatalai 33
13. §. Másolatok kiadása. 34

II. FEJEZET.

A községek (városok) teendői a változások nyilvántartása körül.

14. §. Községi (városi) földadónyilvántartás 37
15. §. A községi előljáróság (városi adóhivatal) értesülése a birtokos személyében beállott változásokról 37
16. §. Régi felmérésű, telekkönyvi betétekkel nem bíró községek. Telekkönyvi betétekkel bíró községek. Uj felmérésű, de telekkönyvi betétekkel nem bíró községek 38
17. §. A telekjegyzőkönyvi és a földadókataszteri helyrajzi számok azonosításának megkönnyítését célzó rendelkezések 41
18. §. A birtokosok kötelező bejelentései 42
19. §. A birtokosváltozás nyilvántartásba vétele okirattal történt bejelentés esetében 44
A) Régi felmérésű nem betétes községekben 44
B) Betétes községekben 48
C) Uj felmérésű még nem betétes községekben 50

Oldal

20. §. A telekkönyvi hatóságnak a község (város) részére közvetlenül megküldött végzései 52
A) Eljárás régi felmérésű nem betétes községekben 53
B) Eljárás betétes községekben 53
C) Eljárás új felmérésű, még nem betétes községekben 55
21. §. A pénzügyigazgatóság által kiadott, úgynevezett ellenőrző telekkönyvi végzések 57
22. §. A földmérési felügyelőségek által készített változási jegyzékek 59
23. §. Az I. számú nyilvántartási jegyzék vezetése 70
A) Az I. számú nyilvántartási jegyzék vezetésére nézve a községek minden fajtájában érvényes szabályok 70
B) Különleges szabályok a községek egyes fajtáira nézve 72
24. §. Az I. számú nyilvántartási jegyzék lezárása 74
25. §. A kataszteri birtokíveken való keresztülvezetés 75
26. §. Fontosabb tudnivalók a változott birtokosok nevének mikénti vezetése körül 82
27. §. A községi előljáróság (városi adóhivatal) teendői a részletes felmérés vagy mérnöki helyszínelés nyomán készülő új földadókataszteri munkálatok körül 85
28. §. A községi előljáróság (városi adóhivatal) teendői a földadókataszteri munkálatoknak birtokrendezés vagy földfeldarabolás nyomán történő átalakítása körül 89
29. §. A községi előljáróság (városi adóhivatal) teendői a földadókataszteri munkálatoknak határváltozás folytán történő kiigazítása körül 90
30. §. A községi előljáróság (városi adóhivatal) teendői az adótárgy- és mívelési ág változások körül 91
I. Az adótárgy- és mívelési ág változásoknak II. számú nyilvántartási jegyzékbe foglalása 91
II. A helyszíni vizsgálattal (osztálybasorozással) kapcsolatos községi (városi) teendők 93
III. Az adótárgy- és mívelési ág változások keresztülvezetése a kataszteri birtokíveken 94
IV. A földadóelőírási és törlési jegyzék 96
31. § A községi előljáróság (városi adóhivatal) teendői az ideiglenes adómentességek körül 100
I. Az ideiglenes adómentesség iránti kérvények átvétele 100
II. Egyéb községi (városi) teendők 102
32. §. A községi előljáróság (városi adóhivatal) teendői az adóalap aránytalansága címén megtartott új osztálybasorozás körül 105
33. §. A községi előljáróság (városi adóhivatal) teendői a téves kataszteri felvételek körül 106
34. §. A mulasztó községi (városi) közegekkel szemben követett eljárás 108

III. FEJEZET.

Adókivetés.

35. §. Adókivetési munkálatok 110
36. §. A földadókivetési lajstrom készítése 111
37. §. A földadó egyénenkinti előírása 116
38. §. A földadókivetés új földadókataszteri munkálatok készülésének vagy a meglévők átalakításának ideje alatt. A parcellázó és a parcellavevők, a megváltást szenvedő és a földhözjuttatottak földadójának elkülönítése 118

IV. FEJEZET.

A kivetett földadó elengedése elemi csapások által okozott károk esetében.

Oldal

39. §. Az elemi károk nemei 123
40. §. Az elemi károk bejelentésének módja 126
41. §. Bejelentési határidők 126
42. §. A községi előljáróság (városi adóhivatal) tendői a kárbejelentések körül .. 127
43. §. Kárbecslési eljárás 130
44. §. Ideiglenes kárfelvételi jegyzék 133
45. §. Eljárás olyan községekben, amelyekben tagosítás vagy más birtokrendezés vagy földfeldarabolás történt 133
46. §. Az adóelengedés mérve 135
47. §. Az adóelengedési eljárás során felmerült költségek fedezése. Az alaptalan kárbejelentőknek az eljárási költségekben való elmarasztalása 137
48. §. Az elengedett földadó községi könyvelése 137
49. §. Földadóleszállítás 139

V. FEJEZET.

50. §. **Jogorvoslatok.** 140

VI. FEJEZET.

51. §. **A vizi társulatok vagy magánérdekeltségek kötelékébe tartozó területek adókedvezményei.** 142

FÜGGELÉK.

Községi (városi) Földkataszteri Nyilvántartás a visszacsatolt Felvidéken és Kárpátalján.

Oldal

1. §. A cseh uralom idejében érvényben állott jogszabályok 145
2. §. A különféle változások nyilvántartása a Magyar Szent Koronához visszacsatolt községek kataszteri birtokiveiben 148
3. §. A kataszteri birtokíveken való keresztülvezetésen kívül eső községi (városi) teendők 151

Határidő- és határnapmutató 165
Betűrendes tárgymutató 167

7003 Attila nyomda részvénytársaság Budapest
II. kerület, Szász Károly-u. 3-5. — Telefon: *1-500-80.
Igazgató: KULCSÁR ANDOR.